

Procesbevillingsnævnet

Årsberetning 2023

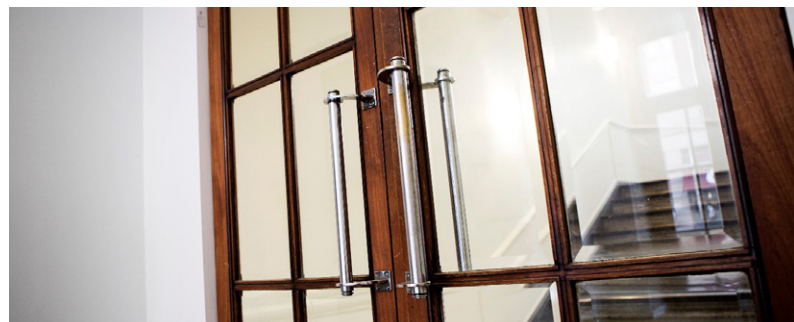
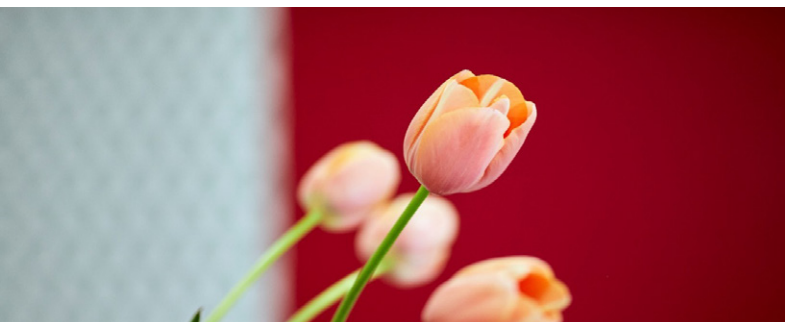
Procesbevillingsnævnets årsberetning 2023

Udgivet af:

Procesbevillingsnævnet
St. Kongensgade 1-3, 2. sal
1264 København K
Telefon 33 12 13 20
Hjemmeside: www.procesbevillingsnaevnet.dk
Trykt af Stibo Complete A/S

Fotograf:
Kristian Brasen

Procesbevillingsnævnets årsberetninger fra årene 1996 til 2002 er kun i fysisk format. Årsberetningerne for årene 2003 til 2023 kan tillige findes på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Indhold

1.	Nævnets virksomhed og opgaver	11
1.1	Nævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed	12
1.2	Nævnets afdeling for appeltilladelser	13
1.3	Nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser	15
1.4	Nævnets afdeling for fri proces	16
1.5	Nævnets sekretariat	18
2.	Sagsbehandling.....	19
2.1	Forberedelse af nævnsbehandlingen	20
2.2	Nævnsbehandling	22
2.2.1	Særligt om 3-mandsmøder i afdelingen for appeltilladelser	22
2.2.2	Bemyndigelser til formanden og afdelingsformanden i de tre afdelinger	23
2.3	Underretning og aktindsigt.....	27
2.4	Sagsproduktion og øvrige opgaver	29
2.4.1	Ansøgninger om appeltilladelse og klager over afslag på fri proces	29
2.4.2	Antal afsluttede sager pr. årsværk	30
2.5	Sekretariatets sagsbehandling og brugerorientering	31
2.5.1	Sekretariatets sagsbehandling	32
2.5.2	Kommunikation om sagsskridt og afgørelser	33
2.5.3	Kommunikation på nævnets hjemmeside mv.	33
2.5.4	Brugerorientering.....	34
2.6	Oversigt over højesteretspraksis om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a	35
2.7	Nye regler om appelbegrænsning fra 15. juni 2024	37
2.8	Verdens eneste Procesbevillingsnævn	40
2.9	Beretninger fra to medarbejdere i kontorsekretariatet.....	43
3.	Nævnets virksomhed i 2023 i afdelingen for appeltilladelser.....	46
3.1	Generelt	47
3.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2023	48
3.1.2	Sagsbehandlingstiden	55
3.1.3	Anmodning om genoptagelse.....	56
3.1.4	Anmodning om aktindsigt.....	56
3.2	Civile sager	57

3.2.1	2. instansbevillinger i civile sager (anke).....	57
3.2.2	2. instansbevillinger i civile sager (kære)	59
3.2.3	3. instansbevillinger i civile sager (anke).....	62
3.2.4	3. instansbevillinger i civile sager (kære).....	65
3.3	Straffesager	67
3.3.1	2. instansbevillinger i straffesager	67
3.3.2	3. instansbevillinger i straffesager (anke).....	69
3.3.3	3. instansbevillinger i straffesager (kære)	71
4.	Konkrete sager, der er afgjort i 2023 i nævnets afdeling for appeltilladelser	73
4.1	Generelt	74
4.2	Civile sager	75
4.2.1	Ansættelsesretlige sager	75
4.2.2	Personskadesager	82
4.2.3	Sager om forsikringsforhold	86
4.2.4	Sag om søgsmålsfrist ved fratagelse af dansk statsborgerskab	89
4.2.5	Sager om afsoningsforhold	90
4.2.6	Erhvervsmæssige sager	94
4.2.7	Yderligere om ankebegrænsningen i § 368 a.....	98
4.2.8	Tvangsfuldbyrdelse	101
4.3	Straffesager	104
4.3.1	Overtrædelse af flaglovgivning.....	104
4.3.2	Sager om terrorvirksomhed	106
4.3.3	Videregivelse af billede af et afdødt terroroffer	110
4.3.4	Voldtægt begået under særligt skærpede omstændigheder	113
4.3.5	Strafudmåling i to sager med formueforbrydelser	115
4.3.6	Strafudmåling i sag om psykisk vold og i sag om stalking	118
4.3.7	Strafprocessuelle spørgsmål om dørlukning, udlevering af anklageskrift mv.....	120
4.3.8	Om medvirken af domsmænd i straffesag om spirituskørsel, når der er nedlagt udvisningspåstand.....	121
4.3.9	Varetægtsfængsling på kollusionsfare mv.	123
4.4	Kommunikation	127
5.	Nævnets virksomhed i 2023 i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser	128
5.1	Generelt	129
5.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2023	129
5.1.2	Sagsbehandlingstiden	130
5.1.3	Anmodning om genoptagelse.....	131
5.1.4	Anmodning om aktindsigt.....	131
5.2	Familieretsnævnet	132
5.2.1	Indledning	132
5.2.2	Familieretsreformen og etableringen af familieretsnævnet.....	132
5.2.3	Status i familieretsnævnet i 2023	134
5.3	Konkrete sager, der er afgjort i 2023 i familieretsnævnet	135
5.3.1	Børnebidrag	135
5.3.2	Konfirmationsbidrag	136
5.3.3	Uddannelsesbidrag.....	136
5.3.4	Ægtefællebidrag	137

5.3.5	Samvær	138
5.3.6	Bopæl	139
5.3.7	Midlertidig forældremyndighed.....	140
5.3.8	Faderskabssager	140
5.3.9	Navnesager	142
5.3.10	Processuelle forhold	143
5.4	Kommunikation	144
6.	Nævnets virksomhed i 2023 i afdelingen for fri proces	145
6.1	Generelt	146
6.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2023	147
6.1.2	Sagsbehandlingstiden	148
6.1.3	Anmodning om genoptagelse.....	149
6.1.4	Anmodning om aktindsigt.....	150
6.2	Fri proces til sager i 1. instans	151
6.2.1	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325	151
6.2.2	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328	152
6.2.3	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329	154
6.3	Fri proces til appelsager.....	154
6.3.1	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325	154
6.3.2	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328	155
6.3.3	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329	156
6.4	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336.....	157
6.5	Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt.....	157
6.6	Klager over Civilstyrelsens afgørelser efter retshjælpsloven	157
7.	Konkrete sager, der er afgjort i 2023 i nævnets afdeling for fri proces.....	158
7.1	Generelt.....	159
7.2	Kompetence.....	160
7.3	Sagsoplysning.....	162
7.4	Nævnets praksis om for sent søgt.....	163
7.5	Økonomiske betingelser for fri proces	166
7.5.1	Uvæsentlige sagsomkostninger.....	168
7.6	De almindelige betingelser for fri proces	169
7.6.1	Aktuel procesrisiko.....	169
7.6.2	Anke i familieretlige sager.....	172
7.7	De særlige betingelser for fri proces	173
7.8	Færøerne	176
7.9	Andre problemstillinger.....	178

7.9.1	Biintervention.....	178
7.9.2	Isoleret bevisoptagelse	180
7.9.3	Klagefristen.....	181
7.10	Kommunikation	183
8.	Litteratur	184
8.1	Litteratur om appeltilladelser.....	185
8.1.1	Bøger.....	185
8.1.2	Artikler.....	186
8.2	Litteratur om fri proces.....	189
8.2.1	Bøger.....	189
8.2.2	Artikler.....	189

Appendix

A.	Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet.....	190
B.	Bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet.....	192
C.	Oversigt over udvalgte bestemmelser (pr. 15. juni 2024) i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse	196
D.	Oversigt over udvalgte bestemmelser i retsplejeloven om fri proces	206
E.	Lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner som ændret ved lov nr. 263 af 16. marts 2016	211
F.	Bekendtgørelse nr. 1.479 af 30. november 2022 om fri proces	212
G.	Lovgivning af betydning for nævnets virksomhed	214
H.	Hjemmeloversigt – Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser	219
I.	Hjemmeloversigt – Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser	224

Forord

Vi er som mennesker, i samfundet og i arbejdsmæssige sammenhænge altid "midt" i noget og på vej videre. Det ene spændende år afløser det andet. Gentagelser og nye perspektiver går hånd i hånd. Procesbevillingsnævnet blev etableret i 1996, og det er med denne beretning for 2023 nu 28. gang, at vi giver videndeling om året, der gik, og lidt om det år, som vi er midt i.

Vi inviterer dig derfor igen i år indenfor og byder velkommen til en ny årsberetning. Her kan du læse om Procesbevillingsnævnets virksomhed visualiseret med både tal, grafik, omtaler af spændende sager og krydret med vidneberetninger om, hvad der sker i Procesbevillingsnævnet, og hvordan vi arbejder.

Procesbevillingsnævnets kerneopgave er at behandle ansøgninger om appeltilladelse til landsretten eller Højesteret i alle civile sager og straffesager, ligesom nævnet behandler klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces.

Vi har i Procesbevillingsnævnet også i 2023 haft et begivenhedsrigt år. Det er for os som arbejdsplads spændende, at vi hver dag bliver præsenteret for store og små sager inden for alle forekommende retsområder. Vi skal i hver eneste sag vurdere, om der er grundlag for at meddele bevilling, og dermed til stadighed sikre, at retssystemets ressourcer bliver anvendt på de rigtige sager.

I 2023 modtog vi samlet 3.258 sager og afsluttede 3.557 sager i Procesbevillingsnævnets tre forskellige afdelinger. Den langt største del af sagerne angår nævnets afdeling for appeltilladelser, hvor vi modtog 2.441 sager og afsluttede 2.763 sager. Det har betydet, at den sagsophobning, som har været i de foregående par år i afdelingen for appeltilladelser, er blevet nedbragt væsentligt. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i de tre afdelinger var i 2023 på henholdsvis 17,2 uger i afdelingen for appeltilladelser, 6,4 uger i afdelingen for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser og 12,5 uger i afdelingen for fri proces, hvilket for alle tre afdelinger svarede til en forbedring af den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i forhold til året før. Udover de ordinære antal sager har vi i 2023 ligesom de foregående år et større antal sager, som relaterer sig navnlig til nye sagsforløb i forbindelse med anmodninger om genoptagelse af en sag. Dette kan du læse mere om i de respektive kapitler.

Procesbevillingsnævnets virke er nærmere reguleret i retsplejelovens kapitel 1 a, og nævnets kompetence er herudover specifikt angivet primært i øvrige relevante afsnit af retsplejeloven, men også enkelte steder i særlovgivningen. Procesbevillingsnævnet fastsætter desuden selv sin forretningsorden om forhold af betydning for nævnets virksomhed. Du kan se denne lovgivning mv. som bilag bagerst i beretningen.

I løbet af 2023 skete der i overensstemmelse med reglerne om beskikkelse en fuld udskiftning af nævnsmedlemmer og suppleanter i afdelingen for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser og en næsten fuld udskiftning af nævnsmedlemmer og suppleanter i afdelingen for fri proces, ligesom tilsvarende udskiftning er sket i afdelingen for appeltilladelser med virkning fra 1. januar og 1. juli 2024. Ved årsskiftet til 2024 indtrådte højesteretsdommer Jørgen Steen Sørensen som ny formand i stedet for højesteretsdommer Lars Apostoli.

Der er et tæt samarbejde mellem Procesbevillingsnævnets medlemmer og nævnets sekretariat, der blandt andet bistår nævnets tre afdelinger med sagsbehandling og udformning af notater om de enkelte sager til de ca. 100 nævnsmøder om året. Internt i sekretariatet er der også hver dag et tæt samarbejde på tværs mellem jurister og kontorpersonale.

Årsberetningen for 2023 omfatter i lighed med tidligere år blandt andet en almindelig orientering om nævnets virksomhed, sammensætning og sagsbehandling i de første to kapitler. Der er desuden i kapitel 2, afsnit 2.9 to indlæg forfattet af kontorfuldmægtig Anja Rosenkrants Clausen og kontorfuldmægtig Marjun Fordyce Sigurskjold, som giver forskellige vinkler på dele af arbejdet i kontorsekretatet. De følgende kapitler indeholder en statistisk del med en række talmæssige opgørelser og grafiske illustrationer for sagerne og suppleret af en omtale af nævnets praksis på udvalgte områder for 2023 i nævnets tre afdelinger, nemlig i nævnets afdeling for appeltilladelser (kapitel 3 og 4), nævnets afdeling for appeltilladelse til landsretten af familierettens afgørelser (kapitel 5) og nævnets afdeling for fri proces (kapitel 6 og 7). Bagerst i beretningen er der bilag med lovgivning og andre relevante oplysninger af betydning for Procesbevillingsnævnets virksomhed.

Vi er nu midt i et nyt travlt og begivenhedsrigt år 2024 med mange opgaver foran os og fortsat med et samlet højt sagstal på forventet mellem 3.500-4.000 sager på årsbasis.

Dette kan kun lade sig gøre takket være den fokuserede og dedikerede indsats, som alle nævnets medlemmer og suppleanter i de tre afdelinger samt sekretariatets personale altid yder. Dette vil vi benytte lejligheden til at takke for. Vi kan desuden glæde os over at have gode samarbejdsrelationer til de eksterne interessenter, advokater og borgere, som hver dag bidrager til, at vi kan træffe afgørelser på et veloplyst og kvalificeret grundlag.

Procesbevillingsnævnet har siden sin etablering for mere end 25 år siden gennemgået en stor udvikling, og nævnet har løbende fået udbygget sine opgaver og kompetencer – fagligt og organisatorisk – både i forbindelse med nye større reformer og andre former for lovændringer.

Med virkning fra 15. juni 2024 blev der som led i implementering af flerårsaftalen for Danmarks Domstoles økonomi 2024-2027 vedtaget en række nye regler i retsplejeloven mv., der blandt andet har til formål at smidiggøre og forenkle retsplejen. Der blev efter anbefalinger i Rørdam-udvalgets rapport fra juni 2023 også indført en række nye appelbegrænsningsregler, hvorefter appel til landsretten i civile sager og straffesager i nærmere angivne tilfælde kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse. Blandt disse ændringer er beløbsgrænsen i civile sager forhøjet fra 20.000 kr. til 50.000 kr., og i straffesager er bødegrænsen forhøjet fra 6.000 kr. til 20.000 kr. Disse regler og øvrige nye appelbegrænsningsregler kan du læse mere om blandt andet i kapitel 2, afsnit 2.7 og i indlægget "Verdens eneste Procesbevillingsnævn" af Nana Vogelbein, kommunikationskonsulent i Domstolsstyrelsen, i afsnit 2.8.

Som i de foregående år er det også i 2024 et vigtigt omdrejningspunkt i det daglige arbejde i Procesbevillingsnævnet at formidle videndeling på alle niveauer både i det interne arbejde inden for de enkelte sagsområder og i form af ekstern brugerorienteret kommunikation. Vi vil derfor også gerne dele ud af den viden og det overblik over retsområder mv., som vi løbende oparbejder og udbygger.

Procesbevillingsnævnet bliver således jævnlig inviteret til at holde oplæg om nævnets virksomhed og opgaver og med forskellige fokus både af advokatsammenslutninger, anklagemyndigheden og forskellige embeder under organisationen Danmarks Domstole. Procesbevillingsnævnets opgaver omfatter hele rigsfællesskabet, og derfor

behandler nævnet tillige ansøgninger om appeltilladelse efter den grønlandske retsplejelov og ansøgninger om appeltilladelse eller klager over Rigsombudsmandens afslag på fri proces efter den færøske retsplejelov. I begyndelsen af 2024 var specialkonsulent Agnethe Kern-Jespersen og sekretariatschef Hanne Kjærulff på et spændende besøg på Færøerne, hvor vi var inviteret til at holde to forskellige oplæg om Procesbevillingsnævnets virke og med særlig fokus på de færøske forhold.

Vi har desuden gennem en årrække afholdt et eller flere årlige såkaldte gå-hjem-møder, hvor vi inviterer eksterne aktører til at komme i Procesbevillingsnævnet og få en nærmere orientering om udvalgte emner inden for enten appeltilladelser eller fri proces. Den 12. oktober 2023 var der således et velbesøgt arrangement om udvalgte fri procesretlige emner. Vi afholder det næste gå-hjem-møde den 26. september 2024, og programmet for dette arrangement er udvalgte appelretlige emner, blandt andet en omtale af de nye appelbegrænsningsregler pr. 15. juni 2024, varetægtssager og reglerne om delafgørelser. Vi håber, at der også denne gang vil være mange interesserede deltagere. Du kan se invitation til arrangementet på vores hjemmeside.

Vi sætter desuden stor pris på de forskellige årlige møder i Procesbevillingsnævnet, som vi har med relevante eksterne samarbejdsrelationer i retssystemet, og hvor vi kan drøfte forhold af fælles interesse og udveksle synspunkter om fokusområder, ny lovgivning, aktuelle tendenser og andre relevante forhold.

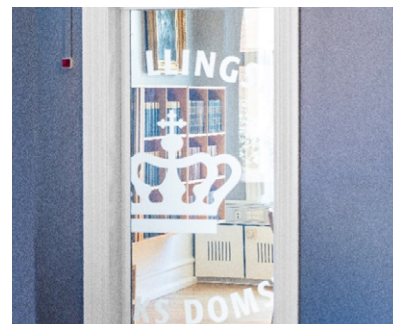
I andet halvår 2024 bliver der udgivet bogen "Appeltilladelser" af Hanne Kjærulff og Niels Fenger i en 2. udgave, der udover en stor mængde opdateringer af ny lovgivning og retspraksis også indeholder en omtale af de nye regler om appelbegrænsning.

Du kan finde informationer om Procesbevillingsnævnets virksomhed og opgaver på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk og på LinkedIn. Det omfatter nærmere orientering om nævnets tre afdelinger, årsberetninger og løbende opdatering med nyheder mv. Vi håber og tror på, at du som bruger nemt finder de oplysninger, som du har brug for.

Vi ønsker god fornøjelse med læsning af beretningen.

Hanne Kjærulff
Sekretariatschef

Jørgen Steen Sørensen
Formand

1. Nævnets virksomhed og opgaver

1.1 Nævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed

Procesbevillingsnævnet består i dag af tre afdelinger.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser behandler ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i civile sager og straffesager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser behandler ansøgninger om appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces behandler klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces og klager over Civilstyrelsens afslag på retshjælp til klagesager ved internationale klageorganer.

Du kan læse nærmere om Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser i kapitel 3 og 4, om nævnets afdeling for behandling af familierettens afgørelser i kapitel 5 og om nævnets afdeling for fri proces i kapitel 6 og 7.

Reglerne om Procesbevillingsnævnets virksomhed og opgaver er nærmere reguleret i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden. Nævnets kompetence i alle tre afdelinger er primært reguleret i de relevante afsnit i retsplejeloven.

Procesbevillingsnævnet er både organisatorisk og forfatningsmæssigt en unik organisation, som næppe findes tilsvarende i andre lande. Det fremgår af forarbejderne til lovgivningen om nævnets virksomhed, at nævnet er uafhængigt af både domstolene og den offentlige forvaltning, og nævnet er således ikke omfattet af offentlighedsloven, forvaltningsloven og ombudsmandsloven.

Nævnet er dog omfattet af databeskyttelseslovgivningen. Med virkning fra 1. januar 2024 er der ved lov nr. 1784 af 28. december 2023 vedtaget en ny lovbestemmelse i databeskyttelseslovens § 22, stk. 7, der medfører, at Procesbevillingsnævnets behandling af personoplysninger i forbindelse med sager om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret (retsplejelovens § 22, stk. 1), undtages fra databeskyttelsesforordningens artikel 13-15. Dette betyder, at sagerne i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser og i afdelingen for appeltilladelse vedrørende familierettens afgørelser fra 1. januar 2024 ikke længere er omfattet af databeskyttelsesforordningens regler om oplysningspligt og indsigtret. Procesbevillingsnævnets sager i afdelingen for fri proces vil som hidtil være omfattet af dataforordningens artikel 13-15.

Nævnets afgørelser kan ikke påklages til justitsministeren eller til anden administrativ myndighed.

De nærmere regler om appeltilladelser til landsretten og til Højesteret i civile sager og straffesager er i forskellige afsnit og kapitler i retsplejeloven suppleret af enkelte regler i særlovgivningen, og reglerne om fri proces mv. er i retsplejelovens kapitel 31 og retshjælpsloven. Den grønlandske retsplejelov indeholder appelbegrænsningsregler (kun) og den færøske retsplejelov indeholder desuden appelbegrænsningsregler.

Procesbevillingsnævnet

Afdelingen for appeltilladelser

- 5 medlemmer:
 - Højesteretsdommer
 - Landsdommer
 - Byretsdommer
 - Advokat
 - Universitetslærer
- + suppleanter
- + færøske advokater
- I alt 21 (pr. 1. juli 2024)

Afdelingen for fri proces

- 3 medlemmer:
 - Landsdommer
 - Byretsdommer
 - Advokat
- + suppleanter
- I alt 6

Afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser

- 3 medlemmer:
 - Landsdommer
 - Byretsdommer
 - Advokat
- + suppleanter
- I alt 6

Sekretariatet

- yder juridisk og administrativ bistand til alle nævnets afdelinger
- Sekretariatschef, souschef, øvrige jurister, kontorfunktionærer og studentermødhjælpere

Retsplejelovens kapitel 1 a om Procesbevillingsnævnet er medtaget som bilag A og nævnets forretningsorden som bilag B. Som bilag C er desuden medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelser. Som bilag D er medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der giver hjemmel for meddelelse af fri proces. Bilag E er lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner og retsplejeloven. Bilag C-E medtager de bestemmelser i lovgivningen, som er gældende på tidspunktet for årsberetningens udarbejdelse i 2024. Bilag F til årsberetningen er bekendtgørelse nr. 1.479 af 30. november 2022 om de økonomiske betingelser for fri proces, der var gældende for 2023. En nærmere omtale af lovgivningen af betydning for nævnets virksomhed er medtaget som bilag G til årsberetningen. Som bilag H og I er medtaget oversigter over hjemler for meddelelse af appeltilladelser.

Se nærmere om Procesbevillingsnævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed samt sagsbehandling navnlig Hanne Kjærulff i "*Kommenteret Retsplejelov*", 11. udgave, 2024, kapitel 1 a, side 59-86, og Hanne Kjærulff og Niels Fenger i bogen "*Appeltilladelser*", 1. udgave, 2017. I andet halvår 2024 udkommer en 2. udgave af denne bog.

1.2 Nævnets afdeling for appeltilladelser

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser består af en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en professor i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse.

Beskikkelsen af de 4 førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Professoren beskikkes uden forudgående indstilling. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år. De kan desuden kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret.

Nævnets afdeling for apeltilladelser bestod i perioden 1. januar – 31. december 2023 af følgende 5 medlemmer:

- Højesteretsdommer Lars Apostoli
- Landsdommer Ole Græsbøll Olesen
- Byretsdommer Dorit Kring
- Advokat Nikolaj Linneballe
- Professor Thomas Elholm

Suppleanter:

- Højesteretsdommer Kristian Korfits Nielsen, der med virkning fra 1. juli 2023 ophørte sit hverv og blev erstattet af højesteretsdommer Jørgen Steen Sørensen
- Landsdommer Karen Hald
- Landsdommer Hanne Harritz Pedersen
- Byretsdommer Charlotte Bliss Elmquist
- Byretsdommer Rasmus Damm
- Advokat Asger Bagge-Jørgensen
- Advokat Anne Almose Røpke
- Professor Kim Sommer Jensen
- Professor Clement Salung Petersen, der ophørte sit hverv med udgangen af juni 2023

Advokatmedlemmet ved afgørelse af en ansøgning om apeltilladelse i en sag fra Færøerne vil være en færøsk advokat, som er følgende:

- Óla Jákup Kristoffersen (medlem)
- Petur Even Djurhuus (suppleant)
- Annfinn V. Hansen (suppleant)

I overensstemmelse med reglerne om beskikkelse er der i 2024 sket en næsten fuld udskiftning af nævnet i form af delvise udskiftninger henholdsvis med virkning fra 1. januar 2024 og 1. juli 2024. Med virkning fra den 1. januar 2024 er højesteretsdommer Jørgen Steen Sørensen indtrådt som ny formand i stedet for højesteretsdommer Lars Apostoli, og højesteretsdommer Rikke Foersom er indtrådt som ny suppleant, advokat Birgitte Sølvkær Olesen er indtrådt som nyt medlem, og advokat Nicholas Symes, advokat Katrine Westhausen Gottlieb og advokat Marc Malmbak Stounberg er indtrådt som nye suppleanter, Kim Sommer Jensen, der tidligere var suppleant, er indtrådt som nyt medlem, og professor Jens Elo Rytter og Andreas Bloch Ehlers er indtrådt som nye suppleanter. Der er desuden sket en delvis udskiftning pr. 1. juli 2024, hvor landsdommer Thomas Jønler indtræder som nyt medlem, landsdommer Astrid Bøgh, landsdommer Anne Birgitte Fisker, landsdommer Birgitte Grønborg Juul og landsdommer Alex Puggaard indtræder som nye suppleanter, byretsdommer Henriette Sartvin indtræder

som nyt medlem, og byretsdommer Knud Erik Schmidt, byretsdommer Grethe Jørgensen og byretsdommer Gert Holst Mathiesen indtræder som nye suppleanter.

Sammensætningen af nævnets afdeling for appeltilladelser er pr. 1. juli 2024 herefter følgende:

- Højesteretsdommer Jørgen Steen Sørensen (formand)
- Landsdommer Thomas Jønler
- Byretsdommer Henriette Sartvin
- Professor Kim Sommer Jensen
- Advokat Birgitte Sølvkær Olesen

Suppleanter:

- Højesteretsdommer Rikke Foersom
- Landsdommer Astrid Bøgh
- Landsdommer Anne Birgitte Fisker
- Landsdommer Birgitte Grønberg Juul
- Landsdommer Alex Puggaard
- Byretsdommer Knud Erik Schmidt
- Byretsdommer Grethe Jørgensen
- Byretsdommer Gert Holst Mathiesen
- Professor Jens Elo Rytter
- Professor Andreas Bloch Ehlers
- Advokat Nicholas Symes
- Advokat Katrine Westhausen Gottlieb
- Advokat Marc Malmbak Stounberg

Advokatmedlemmet ved afgørelse af en ansøgning om appeltilladelse i en sag fra Færøerne vil være en færøsk advokat, som i overensstemmelse med reglerne om beskikkelse indtil udgangen af 2024 fortsat er følgende:

- Óla Jákup Kristoffersen (medlem)
- Petur Even Djurhuus (suppleant)
- Annfinn V. Hansen (suppleant)

1.3 Nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed

for genbeskikkelse for yderligere to år. De kan desuden kun afsættes efter de regler, der er gældende for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret.

Nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser bestod i perioden den 1. januar – 31. marts 2023 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Julie Skat Rørdam (afdelingsformand)
- Byretsdommer Henriette Sartvin
- Advokat Susan Sørensen

Suppleanter:

- Landsdommer Jon Esben Hvam
- Byretsdommer Jeanett Bukhave
- Advokat Karen Wung-Sung

Der er i 2023 i overensstemmelse med reglerne om beskikkelse sket en fuld udskiftning af nævnet i form af delvise udskiftninger henholdsvis pr. 1. april og 1. oktober. Med virkning fra 1. april 2023 indtrådte byretsdommer Jens Erik Stausbøll og byretsdommer Ulla Ingerslev som medlem og suppleant i stedet for byretsdommer Henriette Sartvin og byretsdommer Jeanett Bukhave, og advokat Johan Hartmann Stæger og advokat Allan Nejbjerg indtrådte som medlem og suppleant i stedet for advokat Susan Sørensen og advokat Karen Wung-Sung. Med virkning fra 1. oktober 2023 indtrådte landsdommer Flemming Krog Bjerre og Rikke Skovby som medlem (afdelingsformand) og suppleant i stedet for landsdommer Julie Skat Rørdam og landsdommer Jon Esben Hvam.

Nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser bestod herefter i perioden den 1. oktober – 31. december 2023 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Flemming Krog Bjerre (afdelingsformand)
- Byretsdommer Jens Erik Stausbøll
- Advokat Johan Hartmann Stæger

Suppleanter:

- Landsdommer Rikke Skovby
- Byretsdommer Ulla Ingerslev
- Advokat Allan Nejbjerg

1.4 Nævnets afdeling for fri proces

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år. De kan desuden kun

afsættes efter de regler, der er gældende for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret.

Nævnets afdeling for fri proces bestod i perioden 1. januar – 30. juni 2023 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Alex Puggaard (afdelingsformand)
- Byretsdommer Helle Dietz
- Advokat Karen Margrethe Schebye

Suppleanter:

- Landsdommer Annette Dellgren
- Byretsdommer Merete Kyhl Engholm
- Advokat Christian Parbo

I overensstemmelse med reglerne om beskikkelse skete der med virkning fra 1. juli 2023 en delvis udskiftning, hvor landsdommer Michael de Thurah er indtrådt i stedet for landsdommer Alex Puggaard og således, at landsdommer Annette Dellgren er medlem, og Michael de Thurah er suppleant.

Nævnets afdeling for fri proces bestod således i perioden den 1. juli 2023 – 31. december 2023 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Annette Dellgren (afdelingsformand)
- Byretsdommer Helle Dietz
- Advokat Karen-Margrethe Schebye

Suppleanter:

- Landsdommer Michael de Thurah
- Byretsdommer Merete Kyhl Engholm
- Advokat Christian Parbo

1.5 Nævnets sekretariat

Til Procesbevillingsnævnet er knyttet et sekretariat, der forestår alle sagers forberedelse. Sekretariatet varetager alle opgaver forbundet med alle sagers behandling så som de indledende sagsskridt, udarbejdelse af interne notater, der indeholder en gennemgang af sagens faktum, alle relevante juridiske forhold for bedømmelse af sagen, de retlige overvejelser og en indstilling til nævnet om afgørelse, ligesom sekretariatet sørger for at udforme og sende afgørelse i sagerne. Sekretariatet varetager desuden øvrige generelle sager og administrative opgaver forbundet med nævnets virksomhed. Årsværksforbruget i Procesbevillingsnævnets sekretariat var i 2023 på 26,4 årsværk.

Der er i sekretariatet pr. august 2024 følgende ansatte:

- Sekretariatschef Hanne Kjærulff
- Souschef Christian Sivert Brogaard
- Chefkonsulent Anne Kirstine Gørtz
- Chefkonsulent Celia Bautista Schneider (orlov)
- Chefkonsulent Louise Hegnsborg Bruun
- Specialkonsulent Agnethe Kirstine Kerrn-Jespersen
- Specialkonsulent Signe Olivia Lading (orlov)
- Specialkonsulent Pernille Tinndahn Bøndergaard (orlov)
- Specialkonsulent Rasmus Møller Axelsen
- Specialkonsulent Anne Hastrup
- Fuldmægtig Caroline Søgaard Køber
- Fuldmægtig Jeanette Janni Nielsen
- Fuldmægtig Tobias Christian Fink-Jensen
- Fuldmægtig Mette Abkjær Jensen
- Fuldmægtig Bjørg Gudbrand Winsløw
- Fuldmægtig Amalie Hartz Reenberg
- Fuldmægtig Katrine Ramhøj
- Fuldmægtig Louise Tange (orlov)
- Fuldmægtig Michael Jørgensen (orlov)
- Fuldmægtig Gitte Damkjær Andersen
- Fuldmægtig Emma Elisabet Danker Blandford
- Fuldmægtig Christian Astrup Sørensen
- Fuldmægtig Alexandra Rønne
- Fuldmægtig Klara Henriette Dahler Larsen
- Fuldmægtig Patricia Parsa
- Kontorfuldmægtig Karin Kofoed Næsager
- Kontorfuldmægtig Pia Jørgensen
- Kontorfuldmægtig Anja Rosenkrants Clausen
- Kontorfuldmægtig Mikala Elverdal
- Kontorfuldmægtig Julie Risom Knudsen
- Kontorfuldmægtig Marjun Fordyce Sigurskjold
- Kontor medarbejder Karin Kjellmann Nielsen
- Kontor medarbejder Thakshana Sivalingam
- Studentermedhjælper Sara Linnéa Søe Sandell
- Studentermedhjælper Ida Maria Udholm Rasmussen

2. Sagsbehandling

2.1 Forberedelse af nævnsbehandlingen

Reglerne om Procesbevillingsnævnets sagsbehandling kan du se i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden. Det fremgår af retsplejelovens § 25, at nævnet selv fastsætter sin forretningsorden.

Nævnets forretningsorden er senest ændret med virkning fra 1. april 2019 ved bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019. Ændringerne består navnlig i konsekvensændringer som følge af ny lovgivning om familieretsreformen og de ændringer i bl.a. retsplejelovens kapitel 1 a, det har medført for Procesbevillingsnævnets virksomhed både med etablering af nævnets afdeling for apeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser med virkning fra 1. april 2019 og i øvrigt også en ændring af retsplejelovens § 25, stk. 2, af betydning særligt for nævnets afdeling for apeltilladelser.

Efter § 2 i forretningsordenen drager nævnets formand og afdelingsformænd omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat. En ansøgning om apeltilladelse og klage over afslag på fri proces skal efter forretningsordenens § 3 være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, som er truffet vedrørende sagen, samt kopi af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse.

En ansøger eller en klager kan anvende blanketter til ansøgning om apeltilladelse og klage over afslag på fri proces. Du kan finde blanketter med vejledning på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefrister, jf. forretningsordenens § 3, stk. 4. Nævnet kan i en sag om apeltilladelse se bort fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over afslag på fri proces kan nævnet se bort fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

En ansøgning eller klage kan sendes til Procesbevillingsnævnet enten med digital post eller almindelig post, og hvis henvendelsen bliver sendt digitalt, er det derfor ikke nødvendigt tillige at sende med almindelig post.

Hvis ansøgningen eller klagen bliver sendt med digital post den dag, hvor fristen udløber, er den efter § 3, stk. 4, rettidig, hvis henvendelsen er modtaget i nævnet inden udgangen af døgnet, også selv om fristens sidste dag er en lørdag, søndag, helligdag eller anden lukkedag. Hvis henvendelsen derimod bliver sendt med almindelig post eller bliver overbragt, er den alene rettidig, hvis den bliver modtaget i nævnet inden kontortids ophør kl. 15, og hvis fristens sidste dag falder på en lørdag, søndag, helligdag eller anden lukkedag, så skal henvendelsen i disse tilfælde være modtaget den forudgående hverdag inden kontortids ophør kl. 15.

I sager vedrørende appeltilladelse underretter sekretariatet efter forretningsordenens § 4, stk. 1 og 2, 1. pkt., ansøgeren og modparten i sagen om modtagelsen af ansøgningen. Er anklagemyndigheden modpart, sker underretning i overensstemmelse med skriftlige retningslinjer aftalt mellem Procesbevillingsnævnet og anklagemyndigheden, jf. § 4, stk. 2, 2. pkt.

I sager vedrørende fri proces underretter sekretariatet efter § 4, stk. 1, klager om modtagelsen af klagen.

I sager vedrørende fri proces sker der herudover underretning af den registrerede i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12-14, jf. dog databeskyttelseslovens §§ 22 og 23.

Der bliver desuden taget stilling til, i hvilke tilfælde en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angivet frist.

Alle ansøgninger og klager visiteres af sekretariatschefen eller dennes stedfortræder så vidt muligt samme dag, som de bliver modtaget. Ved ansøgninger om appeltilladelse tilstræber sekretariatet i umiddelbar forlængelse af modtagelsen at gøre ansøgerne opmærksom på en eventuel mulighed for at appellere direkte i tilfælde, hvor dette er muligt, eller hvor det dog er tvivlsomt, om Procesbevillingsnævnets tilladelse er nødvendig.

Der bliver konkret taget stilling til, om en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angivet frist.

Formanden eller afdelingsformanden – i praksis sekretariatschefen – afgør efter forretningsordenens § 5, stk. 1, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes.

Nævnsbehandlingen i nævnets tre afdelinger er gratis for ansøgeren eller klageren, og hverken disse eller modparten kan blive pålagt sagsomkostninger i anledning af nævnsbehandlingen.

Du kan – udover de årlige årsberetninger og relevant litteratur – læse mere om Procesbevillingsnævnets virksomhed på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk. Hjemmesiden bliver løbende opdateret med nyheder om afgørelser og anden relevant kommunikation om nævnets virksomhed. Du kan også finde ofte forekommende *spørgsmål & svar* for nævnets afdelinger. Hjemmesiden indeholder desuden blanketter med vejledninger, som kan anvendes ved indgivelse af enten ansøgning om appeltilladelse eller klage over afslag på fri proces. Du kan også orientere dig om nævnets virksomhed på LinkedIn.

2.2 Nævnsbehandling

Procesbevillingsnævnets afgørelser træffes efter forretningsordenens § 6 ved møder, der almindeligvis afholdes en gang om ugen. Nævnets behandling sker på grundlag af notater udarbejdet af sekretariatet for hver enkelt sag. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne 1-2 uger før nævnsmødet. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist.

Nævnets møder er ikke offentlige, og sagens parter har ikke adgang til møderne, jf. forretningsordenens § 7, stk. 1 og 2.

I nævnets enkelte afdelinger deltager samtlige nævnsmedlemmer i møderne, det vil sige 5 medlemmer i afdelingen for appelltilladelser, 3 medlemmer i afdelingen for familierettens afgørelser og 3 medlemmer i afdelingen for fri proces. I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant. Har et eller flere medlemmer og disses suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis henholdsvis 3 medlemmer i afdelingen for appelltilladelser, 2 medlemmer i afdelingen for familierettens afgørelser og 2 medlemmer i afdelingen for fri proces er til stede, jf. forretningsordenens § 11, stk. 1, § 14, stk. 1, og § 16, stk. 1.

Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed, jf. forretningsordenens § 11, stk. 2, § 14, stk. 2, og § 16, stk. 2. I afdelingen for appelltilladelser er formandens stemme afgørende i tilfælde af stemmelighed. I afdelingen for appelltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser og i afdelingen for fri proces kræves enighed, hvis afgørelsen alene træffes af 2 medlemmer.

2.2.1 Særligt om 3-mandsmøder i afdelingen for appelltilladelser

Nævnets afdeling for appelltilladelser har fra nævnets start i 1996 til 2016 ikke benyttet den i retsplejelovens § 25, stk. 2, givne adgang til at afgøre sagerne med 3 medlemmer bestående efter den daværende bestemmelse af en dommer, en advokat og en universitetslærer. Nævnet har imidlertid fra og med 2017 i medfør af § 25, stk. 2, og forretningsordenens § 12 – efter nærmere skriftlige retningslinjer i særlige grupper af tilfælde – besluttet at afholde enkelte nævnsmøder med deltagelse af 3 nævnsmedlemmer.

Der er med virkning fra 1. april 2019 lavet en ændring af § 25, stk. 2, hvorefter bestemmelsen om sammensætning af de tre medlemmer nu angiver en landsdommer, en byretsdommer og en advokat, og desuden omfatter kompetencen alene ansøgninger om appelltilladelser til landsretten. Der er en nærmere regulering i § 12 i den seneste forretningsorden, der trådte i kraft 1. april 2019.

Nævnets afdeling for appelltilladelser har besluttet, at følgende sager om appelltilladelse til landsretten kan behandles på 3-mandsmøder, og oversigten er senest justeret med virkning fra 15. juni 2024:

Tabel 2.1 Sagskategorier der kan behandles på 3-mandsmøder i afdelingen for apeltilladelser

Kategori	Bestemmelse	Undtagelse
Civile sager		
Ankesager (max 50.000 kr.)	Retsplejelovens § 368	Dog ikke sager om henvisning til landsretten
Tvangsanbringelse mv.	Barnets lov § 149	
Delafgørelser (anke og kære)	Retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. pkt.	
Undervejsafgørelser mv. (kære)	Retsplejelovens § 389 a	
Afgørelser om udlæg (max 50.000 kr.)	Retsplejelovens § 584	
Fritagelse for sagsportalen	Retsplejelovens § 148 a mv.	
Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger	Retsplejelovens § 392 a	
Straffesager		
Alle straffesager (bøde max 20.000 kr. mv.)	Retsplejelovens § 903	Dog ikke ansøgninger fra anklagemyndigheden

Nævnets afdeling for apeltilladelser har besluttet følgende skriftlige retningslinjer for behandlingen af sager på 3-mandsmøder:

- Nævnet er ved 3-mandsmøder beslutningsdygtigt, hvis to medlemmer/suppleanter voterer mundtligt, og der foreligger et skriftligt votum fra yderligere et medlem/suppleant.
- Når blot ét af de deltagende medlemmer/suppleanter anmoder om det, skal sagen i stedet behandles på et 5-mandsmøde, jf. forretningsordenens § 12.

2.2.2 Bemyndigelser til formanden og afdelingsformanden i de tre afdelinger

Med hjemmel i retsplejelovens § 25, stk. 2, er det i forretningsordenens § 8 fastsat, at formanden og afdelingsformanden i de 3 afdelinger uden forelæggelse for nævnet kan tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for nævnets kompetence. Denne kompetence er i praksis delegeret til sekretariatet.

Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af nævnet ved enstemmig beslutning, træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelæggelse for nævnet.

Nævnets tre afdelinger har bemyndiget formanden og afdelingsformændene til at afgøre genoptagelsesanmodninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger. Nævnets tre afdelinger har desuden bemyndiget formanden og afdelingsformændene til at afgøre visse andre sagstyper.

Nedenfor kan du se oversigter over, hvilke faste formandsbemyndigelser, der gælder i de tre afdelinger af Procesbevillingsnævnet, og oversigten i afdelingen for appeltilladelser er senest justeret med virkning fra 15. juni 2024.

Formandsbemyndigelser i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser

Tabel 2.2 Formanden (højesteretsdommeren) har følgende formandsbemyndigelser

Fristafslag	
Formanden kan træffe afgørelse om fristafslag på ansøgninger om appeltilladelse, der er indgivet efter udløbet af den ordinære ansøgningsfrist.	
Sagsomkostninger og salær	
Formanden kan træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten, fogedretten eller skifteretten har fastsat sagsomkostninger på højst 50.000 kr., eller hvor retten har ophævet sagens omkostninger, og der for landsretten ikke vil være spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 50.000 kr.	§ 389, stk. 2 § 391, stk. 2 § 584 a, stk. 2
Formanden kan træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten, fogedretten eller skifteretten har fastsat salær til en beskikket advokat på højst 50.000 kr.	§ 389, stk. 3 § 584 a, stk. 3 § 968, stk. 4
Retsplejelovens § 390	
Formanden kan meddele afslag på ansøgninger om tilladelse til kære til landsretten af byrettens kendelser og beslutninger i civile sager truffet under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse og af Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger, hvis byretten eller Sø- og Handelsretten har afsagt dom.	§ 390
Formanden kan meddele afslag på ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelse i en kæresag, hvis byretten har afsagt dom i sagen. Formanden kan endvidere meddele afslag på ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelser eller beslutninger under en ankesag eller en 1. instanssag, hvis landsretten har afsagt dom.	§ 390
Genoptagelse	
Formanden kan træffe afgørelse om afslag på ansøgninger om genoptagelse, såfremt der ikke foreligger væsentlige nye oplysninger.	Forretningsordenens § 17
2. instansbevilling i straffesager i særlige tilfælde	
Formanden kan meddele 2. instansbevilling i straffesager, hvor en eller flere tiltalte har anket frit for så vidt angår det omhandlede forhold, men hvor ansøgeren som medtiltalt er afskåret herfra som følge af bødens størrelse.	
Formanden kan meddele 2. instansbevilling i straffesager, hvor tiltalte har anket et adhæsionskrav og søger om tilladelse til at anke straffespørgsmålet.	
Skyldsspørgsmålet	
Formanden kan træffe afgørelse om afslag på ansøgninger om 3. instansbevilling i straffesager, hvor tiltalte alene ønsker Højesterets prøvelse af skyldsspørgsmålet.	

Tabel 2.3 Afdelingsformanden (landsdommeren) har følgende formandsbemyndigelser

Sagsomkostninger og salær	
Afdelingsformanden kan træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten, fogedretten eller skifteretten har fastsat sagsomkostninger på højst 50.000 kr., eller hvor retten har ophævet sagens omkostninger, og der for landsretten ikke vil være spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 50.000 kr.	§ 389, stk. 2 § 391, stk. 2 § 584 a, stk. 2
Afdelingsformanden kan træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten, fogedretten eller skifteretten har fastsat salær til en beskikket advokat på højst 50.000 kr.	§ 389, stk. 3 § 584 a, stk. 3 § 968, stk. 4
Genoptagelse	
Afdelingsformanden kan træffe afgørelse om afslag på ansøgninger om genoptagelse, for så vidt angår sager, der har været behandlet på et 3-mandsmøde, såfremt der ikke foreligger væsentlige nye oplysninger.	Forretningsordenens § 17

Formandsbemyndigelser i Procesbevillingsnævnets afdeling for appetilladelser vedrørende familierettens afgørelser

Tabel 2.4 Afdelingsformanden (landsdommeren) har følgende formandsbemyndigelser

Retsplejelovens § 390	
Afdelingsformanden kan meddele afslag på ansøgninger om tilladelse til kære til landsretten af familierettens kendelser og beslutninger i sager truffet under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse, hvis familieretten har afsagt dom.	§ 390
Genoptagelse	
Afdelingsformanden kan træffe afgørelse om afslag på ansøgninger om genoptagelse for så vidt angår sager, der har været behandlet på et nævnsmøde, såfremt der ikke foreligger væsentlige nye oplysninger.	Forretningsordenens § 17

Formandsbemyndigelser i Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces

Tabel 2.5 Afdelingsformanden (landsdommeren) har følgende formandsbemyndigelser

Genoptagelse
<p>Afslag på genoptagelse, når der ikke foreligger væsentlige nye oplysninger.</p> <p>Genoptagelse og hjemvisning til Civilstyrelsen, når styrelsens afslag er begrundet med, at der er en retshjælpsforsikring, men det over for Procesbevillingsnævnet er dokumenteret, at forsikringsselskabet har givet afslag på retshjælpsdækning.</p> <p>Genoptagelse og meddelelse af fri proces i genoptagelsessager i bl.a. erstatningssager om påstandsudvidelse vedrørende de samme poster, som nævnet tidligere har meddelt fri proces til.</p> <p>Genoptagelse og meddelelse af fri proces til en betalingspåstand i sager, hvor nævnet tidligere har meddelt fri proces til en anerkendelsespåstand (konvertering af påstanden).</p> <p>Genoptagelse og tilbagesendelse til Civilstyrelsen i tilfælde, hvor der åbenbart er grundlag herfor, men hvor det ikke er åbenbart, at der skal meddeles bevilling.</p>
Retshjælpsforsikring
<p>Hjemvisning til Civilstyrelsen, når styrelsens afslag er begrundet med, at der er en retshjælpsforsikring, men det over for Procesbevillingsnævnet er dokumenteret, at forsikringsselskabet har givet afslag på retshjælpsdækning.</p> <p>Stadfæstelse af Civilstyrelsens afslag under henvisning til, at ansøgeren har en retshjælpsforsikring, der ikke har afslået dækning til sagen, og hvor sagen efter sin art utvivlsomt er omfattet af forsikringen.</p> <p>Retshjælpsforsikringsafslag i tilfælde af, at Civilstyrelsen har meddelt realitetsafslag, og hvor det over for Procesbevillingsnævnet oplyses, at ansøgeren har en retshjælpsforsikring, der ikke har givet afslag, og hvor sagen efter sin art utvivlsomt er omfattet af forsikringen.</p>
Økonomiske betingelser
<p>Stadfæstelse i tilfælde af, at Civilstyrelsen har meddelt afslag under henvisning til, at de økonomiske betingelser ikke er opfyldt, og hvor § 329 ikke er påberåbt over for Civilstyrelsen, og hvor det er utvivlsomt, at ansøgeren ikke opfylder de økonomiske betingelser.</p>
Manglende indsendelse af nødvendige oplysninger
<p>Stadfæstelse af Civilstyrelsens henlæggelse af sagen på grund af manglende indsendelse af oplysninger, der er nødvendige for sagens behandling i de tilfælde, hvor oplysningerne heller ikke er indsendt til Procesbevillingsnævnet.</p> <p>Henlæggelse af sager, hvor klager ikke har indsendt nødvendige oplysninger – f.eks. oplysninger om økonomiske forhold – til Procesbevillingsnævnet trods opfordring hertil med varsling om mulig henlæggelse af sagen.</p>
Andet
<p>Bevilling efter § 329 i sager, hvor nævnets afdeling for appelltilladelser har givet tredjeinstansbevilling.</p> <p>Afgørelse vedrørende klage over Civilstyrelsens afslag på aktindsigt.</p> <p>Afvisning af sager, der er modtaget for sent, og hvor der åbenbart ikke foreligger undskyldende omstændigheder.</p>

2.3 Underretning og aktindsigt

Nævnets afgørelse bliver efter forretningsordenens § 19, stk. 1, meddelt til ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvordan de har stemt. Efter begæring bliver det oplyst, hvem der har deltaget i sagens behandling.

I sager vedrørende appeltilladelser sender nævnet også afgørelsen i kopi til orientering til en modpart, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen, og der gives tillige underretning til den eller de retter, som har truffet afgørelse i sagen, jf. § 19, stk. 4 og 5. I sager om fri proces sker dette kun, hvis modparten i selve retstvisten rent undtagelsesvist er blevet hørt i forbindelse med klagen. I sager om fri proces bliver der altid givet underretning om afgørelsen til Civilstyrelsen, og ved bevilling af fri proces i verserende retssager bliver meddelelse om bevilling tillige givet til den ret, der behandler sagen, jf. § 19, stk. 6.

Som forudsat i forarbejderne til lovgivningen om Procesbevillingsnævnets virksomhed begrundes nævnets afgørelser kun med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces. En særlig bestemmelse herom er optaget i forretningsordenens § 19, stk. 2.

Nævnets afgørelser

Det er forudsat i forarbejderne til lovgivningen om Procesbevillingsnævnets etablering, at nævnets afgørelser ikke skal begrundes nærmere. Dette begrundes navnlig med, at nævnets afgørelser ikke skal fremstå som en afgørelse af selve sagen. I forhold til afslag vil en sådan uddybende begrundelse desuden kunne give f.eks. en landsretsdom en særlig præjudikatsværdi i forhold til andre landsretsafgørelser, hvor nævnet ikke har behandlet en ansøgning om appeltilladelse til Højesteret. Endvidere vil en nærmere begrundelse for en appeltilladelse på grund af nævnets sammensætning kunne give anledning til principielle betænkeligheder i forhold til den efterfølgende behandling af sagen ved domstolene, herunder Højesteret.

Nævnets afgørelser bliver på den baggrund kun begrundet med henvisning til indholdet af den bestemmelse i retsplejeloven eller anden lovgivning, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces, jf. forretningsordenens § 19, stk. 2.

Se om nævnets afgørelser navnlig Bet. 1260/1993, s. 30, og FT 1994-95, tillæg A, s. 2957 ff. Spørgsmålet om, hvorvidt nævnets begrundelser i sager om appeltilladelse kan anses for tilstrækkelige, er flere gange blevet godkendt af domstolene, bl.a. af Højesteret i U 1997.1062 H.

Efter forretningsordenens § 20, stk. 1, meddeles aktindsigt af formanden eller afdelingsformanden i de 3 afdelinger – i praksis sekretariatet – i overensstemmelse med retsplejelovens §§ 41-41 h, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillempringer. Efter § 20, stk. 2, bliver begæring om indsigt fra den registrerede behandlet efter reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12 og artikel 15, jf. dog databeskyttelseslovens § 22. I praksis er det sekretariatet, der behandler og meddeler oplysninger efter reglerne om aktindsigt og indsigt.

2.4 Sagsproduktion og øvrige opgaver

2.4.1 Ansøgninger om appeltilladelse og klager over afslag på fri proces

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager om appeltilladelser i perioden 2015-2023:

Tabel 2.6 Antal sager om appeltilladelse

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Uafslttede sager fra året før	496	479	414	371	446	504	802	763	809
Antal modtagne sager	2.392	2.420	2.356	2.237	2.603	3.203	2.448	2.321	2.441
Antal afsluttede sager	2.409	2.485	2.399	2.162	2.545	2.905	2.487	2.275	2.763
Uafsluttede sager ved årets udgang	479	414	371	446	504	802	763	809	487

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager om appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser i perioden fra etableringen i 2019 til 2023:

Tabel 2.7 Antal sager om appeltilladelse vedrørende familierettens afgørelser

	2019	2020	2021	2022	2023
Uafsluttede sager fra året før	0	21	29	25	30
Antal modtagne sager	173	184	201	200	182
Antal afsluttede sager	152	176	205	195	196
Uafsluttede sager ved årets udgang	21	29	25	30	16

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager om fri proces i perioden 2015-2023:

Tabel 2.8 Antal sager om fri proces

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Uafsluttede sager fra året før	162	153	133	96	105	214	89	176	137
Antal modtagne sager	992	840	782	662	892	664	666	513	635
Antal afsluttede sager	1.001	860	819	653	783	789	579	552	598
Uafsluttede sager ved årets udgang	153	133	96	105	214	89	176	137	174

2.4.2 Antal afsluttede sager pr. årsværk

Antal afsluttede sager pr. medarbejder er for 2023 beregnet med udgangspunkt i det samlede antal sager i nævnets tre afdelinger. Antal sager for anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt indgår ikke i nedenstående tabel. Antallet af årsværk omfatter samtlige medarbejdere i Procesbevillingsnævnets sekretariat. Årsværksforbruget for 2023 er opgjort til 26,4.

Tabel 2.9 Udviklingen i antal afsluttede sager pr. årsværk 2015-2023

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antal afsluttede sager – appel	2.409	2.485	2.399	2.161	2.545	2.905	2.487	2.275	2.763
Antal afsluttede sager – appel (familieretten)	-	-	-	-	152	176	205	195	196
Antal afsluttede sager – fri proces	1.001	860	819	653	783	789	579	552	598
Antal afsluttede sager i alt	3.410	3.345	3.218	2.815	3.480	3.870	3.271	3.022	3.557
Antal årsværk*	24,0	24,3	24,0	24,4	25,8	27,3	27,7	26,4	26,4
Antal afsluttede sager pr. årsværk	142,1	137,7	134,1	115,4	134,9	141,8	118,1	114,5	134,7

*I antal årsværk er fratrukket barselsorlov, langtidssygdом og anden orlov.

Det er nævnets mål, at der årligt skal afsluttes mindst 135 sager pr. årsværk. Det skal i forbindelse med opgørelsen af antallet af afsluttede sager pr. årsværk både for 2023 og for tidligere år tages i betragtning, at der ikke indgår nye sagsforløb om genoptagelse, sager om aktindsigt eller andre egentlige sagsrelaterede opgaver.

Derudover omfatter opgørelsen ikke nogen former for opgaver, der relaterer sig til organisatoriske, administrative eller andre forekommende forhold.

Samlet set har nævnet i 2023 modtaget 3.258 sager, og nævnet har afsluttet 3.557 sager i løbet af året.

Procesbevillingsnævnets årsværksforbrug i 2023 er det samme som i 2022 og lidt lavere end årsværksforbruget i 2021 og 2020. Antallet af afsluttede sager pr. medarbejder i 2023 er højere end i 2021 og 2022.

Det hører med til billedet af udviklingen, at antallet af afsluttede sager pr. medarbejder pr. år blandt andet afhænger af, i hvilket omfang der de enkelte år har været ensartede typer sager. Desuden har det betydning, at en stor del af sagerne de senere år har været af en relativt større kompleksitet.

Det bemærkes, at Procesbevillingsnævnet i opgørelsen ikke foretager en såkaldt vægtning af sagerne.

2.5 Sekretariatets sagsbehandling og brugerorientering

I dette afsnit får du et indblik i, hvordan sagerne i nævnets 3 afdelinger bliver behandlet.

Procesbevillingsnævnet er en institution i retssystemet, der har eksisteret i mere end 25 år og i opgavevolumen er vokset betydeligt gennem årene. Fra nævnets etablering i 1996 har nævnets afdeling for appeltilladelser behandlet ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i alle typer sager i retssystemet. Dertil kommer, at Procesbevillingsnævnets kompetence siden 2007 har været udvidet til også at omfatte behandling af klager over afslag på fri proces og dermed oprettelse af nævnets afdeling for fri proces. Med virkning fra 1. april 2019 blev nævnets kompetence yderligere udvidet med etablering af nævnets afdeling for appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets 3 afdelinger – afdelingen for appeltilladelser, afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser og afdelingen for fri proces – behandler på årsbasis et meget stort antal sager på samlet ca. 3.000-4.000 sager.

Det er nævnets sekretariat, der sørger for at bistå nævnets tre afdelinger med sagsbehandlingen og andre øvrige administrative opgaver.

Procesbevillingsnævnet skal sikre, at retsvæsnets ressourcer anvendes på de rigtige sager. Det betyder, at selv om en sag har væsentlig betydning for den enkelte, er det ikke nødvendigvis ensbetydende med, at sagen opfylder betingelserne for appeltilladelse eller fri proces.

Sekretariatets medarbejdere har i forbindelse med en værdiprocess i 2012 formuleret blandt andet følgende værdier for arbejdet i Procesbevillingsnævnet:

Vi har respekt for den opgave, vi skal løse, og bestræber os på at udføre den med høj faglig kvalitet.

Vi skal være imødekommende, indlevende og grundige.

Vi skal behandle sagerne effektivt og så hurtigt, som det er forsvarligt.

Vi stiller krav til os selv – i hver eneste sag.

2.5.1 Sekretariatets sagsbehandling

Hvis du ønsker enten at søge Procesbevillingsnævnet om appeltilladelse til landsretten eller til Højesteret, eller hvis du ønsker at klage over Civilstyrelsens afslag på fri proces, så skal du sende en sådan henvendelse med relevante bilag digitalt til Procesbevillingsnævnets hovedpostkasse post@procesbevillingsnaevnet.dk eller post@pbn.dk. Det er også muligt at sende med almindelig fysisk baseret post, men næsten alle henvendelser sker i dag digitalt.

På nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk er der nærmere vejledning om at søge om appeltilladelse eller klage over afslag på fri proces, ligesom du også har mulighed for at udfylde en blanket og sende til Procesbevillingsnævnet. Det er vigtigt, at du udover at begrunde din anmodning om appeltilladelse eller fri proces tillige altid sender i hvert fald den eller de afgørelser, der er genstand for din henvendelse.

Det er også muligt at kontakte Procesbevillingsnævnet telefonisk, hvis du har spørgsmål til en sags behandling.

Procesbevillingsnævnets sekretariat bistår nævnets tre afdelinger med at forberede alle sager, herunder ved alle indledende sagsskridt, ved udarbejdelse af notater vedrørende alle sagens aspekter og efter afgørelse af sagen ved udsendelse af afgørelse.

Sekretariatets kontorphonale har bl.a. til opgave at journalisere alle henvendelser. Sekretariatschefen (eller en chefkonsulent) visiterer og screener alle nye sager og angiver interne instrukser om sagsskridt, som kontorphonalet herefter sørger for at kommunikere ud i overensstemmelse hermed.

Når sagerne er klar til sagsbehandling, udarbejder sekretariatets jurister et notat for hver enkelt sag. Sagsbehandlerne vil på baggrund af henvendelsen, den eller de afgørelser, der er genstand for henvendelsen, modpartens eventuelle udtalelse og samtlige øvrige modtagne bilag i sagen udarbejde et notat om de faktiske og juridiske aspekter ved sagen og med en indstilling til, hvordan nævnet skal afgøre sagen. Notatet bliver vedlagt sagens relevante bilag. Sagsbehandlerne får under udarbejdelse af notater løbende råd og vejledning af en chefkonsulent eller af sekretariatschefen. Efter notatet er færdiggjort af sagsbehandleren, vil sagen som udgangspunkt blive gennemgået af en chefkonsulent eller af sekretariatschefen, der herefter kommer med eventuelle rettelselser og forslag til ændringer eller i øvrigt drøfter sagens aspekter med sagsbehandleren. Efter sekretariatschefens eller chefkonsulentens endelige godkendelse er sagen parat til at blive sendt ud til nævnsmedlemmerne og blive behandlet sammen med alle øvrige behandlede sager til nævnsmødet.

Der er typisk flere nævnsmøder hver uge i nævnets tre afdelinger, og der bliver til hvert nævnsmøde 1-2 uger inden sendt et passende antal sager til nævnsmedlemmerne. Når juristerne har udarbejdet notater med bilag i alle sager, sørger en medarbejder i kontorsekretariatet for at sende alle notater med en dagsorden til nævnsmedlemmerne.

Sagsbehandleren deltager desuden – sammen med enten sekretariatschefen eller en chefkonsulent – i nævnsmødet under behandling af de sager, som er forberedt til mødet. Når nævnets medlemmer har truffet afgørelse i sagen på nævnsmødet, udfærdiger sekretariatet en afgørelse i sagen på baggrund af resultatet af nævnets votering.

Ekspedition af sagsskridt udsendelse til nævnsmøder og afgørelser og anden administration sker i øvrigt i et tæt samarbejde mellem sekretariatschefen, de øvrige jurister og sekretariatets kontorphonale.

2.5.2 Kommunikation om sagsskridt og afgørelser

Procesbevillingsnævnets kommunikation med ansøgere, modparter, advokater, retterne, anklagemyndigheden, Civilstyrelsen m.fl. er i videst muligt omfang baseret på digital kommunikation. Således sender Procesbevillingsnævnet sagsskridt og afgørelser til parterne og øvrige aktører med digital post. Kun hvis vedkommende er undtaget fra digital post, bliver afgørelsen sendt med almindelig post. Desuden foregår al kommunikation digitalt med retterne, anklagemyndigheden og Civilstyrelsen, herunder rekvirering af akter mv.

2.5.3 Kommunikation på nævnets hjemmeside mv.

Procesbevillingsnævnets virksomhed er beskrevet på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk. Hjemmesiden indeholder oplysninger om

- kontaktoplysninger
- nævnsmedlemmer og sekretariat
- nævnets oprettelse, opgaver og organisation
- nævnets tre afdelinger
- blanketter og vejledninger
- spørgsmål og svar
- artikler
- årsberetninger
- nyheder

Der er således en nærmere orientering om behandling af ansøgninger om apell tilladelser og klager over afslag på fri proces på hjemmesiden. Hjemmesiden bliver løbende opdateret med oplysninger om nye afgørelser og anden relevant kommunikation om nævnets virksomhed.

Procesbevillingsnævnet har desuden en LinkedIn profil, hvor forskellige former for kommunikation om nævnets virksomhed bliver formidlet.

Ved afgørelse af en sag bliver der taget stilling til, om der i forlængelse af udsendelse af afgørelsen tillige skal udarbejdes en nyhedstekst, som i så fald bliver kommunikeret på Procesbevillingsnævnets hjemmeside og LinkedIn profil.

Procesbevillingsnævnet udgiver årligt en årsberetning. Årsberetningen omfatter en almindelig orientering om nævnets virksomhed, sammensætning og sagsbehandling i de første to kapitler. De følgende kapitler indeholder desuden en statistisk del med en række talmæssige opgørelser og grafiske illustrationer for sagerne i nævnets afdelinger. Dette bliver suppleret af en omtale af nævnets praksis på udvalgte områder for det enkelte år og med aktuelle indlæg om forskellige emner af betydning for nævnets virksomhed. Bagerst i beretningen er der bilag med lovgivning og andre relevante oplysninger af betydning for Procesbevillingsnævnets virksomhed.

2.5.4 Brugerorientering

En af Procesbevillingsnævnets vigtige målsætninger særligt i disse år er til stadighed at have brugerfokus. Målsætningen om brugerfokus handler om, at brugerne – borgere, virksomheder og myndigheder – er det centrale omdrejningspunkt for organisationen.

Indsatsområderne skal ske med udgangspunkt i den daglige interaktion og med henblik på at styrke videndeling og formidling på en let og forståelig måde om sagsgange fra indgang til udgang for nævnets virksomhed, herunder i skriftlig kommunikation om sagsskridt og afgørelser, på digitale platforme som hjemmesiden, i mundtlig kommunikation, publikationer mv.

Alle sekretariatets medarbejdere tænker helt naturligt brugerfokus ind i arbejdsdagen. Hvis du har spørgsmål til behandling af din sag, kan du som nævnt ofte få svar på dit spørgsmål på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk. Du er desuden altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnets sekretariat.

Hvis du har ønsker til, at vi supplerer vores hjemmeside med yderligere oplysninger, er du velkommen til at kontakte enten sekretariatschef Hanne Kjærulff eller webmaster Julie Risom Knudsen på post@procesbevillingsnaevnet.dk eller post@pbn.dk.

2.6 Oversigt over højesteretspraksis om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a

I 2014 blev indført en række nye appelbegrænsninger i civile sager, blandt andet bestemmelsen i retsplejelovens § 389 a, hvorefter kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse kun kan kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Procesbevillingsnævnet har i årenes løb behandlet et stort antal sager om kære til landsretten i medfør af retsplejelovens § 389 a. Det hører ikke til sjældenhederne, at anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a har givet anledning til fortolkningstvivil, herunder om dens afgrænsning overfor bestemmelsen i retsplejelovens § 253 om delafgørelser. Denne fortolkningstvivil har gennem årene affødt en stor mængde retspraksis om bestemmelsens anvendelsesområde.

Retsplejelovens § 389 a omfatter ofte afgørelser om formalitetsspørgsmål, og bestemmelsen skal som udgangspunkt afgrænses ud fra et tidsmæssigt kriterium. For eksempel er afgørelser om sagens fremdrift og bevisførelse samt om afvisning og genoptagelse som udgangspunkt omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde. Omvendt er afgørelser om spørgsmål, der er afgørende for hele sagens behandling, som for eksempel lovvalg, søgsmålsfrister, søgsmålskompetence og retsevne, som udgangspunkt ikke omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde, idet disse afgørelser reguleres af bestemmelsen i retsplejelovens § 253 om delafgørelser. Derudover er afgørelser truffet for eksempel under en isoleret bevisoptagelse og i en almindelig konkurssag, hvor der ikke efter en hovedforhandling skal træffes afgørelse, som udgangspunkt heller ikke omfattet af kærebeegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a. Der vil i disse tilfælde ofte være fri kære adgang til landsretten efter andre bestemmelser i retsplejeloven eller anden lovgivning.

Procesbevillingsnævnet har flere gange meddelt tilladelse til kære til Højesteret af spørgsmålet om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a vedrørende en række tilfælde, og Højesteret har udtalt sig om anvendelsesområdet i følgende afgørelser:

Tabel 2.10 Omfattet af retsplejelovens § 389 a

U 2015.2529 H	Kære af byrettens beslutning om at afvise genoptagelse af en sag, hvor der var afsagt udeblivelsesdom, men ikke stillet sikkerhed for omkostningerne, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse (dissens).
U 2015.2534 H	Kære af byrettens beslutning om at afvise genoptagelse efter udløbet af 4-ugersfristen i retsplejelovens § 367 krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse (dissens).
U 2015.2540 H	Kære af byrettens kendelse om ikke at tillægge et søgsmål mod en offentlig myndighed opsættende virkning krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.545 H	Kære af byrettens kendelse om, at der ikke forelå inhabilitet, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.813 H	Kære af byrettens kendelse om beregning af retsafgift krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.1966 H	Kære af byrettens afslag på fri proces i medfør af retsplejelovens § 327 krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse. Se dog nu retsplejelovens § 327, stk. 6, 3. pkt., hvorefter kære ikke længere kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.3602 H	Kære af skifterettens kendelse om ikke at tinglyse en stævning på den ejendom, som sagen vedrørte, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse
U 2017.1760 H	I en sag om prøvelse af en voldgiftsavgørelses bestemmelse om sagsomkostninger krævede kære af byrettens beslutning om at afvise sagen som følge af udeblivelse Procesbevillingsnævnets tilladelse
U 2017.3223 H	Kære af byrettens kendelse om ikke at ophæve et rejseforbehold for en beskikket advokat krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2017.3224 H	Kære af byrettens afgørelse om ikke at realitetsbehandle Statsforvaltningens afgørelse om ikke at genoptage behandlingen af en forældremyndighedssag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse. Se nu de særlige appelbegrænsningsregler vedrørende familierettens afgørelser.
U 2018.3501 H	Kære af byrettens kendelse afsagt i en faderskabssag bl.a. om, at en potentiel fader skulle tages i forvaring, da han nægtede at svare på spørgsmål om, hvor barnet og barnets moder befandt sig, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1308 H	Kære af byrettens afgørelse om midlertidig forældremyndighed krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1863 H	Kære af byrettens afgørelse om ikke at genoptage en faderskabssag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1993 H	Kære af skifterettens afvisning af en anmodning om fri proces til en konkurskarantænesag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1996 H	Kære af skifterettens tilladelse til ændring af partsbetegnelsen i en konkurskarantænesag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.3565 H	Kære af byrettens afgørelse om at frigive sikkerhed i anledning af genoptagelse af en sag, hvor der var afsagt udeblivelsesdom, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Tabel 2.11 Ikke omfattet af retsplejelovens § 389 a

U 2015.3715 H	Byrettens kendelse om syn og skøn afsagt under isoleret bevisoptagelse kunne kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Se dog nu § 389 a, der ved en lovændring med virkning fra 15. juni 2024 er udvidet til også at omfatte afgørelser om optagelse af bevis.
U 2019.3545 H	Kære af skifterettens afgørelse om, at skifteretten ikke var kompetent til at behandle en anmodning om ægtefælleskifte, krævede ikke Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 253, stk. 4, eller § 389 a.
U 2020.3744 H	Skifterettens afgørelse om udpegning af kurator i konkursbo er ikke omfattet af kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a.
U 2021.2051 H	Kære af familierettens kendelse om tvangsfuldbyrdelse af en samværsafgørelse afsagt i forbindelse med familierettens behandling af en sag om fastsættelse af samvær er ikke omfattet af kærebegrænsningen i retsplejelovens § 389 a. Appel af familierettens afgørelser om tvangsfuldbyrdelse sker efter reglerne om appel af fogedrettens afgørelser i retsplejelovens kapitel 53 (§§ 584-587), jf. lovens § 456 q, stk. 1, 3. pkt.
U 2022.3332 H	Kære af en afgørelse efter databeskyttelsesloven, der blev truffet under forberedelsen af en arbejdsskadesag, krævede ikke Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a.

Det bemærkes i forlængelse heraf, at Procesbevillingsnævnet den 29. maj 2024 har meddelt tilladelse til kære til Højesteret af en kendelse, hvor landsretten fandt, at det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a at kære en afgørelse om fastsættelse af acontosalær. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse.

2.7 Nye regler om appelbegrænsning fra 15. juni 2024

Den 4. juni 2024 blev der med tilslutning fra alle Folketingets partier som vedtaget ca. 100 nye processuelle regler i retsplejeloven og enkelte andre love for behandling af civile sager og straffesager som en opfølgning på flerårsaftalen 2024-27 for organisationen Danmarks Domstole, herunder Procesbevillingsnævnet. Reglerne trådte i kraft den 15. juni 2024, jf. lov nr. 661 af 11. juni 2024.

Med lovændringen blev der bl.a. indført en række nye appelbegrænsningsregler efter retsplejeloven og enkelte særlove.

De nye regler, der finder anvendelse på anke og kære af afgørelser, der er truffet af retten efter lovens ikrafttræden, er følgende:

Civile sager

- Forhøjelse af beløbsgrænsen fra 20.000 kr. til 50.000 kr. for anke og kære til landsretten vedrørende anke af byrettens domme, jf. retsplejelovens § 368, stk. 1 og 2, kære af byrettens fastsættelse af sagsomkostninger/salær i almindelige civile sager,

jf. § 389, stk. 2 og 3, og § 391, stk. 1, fogedrettens afgørelser om udlæg, jf. § 584, stk. 2, og fogedrettens fastsættelse af sagsomkostninger/salær, jf. § 584 a.

- Nævnets kompetence i retsplejelovens § 453 om appel til landsretten af familierettens afgørelser bliver i stk. 1, 2. pkt., udvidet til desuden at omfatte anke af en dom, hvor familieretten alene har afgjort spørgsmål om samvær.
- Kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a – om kære af byrettens kendelser og beslutninger under behandling af en sag – bliver udvidet til også at omfatte afgørelser i sager om isoleret bevisoptagelse.
- Lov om fuldbyrdelse af straf § 120, stk. 1, om kære af byrettens kendelser i sager om administrative afgørelser truffet af Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Straffesager

- Forhøjelse af beløbsgrænsen for anke til landsretten i retsplejelovens § 902, stk. 2, for bøde (og konfiskation) fra 6.000 kr. til 20.000 kr., afskaffelse af den særlige ankegrænse for dagbøder, ændring i § 902, stk. 1 og 2, til også at omfatte frakendelse efter færdselsloven, samt enkelte øvrige mindre ændringer af §§ 902 og 903.
- Retsplejelovens § 968, stk. 4, om kære af byrettens fastsættelse af salær på højst 50.000 kr.
- Færdselslovens § 132 d om kære af byrettens kendelser om generhvervelse af førerretten.
- Enkelte konsekvensændringer.

De nye appelbegrænsningsregler – dog undtaget udvidelsen i § 453, stk. 1, 2. pkt. om samvær – angår nævnets afdelingen for apeltilladelser, og udvidelsen i ankebegrænsningsreglen i § 453, stk. 1, 2. pkt., til at omfatte familierettens afgørelse alene om samvær angår – tillige sammen med reglerne om ændring af beløbsgrænserne til 50.000 kr. – afdelingen for apeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Kommunikation om de nye regler

På nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk kan du orientere dig om nævnets virksomhed og opgaver, herunder om de nye regler om appelbegrænsning, ligesom du i bilag H og I kan orientere dig om appelbegrænsningsregler også i oversigtsform.

Se også afsnit 2.8 et indlæg forfattet i anledning af de nye regler, og som har været offentliggjort på bl.a. www.domstol.dk.

Det årlige gå hjem-møde i Procesbevillingsnævnet bliver i 2024 den 26. september og angår denne gang forskellige appelretlige emner, nemlig

- Introduktion til Procesbevillingsnævnets virksomhed

- De nye appelbegrænsningsregler
- Delafgørelser
- Varetægtssager

Du kan se en invitation til gå hjem-mødet bl.a. på vores hjemmeside.

Desuden holder vi løbende oplæg om Procesbevillingsnævnets virksomhed og opgaver for eksterne interessenter ligesom vi holder årlige møder i forskellige konstellationer.

Der vil på et tidspunkt i andet halvår af 2024 blive udgivet en andenudgave af bogen "Appeltilladelser" af Hanne Kjærulff og Niels Fenger. Bogen indeholder en meget stor mængde opdateringer og ændringer med ny lovgivning og retspraksis, og der vil desuden være en omtale af de nye appelbegrænsningsregler pr. 15. juni 2024.

2.8 Verdens eneste Procesbevillingsnævn

Af Nana Vogelbein, kommunikationskonsulent i Domstolsstyrelsen

Procesbevillingsnævnet træffer årligt afgørelse i mere end 3.000 sager. Nævnet, som er det eneste af sin slags i verden, har netop fået sin kompetence udvidet.

Procesbevillingsnævnet (PBN) besluttede i maj 2024, at en kvinde kan anke sin sag, der handler om brud på ligebehandlingsloven, til Højesteret. Tidligere på måneden traf nævnet afgørelse i sager om bl.a. varetægtsfængsling, hjemtagelse af et barn fra en syrisk flygtningelejr og fortolkning af terrorbestemmelser, der også alle går videre til rigets øverste domstol.

Nævnet giver appeltilladelser til landsretterne og Højesteret og træffer afgørelse om fri proces i en meget bred vifte af sager. Den overordnede målsætning for nævnets i alt tre afdelinger er at sikre, at retssystemets samlede ressourcer bruges på de rette sager.

”Procesbevillingsnævnet er det eneste af sin slags i verden og i min optik en utrolig vigtig organisation”, lyder det fra Hanne Kjærulff, sekretariatschef i PBN. Hun fortsætter:

”Oprindeligt lå behandlingen af sager om appeltilladelse i Justitsministeriet, men fra politisk side blev det besluttet at oprette et uafhængigt nævn, som ingen minister har instruksbeføjelse over. Procesbevillingsnævnet er bl.a. med til at understøtte, at Højesteret udfylder sin rolle som rigets øverste domstol, så retsenheden sikres, og så Højesteret træffer afgørelser i sager, som rejser spørgsmål af generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller i øvrigt er af væsentlig samfundsmæssig rækkevidde”.

Digitale sagsgange

Alle nævnets sager forberedes i et sekretariat, der er fælles for de tre afdelinger i PBN. Nævnet har siden 2009 været fuldt digitaliseret. Jurist Agnethe Kerrn-Jespersen er sammen med sine kolleger med til at forberede de sager, der behandles i de enkelte nævn.

”Min opgave er bl.a. at klæde nævnsmedlemmerne fuldstændigt på, når det gælder de relevante faktiske og retlige forhold i en given sag, Jeg kommer også med en indstilling om afgørelse i den pågældende sag. Typemæssigt spænder sagerne meget bredt, og selvom vi i høj grad anvender retsplejeloven, kan sagsbehandlingen i løbet af en arbejdsdag byde på mange forskellige juridiske problemstillinger. Det hænder også, at vi modtager henvendelser, hvor den juridiske problemstilling ikke er klar. Så skal der laves en smule detektivarbejde. Det er meget sjældent, at der skal ske yderligere undersøgelse i en sag, som vi har udsendt til nævnsmedlemmerne”, siger Agnethe Kerrn-Jespersen.

Kortfattede afgørelser

Kontorfuldmægtig Mikala Elverdal, som har arbejdet i PBN siden 2017, har også en vigtig finger med i spillet i forhold til de sager, som behandles på de ca. 100 nævnsmøder, der årligt afholdes i de tre afdelinger.

”Vi opretter sager fra dag til dag. Som udgangspunkt skal alle, som henvender sig til PBN med en sag, have et anerkendelsesbrev, som er en slags kvittering, fra os. Sagerne skal gøres klar til visitering hos en leder, hvilket kan indebære, at der skal indhentes yderligere dokumentation. Lige efter et nævnsmøde giver vi besked om afgørelsen i en given sag. Vi bestræber os på at sende afgørelser ud samme dag, som sagen har været behandlet på et nævnsmøde”, forklarer hun.

Nævnet begrunder alene sine afgørelser med henvisning til den eller de bestemmelser, der giver appeltilladelse eller fri proces. Et afslag eller en bevilling uddybes ikke, hvilket er i overensstemmelse med anvisningerne i forarbejderne til lovgivningen om nævnets virksomhed.

Nogle sager skal i Højesteret

Der behandles typisk 20-40 sager på hvert nævnsmøde. At en sag får appeltilladelse til Højesteret er ikke ensbetydende med, at landsretten har truffet en forkert afgørelse, for sagen kan have rejst et principielt spørgsmål, og nogle sager *skal* ende i Højesteret, understreger Hanne Kjærulff.

Hun har stort fokus på, at Procesbevillingsnævnets arbejde er i øjenhøjde med omverdenen, og omtale af udvalgte sager bringes kort tid efter, at de er truffet, på nævnets hjemmeside.

”Grundlaget for, at PBN får succes, er, at der er tillid til vores arbejde. Det er min klare opfattelse, at vi har et godt ry, og vi skal kontinuerligt vedligeholde vores omdømme og levere eksternt brugerorienteret kommunikation. Transparens og oplysning skaber værdi”, ræsonnerer hun.

Mange sæt øjne

Den 4. juni 2024 vedtog et enigt Folketing ca. 100 nye processuelle regler i retsplejeloven og enkelte andre love for behandling af civile sager og straffesager. Reglerne trådte i kraft den 15. juni 2024.

Blandt de nye regler er der helt nye eller ændrede appelbegrænsningsregler i civile sager og straffesager. Det betyder, at Procesbevillingsnævnets kompetence udvides, og at appel til landsretten fremover kun kan ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

”Vi får et ekstra antal sager som følge af regelændringerne, men det giver ikke anledning til en ændring i vores sagsbehandling. Den vil være fuldt forsvarlig som hidtil. Der findes formentlig ikke nogen anden organisation, hvor der er så mange juridiske sæt øjne på en sag som i Procesbevillingsnævnet. Vi skal nok finde de sager, som opfylder betingelserne og have appeltilladelse”, fastslår Hanne Kjærulff.

FAKTA

Procesbevillingsnævnet består af tre separate nævn:

- Afdelingen for appeltilladelser, der træffer afgørelser om appeltilladelser til landsretterne og Højesteret i både civile sager og straffesager. Afdelingen består af fem medlemmer (en højesteretsdommer, en landsdommer, en byretsdommer, en advokat, en universitetslærer) og deres suppleanter samt færøske advokater

- Afdelingen for fri proces, der træffer afgørelser i klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces. Afdelingen består af tre medlemmer (en landsdommer, en byretsdommer, en advokat) og deres suppleanter
- Afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser, der træffer afgørelser om appeltilladelse til landsretten i sager, hvor familieretten har truffet afgørelse. Afdelingen består af tre medlemmer (en landsdommer, en byretsdommer, en advokat) og deres suppleanter

Nævnet holder gå-hjem-møde om udvalgte emner inden for appeltilladelser den 26. september 2024.

I løbet af 2. halvår 2024 udkommer bogen "Appeltilladelser" af Hanne Kjærulff og Niels Fenger i en andenudgave. Bogen vil bl.a. indeholde omtale af de nye appelbegrænsningsregler.

Du kan læse meget mere om Procesbevillingsnævnet på www.procesbevillingsnaevnet.dk.

2.9 Beretninger fra to medarbejdere i kontorsekretariatet

En dag på kontoret

Af kontorfuldmægtig Marjun Fordyce Sigurskjold

Mandag morgen står et voldsomt regnvejr ind over hovedstaden, og cyklen får derfor en velfortjent fridag i skuret. Til gengæld ruller metroen lige ind forbi Procesbevillingsnævnet (PBN) - min herlige arbejdsplads i 5 år.

Den første, jeg møder indenfor, er Karin, der har været ansat i PBN i hele 11 år, og hun er ved at forberede et møde, som hun skal have med vores rengøringsansatte. En form for kvalitetstjek som hun er ansvarlig for.

Bag hende sidder vores anden Karin, og hun er i fuld gang med at oprette sager, inden hun går i krig med dagens udsendelse af nævnsmedmateriale fra juristerne til et af vores tre nævn. Det er en omfattende opgave, der kan tage op til en hel dag. I 2022 blev udsendelse af materiale til nævnsmedlemmerne i to af vores tre nævn dog fuldt digitaliseret, hvilket i høj grad har effektiviseret vores arbejds gange i sekretariatet.

PBN's primære opgave er drift (sagsproduktion), hvor vi i kontorsekretariatet har et glimrende samarbejde med vores jurister, både inden, under og efter behandlingen af en sag. Vi modtager over 3.000 antal sager om året, og der skal sendes breve, høringer indhentes akter mv. i stort set dem alle.

Men udover en løbende sagsproduktion, er vi i kontorsekretariatet så privilegerede at varetage en stribe af spændende generelle og administrative opgaver ved siden af. Det er ret unikt og er med til at gøre PBN til en sindssygt attraktiv arbejdsplads.

Med hver vores mange ansvarsområder, sørger vi for, at hjulene i nævnet kører som smurt. Det kan være helt lavpraktisk som at rekvirere en håndværker til reparation af en opvaskemaskine, klargøre computer til ny medarbejder, trække månedlige statistikker fra systemet, bestille flyrejse til vores nævnsmedlemmer, uploade nyheder på vores hjemmeside, og jeg kunne blive ved.

Mens jeg lyner regnjakken ned, drejer jeg hovedet ned af gangen og ser en 1,5 meter høj flagstang, der står udenfor en af vores juristers kontor. Det kan kun betyde en ting, der er fødselsdagsfejring og dermed kage senere i vores kafferum.

Nede fra vores tekøkken breder der sig en skøn duft af nybagte boller; det er Thaks, der har bagt og sørget for opdækning til vores ugentlige nævnsmøde. Thaks er vores nyeste ansatte i Kontorsekretariatet og har været hos os i et års tid. Dagens møde er i afdelingen for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser. I vores tre nævn bliver der afholdt omkring 100 møder i Procesbevillingsnævnet på årsbasis, og der behandles typisk 20-40 sager på hvert nævnsmøde.

Velkommet på mit eget 3-mandskontor møder jeg Anja, der er i færd med at lægge sidste hånd på protokollen, der skal bruges til nævnsmødet, og som hun i øvrigt skal bruge senere, når der skal udregnes vederlag til nævnsmedlemmerne, som hun også er ansvarlig for.

Nu kan jeg sætte mig ved min plads, jeg har posten i denne uge og står dermed for at journalisere al digital post ind i vores sagsbehandlingssystem. Det er en genial og afvekslende opgave, vi skiftes om at have en uge ad gangen.

Men midt i journaliseringsarbejdet bliver jeg afbrudt, da en af vores nævnsmedlemmer ikke kan komme på systemet. Da jeg også er it-ansvarlig, er det min opgave at hjælpe til med den slags. Jeg får flaks lavet en ny kode, og mødet kan begynde som planlagt.

Mikala sidder over for mig og har telefonvagten i dag samtidig med, at hun fakturerer nok det vigtigste indkøb i lang tid for Procesbevillingsnævnet. En spritny kaffemaskine!! Mikala har bl.a. ansvar for al regnskab i nævnet, rejseafregninger og ferieregistrering.

Til frokost sidder alle ansatte samlet i frokoststuen, jeg pakker min sædvanlige leverdreng med blege agurker ud og kigger langt efter min sidemands lækre indkøbte italienske panini.

Efter frokost er nævnsmødet slut, og vi kan begynde at sende afgørelser ud, så snart de bliver godkendt.

Dagens møde gav nogle bevillinger, og Julie sørger for at lægge en nyhedstekst om dem på vores hjemmeside, inden hun går videre med sin udfærdigelse af mødeplaner for resten af 2024, som hun er ansvarlig for.

Pia, der for nylig har kunne fejre et flot 10-års jubilæum i nævnet, arbejder i dag hjemmefra. Hun sidder bl.a. med statistikker og trækker lister til gennemgang.

Der er lige tid til et smut forbi kafferummet til smagning af fødselsdagskagen, inden vi er et par stykker, der skal forberede og klargøre til det årlige møde med repræsentanter for anklagemyndigheden og forsvarere m.fl., som afholdes senere på eftermiddagen vedrørende drøftelse af forhold af fælles interesse og også de nye appelbegrænsningsregler med virkning fra den 15. juni 2024.

Regnen er for længst holdt op, jeg går ned mod metroen efter endnu en dag på kontoret.

Kompetenceudvikling – yet another day at the office

Af kontorfuldmægtig Anja Rosentkrants Clausen

Tirsdag morgen skinner solen fra en næsten skyfri himmel. Jeg er fast besluttet på en løbetur ind i Procesbevillingsnævnet (PBN). Jeg skal i form til DHL og min tid skal forbedres! Desværre drillede baglåret, så i stedet tog jeg cyklen til metroen og afsted med mig til Kgs. Nytorv. Det er også ok at være hepper til DHL.

Vi har i kontorsekretariatet et stort fokus på vores kompetenceudvikling. I en travl hverdag er der heldigvis mulighed for at sætte tid af til små kompetencegivende tiltag, som har stor betydning for kvaliteten og effektiviteten i vores arbejde.

På årsbasis har vi minimum to møder, hvor vi følger op på planlagte tiltag og udveksler nye ideer. Mødet er mellem sekretariatschef Hanne Kjærulff, souschef Christian Sivert Brogaard, kontorfuldmægtig Marjun Fordyce Sigurskjold og kontorfuldmægtig mig. Der er ikke langt fra idé til handling, og det er et privilegie at være en del af.

Kompetencegivende tiltag, som vi med stor succes allerede har udført, er blandt andet videndelingsmøder med Østre Landsret, Rigsadvokaten og Statsadvokaten i København. Først inviterede vi kontorpersonalet fra Østre Landsret til PBN og efterfølgende blev der arrangeret et besøg i Østre Landsrets nye bygning (wau bare wau). Disse møder medførte blandt andet, at vi fik mulighed for at deltage i en helt almindelig arbejdsdag i landsretten som kontorfuldmægtig, hvor vi også fik lov til at deltage i et retsmøde. Det at forstå helheden i vores retssystem klæder os bedre på til at hjælpe borgere, advokater og og andre samarbejdsrelationer i både retterne, anklagemyndigheden og i Civilstyrelsen.

Efter denne succes besluttede vi at invitere Rigsadvokaten og Statsadvokatens i Københavns kontorpersonale på besøg. Udover, at vi får sat ansigt på kontorpersonale m.fl. i landsretten og i anklagemyndigheden, giver disse møder gensidig inspiration til nye og bedre arbejdsgange og en forståelse for og indsigt i, hvilket arbejde vi hver især sidder med. Vi glæder os allerede til næste år til at komme på besøg hos Rigsadvokaten, der afholder næste arrangement.

Hvis I er interesserede, er I altid velkomne til at møde os i PBN!

I kontorsekretariatet har vi ugentlige møder, hvor et af disse møder sættes af til intern videndeling ca. en gang månedligt. Det kan blandt andet indebære små fifs i vores sagsbehandlingssystem, håndtering af nye typer ansøgninger, hvilket vi eksempelvis skal tænke lidt anderledes efter de nye appelbegrænsningsregler, som træder i kraft den 15. juni 2024, og et indblik i de administrative opgaver, som vi hver især sidder med.

Derudover har vi interne oplæg med forskellige juridiske emner, deltagelse i større eller mindre projekter på tværs af vores faggrupper og deltagelse i nævnsmøder.

3. Nævnets virksomhed i 2023 i afdelingen for appeltilladelser

3.1 Generelt

Nævnet har i 2023 afholdt i alt 55 møder i afdelingen for appeltilladelser, hvoraf 36 møder var 5-mandsmøder, og 19 møder var 3-mandsmøder.

Den 1. januar 2023 var 809 sager uafsluttede.

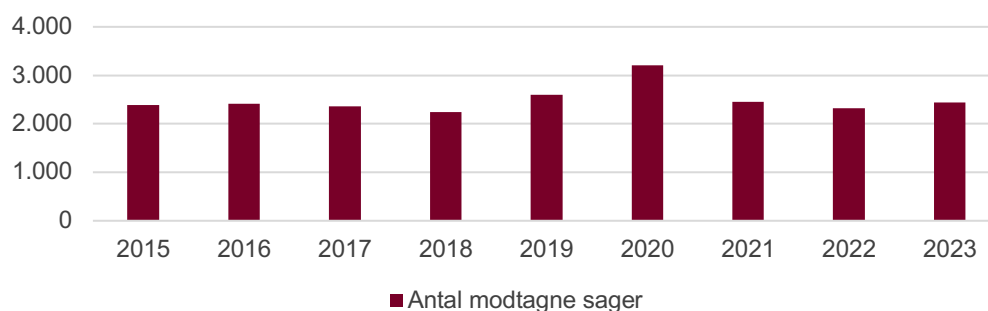
Nævnet har i 2023 modtaget 2.441 sager om appeltilladelse.

Tabel 3.1 Udviklingen i antal modtagne sager i afdelingen for appeltilladelser

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antal	2.392	2.420	2.356	2.237	2.603	3.203	2.448	2.321	2.441

Her er de modtagne sager fra 2015 til 2023 vist i et søjlediagram:

Figur 3.1: Udviklingen i antal modtagne sager vist i et søjlediagram

Tallene viser en lidt dalende tendens i antallet af modtagne sager i 2017 og 2018. I 2019 var der en markant stigning i antal sager, og med 3.203 modtagne sager i 2020 var der tale om det højeste antal modtagne sager siden nævnets etablering i 1996. Det hører dog med til billedet, at der i 2020 var flere sagskomplekser med en række ensartede typer sager om appeltilladelse til landsretten. I årene 2021-2023 er der talmæssigt sket et fald i forhold til 2020, og antal modtagne sager ligger mere på niveau med perioden 2015-2019.

Der er i 2023 blevet afsluttet 2.763 sager.

Af disse sager blev 468 sager afgjort uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence, herunder overskridelse af absolut ansøgningsfrist mv.). 37 af disse sager vedrørte overskridelse af den absolutte 2-ugers frist i retsplejelovens § 389 a, stk. 2.

Der var herefter den 31. december 2023 487 uafsluttede sager.

Et udvalg af de sager, som er afgjort af nævnet i 2023, er omtalt nærmere i kapitel 4.

3.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2023

Nævnet har i 2023 afgjort 2.295 sager, der fordeler sig således:

Tabel 3.2 Fordeling af de afgjorte nævnsbehandlede sager

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
2. instans civile sager	239	716	43	998
3. instans civile sager	53	609	27	689
2. instans straffesager	41	70	14	125
3. instans straffesager	80	395	8	483

De nævnsbehandlede sager fordeler sig således på henholdsvis anke og kære:

Tabel 3.3 Fordeling af de nævnsbehandlede sager på anke og kære

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
2. instans civile sager (anke)	93	279	8	380
2. instans civile sager (kære)	146	437	35	618
3. instans civile sager (anke)*	39	337	5	381
3. instans civile sager (kære)**	14	272	22	308
2. instans straffesager	41	70	14	125
3. instans straffesager (anke)	51	222	6	279
3. instans straffesager (kære)	29	173	2	204

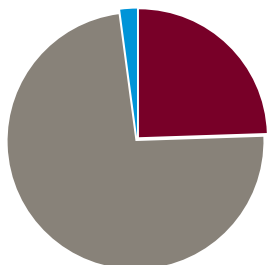
* I gruppen med 3. instans civile ankesager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret i sager, der behandles af landsretten og Sø- og Handelsretten som 1. instans og af landsretten som 2. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse ved særskilt anke af sagsomkostninger i domme, jf. retsplejelovens § 368, stk. 8. Endvidere er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret i sager, der behandles af landsretten som 1. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse ved særskilt anke af deldomme, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. pkt.

** I gruppen med 3. instans civile kæresager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret af kendelser og beslutninger afsagt i en sag, der behandles af landsretterne som 1. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3, og tilsvarende landsrettens kendelser og beslutninger afsagt i en sag, der behandles af landsretten som ankeinstans.

Der er i 2023 meddelt begrænset bevilling i 3 sager, hvoraf alle 3 var straffeankesager.

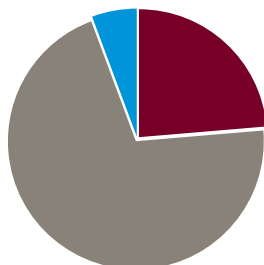
Fordelingen af afgjorte 2. instans civile sager og straffesager samt 3. instans civile sager og straffesager er grafisk angivet i nedenstående figurer på henholdsvis anke- og kæresager:

Figur 3.2 Andeninstans civile sager (anke)

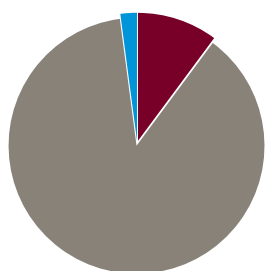
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.3 Andeninstans civile sager (kære)

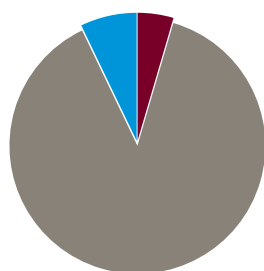
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.4 Tredjeinstans civile sager (anke)

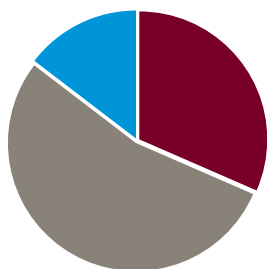
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.5 Tredjeinstans civile sager (kære)

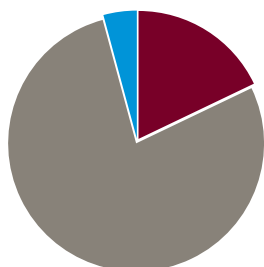
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.6 Andeninstans straffesager

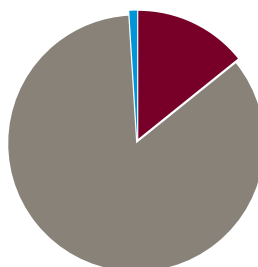
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.7 Tredjeinstans straffesager (anke)

■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

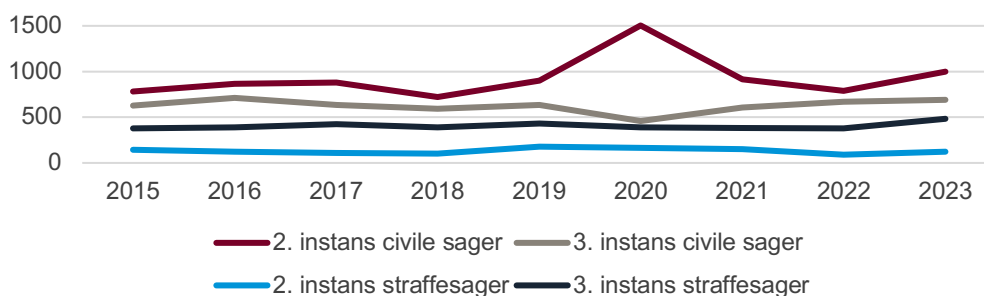
Figur 3.8 Tredjeinstans straffesager (kære)

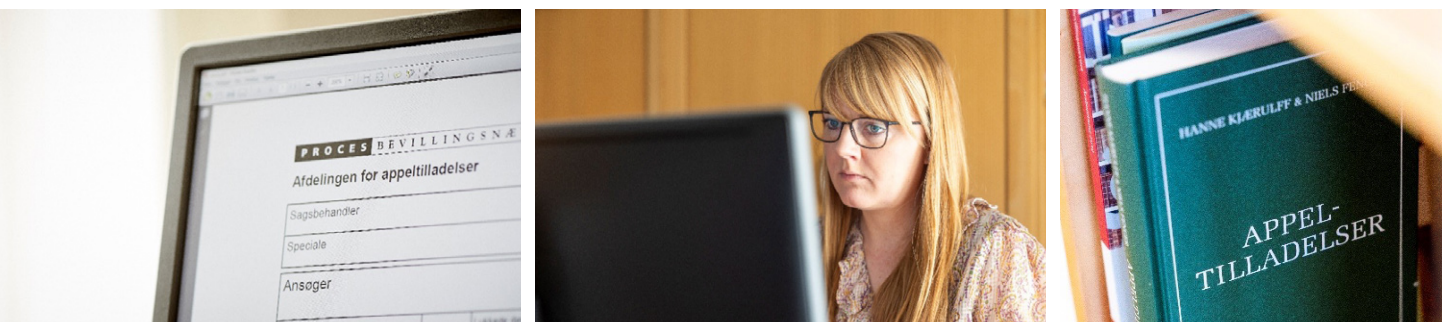
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

En undersøgelse af udviklingen i antallet af afgjorte nævnsbehandlede sager i årene 2015 til 2023 fremstår således:

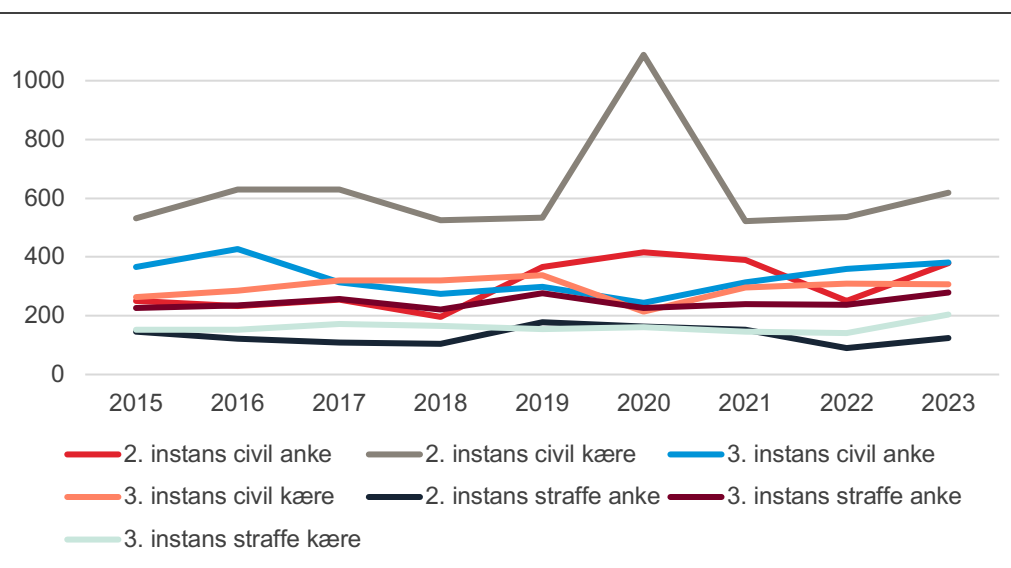
Figur 3.9: Udviklingen i fordelingen af afgjorte sager i perioden 2015-2023

En undersøgelse af udviklingen i antallet af afgjorte nævnsbehandlede sager i årene 2015 til 2023 fremstår således ved en opdeling på anke og kære:

Figur 3.10: Udviklingen i fordelingen af afgjorte sager i perioden 2015-2023 på anke og kære

Tabel 3.4 Fordeling af afgjorte sager i perioden 2015-2023

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antal afgjorte sager	1.935	2.087	2.051	1.805	2.147	2.512	2.059	1.922	2.295
2. instans civile sager	781	864	883	721	900	1.504	912	786	998
Bevillinger	249	342	307	263	401	1.011	302	192	239
Realitetsafslag	471	485	532	437	469	467	575	562	716
Fristafslag	61	37	44	21	30	26	35	32	43
3. instans civile sager	630	712	633	594	637	458	609	668	689
Bevillinger	105	124	95	140	137	100	91	64	53
Realitetsafslag	484	543	507	426	462	338	478	577	609
Fristafslag	41	45	31	28	38	20	40	27	27
2. instans straffesager	146	122	108	104	178	163	153	90	125
Bevillinger	55	45	55	51	124	102	59	31	41
Realitetsafslag	70	54	43	44	44	49	81	40	70
Fristafslag	21	23	10	9	10	12	13	19	14
3. instans straffesager	378	389	427	386	432	387	385	378	483
Bevillinger	51	68	47	69	61	76	40	64	80
Realitetsafslag	311	305	364	311	354	295	337	300	395
Fristafslag	16	16	16	6	17	16	8	14	8

Som det fremgår, viser udviklingen i perioden fra 2015 til 2023,

- at det samlede antal afgjorte sager i nævnets afdeling for appeltilladelser er steget markant i perioden,
- at antal 2. instans civile sager i forhold til årene før stiger markant i perioden 2015-2019 til henholdsvis 781, 864, 883 og 721 og hele 900 sager, hvilket navnlig skyldes de appelbegrænsningsregler i 2014, som har fuld effekt i de følgende år, og igen er der i 2020 sket en yderligere markant stigning til hele 1.504 sager, hvilken stigning navnlig kan forklares med en række sagskomplekser, og at antallet af bevillinger er markant højere med 401 og hele 1.011 bevillinger i 2019 og 2020 sammenlignet med antal bevillinger i de foregående år, og at der igen i perioden 2021-2023 med henholdsvis 912, 786 og 998 sker et talmæssigt fald i antal sager i forhold til i 2020 men til gengæld til et niveau på linje med i 2019, mens bevillingsandelen dog er en del lavere end i 2019, nemlig på 302 bevillinger i 2021, 192 bevillinger i 2022 og 239 bevillinger i 2023,
- at antal 3. instans civile sager er steget fra 630 i 2015 til det hidtil højeste antal på 712 sager i 2016, og at antallet herefter er faldet lidt, nemlig til 633 sager i 2017, 594 sager i 2018, 637 sager i 2019, kun 458 sager i 2020, og at antal afgjorte sager på ny er steget igen til 609 sager i 2021, 668 i 2022 og 689 sager i 2023, og desuden har antal bevillinger været det højeste i perioden med 140 bevillinger i 2018 og 137 bevillinger i 2019, hvilket tal dog er faldet til 100 bevillinger i 2020, 91 bevillinger i 2021, 64 bevillinger i 2022 og 53 bevillinger i 2023,
- at antal 2. instans straffesager i 2019 med 178 sager, i 2020 med 163 sager og i 2021 med 153 sager er det hidtil højeste i perioden, og at antal bevillinger i 2019 og 2020 er eksplosivt højt med hele 124 og 102 bevillinger, hvilket navnlig kan forklares med, at anklagemyndigheden i et stort antal sager har søgt om appeltilladelse til fordel for tiltalte, at antal bevillinger i 2021 er faldet til 59 bevillinger, hvilket er helt på niveau med de øvrige år i perioden, og at antal afgjorte sager i 2022 og 2023 er faldet en del til 90 og 125 sager og antal bevillinger til 31 og 41 bevillinger, hvilket i det hele kan forklares navnlig med, at der medio 2021 skete en ændring af retsplejelovens § 902, stk. 1, sidste led, hvorefter anklagemyndighedens anke til fordel for tiltalte ikke længere kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse,
- at antal 3. instans straffesager i hele perioden ligger nogenlunde konstant på mellem 378 og 483 sager som det hidtil højeste antal i 2023, og
- at bevillingsandelen i perioden er markant højere på 2. instans sager end 3. instans sager, mens udviklingen i bevillingsandelen inden for de enkelte kategorier er nogenlunde konstant dog således, at andelen af bevillinger i 2. instans civile sager og straffesager er markant højere i 2019 og 2020, og at der i 2018 – 2020 er sket en vis stigning i bevillingsandelen på flere sagskategorier om appeltilladelse til Højesteret i civile sager, mens bevillingsandelen på civile sager til gengæld er faldende i den efterfølgende periode navnlig i 2022 og 2023 og navnlig på kæresager, mens der i straffesager i perioden er en mere svingende bevillingsandel på både anke og kære til Højesteret.

En undersøgelse af antallet af henholdsvis anke- og kæretilladelser til Højesteret i forhold til antallet af realitetsbehandlede ansøgninger i perioden 2015-2023 har givet følgende resultat:

Tabel 3.5 Bevillingsandel for 3. instans civile sager (anke)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rpl. § 371*									
Ansøgninger efter rpl. § 371	334	371	280	252	282	222	280	337	358
Bevillinger efter rpl. § 371	51	58	48	59	69	46	43	45	39
Bevillingsandel i procent	15 %	16 %	17 %	23 %	24 %	21 %	15 %	13 %	11 %
Rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.**									
Ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.	0	10	0	0	1	0	0	0	0
Bevillinger efter rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.	0	10	0	0	1	0	0	0	0
Bevillingsandel i procent	-	100 %	-	-	100 %	-	-	-	-
Rpl. § 368, stk. 8***									
Ansøgninger efter rpl. § 368, stk. 8	14	28	20	16	11	14	19	14	18
Bevillinger efter rpl. § 368, stk. 8	1	3	1	4	3	6	0	0	0
Bevillingsandel i procent	7 %	11 %	5 %	25 %	27 %	43 %	0 %	0 %	0 %

* Kategorien "rpl. § 371" omfatter – foruden rpl. § 371 – ansøgninger efter alle de hjemler, der henviser til rpl. § 371, nemlig rpl. § 475, stk. 3, rpl. § 475 i, stk. 3, konkurslovens § 254, dødsboskiftelovens § 105 samt den færøske og den grønlandske retsplejelov. Kategorien omfatter endvidere ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, jf. § 371.

** Efter rpl. § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt., kan Procesbevillingsnævnet meddele tilladelse til anke til Højesteret af deldomme afsagt af landsretten i sager, der behandles af landsretten som 1. instans, hvis der foreligger særlige grunde

*** Efter retsplejelovens § 368, stk. 8, kan Procesbevillingsnævnet meddele tilladelse til særskilt anke til Højesteret af bestemmelser om sagsomkostninger i domme afsagt af landsretterne eller Sø- og Handelsretten, såfremt afgørelsen herom er af principiel karakter.

Tabel 3.6 Bevillingsandel for 3. instans civile sager (kære)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ansøgninger*	241	258	302	298	305	202	270	290	286
Bevillinger	53	53	46	77	64	48	48	19	14
Bevillingsandel i procent	22 %	21 %	15 %	26 %	21 %	24 %	18 %	7 %	5 %

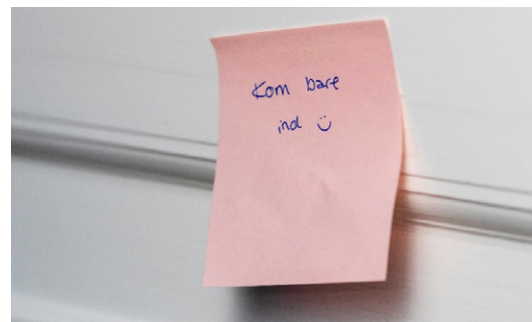
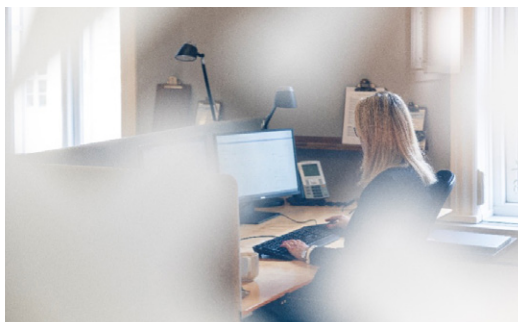
* Denne tabel omfatter alle sager om kære af landsrettens kendelser og beslutninger til Højesteret, som udover den centrale bestemmelse i retsplejelovens § 392, stk. 3, tillige omfatter § 253, stk. 4, § 372, stk. 2, sidste pkt., begge jf. § 392, stk. 3, og § 391, stk. 3, § 391, stk. 4, § 585, § 586, stk. 4, 5. pkt., konkurslovens § 254, dødsboskiftelovens § 105 og straffuldbyrdeslovens § 121, alle de 4 sidstnævnte bestemmelser jf. retsplejelovens § 392, stk. 3, samt Færøernes retsplejelov og Grønlands retsplejelov.

Tabel 3.7 Bevillingsandel for 3. instans straffesager (anke)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ansøgninger	213	222	244	215	264	213	234	225	273
Bevillinger	29	29	30	36	26	45	16	29	51
Bevillingsandel i procent	14 %	13 %	12 %	17 %	10 %	21 %	7 %	13 %	19 %

Tabel 3.8 Bevillingsandel for 3. instans straffesager (kære)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ansøgninger	149	151	167	165	151	158	143	139	202
Bevillinger	22	39	17	33	35	31	24	35	29
Bevillingsandel i procent	15 %	26 %	10 %	20 %	23 %	20 %	17 %	25 %	14 %

3.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets tre afdelinger.

Sagsbehandlingstiden bliver beregnet fra tidspunktet fra modtagelse af ansøgningen til afslutning af sagen, og heri indgår den tid, som medgår til kontradiktion og indhentelse af nødvendige bilag fra ansøgeren, retterne mv.

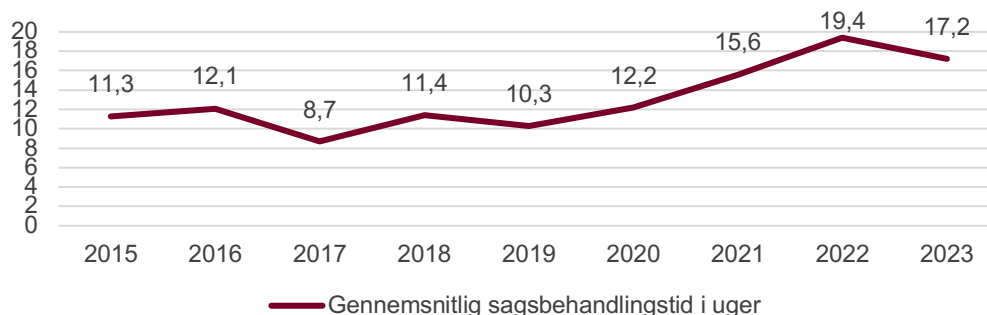
En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2023 (2.275 sager) i afdelingen for appeltilladelser sammenlignet med årene 2015-2023 giver følgende resultat:

Tabel 3.9 Opgørelse af sagsbehandlingstiden gennem årene

Andel afsluttede sager i %	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Under 4 uger	18	14	18	14	14	13	14	11	13
Under 6 uger	27	25	30	23	24	20	20	15	18
Under 8 uger	36	34	48	35	37	30	26	21	23
Under 10 uger	45	45	66	47	53	41	32	27	29
Under 12 uger	55	55	77	57	66	52	37	32	34
Under 14 uger	65	63	84	66	77	59	43	36	40
Under 16 uger	72	70	89	74	85	67	48	41	46
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal sager i alt	2.395	2.485	2.399	2.162	2.545	2.905	2.487	2.275	2.763

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for appeltilladelser var i 2023 på 17,2 uger. Det svarer til en forbedring på 2,2 uger i forhold til 2022, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var på 19,4 uger.

Figur 3.11: Udviklingen i den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i perioden 2015-2023

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen i 2023 var på 17 uger, hvis man fratrækker de 10 % af sagerne med kortest sagsbehandlingstid og de 10 % af sagerne med længst sagsbehandlingstid.

Stigningen i sagsbehandlingstiden i afdelingen for appeltilladelser de senere år kan blandt andet forklares med afviklingen af en større sagspukkel som følge af et stort

indtag af sager i de forudgående år. Dertil kommer, at en stor del af sager de senere år har været af en relativt større kompleksitet.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid er forbedret lidt i 2023, og det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid bliver yderligere forbedret i 2024. Henset til det store antal verserende sager i afdelingen, forventes den gennemsnitlige sagsbehandlingstid dog ikke at kunne nedbringes så meget yderligere i 2024.

3.1.3 Anmodning om genoptagelse

Procesbevillingsnævnet journaliserer anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt i særskilte sager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser har således udover de ovenfor nævnte antal sager på 2.441 modtaget 35 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen for appeltilladelser.

Der var den 1. januar 2023 9 uafsluttede sager om genoptagelse fra året før. 43 anmodninger om genoptagelse blev afsluttet i 2023 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 8,3 uger, hvis man ser bort fra 2 sager, der på grund af ekspeditionsfejl i sekretariatet fik ekstraordinær lang sagsbehandlingstid. Der var herefter 1 uafsluttet genoptagelsessag ved årets afslutning.

Nævnets afdeling for appeltilladelser har bemyndiget formanden – og afdelingsformanden – til at afgøre genoptagelsesanmodninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

Af de 43 afsluttede sager om genoptagelse blev der meddelt afslag på genoptagelse i 40 sager. I 1 sag besluttede nævnet at genoptage sagen og fastholde nævnets tidligere afgørelse. I 1 sag besluttede nævnet at genoptage sagen og meddele bevilling, og i 1 sag blev anmodningen om genoptagelse tilbagekaldt.

Fornyede anmodninger om genoptagelse vedrørende samme ansøgning om appeltilladelse journaliseres på samme sag som den første genoptagelsesanmodning, og nævnet har derfor udover de nye genoptagelsesanmodninger desuden modtaget og behandlet et ikke nærmere opgjort antal fornyede genoptagelsesanmodninger.

3.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser har i 2023 desuden modtaget 40 anmodninger om aktindsigt.

Der var ingen ubehandlede anmodninger om aktindsigt pr. 1. januar 2023.

De 40 anmodninger om aktindsigt blev alle afsluttet i 2023 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 0,9 uger. Der henstod herefter ingen uafsluttede anmodninger om aktindsigt ved årets afslutning.

3.2 Civile sager

I afsnit 3.2 og afsnit 3.3 foretages en talmæssig gennemgang af de afgjorte sager i afdelingen for appeltilladelser henholdsvis i civile sager og i straffesager. I kapitel 4 er refereret en række af de sager, hvor Procesbevillingsnævnet har meddelt appeltilladelse til Højesteret. Se også Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk og LinkedIn, hvor der løbende bliver opdateret nyheder i afdelingen for appeltilladelser.

3.2.1 2. instansbevillinger i civile sager (anke)

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet i alt 372 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i civile sager. Der blev meddelt bevilling i samlet 93 sager.

Sagerne fordeler sig som følger:

Figur 3.12: Sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 368, stk. 2	87	174	261
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. (deldomme)	2	2	4
Ansøgninger efter servicelovens § 171 (nu barnets lov § 149)	4	103	107
I alt	93	279	372

Procesbevillingsnævnets hjemler og kriterierne for at meddele tilladelse til anke fra byret til landsret i civile sager er nærmere beskrevet i nedenstående boks. Som bilag C til denne årsberetning er vedlagt en oversigt over bestemmelser i retsplejeloven mv. om meddelelse af appeltilladelse.

Almindelige civile sager med en værdi på højst 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.)

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke fra byret til landsret i sager angående krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.). Det følger således af retsplejelovens § 368, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt., at Procesbevillingsnævnet kan meddele anketilladelse i sådanne sager, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Deldomme

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse af appellere byrettens deldomme, der ikke kan fuldbyrdes, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. Kriteriet for at meddele anketilladelse til landsretten efter bestemmelsen er, at der foreligger særlige grunde.

Tvangsanbringelse mv.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke fra byret til landsret i sager om tvangsanbringelser mv. Det følger således af servicelovens § 171 (pr. 1. januar 2024 barnets lov § 149), at Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Det samme gælder for appel af byrettens afgørelser i sager behandlet af Ungdomskriminalitetsnævnet i de tilfælde, hvor sådanne typer sager er indbragt for byretten via Ankestyrelsen efter regler herom.

De nævnsbehandlede sager fordeler sig som følger:

Tabel 3.10 Emnefordeling på sager om anke til landsret i civile sager

	Bevillinger	Afslag
Advokatnævnssager	2	4
Aftale- og formueret	7	25
Erstatning (flyforsinkelse)	62	111
Erstatning, personskade	2	0
Erstatning, tingsskade	0	5
Erstatning, andet	0	3
Fast ejendom	1	0
Forsikringsret	1	2
Lejeret	4	13
Parkering	6	7
Skatter og afgifter	1	0
Tvangsfjernelse	4	103
Andet	3	6
I alt	93	279

3.2.2 2. instansbevillinger i civile sager (kære)

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet samlet 583 ansøgninger om tilladelse til kære fra byret og Sø- og Handelsretten til landsret, og der blev meddelt bevilling i 146 sager.

Det er som følger:

Tabel 3.11 Sager om kære til landsretten i civile sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 148 a	0	2	2
Ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. (delafgørelser)	16	24	40
Ansøgninger efter rpl. § 389, stk. 2	16	27	43
Ansøgninger efter rpl. § 389, stk. 3	0	11	11
Ansøgninger efter rpl. § 389 a	68	301	369
Ansøgninger efter rpl. § 391, stk. 2	19	14	33
Ansøgninger efter rpl. § 392 a, stk. 1, jf. § 253, stk. 4	0	1	1
Ansøgninger efter rpl. § 392 a, stk. 2	3	19	22
Ansøgninger efter rpl. § 584, stk. 2*	12	19	31
Ansøgninger efter rpl. § 584 a, stk. 2	10	4	14
Ansøgninger efter rpl. § 584 a, stk. 3	2	0	2
Ansøgninger efter retsafgiftslovens § 47, stk. 4	0	14	14
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	1	1
I alt	146	437	583

**1 ansøgning blev afvist af nævnet under henvisning til, at den pågældende afgørelse ikke var omfattet af kærebeegrænsningsreglen i retsplejelovens § 584, stk. 2.*

Procesbevillingsnævnets hjemler og kriterierne for at meddele tilladelse til kære fra byret eller Sø- og Handelsretten til landsret i civile sager er nærmere beskrevet i nedenstående boks. Som bilag C til denne årsberetning er vedlagt en oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse.

Fritagelse for anvendelse af domstolenes sagsportal

Retten beslutning om fritagelse for anvendelse af domstolenes sagsportal eller afslag herpå kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret. Procesbevillingsnævnet kan efter bestemmelsen i retsplejelovens § 148 a meddele kæretilladelse, hvis beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for den, der ansøger om kæretilladelse, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af en højere ret.

Delafgørelser

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at appellere byrettens delafgørelser, der ikke kan fuldbyrdes, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. Kriteriet for at meddele kæretilladelse til landsretten efter bestemmelsen er, at der foreligger særlige grunde.

Sagsomkostninger og salær

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære byrettens kendelser og beslutninger om sagsomkostninger, der er fastsat til højst 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.), jf. retsplejelovens § 389, stk. 2, 1. og 3. pkt. Tilsvarende gælder bestemmelser om sagsomkostninger i byretsdomme, jf. retsplejelovens § 391, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2.

Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan byrettens afgørelse herom kun indbringes for landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.), jf. retsplejelovens § 389, stk. 2, 2. og 3. pkt., henholdsvis § 391, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2.

Kære af beslutninger efter retsplejelovens § 334, stk. 4, og § 334 a, stk. 2, om salær, der er fastsat til højst 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr. og henvisning til § 334 a, stk. 2, er ophævet), kræver også Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 389, stk. 3.

Kriteriet for at meddele kæretilladelse vedrørende både sagsomkostninger og salær er, at særlige grunde taler derfor.

§ 389 a

Efter retsplejelovens § 389 a kan kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, ikke kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Kriterierne for at meddele kæretilladelse efter § 389 a er, at kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller er af afgørende betydning for parten, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve i landsretten som 2. instans.

Pr. 15. juni 2024 er tillige byrettens afgørelser under behandlingen af en sag om isoleret bevisoptagelse omfattet af retsplejelovens § 389 a.

Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger

Kære af Sø- og Handelsrettens delafgørelser, der ikke kan fuldbyrdes, kan kun ske med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, jf. retsplejelovens § 392 a, stk. 1 og 3, jf. § 253, stk. 4. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at der foreligger særlige grunde.

Det kræver desuden Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære kendelser og beslutninger, der afsiges af Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 392 a, stk. 2. Kriteriet for at meddele kæretilladelse efter denne bestemmelse er, at kendelsen eller beslutningen vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Retsafgifter

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære byrettens, Tinglysningens eller Sø- og Handelsrettens afgørelser om retsafgift til landsretten, jf. retsafgiftslovens § 47, stk. 4. Kriterierne for at meddele kæretilladelse til landsretten er, at kæren er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Fogedrettens afgørelser om udlæg

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære fogedrettens afgørelser om udlæg for krav, der har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.), jf. retsplejelovens § 584, stk. 2 og 3. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at særlige grunde taler derfor.

Fogedrettens afgørelser om sagsomkostninger og salær

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære fogedrettens kendelser og beslutninger om sagsomkostninger og salær, der er fastsat til højst 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.), jf. retsplejelovens § 584 a. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan fogedrettens afgørelse herom kun indbringes for landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr. (pr. 15. juni 2024 50.000 kr.) Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at der foreligger særlige grunde.

3.2.3 3. instansbevillinger i civile sager (anke)

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet 376 ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens domme. Heraf vedrørte 18 sager ansøgninger om tilladelse til særskilt anke af bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 8. Nogle af disse sager vedrører domme, som er afsagt af landsretterne som 1. instans.

Sagerne fordeler sig som følger:

Tabel 3.12 Sager om anke til Højesteret i civile sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 371*	38	292	330
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, 2. pkt.	0	0	0
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, jf. § 371	0	4	4
Ansøgninger efter konkurslovens § 254, jf. rpl § 371	0	2	2
Ansøgninger efter dødsboskiftelovens § 105, jf. rpl § 371	0	0	0
Ansøgninger efter rpl § 475, stk. 3, jf. § 371	0	12	12
Ansøgninger efter rpl § 475 i, stk. 3, jf. § 371	0	7	7
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	1	2	3
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	0	0	0
Ansøgninger efter rpl § 368, stk. 8	0	18	18
I alt	39	337	376

*2 sager blev afvist af nævnet under henvisning til problemstillinger vedrørende fuldmagt/repræsentation.

Sagerne fordeles sig som følger på de materielle emner:

Tabel 3.13 Emnefordeling på sager om anke til Højesteret i civile sager

	Bevillinger	Afslag
Administrativ frihedsberøvelse	0	12
Advokatnævns sager	0	3
Aftale- og formueret	1	30
Andelsboligforhold	2	5
Ansættelsesret	8	3
Arveret	0	4
Erstatning, personskade	8	25
Erstatning, rådgiveransvar	0	5
Erstatning, tingsskade	0	4
Erstatning, andet	1	18
Familieret	0	3
Fast ejendom	1	16
Forsikringsret	3	13
Forældremyndighed, bopæl og samvær	4	49
Freds- og æreskrænkelser	0	5
Immaterialret	0	1
Kommunalret	2	3
Konkursret	0	8
Lejeret	1	39
Miljøret	0	3
Naboret	0	3
Retsplejelov	0	6
Sagsomkostninger (særskilt anke)	0	18
Selskabsret	1	14
Skatter og afgifter	1	18
Socialret	0	2
Tvangsadoption	0	7
Værgemål	0	3
Udlændingeret	0	2
Andet	6	15
I alt	39	337

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret er refereret i afsnit 4.2.

Almindelige civile anker til Højesteret

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke domme afsagt af landsretten som 2. instans, jf. retsplejelovens § 371. Følgende bestemmelser i retsplejeloven og speciallovgivningen henviser til § 371 som styrende for adgangen til at anke landsrettens dom som 2. instans til Højesteret:

- Retsplejelovens § 475, stk. 3, om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse
- Retsplejelovens § 475 i, stk. 3, om prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke
- Konkurslovens § 254 om konkursretlige sager
- Dødsboskiftelovens § 105 i dødsboskiftesager

Kriteriet for at meddele anketilladelse er i alle ovenstående tilfælde, at sagen er af principiel karakter.

Særskilt anke af afgørelser om sagsomkostninger i domme

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse særskilt at anke bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller af Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 8, jf. § 371. Kriteriet for at meddele anketilladelse er, at afgørelsen om sagsomkostninger er af principiel karakter.

Landsrettens deldomme

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke deldomme afsagt af landsretten i sager, som behandles af landsretten i 1. instans, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. Kriteriet for at meddele anketilladelse til at indbringe en deldom for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved landsretten.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke deldomme, som er afsagt af landsretten som 2. instans, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. og 3. pkt., jf. § 371. Kriterierne for at meddele anketilladelse til at indbringe en sådan deldom for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved den underordnede instans. Desuden skal problemstillingen være af principiel karakter.

3.2.4 3. instansbevillinger i civile sager (kære)

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet samlet 286 ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret i civile sager, og der blev meddelt bevilling i samlet 14 sager. Det er som følger:

Tabel 3.14 Sager om kære til Højesteret i civile sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, jf. § 392, stk. 1	0	4	4
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, 3. pkt., jf. § 392, stk. 3	0	3	3
Ansøgninger efter rpl § 372, stk. 2, 8. pkt., jf. § 392, stk. 3-5	0	3	3
Ansøgninger efter rpl § 391, stk. 3	1	0	1
Ansøgninger efter rpl § 391, stk. 4	1	11	12
Ansøgninger efter rpl § 392, stk. 3	8	134	142
Ansøgninger efter konkurslovens § 254, jf. rpl § 392, stk. 3	0	44	44
Ansøgninger efter dødsboskiftelovens § 105, jf. rpl § 392, stk. 3	1	11	12
Ansøgninger efter rpl § 585	3	53	56
Ansøgninger efter rpl § 586, stk. 4, 5. pkt., jf. § 392, stk. 3-5	0	0	0
Ansøgninger efter straffuldbyrdslovens § 121, jf. rpl § 392, stk. 3	0	8	8
Ansøgninger efter retsafgiftslovens § 47, stk. 5	0	0	0
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	0	0
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	0	1	1
I alt	14	272	286

De enkelte hjemler og kriterierne for meddelelse af kæretiladelse er nærmere opregnet i nedenstående bokse.

Landsrettens delafgørelser

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens delafgørelse truffet af landsretten i sager, som behandles af landsretten i 1. instans, jf. retsplejelovens § 392, stk. 1, jf. § 253, stk. 4. Kriteriet for at meddele kæretiladelse til at indbringe en delafgørelse for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved landsretten.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære delafgørelser, som er truffet af landsretten som 2. instans, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. og 3. pkt., jf. § 392, stk. 3. Kriterierne for at meddele kæretiladelse til at indbringe en sådan delafgørelse for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved den underordnede instans. Desuden skal problemstillingen være af principiel karakter.

Landsrettens afvisningsdomme efter § 368 a

Efter retsplejelovens § 368 a kan landsretten afvise at behandle en sag i 2. instans, hvis der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald end i byretten, og sagen ikke er af principiel karakter, eller andre grunde i øvrigt taler for, at sagen skal behandles af landsretten.

Efter retsplejelovens § 391, stk. 4, kræver det Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens dom om afvisning af en ankesag efter retsplejelovens § 368 a. Kriteriet for at meddele kæretilladelse efter § 391, stk. 4, er, at særlige grunde taler derfor.

Landsrettens kendelser og beslutninger

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens kendelser og beslutninger, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3, og stk. 4-5. Bestemmelsen finder anvendelse på landsrettens kendelser og beslutninger, uanset om afgørelsen er truffet som 1. eller som 2. instans, og kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Der er herudover en række bestemmelser i speciallovgivningen, som henviser til retsplejelovens generelle regler om kære. Som eksempler kan nævnes konkurslovens § 254, dødsboskiftelovens § 105 og straffuldbyrdelseslovens § 121. I alle disse tilfælde er det i kraft af henvisningen til retsplejelovens § 392, stk. 3, og stk. 4-5, kriteriet for at meddele kæretilladelse, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Fogedsager

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelser i en kæresag i fogedretlige sager, jf. retsplejelovens § 585. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 586, stk. 4, 5. pkt., jf. § 392, stk. 3-5, at kære landsrettens afgørelse om at admittere et for sent indgivet kæremål i en fogedsag. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Retsafgifter

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelser om retsafgift til Højesteret, jf. retsafgiftslovens § 47, stk. 5. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret i afsnit 4.2.

3.3 Straffesager

3.3.1 2. instansbevillinger i straffesager

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet i alt 111 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i straffesager.

Tabel 3.15 Anke til landsret i straffesager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 903	40	70	110
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	1	0	1
I alt	41	70	111

85 af ansøgningerne var indgivet af tiltalte, og nævnet meddelte bevilling i 22 sager.

Ansøgningerne om 2. instansbevilling fra tiltalte fordeler sig på følgende måde:

Tabel 3.16 Emnefordeling vedrørende tiltaltes ansøgninger

Overtrædelse af straffeloven	Bevillinger	Afslag
Freds- og ærekrænkelser	1	1
Blufærdighedskrænkelse	0	2
Hærværk	0	1
Tyveri	3	3
Overtrædelse mod tjenestemand	0	3
Personfarlig kriminalitet	1	0
Andet*	4	2
Overtrædelse af særlovgivningen		
Lov om euforiserende stoffer	2	1
Færdselslov, hastighed	1	10
Færdselslov, andet	2	13
Natur- og miljøbeskyttelseslovgivning	0	2
Ordensbekendtgørelsen	2	9
Retsplejeloven	0	4
Våben og fyrværkeri	1	1
Anden særlovgivning**	5	11
I alt	22	63

*Kategorien "andet" omfatter blandt andet sager om overtrædelse af straffelovens § 155 om tjenestemisbrug.

**Kategorien "anden særlovgivning" omfatter blandt andet sager om overtrædelse af hundeloven.

26 ud af de 111 ansøgninger om 2. instansbevilling i straffesager, var indgivet af anklagemyndigheden. Der blev meddelt bevilling i 19 sager.

Ansøgningerne om 2. instansbevilling fra anklagemyndigheden fordeler sig på følgende måde:

Tablet 3.17 Emnefordeling vedrørende anklagemyndighedens ansøgninger

Overtrædelse af straffeloven	Bevillinger	Afslag
Tyveri	0	0
Anden berigelseskriminalitet	3	0
Andet	1	0
Overtrædelse af særlovgivningen		
Færdselslov, hastighed	1	0
Færdselslov, andet	9	0
Natur- og miljøbeskyttelseslovgivning	1	3
Våben og fyrværkeri	1	2
Anden særlovgivning*	3	2
I alt	19	7

Anke til landsret i straffesager

I følgende tilfælde kan anke kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse:

- Anklagemyndighedens anke af domme i sager, hvor der ikke kan idømmes andre offentligretlige følger end bøde eller konfiskation (pr. 15. juni 2024 tillige frakendelse) efter de lovbestemmelser, tiltalen lyder på, medmindre anken er til fordel for tiltalte, jf. retsplejelovens § 902, stk. 1, jf. § 903, stk. 1 og 2.
- Tiltaltes anke af domme, hvor tiltalte har givet møde i byretten og er idømt højst 20 dagbøder, en bøde på over 6.000 kr. eller konfiskation af genstande af tilsvarende værdi, og hvor der ikke tillige er idømt andre offentligretlige følger, jf. retsplejelovens § 902, stk. 2, jf. § 903, stk. 1 og 2. (pr. 15. juni 2024 er bestemmelsen helt omformuleret blandt andet beløbsgrænsen ændret til 20.000 kr. og frakendelse også omfattet).
- Tiltaltes anke af udeblivelsesdomme, jf. retsplejelovens § 903, stk. 1 (pr. 15. juni 2024 er bestemmelserne om udeblivelsesdomme ændret).
- Tiltalte og anklagemyndighedens anke af afgørelser efter retsplejelovens § 899 om indenretlige bødevedtagelser og § 900 om advarsler, jf. retsplejelovens § 902, stk. 4 (pr. 15. juni 2024 ændret til stk. 3), jf. § 903, stk. 3, jf. stk. 1 og 2.

Kriterierne for at meddele anketilladelse er, at sagen er af principiel karakter, eller at særlige grunde i øvrigt taler derfor.

3.3.2 3. instansbevillinger i straffesager (anke)

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet 273 ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret i straffesager.

Tabel 3.18 Anke til Højesteret i straffesager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 932, stk. 1	51	220	271
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	0	0
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	0	2	2
I alt	51	222	273

242 af ansøgningerne var indgivet af tiltalte, og nævnet meddelte bevilling i 21 af disse sager.

Ansøgningerne om 3. instansbevilling (anke) fra tiltalte fordeler sig på følgende måde:

Tabel 3.19 Emnefordeling vedrørende tiltaltes ansøgninger (3. instans)

	Bevillinger	Afslag
Overtrædelse af straffeloven		
Berigelseskriminalitet	3	11
Brandstiftelse	0	2
Drab	0	10
Freds- og ærekrænkelser	1	1
Narkotika	0	15
Overtrædelse mod tjenestemand	0	10
Overtrædelse af vilkår	0	3
Personfarlig kriminalitet*	1	21
Røveri	0	1
Terrorisme mv.	1	2
Seksuallforbrydelser	2	17
Udvisning	5	52
Våben	0	10
Andet	3	9
Overtrædelse af særlovgivningen		
Arbejds miljølovgivning	0	1
Dyrebeskyttelseslovgivning	3	3
Erstatning for strafferetlig forfølgning	0	5
Færdselslov, hastighed	0	9
Færdselslov, spiritus	0	9
Færdselslov, andet	0	15
Lov om euforiserende stoffer	1	2
Natur- og miljøbeskyttelseslovgivning	0	2
Retsplejelov	0	1
Skatter og afgifter	0	1
Udlændingelovgivning	1	5
Anden særlovgivning	0	4
I alt	21	221

* Kategorien "personfarlig kriminalitet" inkluderer ikke røveri og drab, der er opgjort særskilt, eller vold mod tjenestemand, der er inkluderet i rubrikken overtrædelse mod tjenestemand.

31 ud af de i alt 273 ansøgninger om 3. instansbevilling i straffesager var indgivet af anklagemyndigheden, og nævnet meddelte bevilling i 30 sager, hvoraf de 28 sager vedrørte et sagskompleks om arbejdstilladelse ved arbejde på udenlandske skibe i dansk farvand.

Ansøgningerne om 3. instansbevilling (anke) fra anklagemyndigheden fordeler sig på følgende måde:

Tablet 3.20 Emnefordeling vedrørende anklagemyndighedens ansøgninger (3. instans)

	Bevillinger	Afslag
Drab	0	1
Erstatning for strafferetlig forfølgning	1	0
Udlændingelovgivning	28	0
Udvisning	1	0
I alt	30	1

Anke til Højesteret i straffesager

Efter retsplejelovens § 932 kræver anke af landsrettens domme i straffesager til Højesteret altid tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Kriterierne for at meddele anketilladelse er, at sagen er af principiel karakter, eller at særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret, er refereret i afsnit 4.3.

3.3.3 3. instansbevillinger i straffesager (kære)

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet 202 ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelser og beslutninger i straffesager.

Tablet 3.21 Kære til Højesteret i straffesager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 968 a	6	28	34
Ansøgninger efter rpl § 973	21	128	149
Ansøgninger efter rpl § 1013	0	3	3
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	1	1
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	2	13	15
I alt	29	173	202

Ansøgning var indgivet af tiltalte/sigtede/forsvarer i 196 sager, heraf 66 sager vedrørende varetægtsfængsling. Bevilling blev meddelt i 25 sager, og 8 af disse sager vedrørte varetægtsfængsling.

Ansøgning var indgivet af anklagemyndigheden i 6 sager, og der blev meddelt bevilling i 4 af disse sager.

Kære til Højesteret i straffesager

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære kendelser og beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, jf. retsplejelovens § 968 a, stk. 1. Det kræver endvidere Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelse i en kæresag, jf. retsplejelovens § 973.

Kriterierne for at meddele kæretilladelse er i begge ovenstående tilfælde, at kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter, eller at særlige grunde i øvrigt taler for det.

Landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarere

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarere, jf. retsplejelovens § 1013, stk. 3 (pr. 15. juni 2024 ophævet og erstattet af § 968 a, stk. 4, 2. pkt.). Kriterierne for at meddele kæretilladelse er, at kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter, eller at andre særlige grunde i øvrigt taler for det.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret i afsnit 4.3.

4. Konkrete sager, der er afgjort i 2023 i nævnets afdeling for appeltilladelser

Nævnsmøde i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser

4.1 Generelt

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser behandler ansøgninger om appeltilladelser til landsretten og til Højesteret i civile sager og straffesager. Nedenfor er givet en kort beskrivelse af nogle af de sager, hvori Procesbevillingsnævnet har meddelt appeltilladelse til Højesteret i 2023. I civile sager er kriteriet for at meddele tilladelse til appel til Højesteret i næsten alle tilfælde, at sagen er af principiel karakter, og i straffesager tillige, hvis der foreligger særlige grunde.

Procesbevillingsnævnet skal sikre, at retsvæsnets ressourcer anvendes på de rigtige sager. Afdelingen for appeltilladelser skal således bl.a. medvirke til, at Højesterets ressourcer primært anvendes på sager, der rejser spørgsmål af generel betydning for såvel rets anvendelsen og retsudviklingen eller i øvrigt er af væsentlig samfundsmæssig rækkevidde. For at få tilladelse til at indbringe en sag for Højesteret skal den således have en retlig betydning, der rækker ud over den enkelte sag.

Procesbevillingsnævnet er opmærksom på, at der ved visse sagsområder kan være behov for at meddele bevilling i et antal af sager vedrørende samme problemstilling således, at Højesteret får mulighed for at fastlægge retspraksis ved at udstikke mere differentierede retningslinjer på et givent område.

Årsberetningen for 2023 indeholder alene korte beskrivelser af udvalgte sager, hvori der er truffet afgørelse i sager om tilladelse til anke eller kære til Højesteret. Procesbevillingsnævnet har i år ligesom ved årsberetningerne for 2020, 2021 og 2022 valgt i højere grad at beskrive de udvalgte sager under forskellige temaer, herunder temaer der er udvalgt på grund af særlig aktualitet. Dette kan være omtale af sager, der på grund af samfundssituationen eller nye regler er særligt aktuelle. Dette betyder, at der ikke vil være en skarp opdeling imellem anke- og kæresager.

Der vil under temaerne typisk være en nærmere omtale af en sag, der vurderes at være særlig vigtig eller interessant, hvorefter der eventuelt vil blive nævnt andre sager

med lignende problemstillinger eller henhørende inden for samme tema, hvor sagerne er behandlet primært i 2023.

Som det også har været tilfældet for Procesbevillingsnævnets tidligere årsberetninger, er der mange sager, som der ikke har været plads til at omtale i beretningen.

Du kan se en nærmere omtale af disse sager på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk og LinkedIn, der har referater af sager, hvor der er meddelt appeltilladelse til Højesteret, og hvor de i årsberetningen for 2023 omtalte sager også er beskrevet. Omtale af sagerne bliver løbende offentliggjort på nævnets hjemmeside. Retsplejelovens regler om appeltilladelser er medtaget som bilag C.

4.2 Civile sager

4.2.1 Ansættelsesretlige sager

Procesbevillingsnævnet behandler hvert eneste år ansættelsesretlige sager både i afdelingen for appeltilladelser og i afdelingen for fri proces. Dette gælder ligeledes i 2023, hvor nævnet i afdelingen for appeltilladelser har meddelt tilladelse til anke til Højesteret i flere sager indenfor det ansættelsesretlige område. Dette har dels vedrørt sager om godtgørelse for ændringer i ansættelsesvilkår og for uberettiget afskedigelse og forskelsbehandling. Derudover har nævnet meddelt tilladelse til anke til Højesteret i en sag om fortolkning af 120-dagesreglen for en funktionæransat, i en sag om virkningstidspunktet for bortvisning af en offentlig ansat, og i en sag fra Færøerne om lovgivningsmagtens indgreb og regulering af ansættelsesvilkår omfattet af en kollektiv overenskomst.

Ligebehandlingslovens §§ 9 og 16

§ 9

En arbejdsgiver må ikke afskedige en lønmodtager eller udsætte denne for anden mindre gunstig behandling, fordi denne har fremsat krav om udnyttelse af retten til fravær, har været fraværende efter barsellovens §§ 6-14 a, 23 b eller 23 c, eller har fremsat anmodning om ændringer efter denne lovs § 8 a, stk. 2, eller i øvrigt på grund af graviditet, barsel eller adoption.

§ 16

Stk. 1 ...

Stk. 2. Afskediges en lønmodtager i strid med § 9, uden at afskedigelsen underkendes, eller udsættes denne for anden mindre gunstig behandling, skal arbejdsgiveren betale en godtgørelse.

Stk. 3. Godtgørelsen fastsættes under hensyn til lønmodtagerens ansættelsestid og sagens omstændigheder i øvrigt.

Stk. 4. Såfremt en afskedigelse eller en anden mindre gunstig behandling finder sted under graviditet, fravær efter barsellovens §§ 6-11, 13-14 a eller 23 b og i varslingsperioder efter § 16, stk. 2, påhviler det arbejdsgiveren at godtgøre, at afskedigelsen eller behandlingen ikke er begrundet i disse forhold.

Stk. 5. ...

Godtgørelse ved ændring i gravid lønmodtagers ansættelsesvilkår

En lønmodtager blev i august 2014 ansat som ufaglært funktionær i en virksomhed. Af ansættelseskontrakten fremgik, at hun var omfattet af virksomhedens overenskomst, som i forhold til blandt andet barsel fulgte Industriens overenskomst. Det fremgik videre, at virksomhedens ledelse uden forvarsel kunne foretage ændringer i forhold til overenskomsten. Af Industriens overenskomst fremgik, at arbejdsgiveren betalte løn under fravær på grund af barsel til medarbejdere, der på det forventede fødselstidspunkt havde ni måneders anciennitet.

I september 2016 oplyste lønmodtageren sin chef om, at hun var gravid med termin i april 2017. I november 2016 meddelte arbejdsgiveren, at afsnittet om barsel efter Industriens overenskomst nu var ændret, så der fra den 1. december 2016 ville blive betalt barseldagpenge og ikke løn under barsel.

Lønmodtageren fortsatte i ansættelsen, idet hun ikke så det som en mulighed at betragte sig som opsagt på grund af den væsentlige stillingsændring. Lønmodtageren gik på barselsorlov den 15. marts 2017, og samme dag indbragte lønmodtagerens fagforening sagen for Ligebehandlingsnævnet.

Ligebehandlingsnævnet fandt ved kendelse i oktober 2017, at der var tale om overtrædelse af ligebehandlingsloven, og at arbejdsgiveren skulle betale 120.000 kr. i godtgørelse. Da arbejdsgiveren meddelte, at afgørelsen ikke ville blive fulgt, indbragte Ligebehandlingsnævnet sagen for domstolene.

Lønmodtageren genoptog herefter sit arbejde i virksomheden den 1. januar 2018, hvor hendes barselsorlov udløb, og hun fortsatte i stillingen på de ændrede vilkår, indtil hun opsagde sin stilling i september 2018.

Byretten frifandt arbejdsgiveren

Byretten bemærkede, at der efter ændringens karakter og den tidsmæssige sammenhæng med lønmodtagerens oplysning til arbejdsgiveren om sin graviditet var tale om en væsentlig ændring, således at lønmodtageren var berettiget til at betragte sig som opsagt og tilbudt sin stilling på de ændrede vilkår.

Da lønmodtageren på den anførte baggrund havde fortsat i ansættelsesforholdet, kunne lønmodtageren imidlertid ikke anses som at være blevet usagligt afskediget, og lønmodtageren havde herefter ikke krav på godtgørelse for uberettiget afskedigelse efter ligebehandlingslovens § 16. Byretten frifandt derfor arbejdsgiveren.

Landsretten stadfæstede byrettens dom

Landsretten tiltrådte, at den gennemførte ændring af ansættelsesvilkårene – som indebar, at lønmodtageren under sin barsel alene var berettiget til barseldagpenge og som resultat heraf, dels fik mindre udbetalt, dels gik glip af pensionsindbetalinger – udgjorde en væsentlig ændring, således at lønmodtageren var berettiget til at betragte sig som opsagt og anse sin stilling tilbudt på de ændrede vilkår.

Ved imidlertid efter ændring af ansættelsesvilkårene at have fortsat i stillingen under og efter sin barsel frem til september 2018, tiltrådte landsretten, at lønmodtageren ikke havde krav på godtgørelse som følge af afskedigelse eller væsentlig ændring af arbejdsvilkårene i strid med ligebehandlingslovens § 9. Landsretten stadfæstede herefter byrettens dom.

Ligebehandlingsnævnet ankede på vegne af lønmodtageren og med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens dom og tilkendte godtgørelse

Højesteret udtalte, at bestemmelserne i ligebehandlingslovens § 9 og § 16, stk. 2, omfatter afskedigelse, ændringer som må sidestilles med afskedigelse samt anden mindre gunstig behandling. Højesteret fastslog – ligesom byretten og landsretten – at der var tale om en ændring af lønmodtagerens ansættelsesvilkår. Højesteret udtalte derudover, at den ændring, som arbejdsgiveren foretog af lønmodtagerens ansættelsesvilkår, indebar en ikke uvæsentlig forringelse, og at arbejdsgiveren ikke havde godtgjort, at ændringen ikke var begrundet i lønmodtagerens graviditet. Lønmodtageren havde derfor været udsat for behandling i strid med ligebehandlingslovens § 9, og hun havde ikke fortabt sin ret til godtgørelse som følge af passivitet. Godtgørelsen blev – under hensyn til, at lønmodtageren ikke havde fratrukket sin stilling som følge af forskelsbehandlingen – fastsat til 50.000 kr. Højesteret ændrede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 13 april 2023 (PBN 22/19784).
U 2024.1490 H.

Anvendelsesområdet for ligebehandlingslovens § 9

Det kan supplerende oplyses, at Procesbevillingsnævnet i 2024 også har meddelt en kvinde tilladelse til anke til Højesteret af en dom om godtgørelse for afskedigelse i strid med ligebehandlingsloven. I denne sag var kvinden blevet afskediget efter, at hun havde oplyst på arbejdspladsen, at hun skulle opstarte hormonbehandling og have foretaget ægudtagning som led i fertilitetsbehandling. Byretten fandt, at kvinden herved

var beskyttet af ligebehandlingsloven og dømte virksomheden til at betale godtgørelse. Landsretten (dissens) henviste til UfR 2012.2133 H og fandt, at kvinden endnu ikke var i en egentlig behandling og derfor ikke beskyttet af bestemmelsen. Landsretten frifandt herefter virksomheden. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 13. maj 2024 (PBN 23/50034).

Funktionærlovens § 5

Bliver funktionæren på grund af sygdom ude af stand til at udføre sit arbejde, betragtes den heraf følgende tjenesteforsømmelse som lovligt forfald for funktionæren, medmindre han under tjenesteforholdets beståen har pådraget sig sygdommen ved forsæt eller grov uagtsomhed, eller han ved stillingens overtagelse svigagtigt har fortiet, at han led af den pågældende sygdom.

Stk. 2. Det kan dog ved skriftlig kontrakt i det enkelte tjenesteforhold bestemmes, at funktionæren kan opsiges med 1 måneds varsel til fratræden ved en måneds udgang, når funktionæren inden for et tidsrum af 12 på hinanden følgende måneder har oppebåret løn under sygdom i ialt 120 dage. Opsigelsens gyldighed er betinget af, at den sker i umiddelbar tilknytning til udløbet af de 120 sygedage, og medens funktionæren endnu er syg, hvorimod gyldigheden ikke berøres af, at funktionæren er vendt tilbage til arbejdet, efter at opsigelse er sket.

Stk. 3....

Fortolkning af 120-dagesreglen

I 2023 har Procesbevillingsnævnet desuden meddelt en arbejdsgiverforening på vegne af et medlem tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens dom i en sag om opsigelse af en funktionær med forkortet varsel efter 120-dages reglen. I sagen havde funktionæren efter udløbet af de 120 sygedage og inden opsigelsen genoptaget arbejdet for derefter på ny at blive sygemeldt. Byretten fandt, at betingelsen for opsigelse af funktionæren med forkortet varsel var opfyldt og frifandt arbejdsgiveren. Landsretten fandt, at opsigelsen først var sket godt 1 ½ måned efter udløbet af den 120. sygedag, og at opsigelsen derfor ikke var afgivet i umiddelbar tilknytning til udløbet af de 120 sygedage. Landsretten ændrede herefter byrettens dom. Højesteret udtalte med henvisning til UfR 1959.471/1 H, at den første betingelse i funktionærlovens § 5, stk. 2, er en tidsmæssig begrænsning i adgangen til at opsiges med forkortet varsel. Betingelsen indebærer, at en opsigelse i almindelighed skal ske tidligere end 10 kalenderdage efter udløbet af de 120 sygedage. Højesteret fastslog endvidere, at den anden betingelse er opfyldt, hvis funktionæren efter udløbet af de 120 sygedage har raskmeldt sig og genoptaget sit arbejde fuldt ud, men på opsigelsestidspunktet er blevet syg igen. Da funktionæren den 11. september 2018 havde haft 120,17 sygedage med løn inden for 12 på hinanden følgende måneder, og da virksomhedens opsigelse først blev afgivet den 29. oktober 2018, hvor hun på ny var sygemeldt, dvs. 48 kalenderdage efter udløbet af de 120 sygedage, og da der ikke var oplyst om forhold, der gav grundlag for at fravige det anførte om, at en opsigelse i almindelighed skal ske tidligere end 10 kalenderdage efter udløbet af de 120 sygedage, kunne funktionæren ikke opsiges med forkortet varsel. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 9. marts 2023 (PBN 22/13286).
U 2024.1321 H.

Virkningstidspunkt for bortvisning af en offentlig ansat

Procesbevillingsnævnet har i 2023 desuden meddelt en arbejdstager tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens dom i en sag om bortvisning. Arbejdstageren, der siden 2009 havde været ansat som omsorgsmedhjælper ved en kommune, havde i 2021 en uoverensstemmelse med en kollega. Få dage efter blev kommunen opmærksom på hændelsen og suspendede samme dag arbejdstageren, der dagen efter blev indkaldt til en tjenstlig samtale, som blev afholdt den følgende dag. Herefter blev der foretaget hørings af arbejdstageren om en påtænkt bortvisning, og der blev på arbejdstagerens foranledning foretaget yderligere undersøgelser. Arbejdstageren modtog herefter en bortvisning fra kommunen med virkning fra dagen efter høringsen. Arbejdstagerens faglige organisation anlagde på vegne af arbejdstageren sag mod kommunen med påstand om betaling af erstatning og godtgørelse for uberettiget bortvisning, og kommunen nedlagde heroverfor påstand om frifindelse. Byretten fandt, at arbejdstagerens adfærd udgjorde en sådan væsentlig misligholdelse af ansættelsesforholdet, at der var grundlag for en bortvisning, og at kommunen ikke havde fortabt muligheden for bortvisning grundet passivitet. Endvidere fandt byretten, at bortvisningen på baggrund af sagsforløbet i hvert fald kunne have virkning fra arbejdstagers modtagelse af høringsbrevet, og byretten frifandt herefter kommunen. Landsretten stadfæstede byrettens dom i henhold til begrundelsen. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 15. november 2023 (PBN 23/38429).

Forskelsbehandlingslovens §§ 2 og 7

§ 2

En arbejdsgiver må ikke forskelsbehandle lønmodtagere eller ansøgere til ledige stillinger ved ansættelse, afskedigelse, forflyttelse, forfremmelse eller med hensyn til løn- og arbejdsvilkår.

Stk. 2. Forskelsbehandling med hensyn til lønvilkår foreligger, hvis der ikke ydes lige løn for samme arbejde eller for arbejde, der tillægges samme værdi.

Stk. 3. En lønmodtager, hvis løn i strid med stk. 1 er lavere end andres, har krav på forskellen.

§ 7

Personer, hvis rettigheder er krænkede ved overtrædelse af §§ 2-4, kan tilkendes en godtgørelse.

Stk. 2. En person, der udsættes for ufordelagtig behandling eller ufordelagtige følger, fordi denne har fremsat krav om ligebehandling efter §§ 2-4, kan tilkendes en godtgørelse.

Størrelsen på godtgørelse for uberettiget afskedigelse af ansatte i fleksjob

I 2023 har Procesbevillingsnævnet yderligere meddelt en lønmodtagerforening som mandatar for to medlemmer tilladelse til anke til Højesteret af to landsretsdomme om godtgørelse for uberettiget afskedigelse fra henholdsvis Østre og Vestre Landsret. Begge medlemmer var ansat i fleksjob, således at deres respektive arbejdsgivere udbetalte løn for det faktisk udførte arbejde, og medlemmet modtog herefter fleksløntilskud direkte fra kommunen. Lønmodtagerforeningen anlagde på vegne af medlemmerne sag mod de tidligere arbejdsgivere med påstand om betaling af godtgørelse i medfør af forskelsbehandlingslovens § 7. Byretterne fandt i begge sager, at godtgørelsen skulle fastsættes med udgangspunkt i arbejdsgivers reelle lønudgift. Landsretterne stadfæstede byrettens dom i begge sager med bemærkning, at det følger af retspraksis, at godtgørelsen som udgangspunkt skal udmåles i forhold til den løn, der faktisk

udbetales af arbejdsgiveren, således at der ved udmåling ikke medregnes fleksløn-tilskud fra kommunen. I den ene sag fandt landsretten, at godtgørelsen i den konkrete situation skulle udmåles skønsmæssigt, da lønnen uden fleksjobtilskuddet var så lav, at godtgørelsen ikke ville have tilstrækkelig afskrækkende virkning. I den anden sag fandt landsretten, at godtgørelsen skulle fastsættes til den løn, arbejdsgiver faktisk udbetalte til medlemmet. Højesteret udtalte, at det følger af praksis, at ved afskedigelse i strid med forskelsbehandlingsloven udmåles en godtgørelse efter forskelsbehandlingsloven – ligesom godtgørelse ved afskedigelse efter ligebehandlingsloven – med udgangspunkt i den løn, som den ansatte modtager fra arbejdsgiveren. Højesteret udtalte endvidere, at det måtte kræve klare holdepunkter i lovgivningen, hvis udgangspunktet skulle fraviges, og fastslog, at der ikke var sådanne holdepunkter. Højesteret fastsatte herefter godtgørelsen på 30.000 kr. til den ene ansatte ud fra en samlet vurdering, hvori bl.a. indgik, at godtgørelsen skulle stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning, og godtgørelsen for den anden ansatte blev fastsat til 9 måneders løn, svarende til ca. 66.000 kr. Højesteret stadfæstede herefter landsretternes domme i sagerne.

Tilladelse til anke til Højesteret af 17. august 2023 (PBN 23/00313 og 23/15745).
U 2024.2472 H og 2024.2491 H.

Godtgørelse for forskelsbehandling af arbejdssøgende fleksjobber

Procesbevillingsnævnet har i 2023 desuden meddelt en arbejdssøgende fleksjobber tilladelse til anke til Højesteret i en yderligere sag om godtgørelse for forskelsbehandling. En arbejdssøgende fleksjobber valgte ikke at søge et job som mystery shopper hos en virksomhed, der både på hjemmesiden og telefonisk havde oplyst, at man ikke kunne få jobbet, hvis man var tildelt fleksjob. Den arbejdssøgende fleksjobber indbragte sagen for Ligebehandlingsnævnet, som fandt, at der var tale om forskelsbehandling i strid med forskelsbehandlingsloven, men at der ikke kunne tildeles godtgørelse, da den arbejdssøgende ikke havde søgt stillingen. Den arbejdssøgende fleksjobber anlagde herefter sag mod virksomheden med påstand om betaling af 25.000 kr. i godtgørelse. Både byretten og landsretten fandt, at der var tale om en overtrædelse af forskelsbehandlingslovens § 2 om forskelsbehandling på grund af handicap. Byretten tilkendte en godtgørelse på 200 kr. svarende til honoraret for jobbet, der alene vedrørte en konkret opgave. Landsretten tilkendte derimod ikke den arbejdssøgende en godtgørelse, da den arbejdssøgende ikke havde søgt den ledige stilling hos virksomheden. Landsretten ændrede således delvist byrettens dom og frifandt virksomheden for den arbejdssøgendes påstand. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen. Højesteret udtalte, at godtgørelse i medfør af forskelsbehandlingsloven for krænkelse af en persons rettigheder efter forskelsbehandlingsloven i forbindelse med ansættelse som udgangspunkt forudsætter, at den pågældende har ansøgt om ansættelse hos arbejdsgiveren. Da det måtte lægges til grund, at den arbejdssøgende fleksjobber ikke havde ansøgt om ansættelse i en stilling hos virksomheden, og da der ikke var grundlag for at fravige udgangspunktet, fandt Højesteret, at den arbejdssøgende fleksjobber ikke skulle tilkendes en godtgørelse i medfør af forskelsbehandlingsloven. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens dom i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 7. december 2023 (PBN 23/45945).
Højesterets dom af 12. juni 2024 i sag 62875/2023.

Spørgsmål om afskedigelse i strid med forskelsbehandlingsloven

Det kan supplerende oplyses, at Procesbevillingsnævnet i 2024 har meddelt Ligebehandlingsnævnet som mandatar for en arbejdstager i fleksjob tilladelse til anke til Højesteret af en dom om afskedigelse i strid med forskelsbehandlingsloven, hvor

arbejdstageren havde anmodet om at få nedsat sin ugentlige arbejdstid yderligere efter tilbagevenden fra barsel. Under sagen var der spørgsmål om, hvorvidt bevisbyrden var løftet for, at fortsat beskæftigelse af arbejdstageren med et timetal på 10 eller 12 timer ville påføre arbejdspladsen en uforholdsmæssig stor byrde, og om det i tilstrækkelig grad var forsøgt at omplacere arbejdstageren. Byretten gav arbejdstageren medhold og tilkendte en godtgørelse svarende til ca. 9 måneders løn henset til længden af ansættelsen. Landsretten ændrede byrettens dom og frifandt arbejdsgiveren (regionen). Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 20. marts 2024 (PBN 23/45123).

2016-auktionsloven

§ 7. (uautoriseret dansk oversættelse)

Mandskabet på fiskefartøjer under færøsk flag, der fisker makrel, nordhavssild, sortmund eller bundfisk i Barentshavet, og mandskabet på moderskibe skibe under færøsk flag, som tager imod de anførte fiskearter, skal i 2016 aflønnes i overensstemmelse med overenskomster med færøske mandskabsorganisationer.

Stk. 2. Betaling for kvoter købt på auktion kan ikke fratrækkes salgsværdien af fangsten, når hyre opgøres og udbetales til mandskabet.

Den Europæiske menneskerettighedskonvention (EMRK) art. 11

Stk. 1. Enhver har ret til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed, herunder ret til at oprette og slutte sig til fagforeninger for at beskytte sine interesser.

Stk. 2. Der må ikke gøres andre indskrænkninger i udøvelsen af disse rettigheder end sådanne, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed eller den offentlige tryghed, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder. Denne artikel skal ikke forhindre, at der pålægges medlemmer af de væbnede styrker, politiet eller statsadministrationen lovlige begrænsninger i udøvelsen af disse rettigheder. § 2

Færøsk sag om lovindgreb i en kollektiv overenskomst

I 2023 har Procesbevillingsnævnet desuden meddelt en rederiforening tilladelse til anke til Højesteret i en færøsk sag om lovindgreb i en kollektiv overenskomst, der var indgået mellem rederiforeningen og tre besætningsorganisationer. Overenskomsten regulerede fastsættelsen af hyren til besætningen og bestemte blandt andet, at afgifter for fiskeritilladelser kunne fratrækkes værdien af fangsten forud for beregningen af hyren. Ved vedtagelsen af en ny lov ("2016-auktionslovens" § 7, stk. 2) blev det imidlertid bestemt, at betaling for fiskekvoter, der var købt på auktion ikke kunne fratrækkes salgsværdien af fangsten, når mandskabets hyre skulle opgøres og udbetales. Rederiforeningen lagde herefter sag an mod det færøske landsstyre om gyldigheden af bestemmelsen. Retten på Færøerne fandt, at bestemmelsen var i strid med EMRK art. 11 og tilsidesatte den som ugyldig. Dommen blev anket til landsretten, der ændrede byrettens dom og frifandt landsstyret. Højesteret udtalte navnlig, at der ikke var domme fra Menneskerettighedsdomstolen, der gav grundlag for at fastslå, at beskyttelsen i henhold til artikel 11 omfattede et tilfælde, hvor der er foretaget et begrænset indgreb i en enkelt bestemmelse i en overenskomst, og selv om dette måtte være tilfældet, fandtes der at være tale om et lovindgreb, som var begrundet i saglige hensyn og ikke gik videre end nødvendigt, hvorfor auktionslovens § 7, stk. 2, var forenelig med de betingelser for indgrebs lovlighed, der fremgik af artikel 11 mv. Bestemmelsen fandtes desuden ikke at indebære ekspropriation i forhold til medlemmerne af rederiforeningen, da loven fandt

anvendelse på alle redere, som valgte at købe fiskekvoter på auktion omfattet af loven, og da bestemmelsen ikke indebar, at en ret blev overført til andre, men havde karakter af et forbud mod at overvælte en udgift på besætningsmedlemmerne. Det var desuden ikke godtgjort, at bestemmelsen havde haft væsentlige negative økonomiske konsekvenser for rederiforeningens medlemmer. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 29. juni 2023 (PBN 22/19786).
U 2024.2337 H.

4.2.2 Personskadesager

Hvert år behandler Procesbevillingsnævnet mange sager om personskade. Det gælder både ansøgninger om tilladelse til kære eller anke i sager om personskade i nævnets afdeling for appeltilladelser og klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces i personskadesager i nævnets afdeling for fri proces (se om sager i denne afdeling nærmere kapitel 6 og 7). Året 2023 er ingen undtagelse. Nedenfor vil blive gengivet en omtale i to appelsager om erstatning for tab af erhvervsevne, herunder om indtægtsnedgangene var varige og af nogen betydning. Derudover omtales en sag om retsfortabende passivitet i en personskadesag og en sag, om et salær til en beskikket advokat skulle forhøjes, så det svarede til det, der var tilkendt i sagsomkostninger til modparten.

Arbejdsskadesikringslovens §§ 17 og 17 a

§ 17

Har arbejdsskaden nedsat tilskadekomnes evne til at skaffe sig indtægt ved arbejde, har den pågældende ret til erstatning for tab af erhvervsevne. Tabet af erhvervsevne fastsættes på grundlag af forskellen mellem tilskadekomnes indtjeningsevne før arbejdsskaden, jf. stk. 2, og indtjeningsevnen efter arbejdsskaden, jf. stk. 3. Tabet af erhvervsevne fastsættes til 15, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90 eller 100 pct. Der ydes ikke erstatning, hvis tabet af erhvervsevne er mindre end 15 pct.

Stk. 2. ...

§ 17 a

Tabet af erhvervsevne for personer, der efter en arbejdsskade er visiteret til fleksjob eller er i fleksjob, fastsættes på grundlag af forskellen mellem indtjeningen før arbejdsskaden og ledighedsydelsen eller indtjeningen i fleksjobbet.

Stk. 2. Indtjeningsevnen før arbejdsskaden svarer til den årsløn, der er fastsat efter § 24, opreguleret til afgørelsestidspunktet. Er tilskadekomnes årsløn fastsat til den maksimale årsløn i § 24, stk. 10, 1. pkt., udgør indtjeningsevnen før arbejdsskaden den faktiske samlede indkomst ved arbejde efter § 24, stk. 1 eller 2, og opreguleret til afgørelsestidspunktet, jf. § 24, stk. 7, efter princippet i § 25, stk. 1. For tilskadekomne, som kommer til skade i et fleksjob, udgør indtjeningsevnen før arbejdsskaden den fastsatte årsløn, jf. § 24, stk. 2, nr. 12, opreguleret til afgørelsestidspunktet med tillæg af tilskuddet fra kommunen opreguleret til afgørelsestidspunktet.

Stk. 3. Indtjeningen i fleksjobbet, jf. stk. 1, udgør summen af lønnen fra arbejdsgiveren og tilskuddet fra kommunen.

Stk. 4. Arbejdsmarkedets Erhvervssikring træffer midlertidig afgørelse efter stk. 1, når tilskadekomne modtager ledighedsydelse, eller når der ikke er bevilget permanent fleksjob. For personer, der er i fleksjob, kan Arbejdsmarkedets Erhvervssikring uanset 1. pkt. efter anmodning fra tilskadekomne træffe endelig afgørelse efter stk. 1, når Arbejdsmarkedets Erhvervssikring vurderer, at de erhvervsmæssige forhold er tilstrækkeligt afklarede.

Om indtægtsnedgange var varige og af nogen betydning

I to forskellige sager havde en skadelidt været udsat for en arbejdsulykke, der var blevet anerkendt som en arbejdsskade. De skadelidte var efterfølgende blevet visiteret til og ansat i midlertidige fleksjob.

Arbejdsskademyndighederne traf herefter midlertidige afgørelser om, at de skadelidte ikke havde ret til erhvervsevnetabserstatning i de perioder, hvor de var ansat i de pågældende fleksjob. Der blev herved lagt vægt på, at forskellen mellem på den ene side den indtægt, som de skadelidte kunne have haft uden arbejdsskaden, og på den anden side lønnen i fleksjobbet, der blev suppleret af kommunale tilskud, jf. arbejdsskadesikringslovens § 17 a. Det kommunale tilskud var på 10,3 % i den ene sag og henholdsvis 9,6 og 8,8 % i den anden sag. Indtægtsnedgangene var dermed mindre end 15 %, jf. arbejdsskadesikringslovens § 17, stk. 1.

Under de efterfølgende retssager var der mellem parterne enighed om opgørelsen af indtægtsnedgangen, og spørgsmålet var herefter, om de skadelidte – på trods af at indtægtsnedgangen var mindre end 15 % – havde ret til erstatning for erhvervsevnetab med henvisning til, at indtægtsnedgangen var varig og af nogen betydning.

Byretten fandt i sag nr. 1, at skadelidte var berettiget til erstatning for tab af erhvervsevne svarende til 15 % i en nærmere angivet periode

Vestre Landsret stadfæstede byrettens dom i sag nr. 1

Landsretten anførte, at skadelidtes arbejdsskade var en kronisk lænderygsygdom, som medførte betydelige og varige funktionsbegrænsninger samt skånebehov i forhold til skadelidtes arbejdsmuligheder. De i afgørelsen om fleksjob omtalte muligheder for blandt andet en mindre øgning af arbejdstiden indebar ikke, at der var udsigt til, at skadelidte kunne opnå en væsentlig højere indtjening i fremtiden.

Reduktionen i det opgjorte erhvervsevnetab i forbindelse med, at skadelidte begyndte i fleksjob, kunne ikke tillægges betydning ved varighedsvurderingen, da reduktionen skyldtes, at skadelidte som følge af fleksjobstilkendelsen blev omfattet af opgørelsesmetoden i arbejdsskadesikringslovens § 17 a, og reduktionen skyldtes således ikke en forbedring af hendes funktionsniveau og dermed evne til at skaffe sig indtægt ved arbejde. Landsretten fandt herefter, at der var tale om en varig indtægtsnedgang som følge af arbejdsskaden.

Videre anførte landsretten, at indtægtstab på 10,3 % for skadelidte svarede til omkring 2.800 kr. om måneden. Der var endvidere tale om en betydelig arbejdsskade, som klart havde medført et erhvervsevnetab efter opgørelsesmetoden i arbejdsskadesikringslovens § 17. Herefter og henset til de i lovforarbejderne anførte tilkendegivelser om 15 %-grænsen tiltrådte landsretten, at der var tale om en indtægtsnedgang af nogen betydning. Vestre Landsret stadfæstede herefter byrettens dom i sag nr. 1.

Byretten fandt i sag nr. 2, at skadelidte ikke var berettiget til erstatning for erhvervsevnetab

Østre Landsret stadfæstede byrettens dom i sag nr. 2

Landsretten anførte, at der i de to omhandlede perioder kunne konstateres lønnedgange på henholdsvis 9,6 og 8,8 %.

Landsretten fandt, at indtægtsnedgangen ikke var varig, da skadelidte fortsat var i et midlertidigt fleksjob, og da indtægtsnedgangen var formindsket hen over perioden, fra skadelidte kom i fleksjob.

Landsretten fandt endvidere, at skadelidtes lønnedgang for begge de to perioder relativt set lå betydeligt under de 15 procent, der fremgår af arbejdsskadesikringslovens § 17, stk. 1. Landsretten fandt således, at indtægtsnedgangen ikke var varig og af nogen betydning, og Østre Landsret stadfæstede herefter byrettens dom.

Ankestyrelsen (sag nr. 1) og den ene skadelidte (sag nr. 2) har med Procesbevillingsnævnets tilladelse anket de to domme til Højesteret, der har afsagt dom i sag nr. 1, men endnu ikke i sag nr. 2.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom i sag nr. 1

Højesteret bemærkede i sag nr. 1, at der var enighed mellem parterne om, at den nedre grænse på 15 % i arbejdsskadesikringsloven – hvorefter et erhvervsevnetab skal være mindst 15 %, for at en tilskadekommen er berettiget til erhvervsevnetaberstatning – ikke er absolut, og at en tilskadekommen ifølge lovens forarbejder har ret til erstatning, selv om erhvervsevnetabet er mindre end 15 %, hvis vedkommende har en klar og varig indtægtsnedgang af nogen betydning som følge af en arbejdsskade. Der var endvidere enighed mellem parterne om, at dette også gælder i et tilfælde, hvor den

tilskadekomne er i fleksjob. Parterne var derimod uenige om, hvorvidt indtægtsnedgangen skulle være tæt på 15 % for at være af nogen betydning.

Højesteret udtalte, at det afgørende kriterium efter forarbejderne til arbejdsskadesikringslovens regler er, om der foreligger et klart og varigt erhvervsevnetab, men at der ikke er holdepunkter for, at erhvervsevnetabet skal være tæt på 15 % for, at dette kriterium er opfyldt. Højesteret fandt herefter, at den skadelidte havde et klart og varigt erhvervsevnetab som følge af sin arbejdsskade, og at hun derfor var berettiget til erhvervsevnetabserstatning. Højesteret stadfæstede dermed Vestre Landsrets dom i [sag nr.1](#).

Tilladelse til anke til Højesteret af 11. september 2023 (PBN 23/14605 og 23/14856).
U 2024.2853 H.

Retsfortabende passivitet

Skadelidte, der var ansat hos en kommune, var den 5. september 2008 involveret i et færdselsuheld, da hun var på vej fra sin arbejdsplads i kommunen til et kursussted. Ved Arbejdsskadestyrelsens (nu Arbejdsmarkedets Erhvervssikring - herefter AES) afgørelse af 26. januar 2010 blev ulykken anerkendt som en arbejdsskade, og skadelidtes varige mén blev fastsat til 20 %. Efterfølgende traf AES en række midlertidige afgørelser om erstatning for erhvervsevnetab. Ved afgørelse af 13. september 2019 traf AES afgørelse om skadelidtes endelige erhvervsevnetab. Kommunen anlagde herefter den 31. marts 2020 sag mod AES vedrørende spørgsmålet om varigt mén og erhvervsevnetab. Byretten udskilte spørgsmålet om kommunens fremme af påstanden om varigt mén til særskilt behandling. Byretten og landsretten frifandt AES for kommunens påstande vedrørende varigt mén. Kommunen ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret. Højesteret udtalte, at der ved vurderingen af, om kommunen havde udvist retsfortabende passivitet i forhold til at gøre indsigelse mod afgørelsen af 26. januar 2010 om varigt mén, måtte lægges vægt på, at kommunen i overensstemmelse med afgørelsen udbetalte méngodtgørelse til skadelidte, at kommunen ikke påklagede afgørelsen til Ankestyrelsen, og at kommunen først den 31. marts 2020 – dvs. ca. 10 år efter den omtvistede afgørelse – anlagde sag vedrørende spørgsmålet om skadelidtes méngrad. Endvidere måtte der lægges vægt på, at kommunen i løbet af de ca. 10 år flere gange var blevet påmindet om afgørelsen af 26. januar 2010 om fastsættelsen af det varige mén, uden at kommunen havde reageret på det. På den anførte baggrund, og da der ikke var fremkommet nye oplysninger, som kunne begrunde, at afgørelsen af 26. januar 2010 om fastsættelsen af skadelidtes méngrad blev truffet på et fejlagtigt grundlag, fandt Højesteret, at kommunen havde udvist en passivitet, der medførte, at kommunen var afskåret fra at gøre indsigelse mod afgørelsen om varigt mén. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 8. juni 2023 (PBN 22/19626).
U 2024.2840 H.

Salæret til den beskikkede advokat i en arbejdsskadesag

En advokat var efter meddelt fri proces blevet beskikket som advokat for en tidligere udsendt soldat i en arbejdsskadesag mod Ankestyrelsen. Sagens værdi var anslået til 2,6 mio. kr. Efter udveksling af processkrifter og efter to forelæggelser for Retslægerådet valgte advokatens klient at hæve sagen. Byretten bestemte herefter, at statskassen skulle betale 130.000 kr. inkl. moms i sagsomkostninger til Ankestyrelsen til dækning af advokatudgifter. Ved retsbog samme dag fastsatte byretten advokatens salær til 80.000 kr. med tillæg af moms. Den beskikkede advokat kærede sin salærfastsættelse til landsretten, der henviste til UfR 1999.1414/2 H og fandt, at der efter en samlet

vurdering, herunder af sagens udfald, ikke var tilstrækkeligt grundlag for at ændre salæret. Advokaten kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens kendelse til Højesteret. Højesteret udtalte, at salær til en beskikket advokat i en civil sag i overensstemmelse med mangeårig praksis bør fastsættes med udgangspunkt i de vejledende salærtakster, der anvendes ved fastsættelsen af sagsomkostninger, men således at der tillige kan tages hensyn til det opnåede resultat, sagens beskaffenhed og arbejdets omfang. Efter en samlet vurdering fandt Højesteret ikke grundlag for at ændre landsrettens salærafgørelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 8. marts 2023 (PBN 22/21204).
U 2023.4816 H.

4.2.3 Sager om forsikringsforhold

Procesbevillingsnævnet behandler ofte sager om forsikringsforhold. Nedenfor vil blive omtalt to sager, hvor Procesbevillingsnævnet i 2023 har meddelt tilladelse til anke til Højesteret, dels i en sag om begrebet nærmeste pårørende ved udbetaling af livsforsikring og pension, dels i en sag om et forsikringssselskabs adgang til regres mv. på grund af urigtige risikoplysninger.

Forsikringsaftalelovens § 105 a og b

§ 105 a

Medmindre andet fremgår af omstændighederne, anses som nærmeste pårørende forsikringstagerens ægtefælle, en samlever, der opfylder kravene i stk. 2, børn eller arvinger i nævnte rækkefølge.

Stk. 2. For at være omfattet af stk. 1 skal en samlever leve sammen med forsikringstageren på fælles bopæl og

- 1) vente, have eller have haft et barn sammen med forsikringstageren eller
- 2) have levet sammen med forsikringstageren i et ægteskabslignende forhold på den fælles bopæl i de sidste 2 år før dødsfaldet .

Stk. 3. En fælles bopæl som nævnt i stk. 2 anses ikke for ophørt ved midlertidigt ophold i anden bolig eller ved ophold i institution .

§ 105 b

Har forsikringstageren ikke indsat en begunstiget, og skal forsikringssummen udbetales ved forsikringstagerens død, tilfalder forsikringssummen forsikringstagerens nærmeste pårørende, jf. § 105 a. Er der ikke nogen nærmeste pårørende, tilfalder forsikringssummen forsikringstagerens dødsbo.

Stk. 2. Forsikringssummen tilfalder forsikringstagerens dødsbo, hvis forsikringstageren har bestemt, at der ikke skal være indsat en begunstiget.

Nærmeste pårørende ved udbetaling af livsforsikring og pension

En mand begik selvmord som følge af, at hans samlever gennem mere end 15 år havde fået følelser for en anden mand. Et par dage inden selvmordet havde samleveren taget ophold hos sin særdatter, og manden havde skrevet sig op til en ny lejlighed. Begge parter havde fortsat samme folkeregisteradresse i det fælles hjem, og parternes fællesbarn og samleverens andet særbarn forblev i det fælles hjem. I forbindelse med selvmordet skrev manden et følelsesladet opslag på Facebook, hvor han blandt andet frabad sig, at samleveren deltog i begravelsen.

Den afdøde mands livsforsikring og pension skulle udbetales til hans nærmeste pårørende i medfør af forsikringsaftalelovens § 105 b, jf. § 105 a. Den afdøde mands søn anlagde herefter sag mod samleveren, og sagen angik, om samleveren efter forsikringsaftalelovens § 105 a kunne anses for nærmeste pårørende til den afdøde mand, eller om afdødes nærmeste pårørende i stedet var hans børn.

Byretten fandt, at samlivet reelt var ophørt på dødstidspunktet, hvorfor afdødes børn måtte anses for nærmeste pårørende

Byretten lagde navnlig vægt på, at samleveren i dagene op til selvmordet sov i sin særdatters lejlighed, at hun havde følelser for en anden mand, og at afdøde havde skrevet sig op til og fået tilbudt en ny lejlighed, ligesom byretten lagde vægt på indholdet af afdødes opslag på Facebook. På den baggrund fandt byretten, at samlivet reelt var ophørt, selvom de stadig var tilmeldt samme folkeregisteradresse og begge havde ejendele på bopælen. Byretten fandt således, at den afdødes børn måtte anses for nærmeste pårørende efter forsikringsaftalelovens § 105 a, stk. 1, og retten gav således sønnen medhold i sagen.

Samleveren ankede dommen til landsretten.

Landsretten fandt, at samleveren var nærmeste pårørende, og ændrede byrettens dom

Landsretten lagde vægt på, at samlivet havde bestået meget længe, at afdøde og samleveren havde fælles folkeregisteradresse, og at parternes fællesbarn og samleverens andet særbarn forblev i det fælles hjem, mens samleveren tog ophold hos sin særdatter. Landsretten fandt, at sagens oplysninger afspejlede alvorlige problemer i parforholdet, men at oplysningerne ikke kunne tages til udtryk for, at samlivet var ophørt. Landsretten fandt således, at samleveren var nærmeste pårørende efter forsikringsaftalelovens § 105 a, og ændrede herved byrettens dom.

Den afdøde mands søn ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret.

Højesteret udtalte, at en samlever for at blive anset som nærmeste pårørende skal leve sammen med forsikringstageren på fælles bopæl. Når en af parterne på grund af uoverensstemmelser opholder sig i en anden bolig på dødstidspunktet, må der foretages en konkret vurdering af, om opholdet i den anden bolig må anses som udtryk for en forbigående uoverensstemmelse, eller om opholdet i hvert fald fra én af parternes side må anses som udtryk for, at samlivet er endeligt ophørt.

Forud for selvmordet var afdøde skrevet op til en ny lejlighed, og afdødes afskedsbesked på Facebook måtte forstås således, at forholdet var forbi. Højesteret fastslog på denne baggrund, at efter en samlet vurdering måtte det lægges til grund, at samlivet mellem samleveren og afdøde var endeligt ophørt, da han døde. Forsikringssummerne skulle derfor tilfalde afdødes børn. Højesteret ændrede herved landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 14. september 2023 (PBN 23/13640).
U 2024.1903 H.

Forsikringsaftalelovens § 6 og færdselslovens § 108

§ 6

Har forsikringstageren, uden at forholdet omfattes af §§ 4 eller 5, givet urigtig oplysning, er selskabet fri for ansvar, hvis det kan antages ikke at ville have overtaget forsikringen, om det rette forhold havde været oplyst.

Stk. 2. Må det antages, at selskabet ville have overtaget forsikringen, men på andre vilkår, hæfter det i det omfang, i hvilket det mod den aftalte præmie ville have forpligtet sig. Ville selskabet ved genforsikring i videre omfang have begrænset sit ansvar for egen regning, nedsættes erstatningen i samme forhold.

Stk. 3. Ved forbrugerforsikring samt ved livs-, ulykkes- eller sygeforsikring eller anden personforsikring kan det uanset stk. 1 og 2 bestemmes, at selskabet hæfter helt eller delvis, hvis særlige omstændigheder taler herfor. Ved afgørelsen heraf skal der navnlig lægges vægt på, om det forhold, hvorom der er givet urigtig oplysning, må antages at have haft indflydelse på forsikringsbegivenhedens indtræden eller skadens størrelse, på den af forsikringstageren udviste uagtsomhed og på den tid, der er forløbet fra afgivelsen af urigtig oplysning til forsikringsbegivenhedens indtræden.

Stk. 4. ...

§ 108

Forsikringsselskabet hæfter umiddelbart over for skadelidte for erstatning efter § 105, stk. 1.

Stk. 2. En aftale mellem forsikringsselskabet og forsikringstageren om, at selskabet skal have regres mod den, der efter § 104 er ansvarlig for skaden, når forsikringsbegivenheden er fremkaldt af den ansvarlige ved uagtsomhed, har kun retsvirkning, hvis forsikringsbegivenheden er fremkaldt ved en uagtsomhed, der kan betegnes som grov hensynsløshed.

Forsikringsselskabs adgang til regres mv. pga. urigtige risikoplysninger

En forsikringstager havde tegnet en forsikring hos et forsikringsselskab for en personbil, som blev involveret i to færdselsuheld, hvor forsikringstagerens datter i begge tilfælde var fører af bilen. Sagen angik herefter, om forsikringstagerens datter var fast bruger af bilen, og om forsikringsselskabet under henvisning til urigtige risikoplysninger var berettiget til at opgøre erstatningen for skaderne på forsikringstagerens bil og erstatningen for skaderne på modpartens bil ud fra pro rata beregninger efter forsikringsaftalelovens § 6, og om bestemmelsen i færdselslovens § 108, stk. 2, udgjorde en begrænsning i forsikringsselskabets adgang til at gøre regres mod forsikringstageren for den udbetalte erstatning. Byretten frifandt forsikringsselskabet for forsikringstagerens påstand om dækning af de anmeldte skader uden pro rata beregning, og frifandt forsikringstageren for forsikringsselskabets regreskrav. Landsretten stadfæstede byrettens dom om opgørelse af erstatningerne ud fra pro rata beregninger, men ændrede byrettens dom om regres. Forsikringstageren ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret. Højesteret fandt, at forsikringstagerens datter var fast bruger af bilen, og lagde til grund, at forsikringstageren ikke i forbindelse med indgåelsen af forsikringsaftalen oplyste forsikringsselskabet herom. Den omstændighed, at forsikringstagerens datter var fast bruger af bilen, var af betydning for forsikringsselskabet, og forsikringstageren burde have været klar over dette. Højesteret udtalte herefter, at forsikringstagerens forhold måtte tilregnes ham som groft uagtsomt, og han skulle derfor anses, som om han havde afgivet urigtig oplysning. Betingelserne for at opgøre erstatningerne for kaskoskaderne og ansvarsskaden ud fra pro rata-beregninger var derfor opfyldt, og efter almindelige forsikringsretlige principper havde forsikringsselskabet derfor grundlag for at rejse et regreskrav vedrørende ansvarsskaden og et tilbagebetalingskrav vedrørende kaskoskaderne mod forsikringstageren. Højesteret udtalte endvidere, at færdselslovens § 108, stk. 2, efter bestemmelsens ordlyd og forarbejder er uden betydning for et forsikringsselskabs adgang til at gøre krav om regres og tilbagebetaling gældende under henvisning til begrænsninger i hæftelsen efter forsikringsaftalelovens regler om urigtige oplysninger ved forsikringsaftalens indgåelse. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 15. juni 2023 (PBN 23/01911).
U 2024.2144 H.

4.2.4 Sag om søgsmålsfrist ved fratagelse af dansk statsborgerskab

Indfødsretslovens § 8 F

Sager omfattet af § 8 B, stk. 3, kan indbringes for Københavns Byret af den, som efter § 8 B, stk. 3, har fået frataget sin danske indfødsret, inden 4 uger efter afgørelsens meddelelse. Københavns Byret kan dog undtagelsesvis tillade en indbringelse efter 4 uger.,,,

Stk. 2. ...

Søgsmålsfrist ved fratagelse af dansk statsborgerskab

Udlændinge- og Integrationsministeriet traf den 10. december 2020 afgørelse om at fratage en mand sit danske statsborgerskab. Afgørelsen var truffet på baggrund af et notat fra PET, som havde vurderet, at manden formentlig i 2013 var udrejst af Danmark og indrejst i Syrien, hvor han havde tilsluttet sig Islamisk Stat. Manden var tilsluttet den offentlige digitale postløsning (e-Boks) og havde ikke i forbindelse med udrejsen anmodet om fritagelse herfor. Afgørelsen blev derfor samme dag sendt til mandens e-Boks.

Mandens advokat indbragte den 13. januar 2021 afgørelsen for byretten.

Byretten afviste sagen

Byretten udtalte, at søgsmålsfristen på 4 uger i indfødsretslovens § 8 F, stk. 1, 1. pkt., var overskredet. Byretten lagde desuden til grund, at manden med sine børn og ægtefælle i 2014 havde forladt Danmark og indrejst i Syrien, som på det tidspunkt og de følgende år var præget af borgerkrig. Det var endvidere ubestridt, at manden på et tidspunkt var blevet taget til fange i Syrien og fængslet, og at han sandsynligvis fortsat var fængslet. Manden havde i 2015 meddelt sin herboende mor fuldmagt til at varetage sine økonomiske og juridiske interesser i Danmark. Byretten fandt, at manden selv havde bragt sig i en situation, hvor det ikke var muligt for ham at tilgå sin e-Boks, hvorfor manden ikke havde godtgjort, at der forelå undskyldelige omstændigheder, som kunne begrunde, at han ikke var bekendt med indbringelsesfristen, da det alene berode på hans egne forhold, at han ikke havde indbragt sagen rettidigt. Byretten afviste derfor sagen.

Landsretten stadfæstede byrettens dom

Landsretten lagde til grund, at det var ubestridt, at manden fortsat var tilsluttet den offentlige digitale postløsning på tidspunktet for ministeriets afgørelse, og at afgørelsen derfor måtte anses for at være kommet frem til ham den 10. december 2020. Det var endvidere ubestridt, at afgørelsen ikke var indbragt for domstolene inden for fristen på 4 uger i indfødsretslovens § 8 F, stk. 1, 1. pkt. Efter bestemmelsens 2. pkt. kunne byretten undtagelsesvis tillade en indbringelse af sagen efter fristens udløb, og af forarbejderne til bestemmelsen fremgik, at dette f.eks. kunne være i tilfælde, hvor parten på grund af undskyldelige forhold kunne godtgøre ikke at være blevet bekendt med klagefristen til domstolene. Landsretten bemærkede, at det imidlertid ikke ville være et undskyldeligt forhold, hvis parten selv havde bragt sig i en situation, hvor det ikke var muligt for vedkommende at tilgå sin e-Boks. Landsretten fandt af de grunde, som byretten havde anført, at manden selv havde bragt sig i en situation, hvor det kunne være vanskeligt eller umuligt for ham at tilgå sin e-Boks, og at han herudover havde undladt at søge fritagelse fra den obligatoriske tilknytning til den offentlige digitale postløsning til trods for, at en sådan anmodning ville være imødekommet i medfør af lov om Digital Post fra offentlige afsendere § 5, stk. 1, 2. pkt.

Herefter, og da manden havde mulighed for at anmode ministeriet om genoptagelse af sagen, hvis der fremkom væsentlige nye retlige eller faktiske omstændigheder, fandt landsretten, at der ikke var grundlag for undtagelsesvist at tillade indbringelse af sagen efter fristen på 4 uger. Landsrettens stadfæstede derfor byrettens dom.

Manden ved dennes advokat ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 2. november 2023 (PBN 23/19541).

4.2.5 Sager om afsoningsforhold

Procesbevillingsnævnet behandler ofte sager relateret til afsoningsforhold. Dette gælder navnlig i afdelingen for appeltilladelser, men også i afdelingen for fri proces. Dette har tilsvarende været tilfældet for 2023, hvor nævnet i afdelingen for appeltilladelser har meddelt tilladelse til anke til Højesteret i en sag om afdelingsplacering og betydningen

af juridisk kønsskifte og i en sag om optagelser af telefonsamtaler i et lukket fængsel. For den førstnævnte sag har afdelingen for fri proces tillige meddelt den forvaringsdømte fri proces til sagens førelse i landsretten og efter en genoptagelse af sagen tillige til sagens førelse i byretten (se yderligere herom i kapitel 7).

Straffuldbyrdslovens § 60, stk. 6

Stk. 1. [...]

Stk. 6. Undersøgelse, der indebærer afklædning, må kun foretages og overværes af personer af samme køn som den indsatte. Dette gælder dog ikke for sundhedspersonale.

Stk. 7. [...]

Den Europæiske menneskerettighedskonvention (EMRK) art. 3.

Ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Forskelsbehandlingslovens §§ 2 og 7

EMRK art. 8

Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.

Stk. 2. Ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.

Om betydningen af juridisk kønsskifte i forbindelse med afsoningsforhold

En indsat var i 1990 blevet idømt forvaring for voldtægt af særlig farlig karakter begået mod en kvinde. Efter at den indsatte i 2009 var blevet prøveløsladt, begik den indsatte i 2010 et væbnet røveri. Forvaringsdommen fra 1990 blev i den forbindelse ophævet, og den indsatte blev idømt en ny forvaringsdom.

Den indsatte, som var diagnosticeret med Klinefelters syndrom (et ekstra x-kromosom), identificerede sig som kvinde og havde i 2015 fået juridisk kønsskifte, men ikke en kønsskifteoperation.

Den indsatte anlagde i 2019 sag mod fængslet og Direktoratet for Kriminalforsorgen navnlig med anerkendelsespåstande om, at den indsatte under sit fængselsophold ikke skulle nøgenvisiteres eller afgive urinprøve i nærvær af mandligt personale, som ikke var sundhedspersonale, og at den indsatte ikke skulle placeres på en afdeling for mænd. Derudover havde den indsatte nedlagt en betalingspåstand om godtgørelse på 80.000 kr.

Byretten frifandt i det væsentligste fængslet og Direktoratet for Kriminalforsorgen

Byretten lagde til grund, at den indsatte havde det biologiske køn "mand", og fandt vedrørende påstandene om visitation og urinprøveafleggelse, at der ved ordet "køn" i straffuldbyrdslovens § 60, stk. 6, henvistes til biologisk køn, og at det med

indførelsen af muligheden for juridisk kønsskifte ikke havde været hensigten at ændre på definitionen af "køn" i anden lovgivning.

For så vidt angik påstanden om afdelingsplacering fandt byretten, at dette beroede på en sikkerhedsmæssig vurdering og på baggrund af et skøn, der måtte udøves af det fængsel, hvor den indsatte var placeret. På baggrund af en besvarelse fra Retslægerådet fandt byretten, at risikoen for nye overgreb var lille, uden at det dog kunne udelukkes. På baggrund af den af fængslet foretagne konkrete sikkerhedsvurdering fandt byretten, at der ikke forelå et fornødent sikkert grundlag for at tilsidesætte fængslets afgørelse om afdelingsplacering.

Byretten fandt desuden, at der ikke var grundlag for at antage, at den indsatte blev udsat for systematiske visitationer, der ikke var i forbindelse med besøg og udgang, eller at den indsatte blev behandlet anderledes end de øvrige indsatte i forbindelse med gennemførelsen af visitationerne.

Byretten gav den indsatte medhold i en påstand vedrørende tiltaleform i overensstemmelse med det juridiske køn og frifandt i øvrigt fængslet og Direktoratet for Kriminalforsorgen med henvisning til, at der ikke forelå en krænkelse, der kunne give anledning til godtgørelse eller erstatning.

Landsretten stadfæstede byrettens dom

Landsretten fandt, at "køn" i straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 6, som udgangspunkt måtte forstås og skulle anvendes i overensstemmelse med en persons biologiske køn. Et juridisk kønsskifte i medfør af CPR-loven kunne derfor ikke i sig selv føre til, at en indsat i relation til straffuldbyrdelsesloven skulle betragtes som kvinde og ikke som mand. Landsretten fandt endvidere, at det måtte bero på en konkret og aktuel vurdering, om det ville være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) artikel 8 at placere en indsat, der juridisk havde skiftet køn, på en afdeling svarende til den indsattes biologiske køn.

I forhold til spørgsmålet om afdelingsplacering lagde landsretten ligesom byretten til grund, at placeringen måtte ske efter et skøn og på baggrund af en sikkerhedsmæssig vurdering af den indsatte. På baggrund af oplysningerne om den af den indsatte begåede kriminalitet, lagde landsretten til grund, at den indsatte var farlig, og at den indsatte herefter udgjorde en ikke ubetydelig sikkerhedsmæssig risiko for de kvindelige indsatte. Da afdelingsplaceringen således ikke var funderet i en manglende retlig anerkendelse af den indsattes juridiske kønsidentitet, men derimod beroede på en sikkerhedsmæssig afvejning, der lå inden for rammerne af artikel 8, stk. 2, fandt landsretten, at afdelingsplaceringen ikke udgjorde en krænkelse af den indsattes rettigheder efter artikel 8.

For så vidt angik nøgenvistationer og urinprøveafleggelse tiltrådte landsretten, at de foretagne visitationer eller urinprøveafleggelse ikke var sket i strid med straffuldbyrdelsesloven, og at det forhold, at visitationer blev foretaget af mandligt fængselspersonale, ikke i sig selv udgjorde en krænkelse af EMRK artikel 3.

Landsretten fandt endvidere, at der ikke var grundlag for at antage, at formålet med nøgenvistationerne af den indsatte ikke havde været sikkerhedsmæssigt begrundet, eller at den indsatte havde været undergivet nøgenvistation i videre omfang eller på mere indgribende måde end øvrige indsatte, ligesom visitationerne ikke vurderedes at have indebåret en nedværdigende behandling i strid med artikel 3.

Vedrørende urinprøveaflæggelse under opsyn af mandligt fængselspersonale lagde landsretten til grund, at der alene havde været tale om ganske få tilfælde, ligesom der ikke var oplyst om omstændigheder i forbindelse hermed, der havde karakter af nedværdigende behandling. Landsretten fandt på den baggrund, at de foretagne urinprøveaflæggelser heller ikke havde haft et omfang eller en karakter, der udgjorde en krænkelse af artikel 3. Landsretten stadfæstede derfor byrettens dom.

Den indsatte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 9. november 2023 (PBN 23/36053).

Straffuldbyrdslovens § 57, stk. 2 og 3

[...] Stk. 2. Adgangen til at føre telefonsamtaler kan nægtes, hvis dette findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, af hensyn til kriminalforsorgens indsats mod radikalisering og ekstremisme, af hensyn til at forebygge kriminalitet eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen.

Stk. 3. I lukkede institutioner optages, påhøres eller aflyttes telefonsamtalen uden retskendelse, medmindre dette ikke findes nødvendigt af de i stk. 2 nævnte hensyn. Såfremt samtalen optages, påhøres eller aflyttes, skal samtaleparterne forinden gøres bekendt hermed. Optagelser af telefonsamtaler slettes, senest 6 måneder efter at de er foretaget.

Stk. 4. [...]

Den Europæiske menneskerettighedskonvention (EMRK) art. 3.

Ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Forskelsbehandlingslovens §§ 2 og 7

EMRK art. 8

Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.

Stk. 2. Ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.

Om menneskerettighedskrænkelser under afsoning i lukket fængsel

Procesbevillingsnævnet har i 2023 desuden meddelt en indsat tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens dom om krænkelse af EMRK ved optagelse af telefoniske samtaler. En indsat i et lukket fængsel var grundet sine helbredsforhold frivilligt anbragt i isolation. Under afsoningen blev den indsatte løbende telefoniske samtaler med en advokatfuldmægtig optaget af fængslet, men ikke aflyttet. Den indsatte anlagde herefter sag mod fængslet og Kriminalforsorgen med påstand om betaling af en godtgørelse, da hans menneskerettigheder var blevet krænket, idet fængslet havde forsømt at tage vare på hans helbredsforhold, jf. EMRK art. 3, og fordi telefonsamtalerne var blevet optaget i strid med EMRK art. 8. Byretten fandt, at fængslet ikke havde handlet i strid med EMRK art. 3 og 8, og byretten frifandt således fængslet og Kriminalforsorgen. Landsretten fandt, at den indsatte ikke havde bevist, at fængslet og Kriminalforsorgen ikke havde taget vare på hans helbred, eller at den indsatte helbred var blevet forværret

som følge af afsoningsforholdene. Landsretten fandt videre, at optagelserne af telefonsamtalerne ikke var i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 3, jf. stk. 2, men at optagelserne ikke udgjorde en krænkelse af den indsattes menneskeretligheder efter EMRK art. 8, stk. 1, idet samtalerne ikke var blevet aflyttet. Landsretten stadfæstede herefter byrettens dom. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 10. november 2023 (PBN 23/36857).

4.2.6 Erhvervsmæssige sager

Procesbevillingsnævnet har i alle år behandlet ansøgninger om appel til både Højesteret og til landsretterne i erhvervsmæssige sager. Dette er naturligvis også tilfældet i 2023, hvor nævnet blandt andet har meddelt Konkurrencerådet tilladelse til anke til Højesteret i en sag om konkurrencemyndighedernes afgrænsning af det relevante marked ved vurderingen af misbrug af dominerende stilling i relation til konkurrenceloven. Der blev desuden meddelt tilladelse til anke i en sag, hvor en selvskyldnerkautionist havde kautioneret for et selskabs kassekredit, og hvor banken efterfølgende havde givet henstand med betalinger. Endelig har Procesbevillingsnævnet meddelt, dels et selskab tilladelse til anke til Højesteret af en dom om gyldigheden af et afslag fra en kommune på en ansøgning om midlertidig grundvandssænkning, dels en interessent tilladelse til anke til Højesteret af en dom om det økonomiske opgør efter en anden interessents konkurs.

Konkurrenceloven

§ 6

Det er forbudt for virksomheder mv. at indgå aftaler, der direkte eller indirekte har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen.

Stk. 2. ...

§ 8

Forbuddet i § 6, stk. 1, finder ikke anvendelse, hvis en aftale mellem virksomheder, en vedtagelse inden for en sammenslutning af virksomheder eller en samordnet praksis mellem virksomheder

- 1) bidrager til at styrke effektiviteten i produktionen eller distributionen af varer eller tjenesteydelser eller fremmer den tekniske eller økonomiske udvikling,
- 2) sikrer forbrugerne en rimelig andel af fordelene herved,
- 3) ikke pålægger virksomhederne begrænsninger, som er unødvendige for at nå disse mål, og
- 4) ikke giver virksomhederne mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer eller tjenesteydelser. § 11.

Stk. 2. ...

§ 11

Det er forbudt for en eller flere virksomheder mv. at misbruge en dominerende stilling.

Stk. 2. ...

Tilsvarende bestemmelser findes i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF) artikel 101 og 102

Om konkurrencemyndighedernes afgrænsning af det relevante marked

I 2013 traf Konkurrencerådet afgørelse om, at konkurrencereglerne var blevet overtrådt i forbindelse med et udbud angående renovering af motorer til DSB's IC3-tog i 2010, idet et tysk selskab havde misbrugt sin dominerende stilling på markedet for unikke reservedele til den omhandlede motor ved leveringsnægtelse og hindring af parallelimport. Både det tyske selskab samt det selskab, der var autoriseret og eksklusiv distributør af det tyske selskabs produkter i Danmark, fandtes at have overtrådt forbuddet.

De to selskaber lagde herefter sag an mod Konkurrencerådet med henblik på prøvelse af konkurrencemyndighedernes afgørelser.

Sø- og Handelsretten frifandt konkurrencemyndighederne

Sø- og Handelsretten anførte, at det relevante produktmarked med rette var afgrænset til eftersalgsmarkedet for udbud af unikke reservedele til den omhandlede motor, der kun kunne erhverves via det tyske selskab. For så vidt angår spørgsmålet om dominans var det en konsekvens af den skete markedsafgrænsning, at det tyske selskab besad en markedsandel på 100 %.

Retten fandt det godtgjort, at det tyske selskab i 2010 iværksatte leveringsnægtelse og hindring af parallelhandel af de unikke reservedele, og at leveringsnægtelsen på grund af manglende mulighed for substitution af produkterne medførte udelukkelse af den effektive konkurrence på det beslægtede marked for reparation og vedligehold af de omhandlede motorer. Retten tiltrådte herefter, at det tyske selskab havde misbrugt sin dominerende stilling.

Retten fandt det endvidere godtgjort, at det tyske og danske selskab indgik en aftale om hindring af parallelimport og passivt salg af reservedele til det tyske selskabs forhandlernetværk til brug for renovering og vedligehold af DSB-motorerne. Aftalen var en separat aftale adskilt fra parternes vertikale aftale om det danske selskabs forhandlerforhold i øvrigt, og aftalen havde karakter af en aftale om markedsdeling og absolut områdebeskyttelse, hvorfor den ikke kunne nyde fritagelse efter § 2 i gruppefritagelsesforordningen for vertikale aftaler, jf. forordningens artikel 4, litra b. Retten tiltrådte på denne baggrund, at de to selskaber i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler havde indgået en aftale, der havde til formål at begrænse konkurrencen. Sø- og Handelsretten frifandt herefter Konkurrencerådet.

Landsretten ændrede Sø- og Handelsrettens dom og hjemviste sagerne til fornyet behandling ved Konkurrencerådet

Landsretten fandt, at grundlaget for konkurrencemyndighedernes markedsafgrænsning og vurdering af spørgsmålet om dominerende stilling var så mangelfuldt, at der var grundlag for at ophæve den del af Konkurrencerådets afgørelse, der angik det tyske selskabs misbrug af dominerende stilling, og at hjemvise denne del af afgørelsen til fornyet behandling i Konkurrencerådet.

Landsretten fandt endvidere, at det som følge af den mangelfulde markedsafgrænsning ikke var godtgjort, at markedstærsklen i den vertikale gruppefritagelsesforordning var overskredet. Videre anførte landsretten, at der efter ordlyden af forordningens artikel 4, stk. 1, litra b, ikke var grundlag for at anse det mellem de to selskaber aftalte for omfattet af begrænsningen i bestemmelsen, og at der heller ikke i forordningen i øvrigt eller praksis herom var holdepunkter for en sådan forståelse. Den mellem selskaberne

indgåede aftale ansås herefter for omfattet af gruppefritagelsen, da det ikke fandtes godtgjort, at selskabernes markedsandele oversteg tærsklen i forordningens artikel 3. Landsretten ophævede herefter også denne del af Konkurrencerådets afgørelse og hjemviste ligeledes denne del af afgørelsen til fornyet behandling ved Konkurrencerådet. Landsretten ændrede således Sø- og Handelsrettens dom og hjemviste sagerne til fornyet behandling ved Konkurrencerådet.

Konkurrencerådet ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 28. september 2023 (PBN 23/14368 og 23/15980).

Forældelseslovens § 11

Når en fordring er sikret ved kaution, bestemmes forældelsesfristen over for kautionisten efter de regler, der gælder for forældelse af fordringen mod hovedskyldneren. § 6

Forældelse af krav mod selvskyldnerkautionist

I 2023 har Procesbevillingsnævnet desuden meddelt en selvskyldnerkautionist tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens dom i en sag mellem en bank og en selvskyldnerkautionist, der havde kautioneret for et selskabs kassekreditaftale med banken med en kreditramme på 500.000 kr. Af aftalen fremgik, at kreditten skulle indfries den 1. august 2008, medmindre der blev indgået ny aftale om afvikling, og af kautionserklæringen fremgik, at banken måtte give henstand med betalinger, og at kautionisten ikke skulle give samtykke hertil. Selskabet og banken indgik efterfølgende aftale om en forlængelse af kreditaftalen til indfrielse den 1. august 2009. Selskabet blev forinden taget under konkursbehandling, hvorefter banken opsagde kautionen til indfrielse over for selvskyldnerkautionisten. Da selvskyldnerkautionisten ikke betalte, anlagde banken den 1. marts 2019 retssag mod selvskyldnerkautionisten, der blandt andet gjorde gældende, at kravet var forældet. Byretten og landsretten fandt, at bankens krav ikke var forældet, og dømte selvskyldnerkautionisten til at betale til banken. Landsretten henviste navnlig til, at selskabet og banken havde indgået en aftale om at forlænge kreditaftalen indtil den 1. august 2009, og at selvskyldnerkautionisten havde givet forhåndssamtykke hertil, hvorfor der ikke var grundlag for at regne forældelsesfristen fra den oprindeligt aftalte indfrielsesdato den 1. august 2008. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 30. marts 2023 (22/13834).

Forvaltningslovens § 3

Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, er inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis

- 1) vedkommende selv har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er eller tidligere i samme sag har været repræsentant for nogen, der har en sådan interesse,
- 2) ...
- 5) der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes upartiskhed.

Stk. 2. Inhabilitet foreligger dog ikke, hvis der som følge af interessens karakter eller styrke, sagens karakter eller den pågældendes funktioner i forbindelse med sagsbehandlingen ikke kan antages at være fare for, at afgørelsen i sagen vil kunne blive påvirket af uvedkommende hensyn.

Stk. 3. Den, der er inhabil i forhold til en sag, må ikke træffe afgørelse, deltage i afgørelsen eller i øvrigt medvirke ved behandlingen af den pågældende sag.

Afslag fra kommune på ansøgning om midlertidig grundvandssænkning

Procesbevillingsnævnet har i 2023 yderligere meddelt et selskab tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens dom i en sag om gyldigheden af en kommunes afslag på midlertidig grundvandssænkning på en ejendom udlagt til råstofgraveområde og beliggende ca. 1200 m fra et fredet Natura 2000-moseområde. Ifølge en miljøkonsekvensrapport ville grundvandssænkningen ikke medføre nogen betydende ændringer i vand-spejlet i moseområdet. Kommunens forvaltning indstillede til kommunens Teknik- og Miljøudvalg, at der skulle meddeles tilladelse, men Teknik- og Miljøudvalget meddelte afslag på ansøgningen med henvisning til, at kommunen ønskede at bevare den nuværende tilstand for hydrologi og kvalitet af grundvand. Selskabet anlagde herefter sag mod kommunen blandt andet med en anerkendelsespåstand om afgørelsens ugyldighed som følge af usaglige hensyn, inhabilitet og begrundelsesmangler. Byretten gav selskabet medhold, men landsretten ændrede byrettens dom og frifandt kommunen. Højesteret udtalte navnlig, at kommunens afgørelse om midlertidig grundvandssænkning var truffet i medfør af vandforsyningsloven, og at afslaget var begrundet med, at kommunen ønskede at bevare den nuværende tilstand for hydrologi (vandets bevægelser) og kvalitet af grundvand, og der var henvist til et nærliggende Natura 2000 område, hvilket var saglige hensyn, som kommunen havde fornødent grundlag for at lægge vægt på. Kommunens afgørelse ansås desuden ikke for mangelfuldt begrundet. For så vidt angik spørgsmålet om inhabilitet hos et medlem af kommunens Teknik- og Miljøudvalg, der tillige var medejer af nogle ejendomme i kort afstand fra det mulige graveområde, fastslog Højesteret, at den pågældende ikke på grund af medejerskabet af ejendommene eller det anførte i et høringssvar om påvirkning af familiens økonomi, havde en særlig økonomisk interesse i sagen, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 1, hvorfor medlemmet ikke havde været inhabil til at medvirke i kommunaludvalgets behandling af ansøgningen. Højesteret fandt herefter, at kommunens afgørelse ikke var ugyldig, og stadfæstede landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 25. maj 2023 (22/22225).
U 2024.1720 H.

Om det økonomiske opgør efter en interessents konkurs

I 2023 har Procesbevillingsnævnet meddelt en interessent tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens dom i en sag om det økonomiske opgør efter en interessents konkurs. En interessent og en medinteressent stiftede i 2010 et interessentskab, der drev

stutteri og socialinstitution. Ifølge årsrapporten for 2018 havde interessenten et negativt indestående på -1.400.679 kr. i interessentskabet, mens medinteressentens indestående var positivt med 1.449.588 kr. I 2019 blev der afsagt konkursdekret over medinteressenten, men interessenten og medinteressenten fortsatte med at drive interessentskabet de efterfølgende år. Medinteressentens konkursbo fremsatte efterfølgende krav om, at interessenten skulle betale 1.400.679 kr. til konkursboet, svarende til hans negative indestående i henhold til årsrapporten for 2018. Da dette ikke skete, anlagde konkursboet i 2020 retssag mod interessenten. Byretten frifandt interessenten. Landsretten fandt, at konkursboet måtte anses for at være indtrådt i interessentskabet i medinteressentens sted fra tidspunktet for konkursdekretets afsigelse, og at medinteressenten ikke efter dette tidspunkt havde kunnet handle i interessentskabet med forpligtende virkning for konkursboet. Som interessent havde konkursboet været berettiget til at opsiges interessentskabet med rimeligt varsel, hvilket var sket ved en mail af 30. juni 2022 med virkning fra den 31. december 2022. Parternes økonomiske mellemværende skulle derfor opgøres pr. denne dato. Da konkursboet ikke var involveret ved udarbejdelsen af udkastene til nogle senere årsrapporter for 2021 og 2022 og ikke var forpligtet af økonomiske transaktioner mellem interessenten og medinteressenten, som lå til grund for disse, fandt landsretten, at mellemværendet måtte opgøres på grundlag af årsrapporten for 2018, der gyldigt var underskrevet af begge interessenter. Landsretten ændrede herefter byrettens dom og dømte interessenten til at betale 1.400.679 kr. til konkursboet. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 23. november 2023 (23/13730).

4.2.7 Yderligere om ankebegrænsningen i § 368 a

Siden 2014 har Procesbevillingsnævnet haft kompetence til i medfør af retsplejelovens § 391, stk. 1, at meddele tilladelse til kære af landsretternes afgørelse om forhåndsafvisning af ankesager efter § 368 a. Nævnet har siden bestemmelsens ikrafttrædelse hvert år meddelt tilladelse til kære til Højesteret i sådanne sager med henblik på, at Højesteret kan fastlægge rækkevidden af bestemmelsens anvendelse. Dette er tilsvarende tilfældet for året 2023.

Det kan supplerende oplyses, at Procesbevillingsnævnet i årsberetningen for 2021 i kapitel 4.2.6 tilsvarende behandlede dette tema, hvor der tilsvarende samt i øvrigt på nævnets hjemmeside vil kunne findes yderligere omtaler vedrørende denne adgang for landsretterne til at afvise ankesager i medfør af § 368 a. I Procesbevillingsnævnets årsberetning for 2020 i kapitel 2.8 er der tillige en artikel af advokat Anne Almose Røpke, tidligere suppleant i Procesbevillingsnævnets afdeling for apelltilladelser, med titlen "Ikke alle advokater er opmærksomme på retsplejelovens § 368 a". I artiklen er blandt andet henvist til højesteretspraksis vedrørende bestemmelsen.

Retsplejelovens § 368 a

Landsretten kan afvise at behandle en sag i 2. instans, hvis der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald end i byretten, og sagen ikke er af principiel karakter eller andre grunde ikke i øvrigt taler for, at sagen skal behandles af landsretten. Landsretten kan dog ikke afvise en sag, som er indbragtefter tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Stk. 2. – 3. ...

Afvisning af ankesag om økonomisk opgør efter en ejendomshandel og anvendelse af abstrakt prisdifference

To sælgere solgte i november 2020 deres ejendom til to købere. Af købsaftalen fremgik det, at kontantprisen var 5.000.000 kr., der skulle deponeres hos ejendomsmægleren 6 hverdage efter, at begge parter havde underskrevet købsaftalen. Købsaftalens fortrykte afsnit om, at handlen var betinget af købernes pengeinstituts økonomiske godkendelse af handlen, var streget over.

Køberne deponerede ikke købesummen inden for den aftalte frist grundet problemer med finansieringen, hvorfor sælgerne hævede aftalen i januar 2021. Sælgerne krævede i forlængelse heraf erstatning for de udgifter, som de havde haft eller ville få i anledning af ophævelsen. Kravet blev foreløbigt opgjort til 114.510 kr.

Sælgerne anlagde sag i september 2021 med endelig påstand om betaling af 250.000 kr. Kravet var opgjort på baggrund af den abstrakte prisdifference i forhold til markedsprisen. Der blev under sagens behandling i byretten foretaget syn og skøn, som fastslog, at ejendommens markedsværdi på tidspunktet for aftalens indgåelse var 4.750.000 kr.

Byretten gav sælgerne medhold

Byretten lagde efter bevisførelsen til grund, at køberne indgik en bindende købsaftale vedrørende ejendommen, og at aftalen efterfølgende blev hævet som følge af, at køberne undlod at betale den aftalte købesum på 5.000.000 kr. Retten fandt herefter, at køberne havde handlet ansvarspådragende ved at indgå handlen uden at have finansieringen på plads.

Retten anførte herefter, at et eventuelt tab måtte fastlægges med udgangspunkt i, at sælgerne havde krav på økonomisk at blive stillet som om, at handlen var gennemført i henhold til købsaftalen, og at tabet således skulle opgøres til forskellen på den aftalte købesum og markedsprisen for ejendommen på det tidspunkt, hvor handlen blev hævet.

Retten fandt herefter, at sælgerne havde løftet bevisbyrden for, at markedsprisen på huset på tidspunktet for aftalens indgåelse var 4.750.000 kr., hvorfor der var dokumenteret et tab på 250.000 kr. Retten bemærkede afslutningsvist, at det forhold, at de ikke havde foretaget dækningssalg eller forsøgt dette, ikke kunne føre til andet resultat henset til, at dækningssalg ikke er en erstatningsbetingelse, men alene et bevismiddel.

Herefter, og da det var ubestridt, at de øvrige erstatningsbetingelser var opfyldt, skulle køberne betale erstatning som påstået.

Køberne ankede byrettens dom til landsretten og gentog sin frifindelsespåstand for byretten. Sælgerne påstod principalt ankesagen afvist i medfør af retsplejelovens § 368 a, subsidært stadfæstelse.

Landsretten afviste ankesagen efter retsplejelovens § 368 a

Landsretten var efter en gennemgang af sagens dokumenter og de forklaringer, der blev afgivet under hovedforhandlingen af sagen i byretten, samt parternes synspunkter og byretsdommens begrundelse, enig i byrettens vurdering såvel med hensyn til sagens beviser som til de retlige spørgsmål i sagen. Idet køberne havde gentaget

påstanden for byretten og gjort de samme synspunkter gældende som for byretten, fandt landsretten, at der herefter ikke var udsigt til, at ankesagen ville få et andet udfald end i byretten.

Da der ikke i øvrigt var grunde, der talte for, at sagen skulle behandles i to instanser, afviste landsretten herefter ankesagen i medfør af retsplejelovens § 368 a.

Den ene af køberne kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom om afvisning til Højesteret.

Højesteret ophævede landsrettens dom og hjemviste sagen til behandling ved landsretten

Højesteret udtalte, at spørgsmålet om anvendelsen af abstrakt prisdifference som grundlag for tabsopgørelsen i handler med fast ejendom ikke var lovreguleret, og at principperne for udmåling af erstatning i sådanne sager derfor blev fastlagt gennem retspraksis. Højesteret henviste endvidere til, at der ikke sås at foreligge retspraksis om anvendelse af abstrakt prisdifference i tilfælde, hvor en sælger af en fast ejendom havde hævet handlen som følge af købers misligholdelse. Der var herefter sådanne grunde, der talte for, at sagen burde behandles af landsretten, at betingelserne for at afvise sagen i medfør af retsplejelovens § 368 a ikke var opfyldt. Højesteret ophævede derfor landsrettens dom og hjemviste sagen til behandling ved landsretten.

Tilladelse til kære til Højesteret af 14. september 2023 (PBN 23/14947).
U 2024.1923 H.

Forældreansvarslovens § 4a

Er en part idømt ubetinget fængselsstraf eller dømt til anbringelse efter straffelovens § 68, 2. pkt., eller § 69 eller til forvaring efter straffelovens § 70 for overtrædelse af straffelovens §§ 101 a eller 114-114 j, § 136, stk. 2, § 136, stk. 3, for så vidt angår billigelse af handlinger omfattet af straffelovens §§ 114-114 j, § 210, kapitel 24 bortset fra § 228 eller af §§ 237, 245, 245 a, 246 eller 262 a, kan der ikke, medmindre det er bedst for barnet, træffes afgørelse om følgende:

- 1) At parten har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over barnet efter § 11, § 13, stk. 2, § 14, § 15, stk. 2 eller 3, eller §§ 15 a eller 26-28.
- 2) At barnet har bopæl hos parten efter § 17, stk. 1, eller § 26.
- 3) At barnet har samvær eller anden kontakt med parten efter §§ 20-21, 22, 29 eller 29 a.

Stk. 2. ...

(De i øvrigt omtalte bestemmelser i forældreansvarsloven er gengivet i afsnittet ovenfor om forældremyndighed og samvær.)

Afvisning af yderligere ankesager efter retsplejelovens § 368 a i sager om forældremyndighed mv.

Det kan supplerende oplyses, at Procesbevillingsnævnet i 2024 desuden i to forskellige sager har meddelt en mor tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens afvisningsdomme i to sager om forældremyndighed, bopæl og samvær.

I sag nr. 1 var moren efterfølgende blevet fængslet og dømt ubetinget fængselsstraf for overtrædelse af straffelovens § 237, jf. § 21 (forsøg på manddrab), hvorefter fællesbarnet havde fået bopæl hos faren. Efter morens løsladelse aftalte parterne, at barnet skulle have bopæl hos sin mor. Sagen om forældremyndighed mv. blev indbragt for

familieretten. Familieretten henviste til forældreansvarslovens § 4a og parternes konfliktniveau mv og ophævede den fælles forældremyndighed og tillagde den til faren samt fastsatte samvær med moren. Landsretten henviste til § 4 a, en afholdt børnesamtale og det i øvrigt oplyste og fandt, at der ikke var udsigt til, at sagen ville få et andet udfald end i familieretten. Da sagen ikke fandtes at være af principiel karakter, og da heller ikke andre grunde i øvrigt talte for, at sagen skulle behandles af landsretten, afviste landsretten anken, jf. retsplejelovens § 368 a. Højesteret bemærkede, at det følger af retsplejelovens regler om familieretlige sager og forarbejderne hertil, at retsplejelovens § 368 a også finder anvendelse i familieretlige sager. Herefter udtalte Højesteret, at sager om forældremyndighed og bopæl har en sådan særlig betydning for den ankende part, at afvisning efter retsplejelovens § 368 a kun kan finde sted, hvis der foreligger særlige omstændigheder. Efter en samlet vurdering af sagen fandt Højesteret, at der ikke forelå sådanne særlige omstændigheder, der kunne begrunde en afvisning efter retsplejelovens § 368 a. Højesteret ophævede derfor landsrettens dom og hjemviste sagen til behandling ved landsretten.

Tilladelse til kære til Højesteret af 11. januar 2024 (PBN 23/46880).
U 2024.3667H.

I sag nr. 2 havde faren ved dom i november 2022 fået forældremyndigheden alene over fællesbarnet på i dag 13 år, og barnet skulle have samvær med moren hver anden weekend. Moren fik i februar 2023 tilhold af politiet mod at kontakte og følge efter barnet og blev varetægtsfængslet som følge af adskillige overtrædelser heraf. Barnet ønskede ikke at have kontakt med sin mor. Familieretshuset ophævede barnets samvær med moren, og meddelte afslag på midlertidigt kontaktbevarende samvær mellem moren og barnet. Afgørelserne blev indbragt for familieretten, der ophævede samværet og frifandt faren for påstanden om forældremyndighed og bopæl. Moren ankede familierettens dom til landsretten, der bemærkede, at landsretten var enig i familierettens vurdering såvel med hensyn til sagens beviser som til de retlige spørgsmål, og at der ikke var udsigt til, at ankesagen ville få et andet udfald, hvilket talte imod, at sagen skulle behandles i to instanser, selvom sagen vedrørte forældremyndighed, fastsættelse af bopæl og samvær. Landsretten afviste herefter sagen i medfør af retsplejelovens § 368 a. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 14. marts 2024 (PBN 24/00061).

Det kan supplerende oplyses, at Procesbevillingsnævnet tidligere i 2020 meddelte en far som appellan- t i en ankesag tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens dom om afvisning efter retsplejelovens § 368 a af henholdsvis en ankesag om forældremyndighed over en dreng på 14½ år, og en sambehandlet ankesag om retten til at fortsætte det fælles lejemål. Højesteret ophævede landsrettens dom og hjemviste sagerne til behandling ved landsretten med henvisning til, at ankesagerne ikke kunne afvises i medfør af retsplejelovens § 368 a, da sagerne var af særlig betydning for faren (appellanten).

Tilladelse til kære til Højesteret af 14. maj 2020 (PBN 2020-22-0127 og 2020-22-0128).
U 2021.502 H.

4.2.8 Tvangsfuldbyrdelse

Procesbevillingsnævnet har i 2023 meddelt en domfældt debitor tilladelse til kære til Højesteret i en sag om eksigibilitet af en svensk udeblivelsesdom samt en anden debitor tilladelse til kære til Højesteret i en sag om tvangsfuldbyrdelse af en dom anket delvist inden fuldbyrdelsesfristens udløb. Sagerne vil blive omtalt nedenfor.

RADETS FORORDNING (EF) Nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område

Artikel 34

En retsafgørelse kan ikke anerkendes:

- 1) såfremt en anerkendelse åbenbart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som anmodningen rettes til
- 2) såfremt det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument ikke er blevet forkyndt for den udeblevne sagsøgte i så god tid og på en sådan måde, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen, medmindre sagsøgte har undladt at tage skridt til at anfægte retsafgørelsen, selv om han havde mulighed for at gøre det
- 3) ...

Artikel 41

En retsafgørelse erklæres for eksigibel, så snart de i artikel 53 omhandlede formaliteter er opfyldt, uden prøvelse efter artikel 34 og 35. Den part, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, kan ikke på dette tidspunkt af sagens behandling fremsætte bemærkninger.

Artikel 45

1. Den ret, der behandler en appel i medfør af artikel 43 eller 44, kan kun afslå at erklære en retsafgørelse for eksigibel eller ophæve en afgørelse om eksigibilitet af en af de i artikel 34 og 35 anførte grunde. Den træffer afgørelse så hurtigt som muligt.
2. Den udenlandske retsafgørelse kan i intet tilfælde efterprøves med hensyn til sagens realitet.

Eksigibilitet af svensk udeblivelsesdom

Den 1. april 2014 afsagde en svensk domstol en udeblivelsesdom, hvorefter domfældte skulle betale 129.000 svenske kroner til en bank. Den 9. august 2022 indgav banken anmodning til en dansk fogedret om tvangsfuldbyrdelse af den svenske udeblivelsesdom. Anmodningen var vedlagt blandt andet en bekræftet kopi af dommen samt en artikel 53-attest, hvoraf det blandt andet fremgik, at det indledende processkrift var blevet forkyndt for domfældte den 24. februar 2014.

Fogedretten fandt, at udeblivelsesdommen var eksigibel i Danmark

Fogedretten anførte, at den omhandlede retsafgørelse var blevet erklæret eksigibel af den svenske domstol og fandt herefter, at betingelserne i lov om Bruxelles I-forordningen m.v. for, at dommen kunne fuldbyrdes i Danmark, var opfyldt.

Domfældte kærede kendelsen til landsretten, hvor han bestred, at der var sket forkyndelse af det indledende processkrift, og blandt andet oplyste, at han i 2011 var flyttet fra Sverige til Danmark, og at han således ikke opholdt sig i Sverige på det angivne forkyndelsestidspunkt i februar 2014.

Landsretten stadfæstede fogedrettens kendelse

Landsretten anførte, at den af den svenske domstol udstedte attest i henhold til artikel 53 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) No 1215/2012 (tidligere artikel 54

i forordning 44/2001) om eksigibilitet i domslandet indeholdt oplysning om dato for forkyndelse af det indledende processkrift i sagen for domfældte den 24. februar 2014 og dato for afsigelsen af udeblivelsesdommen den 1. april 2014. Landsretten tiltrådte under disse omstændigheder, at udeblivelsesdommen af 1. april 2014 var eksigibel i Danmark.

Den domfældte debitor kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens kendelse

Højesteret udtalte, at vurderingen af, om den svenske udeblivelsesdom kunne fuldbyrdes i Danmark, skulle foretages på grundlag af bestemmelserne i Bruxelles I-forordningen fra 2000. Endvidere udtalte Højesteret, at det måtte lægges til grund, at Helsingborg Tingsrätt ikke forud for den offentlige forkyndelse af stævningen eller afsigelsen af udeblivelsesdommen havde iværksat nærmere undersøgelser af, om den domfældte havde bopæl i Danmark, selv om tingsrätten var bekendt med, at den domfældte var dansk statsborger.

Herefter fastslog Højesteret, at stævningen fra januar 2014 – der alene var forkyndt i Post- og Inrikes Tidningar og Helsingborgs Dagblad – ikke var blevet forkyndt for den domfældte i så god tid og på en sådan måde, at den domfældte kunne varetage sine interesser under sagen. Af den grund kunne den svenske udeblivelsesdom ikke fuldbyrdes i Danmark, jf. artikel 45, jf. artikel 34, nr. 2, i Bruxelles I-forordningen fra 2000. Højesteret bestemte herefter, at fogedsagen skulle nægtes fremme og ændrede derved landsrettens kendelse i sagen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 4. maj 2023 (PBN 22/24092).
U 2024.1590 H.

Retsplejelovens § 480

Domme kan fuldbyrdes, når fuldbyrdelsesfristen er udløbet, medmindre dommen forinden er anket. Fristen er 14 dage efter dagen for dommens afsigelse, medmindre andet er bestemt i dommen. Domme om samvær og om betaling af børne- eller ægtefællebidrag kan fuldbyrdes straks, medmindre andet er bestemt i dommen.

Stk. 2. ...

Tvangsfuldbyrdelse af dom anket delvist inden fuldbyrdelsesfristens udløb

I 2023 har Procesbevillingsnævnet desuden meddelt en debitor tilladelse til at kære landsrettens kendelse i en tvangsfuldbyrdelsessag til Højesteret. Ved en byretsdom var en debitor blevet dømt til at betale ca. 500.000 kr. til en udlejer, der under sagen havde nedlagt påstand om betaling af i alt 5 mio. kr. Inden fuldbyrdelsesfristens udløb ankede udlejer dommen til landsretten og gentog sine påstande for byretten. Efter fuldbyrdelsesfristen uploadede debtors advokat et ankesvarskrift med påstand om frifindelse. Efterfølgende indgav udlejer en udlægsbegæring til fogedretten. Debitor bestred, at der kunne ske tvangsfuldbyrdelse af dommen, idet denne var anket af udlejer inden fuldbyrdelsesfristens udløb. Fogedretten nægtede at fremme sagen. Landsretten anførte, at det følger af retsplejelovens § 480, stk. 1, at domme kan fuldbyrdes, når fuldbyrdelsesfristen er udløbet, medmindre dommen forinden er anket. Videre anførte landsretten, at den domfældte, der vil være sikker på at afbryde fuldbyrdelsesfristen, må iværksætte selvstændig anke inden fuldbyrdelsesfristens udløb. Da dette ikke var sket, fandt

landsretten, at udlejers krav på betaling som tilkendt ved byretsdommen kunne fuldbyrdes. Landsretten ophævede herefter fogedrettens kendelse og hjemviste sagen til fornyet behandling ved fogedretten. Højesteret var enig i landsrettens begrundelse og resultat og stadfæstede afgørelsen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 8. juni 2023 (PBN 23/15056).
U 2024.1588 H.

4.3 Straffesager

4.3.1 Overtrædelse af flaglovgivning

Procesbevillingsnævnet har i 2023 behandlet en sag om straf for flagning med det amerikanske flag.

Straffelovens § 110 c, stk. 1

Den, som overtræder bestemmelser eller forbud, som i henhold til lov måtte være givet til værn for statens forsvars- eller neutralitetsforanstaltninger, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 3 år.

Stk. 2 ...

Det fremgår desuden af den dagældende bekendtgørelse nr. 103 af 10. april 1915 (flagbekendtgørelsen), at det som udgangspunkt er forbudt at benytte fremmede nationalflag.

Flagning med det amerikanske flag

En person havde i forbindelse med et forestående biltræf for amerikanerbiler hejst et amerikansk flag i sin flagstang.

Anklagemyndigheden rejste herefter tiltale for overtrædelse af straffelovens § 110 c, stk. 1.

Byretten frifandt tiltalte

Byretten fandt, at der ikke var grundlag for at pålægge tiltalte straf efter straffelovens § 110 c, stk. 1, jf. flagbekendtgørelsen. Byretten henviste til, at flagbekendtgørelsen var udstedt i tilslutning til den kongelige resolution af 7. juli 1854, og ikke som sådan havde hjemmel i lov, hvorfor forbuddet mod flagning med fremmede nationers flag ikke var et forbud, som i henhold til lov måtte være givet til værn for statens forsvars- eller neutralitetsforanstaltninger, jf. straffelovens § 110 c, stk. 1. Byretten henviste desuden til mindretallets bemærkninger i en dom fra Højesteret af 5. oktober 1934, hvor en tiltalt, der flagede med Sovjet-flaget, var blevet dømt for overtrædelse af straffelovens § 104, stk. 3 (i dag straffelovens § 110 c). I højesteretssagen havde et flertal på 5 dommere modsat fundet, at der var den nødvendige hjemmel til at straffe tiltalte.

Anklagemyndigheden ankede dommen til landsretten.

Landsretten (dissens) fandt tiltalte skyldig

Landsretten udtalte, at det med Højesterets dom af 5. oktober 1934 måtte anses for fastslået, at den kongelige resolution af 21. december 1833 ganske måtte sidestilles med en lov, og at resolutionen ikke kunne anses for ophævet ved den senere resolution af 7. juli 1854, hvor flagningsforbuddet blev modificeret. Forbuddet i flagbekendtgørelsen mod flagning med fremmede nationers flag havde således den fornødne hjemmel, hvorfor de formelle betingelser efter straffeloven for at kunne idømme tiltalte straf var opfyldt.

Flertallet i landsretten fandt herefter tiltalte skyldig under henvisning til, at Højesteret i dom af 5. oktober 1934 havde udtalt, at bestemmelsen i straffelovens § 104, nr. 3 (nu § 110 c, stk. 1), ikke var begrænset til krigssituationer, men også var anvendelig på sådanne ved lov forbudte handlinger, som direkte eller indirekte kunne skade Danmarks forhold til fremmede nationer. Flertallet lagde desuden vægt på udfaldet af Højesteretsdommen, og på at tiltalte i den foreliggende sag ikke havde haft tilladelse til at flage med det amerikanske flag.

Mindretallet i landsretten stemte for frifindelse med henvisning til, at straffehjemlen i straffelovens § 110 c, stk. 1, efter ordlyden alene angik overtrædelse af bestemmelser eller forbud, som i henhold til lov måtte være givet til værn for statens forsvars- eller neutralitetsforanstaltninger. Danmark er medlem af NATO, hvorfor mindretallet fandt, at Danmark ikke kunne anses som et neutralt land, ligesom USA måtte anses for en af Danmarks vigtigste allierede. På denne baggrund fandt mindretallet ikke, at straffelovens § 110 c, stk. 1, indeholdt en tilstrækkelig sikker hjemmel til at straffe tiltalte for ulovlig flagning.

Efter udfaldet af voteringerne i landsretten blev tiltalte således fundet skyldig. Landsretten bestemte herefter, at straffen skulle bortfalde under hensyn til den lange sagsbehandlingstid.

Tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens dom og frifandt tiltalte

Højesteret fastslog ud fra en vurdering af, hvilke hjemmelskrav der i dag må stilles ved indgreb af den pågældende karakter i borgernes rettigheder, at flagbekendtgørelsens forbud mod at flage med fremmede landes nationalflag ikke havde den nødvendige hjemmel i resolutionen fra 1833, som blev udstedt af kongen under enevælden, eller i sædvaneretlige betragtninger.

Højesteret fandt i øvrigt anledning til at bemærke, at efter Højesterets opfattelse kan borgeres flagning med fremmede landes nationalflag i dag i almindelighed ikke anses for en overtrædelse af et forbud "til værn for statens forsvars- eller neutralitetsforanstaltninger" som anført i straffelovens § 110 c, stk. 1. Højesteret ændrede således landsrettens dom og frifandt tiltalte.

Tilladelse til anke til Højesteret af 19. januar 2023 (PBN 22/22119).
U 2023.3976 H.

4.3.2 Sager om terrorvirksomhed

Procesbevillingsnævnet har i 2023 behandlet flere sager relateret til terrorvirksomhed, herunder en sag om udvisning og afledt opholdsret. Nedenfor vil to af disse sager blive omtalt.

Straffelovens § 114 e

Med fængsel indtil 8 år straffes den, som i øvrigt fremmer virksomheden for en person, en gruppe eller en sammenslutning, der begår eller har til hensigt at begå handlinger omfattet af §§ 114, 114 a, 114 b, 114 c eller 114 d. Er den pågældende tilsluttet en væbnet styrke, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år eller under særligt skærpende omstændigheder til fængsel indtil 16 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor den pågældende har deltaget i kamphandlinger.

Straffelovens § 114 j, stk. 1 og 3

Den, der har dansk indfødsret eller bopæl i den danske stat, og som uden tilladelse indrejser eller opholder sig i et område som nævnt i stk. 3, straffes med bøde eller fængsel indtil 8 år, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. ...

Stk. 3. Justitsministeren kan efter forhandling med udenrigsministeren og forsvarsministeren fastsætte regler om, at et område, hvor en gruppe eller sammenslutning som nævnt i § 114 e er part i en væbnet konflikt, skal være omfattet af stk. 1. Folketinget kan ved en folketingsbeslutning ophæve regler fastsat af justitsministeren efter 1. pkt.

Stk. 4. ...

Indfødsretslovens § 8 B, stk. 1

Den, som dømmes for en strafbar handling, og som derved har udvist en handlemåde, som er til alvorlig skade for statens vitale interesser, skal ved dom frakendes sin danske indfødsret, medmindre dette vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

Stk. 2. ...

Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde art. 20

1. Der indføres et unionsborgerskab. Unionsborgerskab har enhver, der er statsborger i en medlemsstat. Unionsborgerskab er et supplement til det nationale statsborgerskab og træder ikke i stedet for dette.

2. Unionsborgerne har de rettigheder og er underlagt de pligter, der er indeholdt i traktaterne. De har bl.a. følgende rettigheder:

a) de har ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område

b) ...

Den europæiske menneskerettighedskonvention art. 8

Stk. 1. Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.

Stk. 2. Ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.

Udvisning og afledt opholdsret og sag om fremme af terrorvirksomhed

En bosnisk/dansk kvinde blev primo oktober 2021 sammen med sine otte børn hjemtaget til Danmark fra et kurdisk kontrolleret område. Kvinden blev ved hjemkomsten til Danmark sigtet og senere tiltalt for overtrædelse af navnlig straffelovens § 114 e, 1. pkt., og § 114 j, stk. 1, jf. stk. 3, ved i en periode fra februar 2015 til primo marts 2019 sammen med sin daværende ægtefælle og deres mindreårige børn at være indrejst i Syrien og i den forbindelse have fremmet virksomheden for terrororganisationen Islamisk Stat, idet kvinden ved sin tilstedeværelse, herunder ved at virke som hjemmegående husmor, havde bidraget til, at Islamisk Stat kunne opretholde og konsolidere sin position i området.

Sagen blev i byretten behandlet som en nævnings sag, og under byretssagen erkendte tiltalte de faktiske forhold.

Byretten (dissens) idømte tiltalte 4 års fængsel, fratog hende sit danske statsborgerskab og udviste hende af Danmark med et indrejseforbud for bestandigt

Byretten fandt tiltalte skyldig i overensstemmelse med den rejste tiltale. Byrettens flertal (7 stemmer) idømte tiltalte fængsel i 4 år og lagde i den forbindelse blandt andet vægt på, at hun frivilligt var taget af sted og var blevet i Syrien, indtil hun og børnene blev tilbageholdt i de kurdisk kontrollerede lejre. Byrettens flertal (7 stemmer) fratog endvidere tiltalte sit danske statsborgerskab og udviste hende af Danmark med et indrejseforbud for bestandigt.

Flertallet lagde i denne forbindelse vægt på kriminalitetens art og grovhed, herunder at tiltalte frivilligt havde forladt sin tilværelse i Danmark for at tilslutte sig Islamisk Stat i Syrien sammenholdt med, at tiltalte havde en reel tilknytning til Bosnien-Hercegovina og landets kultur. Byrettens flertal fandt endvidere, at hensynet til tiltaltes familie- og

privatliv i Danmark ikke afgørende talte hverken imod udvisning eller frakendelse af den danske indfødsret.

Byrettens flertal fandt endeligt, at en udvisning af tiltalte ikke var i strid med artikel 20 i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (EUF-traktaten) som følge af, at tiltaltes børn som danske statsborgere var unionsborgere. Byrettens flertal lagde i den forbindelse blandt andet vægt på, at tiltaltes børn opholdt sig frivilligt hos deres bedste-forældre, og at de fortsat kunne have ophold hos disse efter en udvisning. Der var således ikke grund til at antage, at børnene reelt ville være nødt til at forlade landet, hvis tiltalte blev udvist. Byretten lagde endvidere vægt på, at den pådømte kriminalitet var af en sådan art, at den udgjorde en reel, umiddelbar og tilstrækkelig alvorlig trussel, der berørte en grundlæggende samfundsinteresse.

Byretten idømte herefter tiltalte 4 års fængsel, fratog hende sit danske statsborgerskab og udviste hende af Danmark med et indrejseforbud for bestandigt.

Tiltalte ankede dommen til landsretten.

Landsretten stadfæstede byrettens strafudmåling og fratagelsen af det danske statsborgerskab, men tildelte alene tiltalte en advarsel om udvisning

Landsretten stadfæstede byrettens strafudmåling på fængsel i 4 år. Landsretten tiltrådte endvidere, at tiltalte var blevet frakendt sit danske statsborgerskab. Landsretten tildelte dog alene tiltalte en advarsel om udvisning og lagde i denne forbindelse vægt på, at det fremgik af EU-Domstolens fortolkning af artikel 20 i EUF-traktaten, at bestemmelsen var til hinder for lovgivning i en medlemsstat, hvorefter en tredjelandsstatsborger, som var blevet dømt for et strafbart forhold, skulle udvises til et tredjeland, selv om den pågældende faktisk tog sig af et mindreårigt barn, som var statsborger i denne medlemsstat, såfremt udvisningen indebar, at barnet blev nødsaget til at forlade Unionens område og dermed blev frataget den effektive nydelse af kerneindholdet i sine rettigheder som unionsborger. Det fremgik endvidere af fortolkningen, at en medlemsstat i ekstraordinære tilfælde kunne vedtage en udvisningsforanstaltning, forudsat at denne var begrundet i den pågældendes personlige adfærd, som skulle udgøre en reel, umiddelbar og tilstrækkelig alvorlig trussel, der var til skade for en grundlæggende samfundsinteresse.

Vedrørende vurderingen af, om barnet blev nødsaget til at forlade Unionens område ved en udvisning af en tredjelandsborger, skulle det efter EU-Domstolens praksis vurderes, om der bestod et afhængighedsforhold mellem forælderen og barnet, og forholdet skulle baseres på en hensyntagen til det pågældendes barns tarv, samtlige omstændigheder i sagen, herunder navnlig barnets alder, fysiske og følelsesmæssige udvikling, graden af den følelsesmæssige tilknytning til såvel den forælder, der var unionsborger, som den forælder, der var tredjelandsstatsborger, og den risiko, som adskillelsen fra sidstnævnte indebar for barnets ligevægt.

Landsretten lagde i forbindelse med den konkrete vurdering vægt på, at tiltaltes i alt otte børn var i alderen mellem 4 og 17 år, og at syv af børnene både havde bosnisk og dansk indfødsret, mens det mindste barn alene havde dansk indfødsret. Landsretten lagde endvidere vægt på socialrådgiverens forklaring om, at det var familieafdelingens vurdering, at børnene var i god trivsel og udvikling, fordi der var skabt stabilitet, ro og sikkerhed i børnenes hverdag, og fordi de havde stabilt og kontinuerligt samvær med deres mor. Landsretten lagde desuden vægt på socialrådgiverens forklaring om, at disse grundlæggende værdier i børnenes hverdag, og det at børnene havde fået lov til at forblive sammen, var fundamentet for deres gode trivsel, og at det ikke ville være

forsvarligt at flytte børnene til Bosnien, ligesom der ikke var set tegn på radikalisering hos børnene. Landsretten lagde yderligere vægt på Socialstyrelsens rapport vedrørende tiltalte to yngste børn, hvor det fremgik, at det for begge børn var afgørende, at der ikke skete flere store og omvæltende skift i deres hverdag og livskontekst, hvis deres positive udvikling skulle fortsætte, og at det helt sikkert ville påvirke deres udvikling negativt, hvis de ikke havde direkte kontakt til deres mor. Landsretten fandt herefter efter en samlet vurdering, at tiltalte i henhold til artikel 20 i EUF-traktaten havde en ret til ophold i Danmark afledt af hensynet til hendes børn, der alle havde dansk indfødsret, hvorfor tiltalte alene blev tildelt en advarsel om udvisning.

Landsretten stadfæstede således byrettens dom i forhold til strafudmålingen og fratagelsen af det danske statsborgerskab, men tildelte alene tiltalte en advarsel om udvisning.

Rigsadvokaten ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

Højesteret henviste til, at landsretten havde fundet det bevist, at tiltalte ved sin indrejse til Syrien og under sit ophold vidste, at IS var en terrororganisation, at hun under sit ophold virkede som husmor og opfostrerede sine børn dér, mens hun i en periode var gift med en mand, der kæmpede for IS, og i en senere periode var gift med en mand, der arbejdede som ambulancefører for IS. Hun var frivilligt taget til Syrien og var frivilligt blevet dér. Efter en gennemgang af forarbejdernes beskrivelse af det objektive gerningsindhold i straffelovens § 114 e, 1. pkt., samt forsætskravet efter bestemmelsen fastslog Højesteret, at tiltalte med rette var straffet for overtrædelse af bestemmelsen i hele perioden. Højesteret fastslog endvidere, at straffen på fængsel i 4 år var passende fastsat.

Angående spørgsmålet om frakendelse af tiltaltes danske indfødsret, udtalte Højesteret, at der ved vurderingen heraf, efter forarbejderne til indfødsretslovens § 8 B, stk. 1, skal foretages en proportionalitetsafvejning af på den ene side forholdets grovhed og på den anden side en frakendelses betydning for den pågældende. I et tilfælde som det foreliggende, hvor tiltalte var dømt for mere alvorlige forhold, bør der som udgangspunkt frakendes dansk indfødsret. Frakendelsen af indfødsretten skal endvidere være i overensstemmelse med Menneskerettighedskonventionens artikel 8 og de krav, der følger af EU-retten.

Efter en samlet vurdering fastslog Højesteret, at – uanset tiltaltes stærke tilknytning til Danmark, navnlig som følge af hendes herboende otte børn – var der ikke grundlag for at fravige udgangspunktet om frakendelse af dansk indfødsret. Højesteret henviste i den forbindelse til karakteren og grovheden af kriminaliteten og hendes tilknytning til Bosnien-Hercegovina, hvor hun fandtes også at være statsborger.

Angående spørgsmålet om udvisning udtalte Højesteret, at det var ubestridt, at der forelå et afhængighedsforhold mellem tiltalte og hendes syv mindreårige børn. Højesteret udtalte, at hvis tiltalte blev udvist, ville der som følge af det nævnte afhængighedsforhold være en betydelig risiko for, at børnene sammen med hende måtte forlade Unionsområdet og dermed ikke effektivt kunne nyde deres rettigheder som unionsborgere. Efter EU-Domstolens praksis ville dette være i strid med Traktaten om Den Europæiske Funktionsmåde, medmindre der forelå et ekstraordinært tilfælde.

Højesteret udtalte, at det efter de foreliggende oplysninger måtte lægges til grund, at det ikke ville være forsvarligt at flytte børnene fra Danmark til Bosnien-Hercegovina.

Højesteret henviste til, at det måtte tages i betragtning, at de fem ældste børn blev taget med til Syrien, hvor de havde opholdt sig ca. fire år i områder kontrolleret af IS, og at alle syv børn under opholdet i Syrien sammen med deres mor blev nødt til at flygte mange gange på grund af den væbnede konflikt i de pågældende områder. Børnene opholdt sig endvidere mere end to år i al Hol-lejren, hvor de sammen med deres mor var blevet tilbageholdt af de kurdiske myndigheder. Børnene var nu – efter at være kommet til Danmark – i god trivsel og udvikling, og velintegreret i skole og børnehave.

Efter en samlet vurdering fastslog Højesteret herefter, at der ikke forelå et ekstraordinært tilfælde, og at hensynet til børnenes tarv afgørende talte imod at fravige udgangspunktet og udvise tiltalte. Tiltalte, der således havde ret til ophold i Danmark afledt af hensynet til børnene, blev herefter frifundet for påstanden om udvisning og tildelt en advarsel om udvisning. Højesteret stadfæstede således landsrettens afgørelse.

Tilladelse til anke til Højesteret af 11. december 2023 (PBN 23/42431).
U 2024.3404 H.

4.3.3 Videregivelse af billede af et afdødt terroroffer

Straffelovens § 264 d

Med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som uberettiget videregiver meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold eller i øvrigt billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget en bredere offentlighed. Bestemmelsen finder også anvendelse, hvor meddelelsen eller billedet vedrører en afdød person.

Stk. 2. Foreligger der under hensyn til oplysningernes eller videregivelsens karakter og omfang eller antallet af berørte personer særligt skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel indtil 3 år.

Den europæiske menneskerettighedskonvention

Art. 8

Stk. 1. Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.

Stk. 2. Ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.

Art. 10

Stk. 1. Enhver har ret til ytringsfrihed. Denne ret omfatter meningsfrihed og frihed til at modtage eller meddele oplysninger eller tanker, uden indblanding fra offentlig myndighed og uden hensyn til landegrænser. Denne artikel forhindrer ikke stater i at kræve, at radio-, fjernsyns- eller filmforetagender kun må drives i henhold til bevilling.

Stk. 2. Da udøvelsen af disse frihedsrettigheder medfører pligter og ansvar, kan den underkastes sådanne formaliteter, betingelser, restriktioner eller straffebestemmelser, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, territorial integritet eller offentlig tryghed, for at forebygge uorden eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden, for at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder, for at forhindre udspredelse af fortrolige oplysninger, eller for at sikre domsmagtens autoritet og upartiskhed.

Om videregivelse af billede af et afdødt terroroffer var uberettiget

I oktober 2020 lagde en person en artikel vedrørende en terrorhandling i Frankrig op på sin blog på internettet. I artiklen var indsat et billede af en kvinde med overskåret hals, hvilket billede var blevet optaget ved terrorhandlingen i Frankrig dagen forinden.

Der blev herefter rejst tiltale mod personen for overtrædelse af straffelovens § 264 d, stk. 2, jf. stk. 1, ved under særligt skærpende omstændigheder uberettiget at have offentliggjort det pågældende billede.

Under sagen forklarede tiltalte blandt andet, at den omhandlede artikel var såvel politisk som religionskritisk, og at det var vigtigt at vise billedet af, at kvindens hoved var forsøgt skilt fra kroppen, idet dette havde et særligt religiøst indhold i islam. Han opfattede ikke det pågældende billede som krænkende for den afdøde kvinde, og han ville aldrig have offentliggjort billedet, hvis det havde været en dansk kvinde.

Byretten frifandt tiltalte

Byretten anførte, at afgørelsen af, hvorvidt videregivelsen af billedet var uberettiget, beroede på en afvejning af på den ene side tiltaltes frihed til at ytre sig som journalist og på den anden side hensynet til den afdøde kvinde og hendes familie.

Retten lagde til grund, at videregivelsen skete som led i journalistisk virksomhed, og at billedet underbyggede en vigtig pointe i artiklen. Kvindens ansigt sås ikke på billedet, og hendes familie havde ikke reageret på offentliggørelsen. Retten lagde endvidere vægt på, at kvinden på billedet var fransk, og at offentliggørelsen skete i en blog, der henvendte sig til danskere.

På denne baggrund fandt byretten, at videregivelsen ikke havde været uberettiget, og tiltalte blev frifundet.

Landsretten domfældte tiltalte og fastsatte straffen til 3 måneders betinget fængsel

Landsretten anførte blandt andet, at det havde været muligt for tiltalte at beskrive og belyse sine politiske og religionskritiske holdninger i relation til den omhandlede terrorhandling uden at videregive billedet. Videregivelsen af billedet havde heller ikke betydning for tiltaltes mulighed for i tilstrækkeligt omfang at kunne dokumentere sine kilder.

Herefter og efter en samlet vurdering fandt landsretten, at beskyttelsen af den afdøde kvinde og hendes familie vejede tungere end tiltaltes frihed til at ytre sig politisk og religionskritisk, og at videregivelsen af billedet derfor var uberettiget.

Landsretten fandt herefter, at tiltalte var skyldig i overensstemmelse med tiltalen og fastsatte straffen til fængsel i 3 måneder, som blev gjort betinget med vilkår om samfundstjeneste.

Tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret.

Højesteret stadfæstede byrettens dom og frifandt den tiltalte

Sagen angik for Højesteret navnlig, om domfældelsen og straffastsættelsen var i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis om afvejning af retten til privatliv efter artikel 8 over for retten til ytringsfrihed efter artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Højesteret udtalte, at brug af billeder kan have til formål at dokumentere begivenheder, og at billeder i øvrigt kan have en meget mere umiddelbar og kraftig effekt end det skrevne ord. Brugen af billeder kan således være beskyttet ud fra de hensyn, der ligger bag artikel 10 på grund af den gennemslagskraft, de kan have. På den anden side kan billeder af en voldsom begivenhed bidrage til at forstærke den krænkelse, der ligger i offentliggørelsen.

Højesteret fandt, at artiklens funktion med det ledsagende billede kunne sidestilles med den, de traditionelle medier udøver, således at beskyttelsen af artiklen skulle vurderes efter samme målestok som den, der gælder for den traditionelle presse for så vidt angår beskyttelsen i henhold til artikel 10. Ved vurderingen af hensynet til ytringsfriheden lagde Højesteret betydelig vægt på, at artiklen angik islamistisk terrorisme og således et emne, som har væsentlig samfundsmæssig interesse, og at billedet i den forbindelse blev brugt til at illustrere den bestialske måde, som terrordrabet på kvinden var blevet begået på.

Heroverfor stod hensynet til den myrdede kvindes eftermæle og hensynet til efterladte (privatlivsbeskyttelsen). Højesteret udtalte, at der ved vurderingen af krænkelsen måtte lægges vægt på, at kvinden ikke umiddelbart var genkendelig på billedet, idet hendes venstre arm dækkede den øverste del af ansigtet, og at der ikke var omstændigheder ved billedet, der var egnede til at belaste kvindens eftermæle.

Under de anførte omstændigheder fandt Højesteret, at hensynet til ytringsfriheden vejede tungere end hensynet til privatlivet. Videregivelsen af billedet kunne herefter ikke anses for uberettiget. Højesteret stadfæstede herefter byrettens dom, således at tiltalte blev frifundet.

Tilladelse til anke til Højesteret af 14. september 2023 (PBN 23/14301).
U 2024.2260 H.

4.3.4 Voldtægt begået under særligt skærpede omstændigheder

Straffelovens § 216, stk. 1, 3 og 4

For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri. Det samme gælder den, der tilsniger sig samleje med en person, der forveksler gerningspersonen med en anden.

Stk. 2. ...

Stk. 3. Straffen efter stk. 1, 1. pkt., kan stige til fængsel i 12 år, hvis voldtægten har haft en særligt farlig karakter eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder.

Stk. 4. Ved fastsættelse af straffen skal der lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen.

Stk. 5. ...

Voldtægt mv. ved særligt skærpende omstændigheder

En portugisisk mand var blevet tiltalt for en række voldtægter samt for at have tiltunget sig til andet seksuelt forhold end samleje over for fire udenlandske kvindelige ansatte i tiltaltes virksomhed. En del af forholdene blev begået over for tre af kvinderne ved eller på en offentlig strand, mens flere fremmede mænd stod tæt på og onanerede. Anklagemyndigheden havde for flere af forholdene nedlagt påstand om, at de skulle henføres under den skærpende bestemmelse i stk. 3.

Byretten henførte ikke forholdene under straffelovens § 216, stk. 3, og idømte tiltalte 7 års fængsel, udviste med indrejseforbud for bestandigt og meddelte et opholdsforbud

I byretten blev tiltalte fundet skyldig i en række blufærdighedskrænkelser og flere voldtægter. Byretten lagde vægt på, at tiltalte havde udnyttet og misbrugt sin overordnede stilling og mentale overlegenhed til at få kvinderne til i en vis periode at acceptere de seksuelle overgreb. Byretten lagde endvidere vægt på omfanget og karakteren af de seksuelle overgreb, som var begået over en længere periode over for fire kvinder og på det ydmygende præg, som navnlig de seksuelle overgreb på stranden havde. Byretten fandt dog ikke anledning til at henføre forholdene under straffelovens § 216, stk. 3, idet overgrebene ikke havde haft en sådan særlig farlig karakter, at der var grundlag for at henføre forholdene under den skærpende bestemmelse.

Byretten idømte tiltalte 7 års fængsel og udvisning af Danmark for bestandigt. Byretten meddelte tillige tiltalte forbud mod at færdes eller opholde sig på parkeringspladsen ved den pågældende strand og på selve stranden. Tiltalte blev tillige dømt til at betale tortgodtgørelse til de forurettede på henholdsvis 150.000 kr. til F1, 30.000 kr. til F2, 10.000 kr. til F3 og 150.000 kr. til F4.

Landsretten henførte nogle af forholdene under straffelovens § 216, stk. 3, og skærpede straffen til fængsel i 8 år samt stadfæstede i øvrigt byrettens dom

I landsretten blev tiltalte fundet skyldig i hovedparten af forholdene. Landsrettens flertal fandt, at fem af sagens forhold skulle henføres under straffelovens § 216, stk. 3, om særligt skærpende omstændigheder. Landsretten lagde i den forbindelse vægt på, at alle de fem forhold var begået på eller ved en offentlig strand under overværelse af fremmede mænd, der samtidigt onanerede. De forurettede kvinder var unge og på gerningstidspunktet ansat i tiltaltes virksomheder, og tiltalte kørte dem uden deres samtykke og under andet påskud til stranden i arbejdstiden. Tiltalte var herudover fundet skyldig i flere andre seksuelle overgreb på kvinderne begået på virksomhedernes kontorer.

Landsretten fandt herefter navnlig henset til antallet af forhold over for tre forskellige kvinder samt til de ydmygende og nedværdigende omstændigheder, hvorunder tiltalte begik de seksuelle overgreb, og uanset at den udøvede vold havde været meget begrænset, efter en helhedsvurdering, at der forelå sådanne særligt skærpende omstændigheder, at forholdene skulle henføres under straffelovens § 216, stk. 3. Landsretten forhøjede herefter straffen til fængsel i 8 år og stadfæstede byrettens dom vedrørende udvisning og opholdsforbud dog således at tortgodtgørelsen til F1 blev forhøjet til 175.000 kr., til F3 nedsat til 7.000 kr., og til F4 forhøjet til 200.000 kr.

Tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret.

Højesteret forhøjede straffen til fængsel i 9 år, men stadfæstede i øvrigt landsrettens dom

Sagen angik for Højesteret strafudmålingen, herunder om landsretten med rette havde henført en række af voldtægterne begået på eller ved stranden til strafskaerpelsesbestemmelsen i straffelovens § 216, stk. 3. Der var for Højesteret endvidere spørgsmål om tortgodtgørelserne.

Højesteret udtalte, at det fremgår af forarbejderne til straffelovens § 216, stk. 3, at den omstændighed, at der foreligger flere forhold til samtidig pådømmelse, eller at gerningsmanden tidligere har gjort sig skyldig i en tilsvarende forbrydelse, ikke uden videre vil bringe forholdet ind under den skærpede bestemmelse. Det samme gælder med hensyn til andre almindelige skærpelementer. Sådanne omstændigheder vil imidlertid kunne foreligge på en sådan måde eller i en sådan kombination, at sagen som helhed får en så graverende karakter, at der er grundlag for at anvende den skærpede strafferamme.

Højesteret henviste til, at de pågældende forhold omfattede adskillige seksuelle overgreb begået over for tre forskellige forurettede, der alle var unge, og som på gerningstidspunkterne var ansat i tiltaltes virksomheder. Han kørte dem uden deres samtykke og under andet påskud til en offentlig strand i arbejdstiden, hvor overgrebene fandt sted under overværelse af fremmede mænd. Efter en helhedsvurdering, herunder at de seksuelle overgreb var begået på en for de forurettede meget ydmygende og nedværdigende måde, fandt Højesteret, at der forelå sådanne særligt skærpende omstændigheder, at de pågældende forhold med rette var henført til straffelovens § 216, stk. 3.

Med henvisning til samme omstændigheder forhøjede Højesteret straffen til fængsel i 9 år. Højesteret lagde endvidere vægt på, at tiltalte også var fundet skyldig i at have tvunget den ene af de forurettede til at udføre oralsex på ham, at han var fundet skyldig i over en periode fra oktober til december 2019 mindst én gang ugentligt på arbejdspladsen at have voldtaget en anden af de forurettede vaginalt og mindst én gang analt, og at han én gang havde voldtaget sidstnævnte forurettede i en swingerklub. Højesteret tillagde det endvidere betydning, at tiltalte var fundet skyldig i adskillige tilfælde af

blufærdighedskrænkelser over for unge ansatte, og et tilfælde af vidnetrusler. Endelig tog Højesteret hensyn til de gældende udgangspunkter for straffastsættelsen i sager om voldtægt, og at sagen omfattede mindst 19 tilfælde af voldtægt, andet seksuelt forhold og forsøg herpå begået mod tre forurettede. Højesteret fandt ikke tilstrækkeligt grundlag for at forhøje tortgodtgørelserne. Højesteret forhøjede herefter straffen til fængsel i 9 år, men stadfæstede i øvrigt landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 9. november 2023 (PBN 23/35257).
U 2024.2616 H.

4.3.5 Strafmåling i to sager med formueforbrydelser

Procesbevillingsnævnet behandler hvert eneste år ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret i straffesager om straffastsættelse. Dette gælder tilsvarende 2023, hvor nævnet blandt andet har behandlet sager vedrørende straffastsættelse i en sag om indbrudstyveri og i en sag om hærværk.

Straffelovens § 276 a

For indbrudstyveri straffes den, som uberettiget skaffer sig adgang til fremmed hus og uden besidderens samtykke borttager en fremmed rørlig ting for at skaffe sig eller andre uberettiget vinding ved dens tilegnelse.

Straffelovens § 287

Er nogen af de forbrydelser, der er nævnt i §§ 276-283, af mindre strafværdighed på grund af de omstændigheder, hvorunder handlingen er begået, de tilvendte genstandes eller det lidte formuetafs ringe betydning eller af andre grunde, er straffen bøde. Under i øvrigt formildende omstændigheder kan straffen bortfalde.

Stk. 2. Forsøg på forbrydelse, der er omfattet af stk. 1, er strafbart.

Strafmåling i sag om indbrudstyveri

En tiltalt, der var 17 år på gerningstidspunktet, var sammen med to medtiltalte blevet tiltalt for indbrudstyveri efter straffelovens § 276 a, ved i forening efter forudgående aftale eller fælles forståelse, at have begået indbrud i en bygning, hvor de havde stjålet 3 rammer sodavand til en samlet værdi af ca. 225 kr.

Tiltalte og de medtiltalte, der havde skaffet sig adgang til bygningen via en ulåst dør, havde to dage efter stillet sodavand tilbage sammen med ekstra sodavand som kompensation for dem, de havde drukket. De tiltalte erkendte sig skyldige i forholdet.

Byretten fandt de tiltalte skyldige og idømte en straf af 14 dages betinget fængsel med vilkår om prøvetid

Byretten fandt det bevist, at de tiltalte var skyldige.

Ved strafmålingen lagde byretten vægt på, at indbruddet var begået af de tiltalte i forening, at indbruddet var forudgående aftalt, og at indbrudsstedet var en tidligere skole, hvori der efter det oplyste nu var hindutempel. Derudover lagde byretten vægt på det stjålne lave værdi, og at de tiltalte havde leveret de fleste af de stjalne sodavand

tilbage nogle dage efter indbruddet og forsøgt at genoprette skaden. Byretten idømte herefter de tre tiltalte 14 dages betinget fængsel med vilkår om prøvetid.

Den ene tiltalte ankede byrettens strafudmåling til landsretten.

Landsretten (dissens) stadfæstede den af byretten idømte straf

Landsrettens flertal lagde vægt på de samme omstændigheder som byretten og fandt ikke, at der forelå oplysninger om sådanne formildende omstændigheder, som kunne begrunde, at straffen skulle bortfalde, eller at tiltalte skulle straffes med bøde efter straffelovens § 287, stk. 1.

En voterende dommer fandt, at der forelå sådanne formildende omstændigheder, der kunne medføre, at tiltalte alene skulle straffes med en bøde.

Landsretten afsagde dom efter stemmeflertallet og stadfæstede byrettens dom.

Tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens straffastsættelse og idømte i stedet bødestraf

Højesteret udtalte, at uanset at indbrudstyveri som udgangspunkt straffes med fængsel, så var det indbrudstyveri, som tiltalte havde begået, af mindre strafværdighed. Højesteret lagde ved sin vurdering vægt på, at tiltalte og de to medgerningsmænd kom ind på den nedlagte skole ad en ulåst dør og ikke forvoldte nogen skade i forbindelse med indbruddet, at indbruddet ikke skete i den hensigt at begå tyveri, men at tyveriet skete efter en beslutning på stedet, at de stjalne sodavand var af beskeden værdi, og – navnlig – at de nogle få dage efter tyveriet, og inden det blev opdaget, søgte at genoprette skaden. De leverede således de fleste af de stjalne sodavand tilbage sammen med nogle sodavand, som de havde købt til erstatning for de sodavand, som de havde drukket. Højesteret lagde desuden vægt på tiltaltens unge alder og på, at han ikke var tidligere straffet. Højesteret ændrede herefter landsrettens straffastsættelse til 4 dagbøder af 250 kr.

Højesteret udtalte endvidere for så vidt angår de to medgerningsmænd, at det forhold, at Højesteret nu for den ene tiltaltes vedkommende havde henført indbrudstyveriet under straffelovens § 287, kunne have betydning for de to medgerningsmænd, der i byretten efter straffelovens § 285 var blevet idømt 14 dages betinget fængsel med en prøvetid på 1 år og pålagt at betale sagsomkostninger. Som sagen var oplyst, fandt Højesteret dog ikke anledning til at ændre dommen for deres vedkommende i medfør af retsplejelovens § 927, stk. 2, jf. § 936, stk. 1, men bemærkede, at anklagemyndigheden efter retsplejelovens § 907, stk. 3, kunne anke byrettens dom til deres fordel, hvis der var grundlag for det.

Tilladelse til anke til Højesteret af 13. april 2023 (PBN 22/17388).
U 2023.5164 H.

Straffelovens § 291, stk. 1 og 2

Den, der ødelægger, beskadiger eller bortskaffer ting, der tilhører en anden, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder.

Stk. 2. Øves der hærværk af betydeligt omfang, eller af mere systematisk eller organiseret karakter, eller er gerningsmanden tidligere fundet skyldig efter nærværende paragraf eller efter § 180, § 181, § 183, stk. 1 og 2, § 184, stk. 1, § 193 eller § 194, kan straffen stige til fængsel i 6 år.

Stk. 3. ...

Strafudmåling i sag om hærværk på Asger Jorn-maleri

En person, som på tidspunktet var 44 år og ustraffet, havde som led i en kunstnerisk happening på Museum Jorn i Silkeborg påført lim på Asger Jorns maleri "Den foruroligende ælling" og derefter klistret et billede af sig selv samt med en sort tuschpen skrevet sit navn på maleriet. Skaderne som følge heraf blev opgjort til i alt 1.889.350 kr. Personen blev herefter tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 291, stk. 2, hærværk i betydeligt omfang, og anklagemyndigheden nedlagde påstand om ubetinget fængsel i 1 år til 1 år og 6 måneder. Tiltalte erkendte sig skyldig i overtrædelse af straffelovens § 291, stk. 2, og nedlagde påstand om en betinget fængselsstraf på højst 6 måneder. Idet tiltalte uden forbehold havde erkendt sig skyldig, og idet tilståelsen blev støttet af de oplysninger, der i øvrigt forelå, fandt byretten det bevist, at tiltalte var skyldig. Byretten lagde ved straffastsættelsen vægt på, at der var tale om et planlagt og usædvanligt groft hærværk begået mod en anerkendt museumsgenstand, og at hærværket havde medført skade og tab for knap 1,9 mio. kr., og byretten idømte herefter tiltalte en ubetinget fængselsstraf på 1 år og 6 måneder. Dommen blev anket til landsretten, der stadfæstede byrettens dom, men nedsatte straffen til fængsel i 1 år. Landsretten tiltrådte, at der ved straffastsættelsen skulle lægges vægt på de forhold, der var anført af byretten, ligesom det måtte anses som en skærpende omstændighed, at det betydelige hærværk var udført som led i en happening, hvor tiltalte havde iscenesat sig selv som kunstner. Tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens dom til Højesteret. Højesteret udtalte, at det ved straffastsættelsen i sager om hærværk må anses som en væsentligt skærpende omstændighed, at hærværket er rettet imod et offentligt udstillet betydningsfuldt maleri mv., der som kunstværk er uerstætteligt. I den konkrete sag lagde Højesteret ved straffastsættelsen derudover vægt på, at hærværket var nøje planlagt, og at formålet som anført af landsretten var at iscenesætte tiltalte som kunstner. Endelig lagde Højesteret vægt på, at maleriet ved hærværket var påført permanent skade, og at den økonomiske skade var opgjort til ca. 1,9 mio. kr. Herefter og efter en samlet vurdering af sagen fandt Højesteret, at straffen – uanset at tiltalte ikke tidligere var straffet – skulle fastsættes til fængsel i 1 år og 6 måneder. Med den samme begrundelse fandt Højesteret, at der ikke var grundlag for at gøre nogen del af fængselsstraffen betinget, heller ikke med vilkår om samfundstjeneste. Højesteret stadfæstede herefter byrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 13. december 2023 (PBN 23/40252).
Højesterets dom af 20. juni 2024 i sag 113/2023.

4.3.6 Strafmåling i sag om psykisk vold og i sag om stalking

Procesbevillingsnævnet har i 2023 meddelt tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens domme i to sager om henholdsvis psykisk vold og om stalking. Der var i begge sager søgt om apptilladelse med henblik på prøvelse af strafmålingen.

Straffelovens § 243

Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, herunder ved udøvelse af negativ social kontrol, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Strafmåling i sag om psykisk vold

En mand blev tiltalt for overtrædelse af blandt andet straffelovens § 243 om psykisk vold ved i en periode på godt et år at have udsat en kvinde og to børn for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, idet han som henholdsvis ægtefælle, far og stedfar, fratog dem deres selvbestemmelsesret over deres sociale relationer, isolerede dem fra deres nærmeste familie, samt manipulerede dem og beskadigede deres selvfølelse, således at de oplevede deres adfærd som selvforskyldt.

Byretten fastsatte straffen til fængsel i 6 måneder

Byretten fandt tiltalte skyldig i den rejste tiltale og fastsatte straffen til fængsel i 6 måneder, hvorved byretten navnlig lagde vægt på lovovertrædelsernes karakter, grovhed og omfang, samt det oplyste om de følger, som den psykiske vold havde haft og stadig havde for de tre forurettede personer.

Landsretten (dissens) forhøjede straffen til fængsel i 8 måneder

Landsretten stadfæstede i det væsentligste byrettens bevisresultat, og et flertal vote-rede for en forhøjelse af straffen til fængsel i 8 måneder.

Mindretallet voterede af de grunde, som byretten havde anført, for at udmåle straffen til fængsel i 6 måneder.

Tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret.

Højesteret nedsatte straffen til fængsel i 6 måneder

For Højesteret angik sagen alene strafmålingen. Højesteret udtalte, at der fra lovgivningsmagtens side ikke er forudsat en bestemt normalstraf for overtrædelse af straffelovens § 243 om psykisk vold, og at straffen derfor må fastsættes med udgangspunkt i en konkret vurdering i den enkelte sag.

I den konkrete sag lagde Højesteret ved straffastsættelsen vægt på de samme forhold, som landsretten havde gjort. Landsretten havde lagt vægt på den psykiske volds karakter og intensitet, gerningsperiodens varighed, at den psykiske vold blev udøvet over for tre forurettede, herunder to børn i gerningsperioden, at det ene barn havde en funktionsnedsættelse, og at den psykiske vold havde psykiske følger for de tre forurettede og i øvrigt havde konsekvenser for de tre forurettedes kontakt til deres familie. Herefter og

efter en samlet vurdering sammenholdt med den variation af eksempler på adfærd, der efter forarbejderne er omfattet af straffelovens § 243, fandt Højesteret, at straffen passende kunne fastsættes til fængsel i 6 måneder. Højesteret nedsatte herefter straffen til fængsel i 6 måneder.

Tilladelse til anke til Højesteret af 7. september 2023 (PBN 23/17819).
U 2024.968H.

Straffelovens § 242

Den, der på en måde, som er egnet til at krænke en anden persons fred, systematisk og vedvarende kontakter, forfølger eller på anden måde chikanerer den pågældende, straffes for stalking med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Strafudmåling i sag om stalking

En person havde efter en samlivsophævelse blandt andet i en periode fra den 24. december 2021 til den 25. januar 2022 efter et meddelt tilhold sendt flere SMS'er, MMS'er og mails til sin ekskæreste samt lavet flere opslag på Facebook om ekskæresten og deres fælles børn. Personen var desuden mødt op i det ene barns børnehave og havde endvidere udøvet hærværk på ekskærestens ejendom og truet ekskæresten. Personen blev herefter varetægtsfængslet og blev tiltalt for hærværk, trusler, overtrædelse af et tilhold samt straffelovens § 242 om stalking, som trådte i kraft 1. januar 2022. Tiltalte erkendte de faktiske omstændigheder vedrørende stalkingforholdene, men nægtede sig i øvrigt skyldig.

Byretten idømte tiltalte 8 måneders fængsel

Byretten fandt det bevist, at tiltaltes kontakt til ekskæresten efter den 1. januar 2022 på telefonen, mails, Facebook og fremmøde i børnehaven var udført systematisk og af en sådan grovhed, at forholdene var omfattet af straffelovens § 242. Byretten dømte endvidere tiltalte for hærværk, trusler samt overtrædelse af tilhold. Byretten udmålte straffen til 8 måneders fængsel og lagde blandt andet vægt på karakteren af den udførte stalking, herunder særligt den øgede intensitet op til varetægtsfængslingen.

Landsretten stadfæstede byrettens dom

Vedrørende forholdene om stalking bemærkede landsretten, at det af forarbejderne til straffelovens § 242 fremgår, at "kontakt" i bestemmelsens forstand også vil kunne ske indirekte med en forurettet via opslag på sociale medier, når indholdet skal anses som rettet mod den forurettede, og afsenderen har forsæt til, at indholdet skal komme til den forurettedes kundskab. På denne baggrund fandt landsretten efter den nære tidsmæssige sammenhæng mellem opslagene på Facebook og de andre forhold vedrørende stalking, at også opslagene, der efter deres indhold var rettet mod ekskæresten, ville komme til ekskærestens kundskab. Landsretten stadfæstede herefter byrettens dom både i forhold til bevisvurderingen og strafudmålingen.

Tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret.

Højesteret frifandt for et forhold og nedsatte straffen til fængsel i 4 måneder

Sagen angik navnlig, om landsretten havde anvendt straffelovens § 242 om stalking korrekt for de forhold, der angik indirekte kontakt til hans tidligere samlever via henholdsvis opslag på Facebook og ved, at han mødte op i sit barns børnehave, selv om han midlertidigt havde fået frataget forældremyndigheden og samvær med sine børn. Herudover angik sagen, om landsretten havde anvendt straffelovens § 266 om trusler korrekt vedrørende navnlig tiltaltes henvendelser til politiet om bl.a. at ville bortføre børnene. Endvidere var der spørgsmål om strafudmåling.

Højesteret fastslog, at landsretten havde anvendt bestemmelserne om stalking og trusler korrekt bortset fra i det forhold vedrørende stalking, som angik tiltaltes fremmøde i sit barns børnehave. Højesteret anførte, at det følger af forarbejderne til straffelovens § 242 om stalking, at det er en forudsætning for, at der foreligger indirekte kontakt omfattet af bestemmelsen, at tiltaltes fremmøde i børnehaven reelt havde karakter af en henvendelse fra ham til forurettede, der var barnets mor. Højesteret udtalte, at tiltaltes fremmøde i børnehaven, som efter hans forklaring var motiveret af, at han savnede sit barn, ikke kunne karakteriseres som en henvendelse, der reelt var rettet til barnets mor. Højesteret frifandt derfor for dette forhold.

På baggrund af forarbejderne til straffelovens § 242 om stalking, hvorefter straffen for førstegangsovertrædelse af bestemmelsen som udgangspunkt ikke bør udmåles lavere end 40 dages ubetinget fængsel, og efter en konkret vurdering af samtlige omstændigheder i sagen, fastsatte Højesteret straffen til fængsel i 4 måneder. Højesteret frifandt således for et forhold, men stadfæstede landsrettens dom vedrørende de øvrige forhold, og nedsatte straffen til fængsel i 4 måneder.

Tilladelse til anke til Højesteret af 15. juni 2023 (PBN 23/15054).
U 2024.404 H.

4.3.7 **Strafprocessuelle spørgsmål om dørlukning, udlevering af anklageskrift mv.**

Procesbevillingsnævnet har i 2023 behandlet en række strafprocessuelle spørgsmål i forbindelse med tre forskellige straffesager henholdsvis mod en tidligere PET-medarbejder, en chef for Forsvarets Efterretningstjeneste og en politiker. Den tidligere PET-medarbejder var i henhold til en retsmødebegæring sigtet for overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 2, jf. stk. 1, ved i flere tilfælde uberettiget at have videregivet fortrolige oplysninger under særligt skærpende omstændigheder. Chefen for Forsvarets Efterretningstjeneste var tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 109, stk. 1, ved i flere tilfælde at have røbet hemmeligheder af betydning for statens sikkerhed, og desuden for flere forhold vedrørende overtrædelse af straffelovens § 152, stk. 2, jf. stk. 1. Den nævnte politiker var tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 109, stk. 1. Der blev i forbindelse med forberedelse af straffesagerne truffet afgørelse af byretten om en række processuelle spørgsmål, som blev kæret til landsretten. Der blev med Procesbevillingsnævnets tilladelse kæret til Højesteret af landsrettens processuelle afgørelser i 8 tilfælde, og som angik følgende temaer:

Vedrørende straffesagen mod den sigtede tidligere PET-medarbejder

- Se U 2023.4567 H (Spørgsmål om dørlukning)

Vedrørende straffesagen mod tiltalte chef for Forsvarets Efterretningstjeneste

- Se U 2023.2257 H (Værneting)
- Se U 2024.61 H (Udlevering af anklageskrift)
- Se U 2024.65 H (Håndtering og opbevaring af sagens dokumenter)
- Se U 2024.71 H (Spørgsmål om forsvarerpålæg om ikke at udlevere kopi af retsbøger til tiltalte)
- Se U 2024.297 H (Spørgsmål om dørlukning)

Vedrørende straffesagen mod tiltalte politikere

- Se U 2024.304 H (Om medvirken af domsmænd eller nævninge)
- Se U 2024.384 H (Spørgsmål om dørlukning)

Tilladelse til kære til Højesteret blev i den førstnævnte sag givet til anklagemyndigheden og i de øvrige sager til de tiltalte. Højesteret ændrede landsrettens afgørelser i alle de nævnte kæremål.

Anklagemyndigheden offentliggjorde efterfølgende den 1. november 2023, at de tre straffesager ikke ville blive gennemført, og at alle tre straffesager var påtaleopgivet i henhold til retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2.

4.3.8 Om medvirken af domsmænd i straffesag om spirituskørsel, når der er nedlagt udvisningspåstand

Færdselslovens § 119

Sager om overtrædelse af denne lov og sager om konfiskation efter § 133 a, stk. 2, 2. pkt., behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 76-78 og 80, medmindre sagen kan afgøres med vedtagelse efter § 119 a. Retsplejelovens § 897, stk. 1, finder ikke anvendelse i sager om betinget frakendelse af førerretten.

Stk. 2. Domsmænd medvirker, jf. dog stk. 3, i sager,

- 1) hvor der bliver spørgsmål om højere straf end bøde,
- 2) hvor der bliver spørgsmål om ubetinget frakendelse af førerretten efter § 126, stk. 1, nr. 4, eller
- 3) som i øvrigt skønnes at være af særlig indgribende betydning for tiltalte eller af særlig offentlig interesse.

Stk. 3. Domsmænd medvirker uanset reglerne i stk. 2 ikke i sager, der

- 1) ...
- 2) vedrører overtrædelse af § 53,
- 3) ...

Om medvirken af domsmænd i sager om spirituskørsel, når påstand om udvisning

En kvinde blev tiltalt for navnlig spirituskørsel, jf. færdselslovens § 117, stk. 1, nr. 3, jf. stk. 2, nr. 1 og 3, jf. § 53, stk. 1, og anklagemyndigheden nedlagde påstand om fængselsstraf, ubetinget frakendelse af førerretten og udvisning i medfør af udlændingelovens § 49, stk. 1, jf. § 24, nr. 2.

Under sagen anmodede tiltaltes forsvarer om, at sagen blev behandlet under medvirken af domsmænd, hvilket anklagemyndigheden protesterede imod.

Byretten bestemte, at sagen skulle behandles uden medvirken af domsmænd

Byretten lagde vægt på, at det følger af forarbejderne, at færdselslovens § 119, stk. 3, er en undtagelse til stk. 2, som medfører, at der – uanset reglerne i stk. 2 – ikke skal medvirke domsmænd i en sag, hvis betingelserne i stk. 3 er opfyldt.

Byretten udtalte, at der i sagen var rejst tiltale for forhold, som ikke var omfattet af færdselslovens § 119, stk. 3, men disse forhold straffes alene med bøde og kan derfor ikke antages at medføre forlængelse af en eventuel frihedsstraf, der – i tilfælde af domfældelse – måtte blive idømt for de af sagens forhold, der var omfattet af færdselslovens § 119, stk. 3. Byretten bestemte herefter, at sagen skulle behandles uden medvirken af domsmænd

Landsretten fandt, at sagen skulle behandles med medvirken af domsmænd

Landsretten bemærkede, at der foreligger divergerende retspraksis om, hvorvidt domsmænd skal medvirke i sager om spirituskørsel, når anklagemyndigheden har nedlagt påstand om udvisning.

Landsretten udtalte desuden, at udvisning ikke er en lovbestemt følge af domfældelse for spirituskørsel, men forudsætter en påstand herom fra anklagemyndigheden, og at afgørelse af et spørgsmål om udvisning i medfør af udlændingelovens §§ 22-26 beror på andre bevismæssige vurderinger og retlige overvejelser end dem, der skal tages stilling til ved afgørelse af tiltale for spirituskørsel. De hensyn, der ligger til grund for undtagelsen i færdselslovens § 119, stk. 3, nr. 2, foreligger derfor ikke i sager om spirituskørsel, hvor der tillige er spørgsmål om udvisning, ligesom at en bestemmelse om udvisning vil kunne få væsentlige konsekvenser for den tiltalte, der var registreret med dansk bopælsadresse.

Landsretten fandt herefter, at sagen på grund af påstanden om udvisning skønnedes at være af særlig indgribende betydning for tiltalte, og at der derfor skulle medvirke domsmænd i straffesagen.

Anklagemyndigheden kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse kendelsen til Højesteret.

Højesteret fandt, at sagen skulle behandles uden medvirken af domsmænd

For Højesteret angik sagen i første række, om nogle bestemmelser i retsplejeloven afskar, at Højesteret kunne tage kæremålet under påkendelse. Hvis Højesteret kunne tage kæremålet under påkendelse, var spørgsmålet, om straffesagen på grund af udvisningspåstanden skulle behandles under medvirken af domsmænd.

Højesteret udtalte for så vidt angik påkendelsen af kæremålet, at retsplejelovens § 691, stk. 2, ikke i sig selv afskærer, at afgørelser om, at domsmænd skal medvirke under behandlingen af en straffesag, kan kæres. Endvidere udtalte Højesteret, at spørgsmålet om, hvorvidt der skulle medvirke domsmænd, havde både fundamental betydning for sagens videre behandling, og var af vidtrækkende principiel betydning. Højesteret behandlede derfor kæremålet.

Herefter fastslog Højesteret, at det følger af færdselslovens § 119, stk. 3's klare ordlyd og forarbejder, at domsmænd ikke medvirker i sager, der vedrører bl.a. spirituskørsel, hvorfor der i den konkrete sag ikke skulle medvirke domsmænd, selv om der var nedlagt påstand om udvisning.

Højesteret udtalte dog, at behovet for medvirken af domsmænd i sager, hvor der også er spørgsmål om udvisning, kan forekomme at være anderledes end anført i forarbejderne til bestemmelsen. Herefter anførte Højesteret, at det må være op til lovgivningsmagten at tage stilling til om, og i givet fald i hvilket omfang, der kan være grund til at begrænse undtagelserne i færdselslovens § 119, stk. 3, hvorefter domsmænd bl.a. ikke skal medvirke i sager om spirituskørsel. Højesteret ændrede således landsrettens kendelse og fastslog, at straffesagen skulle behandles uden medvirken af domsmænd.

Tilladelse til kære til Højesteret af 30. august 2023 (PBN 23/38118).
U 2024.1539 H.

4.3.9 Varetægtsfængsling på kollusionsfare mv.

Procesbevillingsnævnet behandler hvert år flere ansøgninger om tilladelse til kære af landsrettens afgørelser om varetægtsfængsling og fristforlængelser. I årsberetningen for 2022 blev der omtalt en række af sådanne sager, hvor nævnet havde meddelt tilladelse til kære til Højesteret. I årsberetningen for 2023 vil der alene blive omtalt få yderligere sager herom, navnlig om fortsat varetægtsfængsling på grund af kollusionsfare. For yderligere omtaler kan henvises til blandt andet årsberetningen for 2022 eller Procesbevillingsnævnets hjemmeside.

Retsplejelovens § 762

En sigtet kan varetægtsfængsles, når der er begrundet mistanke om, at han har begået en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, såfremt lovovertrædelsen efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, og

1 og 2)...

3) der efter sagens omstændigheder er bestemte grunde til at antage, at sigtede vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen, navnlig ved at fjerne spor eller advare eller påvirke andre.

Stk. 2. En sigtet kan endvidere varetægtsfængsles, når der foreligger en særligt bestyrket mistanke

om, at han har begået

1)...

2) en overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, § 119 b, § 123, § 134 a, § 192 a, stk. 2, § 218, § 222, § 225, jf. § 216, stk. 2, § 218 eller § 222, § 235, stk. 1, §§ 242-246, § 250 eller § 252 eller en overtrædelse af straffelovens § 232 over for et barn under 15 år, såfremt lovovertrædelsen efter oplysningerne om forholdets grovhed kan ventes at ville medføre en ubetinget dom på fængsel i mindst 60 dage og hensynet til retshåndhævelsen skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod.

Stk. 3. Varetægtsfængsling kan ikke anvendes, hvis lovovertrædelsen kan ventes at ville medføre straf af bøde eller fængsel i højst 30 dage, eller hvis frihedsberøvelsen vil stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af sigtedes forhold, sagens betydning og den retsfølge, som kan ventes, hvis sigtede findes skyldig.

Fortsat varetægtsfængsling på grund af kollusionsfare

I oktober 2022 bestemte byretten ved et grundlovsforhør, at en tiltalt skulle varetægtsfængsles efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 2 og 3. Den tiltalte var sigtet for overtrædelse af straffelovens § 279 a, jf. § 286, stk. 2, ved i perioden den 4. august 2022 til den 10. august 2022 i forening og efter forudgående aftale eller fælles forståelse med på det tidspunkt ukendte medgerningsmænd uberettiget at have anvendt et antal personers betalingsoplysninger til at foretage transaktioner til en samlet værdi af omtrent 500.000 kr. Byretten anførte, at der var bestemte grunde til at frygte, at den tiltalte på fri fod på ny ville begå ny ligeartet kriminalitet, og at der, da der var medgerningsmænd på fri fod, var bestemte grunde til at antage, at den tiltalte på fri fod ville vanskeliggøre forfølgningen navnlig ved at fjerne spor, advare eller påvirke andre.

Varetægtsfængslingen blev på det grundlag forlænget yderligere to gange af byretten.

Den 14. december 2022 forlængede landsretten den tiltaltes varetægtsfængsling efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, men fandt, at der ikke længere var grundlag for at opretholde varetægtsfængslingen efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 2. Landsretten henviste til begrundelsen som anført af byretten i forbindelse med grundlovsforhøret.

Den 14. december 2022 blev ansøgeren tiltalt for mere end 100 forhold af databedrageri i medfør af straffelovens § 279 a, jf. § 286, stk. 2, herunder ét af forholdene begået i forening med en navngiven medgerningsmand. Sagen blev berammet til behandling primo februar 2023.

Byretten varetægtsfængslede frem til dom

Den 19. december 2022 afsagde byretten kendelse om fortsat varetægtsfængsling frem til dom, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, jf. § 767, stk. 2.

Byretten udtalte, at grundlaget for landsrettens kendelse af 14. december 2022 fortsat forelå.

Landsretten (dissens) stadfæstede byrettens kendelse

To voterende landsdommere tiltrådte af de af byretten anførte grunde, at betingelserne for varetægtsfængsling i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, fortsat var opfyldt, og at bestemmelsen i retsplejelovens § 762, stk. 3, ikke var til hinder herfor.

Én voterende landsdommer fandt, at betingelserne i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, ikke længere var opfyldt. Den dissentierende landsdommer lagde vægt på, at der alene skulle afhøres to vidner, idet de øvriges forklaringer var dokumenteret, og at tiltalte ikke havde noget personligt kendskab til vidnerne. Endvidere blev det tillagt vægt, at der kun var rejst tiltale for, at den tiltalte i ét forhold skulle have begået det i forening med en medgerningsmand, at denne medgerningsmand ikke havde været varetægtsfængslet, og tiltalte ikke længere var underlagt brev- og besøgskontrol. Den dissentierende landsdommer fandt på den baggrund, at der ikke var bestemte grunde til at antage, at den tiltalte på fri fod ville vanskeliggøre forfølgningen i sagen.

Landsrettens flertal stadfæstede således ved kendelse af 25. januar 2023 byrettens kendelse.

Den tiltalte kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse kendelsen til Højesteret.

Højesteret ændrede landsretten kendelse

Højesteret anførte, at der ikke var bestemte grunde til at antage, at den tiltalte ville eller kunne vanskeliggøre forfølgningen i sagen mod ham, og at der ikke var bestemte grunde til at frygte, at den tiltalte ville vanskeliggøre forfølgningen ved at advare medgerningsmænd. Betingelserne for fortsat varetægtsfængsling af den tiltalte var derfor ikke opfyldt på tidspunktet for landsrettens kendelse. Højesteret ændrede således landsrettens afgørelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 30. marts 2023 (PBN 23/10094).
U 2023.4096 H.

Varetægtsfængsling på undtagelsesfare og kollusionsfare

Procesbevillingsnævnet har i 2023 desuden meddelt en sigtet svensk statsborger tilladelse til at kære landsrettens kendelse om varetægtsfængsling til Højesteret. Den sigtede var den 6. september 2023 blevet anholdt og sigtet for at have været i besiddelse af en større mængde narkotika. Han havde boet i Danmark siden oktober 2021 og havde forklaret, at han var flyttet fra sin ekskone i sommeren 2023 og siden havde boet på hotelværelser, hos venner og nogle gange på en nærmere angivet adresse hos sin nye kæreste. Han blev dagen efter fremstillet i grundlovsforhør. Byretten fandt den 7. september 2023, at der ikke var flugtrisiko og påvirkningsrisiko, hvorfor betingelserne i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1 og 3, ikke var opfyldt, og den sigtede blev herefter løsladt til kærestens adresse eller et konkret hotelværelse. Landsretten omgjorde den 11. september 2023 byrettens kendelse og bestemte, at den sigtede skulle varetægtsfængsles efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1 og 3. Efter forgæves at have søgt efter den sigtede på hans registrerede adresse, anholdt politiet ham den 24. oktober

2023 på den adresse, som han var blevet løsladt til. Den følgende dag varetægtsfængslede byretten ham med henvisning til, at grundlaget for landsrettens kendelse af 11. september 2023 fortsat fandtes at foreligge, og da det forhold, at han havde været på fri fod fra den 7. september 2023 og frem til den 24. oktober 2023 ikke kunne føre til andet resultat. Landsretten stadfæstede den 7. november 2023 byrettens kendelse. Højesteret fandt, at der på tidspunktet for landsrettens kendelse ikke havde været tilstrækkeligt grundlag for at varetægtsfængsle den sigtede som følge af flugtrisiko. Højesteret henviste til, at den sigtede havde været på fri fod i knap 7 uger, da han blev anholdt igen, og at anholdelsen skete hos kæresten på den adresse, som han havde oplyst under grundlovsforhøret. Højesteret fandt endvidere, at der på tidspunktet for landsrettens kendelse heller ikke var tilstrækkeligt grundlag for at varetægtsfængsle den sigtede som følge af påvirkningsrisiko, da den han havde været på fri fod i knap 7 uger, hvorfor der ikke var bestemte grunde til at antage, at han yderligere kunne vanskeliggøre forfølgningen i sagen ved at advare eller påvirke andre eller ødelægge beviser. Anklagemyndighedens begæring om varetægtsfængsling burde derfor ikke være taget til følge, og Højesteret ændrede således landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 6. december 2023 (PBN 23/47607).
U 2024.2370 H.

Varetægtsfængsling på kollusionsfare i samlet knap 3 år

Det kan supplerende oplyses, at Procesbevillingsnævnet også i 2024 har meddelt en sigtet tilladelse til kære af landsrettens afgørelse om varetægtsfængsling på kollusionsfare til Højesteret. Der var tale om en meget langvarig varetægtsfængsling, og den sigtede havde under varetægtsfængslingen siddet fængslet sammen med den ene af de to medtiltalte, hvor de havde gået gårdtur sammen, og den anden medtiltalte havde pådraget sig en hjerneskade. Både byretten og landsretten havde fundet grundlag for at varetægtsfængsle indtil dom på kollusionsfare. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 11. januar 2024 (PBN 23/49097).

Varetægtsfængsling udover to tredjedele af straffetiden

Procesbevillingsnævnet har i 2023 yderligere meddelt en tiltalt tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelse om varetægtsfængsling i en sag om navnlig indbrudstyveri og brugstyveri. Den pågældende var den 16. april 2023 blevet varetægtsfængslet efter, at han fem dage forud herfor var blevet løsladt efter fuld afsoning for blandt andet indbrudskriminalitet. Den tiltalte erkendte sig skyldig, og byretten idømte ham fængsel i 6 måneder og en bøde samt bestemte, at han skulle være varetægtsfængslet under anken. Byretten henviste til, at der var bestemte grunde til at antage, at han på fri fod ville begå ny ligeartet kriminalitet, da han tidligere var straffet 12 gange for indbrudskriminalitet og berigelse i øvrigt. Under en fristforlængelse af varetægtsfængslingen protesterede den tiltalte mod fortsat varetægtsfængsling, da denne ville gå udover to tredjedele af den af byretten idømte straf og dermed i strid med proportionalitetsprincippet i retsplejelovens § 762, stk. 3. Landsretten forlængede varetægtsfængslingen, indtil der blev afsagt dom i ankesagen. Højesteret bemærkede, at fortsat varetægtsfængsling ikke kan anvendes, hvis fortsat frihedsberøvelse vil stå i misforhold til blandt andet den retsfølge, som kan ventes, hvis den sigtede findes skyldig. Det fremgår af Højesterets tidligere afgørelser, at der ved vurderingen af den forventede retsfølge tillige må tages fornødent hensyn til muligheden for at opnå prøveløsladelse til normal tid. Når to tredjedele af straffetiden, dog mindst 2 måneder, er udstået, afgør kriminalforsorgen, om den dømte skal prøveløslades. Løsladelse på prøve forudsætter blandt andet, at den dømmes forhold ikke gør løsladelsen utilrådelig. Det er ved Højesterets tidligere afgørelser

forudsat, at det ikke er udelukket, at varetægtsperioden efter en konkret vurdering kan overstige varigheden af den forventede straf med fradrag af normal prøveløsladelsestid. Højesteret bemærkede herved, at der ved proportionalitetsvurderingen i forbindelse med rettens stillingtagen til forlængelse af varetægtsfængsling ikke skal indhentes en udtalelse fra kriminalforsorgen vedrørende muligheden for at opnå prøveløsladelse til normal tid. Højesteret udtalte herefter, at det ikke i den foreliggende sag var i strid med proportionalitetsprincippet at forlænge varetægtsfængslingen af den tiltalte ud over to tredjedele af straffetiden. Højesteret lagde ligesom landsretten vægt på oplysningerne om sagens karakter, den tiltaltes personlige forhold, herunder omfattende forstraffe for ligesortet kriminalitet, det hurtige recidiv og oplysningen om, at han afsonede sin sene dom for ligesortet kriminalitet fuldt ud. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 28. september 2023 (PBN 23/39737).
U 2024.2127 H.

4.4 Kommunikation

Du kan få nærmere information om behandling af alle sager i Procesbevillingsnævnet og herunder i afdelingen for apeltilladelser på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Du kan desuden få en række praktiske informationer om retssagers behandling og forløb i de 24 byretter, de to landsretter og Højesteret på www.domstol.dk eller på de lokale sider for de enkelte retter.

Hvis du i øvrigt har spørgsmål til behandling af en sag om apeltilladelse, er du også altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnet enten via mail til post@procesbevillingsnaevnet.dk, post@pbn.dk eller på telefon 33 12 13 20.

5. Nævnets virksomhed i
2023 i afdelingen for
appeltilladelser
vedrørende
familierettens
afgørelser

5.1 Generelt

Nævnet har i 2023 afholdt i alt 10 møder i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser.

Den 1. januar 2023 var 30 sager uafsluttede.

Nævnet har i 2023 modtaget 182 sager om appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser. Dette er på niveau med 2022, hvor afdelingen modtog 200 sager.

Der er i 2023 blevet afsluttet 196 sager. Af disse sager blev 25 sager afgjort uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, afvist som faldende uden for nævnets kompetence eller eksempelvis henlagt, fordi ansøger foruden at have søgt om appeltilladelser tillige havde appelleret til landsretten).

Der var herefter den 31. december 2023 16 uafsluttede sager.

5.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2023

Nævnet har i 2023 afgjort 171 sager om appel til landsretten af familierettens afgørelser, der fordeler sig således:

Tabel 5.1 Fordeling af de afgjorte nævnsbehandlede sager på anke og kære

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
Antal sager (anke)	29	100	4	133
Antal sager (kære)	15	23	0	38
I alt	44	123	4	171

Nævnet har således realitetsbehandlet 167 ansøgninger om tilladelse til appel til landsretten af familierettens afgørelser. Sagerne fordeler sig som følger:

Tabel 5.2 Sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag
Ansøgninger efter § 389, stk. 3 (salær)	4	0
Ansøgninger efter § 389 a	10	18
Ansøgninger efter § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. (delafgørelser)*	0	0
Ansøgninger efter § 453, stk. 2 (domme)	29	100
Ansøgninger efter § 453, stk. 3 (kendelser og beslutninger)	1	5
I alt	44	123

De 129 realitetsbehandlede ansøgninger efter retsplejelovens § 453, stk. 2, om tilladelse til anke af familierettens *domme* til landsretten fordeler sig som følger på emner:

Tabel 5.3 Emnefordeling på ansøgninger om anke

	Bevillinger	Afslag
Børnebidrag	10	21
Faderskab	0	2
Forældreansvarslovens § 39	8	18
Midlertidig forældremyndighed/bopæl	1	5
Samvær	1	5
Midlertidig samvær	0	12
Navnelov	2	3
Konfirmationsbidrag	1	0
Uddannelsesbidrag	1	5
Ægtefællebidrag	3	15
Processuelle forhold	0	2
Andet*	2	12
I alt	29	100

*Kategorien "andet" omfatter blandt andet sager vedrørende separation eller skilsmisse.

Som det fremgår, angår langt de fleste sager børnebidrag, ægtefællebidrag, samvær og sager vedrørende genoptagelse efter forældreansvarslovens § 39.

De 38 realitetsbehandlede ansøgninger om tilladelse til *kære* af familierettens kendelser og beslutninger til landsretten fordeler sig på følgende emner:

Tabel 5.4 Emnefordeling på ansøgninger om kære

	Bevillinger	Afslag
Faderskab	2	2
Midlertidig forældremyndighed/bopæl	0	2
Samvær	0	1
Midlertidig samvær	1	10
Processuelle forhold	8	7
Sagsomkostninger eller salær	4	0
Andet	0	1
I alt	15	23

5.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets tre afdelinger.

Sagsbehandlingstiden bliver beregnet fra tidspunktet fra modtagelse af ansøgningen til afslutning af sagen, og heri indgår den tid, som medgår til kontradiktion og indhentelse af nødvendige bilag fra ansøgeren, retterne mv.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser var i 2023 på 6,4 uger. Dette er en forbedring på 0,7 uger sammenlignet med 2022, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var 7,1 uger.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen i 2023 var 6,2 uger, hvis man fratrækker de 10 % af sagerne med kortest sagsbehandlingstid og de 10 % af sagerne med længst sagsbehandlingstid.

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 6-8 uger. Det kan ikke forventes, at sagsbehandlingstiden bliver yderligere nedbragt de kommende år, da der ved behandling af samtlige sager vil skulle tages højde for sagsskridt forbundet med modtagelse af en ansøgning, rekvirering af akter, eventuel høring af modparten i sagen, selve sagsbehandlingen, udsendelse af sager til nævnsmøde og udsendelse af afgørelse i sagen.

5.1.3 Anmodning om genoptagelse

Procesbevillingsnævnet journaliserer anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt i særskilte sager.

Nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser har således udover det ovenfor nævnte antal sager på 182 sager i 2023 modtaget 9 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen.

Der var den 1. januar 2023 ingen uafsluttede sager om genoptagelse fra året før, og alle 9 modtagne anmodninger om genoptagelse blev afsluttet i 2023. Der var herefter ingen uafsluttede genoptagelsessager ved årets afslutning.

Nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser har bemyndiget formanden til at afgøre genoptagelsesanmodninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

Nævnet meddelte i alle 9 afsluttede sager afslag på genoptagelse under henvisning til, at der ikke forelå nye væsentlige oplysninger.

Fornyeede anmodninger om genoptagelse vedrørende samme ansøgning om appeltilladelse journaliseres på samme sag som den første genoptagelsesanmodning, og nævnet har derfor udover de nye genoptagelsesanmodninger desuden modtaget og behandlet et ikke nærmere opgjort antal fornyede genoptagelsesanmodninger.

5.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser har modtaget og afgjort 2 anmodninger om aktindsigt i 2023, og der var derfor ingen uafsluttede anmodninger om aktindsigt ved årets afslutning.

Nævnsmøde i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser

5.2 Familieretsnævnet

5.2.1 Indledning

I dette afsnit får du et overblik over reglerne for behandling af sagerne – suppleret i afsnit 5.3 med omtale af uddrag af konkrete afgørelser – i nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

5.2.2 Familieretsreformen og etableringen af familieretsnævnet

Procesbevillingsnævnet har løbende gennem årene som følge af reformer og andre lovændringer fået nye opgaver og kompetencer. I 2019 blev nævnets kompetence udvidet i forbindelse med familieretsreformen, som blev implementeret ved lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset og lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven. Reformen trådte i kraft den 1. april 2019.

Der blev i forbindelse med familieretsreformen med virkning fra 1. april 2019 etableret en ekstra afdeling i Procesbevillingsnævnet, nemlig afdelingen for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser eller populærbetegnelsen hos os "familieretsnævnet". Nævnet består af en landsdommer, en byretsdommer og en advokat og har til opgave at behandle ansøgninger om appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Når forældre går fra hinanden, kan der opstå uenigheder vedrørende en række forhold. Det kan angå både ægtefællernes indbyrdes retsforhold og forhold vedrørende fælles børn. For eksempel om, hvor børnene skal bo, eller hvor meget de skal se deres respektive forældre. Det nye familieretlige system er skabt med henblik på at hjælpe familier bedst muligt med at finde en løsning på uenighederne.

Familieretten er en afdeling i den lokale byret og udgør sammen med Familieretshuset (tidligere Statsforvaltningen) det nye familieretlige system. Alle familieretlige forløb om forældreansvar, skilsmisse, børnebidrag m.v. starter i Familieretshuset.

I mange typer af sager har Familieretshuset kompetence til at træffe afgørelse, og parterne har efter reglerne herom mulighed for at bede om at få afgørelsen indbragt for familieretten til prøvelse af denne afgørelse.

Der er også en række situationer, hvor sagerne efter de respektive regler herom alene bliver forberedt i Familieretshuset, der herefter sender sagen til familieretten til afgørelse. Dette angår enten bestemte sagstyper eller i øvrigt i sager, som er særligt konfliktfyldte.

Med etableringen af Procesbevillingsnævnets afdeling for appelltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser blev der samtidig indført en ny appelbegrænsningsregel i retsplejelovens § 453, som har central betydning for nævnets virke.

Efter § 453 kræver anke – eller kære – af familierettens afgørelser til landsretten Procesbevillingsnævnets tilladelse i alle de tilfælde, hvor Familieretshuset har truffet afgørelse inden indbringelse af sagen for familieretten.

Retsplejelovens § 453

En dom afsagt af familieretten i en sag, hvor en afgørelse truffet af Familieretshuset er indbragt for familieretten, kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke af en dom efter stk. 1, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter afsigelse af dommen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse for kendelser, dog således at ansøgningsfristerne i stk. 2 er henholdsvis 2 uger og 6 måneder.

Det kan tilføjes, at ankebegrænsningsreglen i § 453, stk. 1, med virkning fra 15. juni 2024 med indføjelse af et nyt 2. pkt. nu er blevet udvidet til også at omfatte anke til landsretten af domme, hvor familieretten alene har truffet afgørelse om samvær. Se herom også kapitel 2 afsnit 2.7.

Desuden gælder de almindelige appelbegrænsningsregler ved siden af i relevant omfang. Den mest relevante regel er retsplejelovens § 389 a, hvorefter kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten – i dette tilfælde familieretten – under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse kun kan kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Bestemmelsen skal som udgangspunkt afgrænses ud fra et tidsmæssigt kriterium og kan for eksempel omfatte afgørelser om formalitetsspørgsmål og afgørelser om midlertidig forældremyndighed, bopæl og samvær i sager, hvor Familieretshuset ikke har truffet afgørelse herom forinden.

Retsplejelovens § 389 a

Kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans.

Stk. 2. Ansøgning om kæretiladelse efter stk. 1 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet.

Det bemærkes, at § 389 a med virkning fra 15. juni 2024 er blevet udvidet til også at omfatte byrettens afgørelser om isoleret bevisoptagelse, men denne ændring er dog ikke relevant for behandling af sager i familieretten. Se herom også kapitel 2 afsnit 2.7.

5.2.3 Status i familieretsnævnet i 2023

Familieretsnævnet består som nævnt af en landsdommer, en byretsdommer og en advokat. De tre nævnsmedlemmer og tre suppleanter, der traditionen tro deler møderne ligeligt mellem sig, har i familieretsnævnet siden dets etablering i april 2019 været med til at løfte Procesbevillingsnævnets kerneopgave, som i lighed med nævnets øvrige afdelinger er at sikre, at retssystemets ressourcer bliver brugt på de rigtige sager.

Sekretariatets jurister forestår sagsbehandlingen m.v. i alle nævnets tre afdelinger, og de jurister, der er tilknyttet familieretsnævnet, arbejder desuden samtidig i enten nævnets afdeling for appeltilladelser eller i nævnets afdeling for fri proces.

Familieretsnævnet har i 2023 modtaget 182 sager, hvilket sagstal er nogenlunde på linje med 2022, hvor der blev modtaget 200 sager. Sagstallet er desuden også på niveau med de forrige år siden familieretsnævnets etablering i 2019.

Der har i 2023 været afholdt i alt 10 nævnsmøder i familieretsnævnet. Sagerne har navnlig drejet sig om ansøgninger om appeltilladelse efter appelbegrænsningsreglen i retsplejelovens § 453 vedrørende familierettens afgørelser i sager, hvor Familieretshusets afgørelse er indbragt for familieretten. De materielle emner har navnlig været børnebidrag, ægtefællebidrag, samvær og sager vedrørende genoptagelse efter forældreansvarslovens § 39. Dette var også tilfældet i de forrige år. Der er i 2023 givet bevilling til landsretten (anke/kære) i samlet 44 sager.

5.3 Konkrete sager, der er afgjort i 2023 i familieretsnævnet

5.3.1 Børnebidrag

De sagstyper, der navnlig har fyldt meget i familieretsnævnet i 2023, har i lighed med de forrige år siden familieretsnævnets etablering i 2019 som nævnt blandt andet været sager om børnebidrag. Der har i flere af disse sager været anledning til at meddele bevilling til landsretterne.

En særlig problemstilling, som Procesbevillingsnævnet har stødt på i 2023, har været spørgsmålet om beregning af bidragsbetalers fremtidige indtægtgrundlag i særlige situationer, hvor der ikke var tale om almindelig lønindkomst. I det følgende fremhæves to sager, hvor bidragsbetaler var selvstændig erhvervsdrivende.

Indtægtgrundlag for selvstændige erhvervsdrivende

I den første sag meddelte familieretsnævnet den 27. juni 2023 (PBN 23/17278) en bidragsmodtager anketilladelse til landsretten i en sag, hvor bidragsbetaler var selvstændig erhvervsdrivende og ejede dele af en række selskaber. Det ene selskab, hvor bidragsbetaler havde bestemmende indflydelse, og hvorfra størstedelen af indkomsten hidrørte fra, blev stiftet i 2018. Spørgsmålet i sagen var, hvilke indkomstår der skulle indgå i vurderingen af bidragsbetalers fremtidige indkomst i en situation, hvor bidragsbetalers indkomst (andel i selskabets overskud/resultat) i et indkomstår (2019 på 59.000 kr.) var væsentlig lavere end i de efterfølgende to indkomstår (2020 på 1,28 mio. kr. og 2021 på 1,56 mio. kr.), der omvendt viste en kontinuerlig opadgående indtjeningsevne.

Familieretshuset havde lagt til grund, at bidragsbetalers fremtidige årlige indkomst ville være ca. 1,4 mio. kr. og fastsatte børnebidraget til normalbidraget + 200 % af grundbeløbet, hvilket familieretten ændrede. Familieretten fandt i overensstemmelse med udgangspunktet i vejledningen om børne- og ægtefællebidrag, at alle tre indkomstår skulle indgå i vurderingen, og at indkomsten derfor var ca. 1 mio. kr. årligt. Familieretten nedsatte herefter børnebidraget til normalbidraget + 100 % af grundbeløbet.

Vestre Landsret tog den 15. september 2023 (TFA 2024.41 V) stilling til sagen. Landsretten ændrede familierettens afgørelse således, at Familieretshusets afgørelse blev stadfæstet. Landsretten anførte, at oplysningerne om bidragsbetalers økonomiske forhold ikke gav grundlag for at tilsidesætte, at Familieretshuset havde lagt afgørende vægt på selskabets resultater for 2021 og 2020 og derfor lagt til grund, at bidragsbetalers forventede fremtidige årsindkomst var ca. 1,4 mio. kr., hvilket ifølge retningslinjerne førte til et bidrag på normalbidraget + 200 % af grundbeløbet.

I den anden sag meddelte familieretsnævnet desuden den 27. juni 2023 (PBN 23/15725) en bidragsbetaler anketilladelse til landsretten i en sag, hvor bidragsbetaler ejede en række erhvervsvirksomheder, hvoraf der bl.a. var et moderselskab og en række datterselskaber. Spørgsmålet under sagen var, hvordan indtægten for en selvstændig erhvervsdrivende, der driver sin virksomhed i selskabsform, skulle opgøres.

Både Familieretshuset og familieretten fastsatte børnebidraget til normalbidraget + 200 % af grundbeløbet på baggrund af oplysninger om antallet af overnatninger hos hver forælder, fordelingen af udgifterne til børnenes forsørgelse, modtageren af offentlige ydelser og bidragsbetalers indkomst fra erhvervsvirksomheder, der i overensstemmelse med bidragsvejledningen blev opgjort for hvert selskab for sig. Det fastsatte børnebidrag var lavere end det vejledende bidrag, der efter sagens oplysninger ville skulle fastsættes til normalbidraget med tillæg af 300 %, men fandtes efter sagens samlede oplysninger passende.

Østre Landsret tiltrådte, at bidragsbetalers indtægt var fastsat som sket og stadfæstede den 8. december 2023 (TFA 2024.124 Ø) familierettens dom.

5.3.2 Konfirmationsbidrag

Foruden sager om børnebidrag har familieretsnævnet også i 2023 behandlet en enkelt sag om konfirmationsbidrag, hvor nævnet den 28. februar 2023 (PBN 23/00086) meddelte en bidragsmodtager anketilladelse til landsretten.

Opfyldelse af forsørgelsespligt

Sagen vedrørte, om bidragsbetaler skulle betale konfirmationsbidrag til parternes barn på 14 år, der skulle konfirmeres i april måned 2022. Bidragsbetaler modsatte sig at betale konfirmationsbidrag og oplyste til Familieretshuset, at denne selv ville holde en fest for barnet i maj måned 2022 i anledning af konfirmationen. Familieretshuset afslog i juli 2022 bidragsmodtagerens anmodning om betaling af konfirmationsbidrag og anførte, at når der er fælles forældremyndighed, kan hver af forældrene selv vælge, hvordan de vil opfylde deres forsørgelsespligt i anledning af konfirmationen, og at det betyder, at der ikke kan fastsættes bidrag, hvis den anden af forældrene eksempelvis selv holder en fest for barnet eller tager barnet med på en rejse i anledning af konfirmationen.

I familieretten oplyste Familieretshuset, at i praksis vil en fest, der er afholdt inden 4 måneder efter konfirmationen, blive anset for en fest afholdt i anledning af barnets konfirmation. Familieretten, der traf afgørelse i januar 2023, stadfæstede Familieretshusets afgørelse, selv om bidragsbetaler endnu ikke havde afholdt en fest for barnet, og henvisste til, at bidragsmodtager kunne bede om at få sagen genoptaget.

Vestre Landsret ændrede den 30. maj 2023 (TFA 2023.349 V) familierettens dom og hjemviste sagen til fornyet behandling i Familieretshuset. Landsretten lagde vægt på, at bidragsbetaler endnu ikke havde afholdt en fest for barnet eller taget barnet med ud at rejse i anledning af konfirmationen. Det var en ny og væsentlig oplysning, at bidragsbetaler ikke havde afholdt fest for barnet, hvilket burde have ført til, at Familieretshuset genoptog behandlingen af sagen. Sagen blev herefter hjemvist med henblik på, at Familieretshuset fik mulighed for at inddrage disse oplysninger.

5.3.3 Uddannelsesbidrag

I 2023 har familieretsnævnet også behandlet flere sager om uddannelsesbidrag, og i én af sagerne blev der den 24. oktober 2023 (PBN 23/44603) meddelt en bidragsbetaler anketilladelse til landsretten.

Kravene til børne- og uddannelsesopsparinger

Bidragsmodtager søgte Familieretshuset om fastsættelse af uddannelsesbidrag til sit barn på 18 år, der gik i gymnasiet. Under sagens behandling i Familieretshuset oplyste bidragsbetaler, at denne, da barnet var 12 år, havde oprettet en konto i sin bank til barnet, som han månedligt havde indbetalt til. Bidragsbetaler indsendte oplysninger fra banken, hvoraf blandt andet fremgik, at kontoen var ejet af barnet og havde været til barnets disposition siden kontoens oprettelse, at kontoen havde et indestående på ca. 142.000 kr., at samtlige beløb var overført af bidragsbetaler, og at kontoen ikke havde været underlagt nogle former for bindinger eller andre restriktioner.

Både Familieretshuset og familieretten fandt, at der var grundlag for at fastsætte uddannelsesbidrag. I relation til den af bidragsbetaler oprettede konto blev der lagt vægt på, at kontoen ikke havde været underlagt nogle former for bindinger eller restriktioner, og at det ikke kunne udelukkes, at de indsatte beløb på kontoen indeholdt pengegaver fra bedsteforældre eller andre. Familieretten fandt, at vejledning nr. 9260 af 20. marts 2019 om børne- og ægtefællebidrag skulle læses snævert i forhold til kravene til børne- og uddannelsesopsparinger.

Vestre Landsret stadfæstede den 19. marts 2024 (TFA 2024.236 V) familierettens dom. Landsretten henviste som familieretten til ovennævnte vejledning om børne- og ægtefællebidrag og fandt, at bidragsbetaler ikke havde godtgjort allerede at have bidraget til omkostningerne ved barnets uddannelse efter det fyldte 18. år ved at have oprettet kontoen. Landsretten lagde navnlig vægt på, at kontoen havde været til barnets disposition siden oprettelsen, og at kontoen i henseende til retningslinjerne for børneopsparingskonti ikke havde været underlagt nogen former for binding eller restriktioner. Dette gjaldt, uanset om midlerne på kontoen faktisk måtte komme barnet til gode under uddannelsesforløbet.

5.3.4 Ægtefællebidrag

Endelig kan der for så vidt angår kategorien af "bidragssager" nævnes sager om ægtefællebidrag, som familieretsnævnet også i 2023 har behandlet flere sager om. Særligt én sag, hvor familieretsnævnet den 27. juni 2023 (PBN 23/17941) meddelte en mand anketilladelse til landsretten, fortjener en omtale.

Grundlag for bidragspligt

Sagen angik ægteskabslovens § 50, herunder om der var grundlag for at pålægge en ægtefælle bidragspligt. Parterne blev skilt i 2022 efter 23 års ægteskab og 7 års forudgående samliv. Manden havde gennem hele ægteskabet og efterfølgende haft fuldtidsjob senest med en indtægt på ca. 500.000 kr. om året, mens hustruen, der var uddannet kontorassistent, efter at have passet parternes tre børn og mandens særbarn havde svært ved at finde job. Hun havde haft en række skiftende jobs, herunder deltidsjobs, og hun var nu fastansat på 33 timer og tjente ca. 22.000 kr. om måneden.

Familieretten ændrede Familieretshusets afgørelse om ikke at pålægge manden bidragspligt og pålagde i stedet bidragspligt i fem år. Familieretten fandt, at hustruens arbejdsmæssige situation kunne tilskrives den lange periode, hvor hun havde stået uden for arbejdsmarkedet, og at hun på grund af den måde, som parterne havde indrettet sig, ikke havde kunnet bruge sin uddannelse og arbejdede i en ufaglært stilling på nedsat tid. Familieretten lagde endvidere til grund, at manden havde en væsentlig større pensionsopsparing end hustruen.

Østre Landsret ændrede den 31. oktober 2023 (TFA 2024.74 Ø) familierettens dom. Landsretten fandt efter en samlet vurdering af oplysningerne i sagen sammenholdt med de opregnede hensyn i ægteskabslovens § 50, stk. 2, at der ikke var grundlag for at pålægge manden at betale bidrag til hustruen og frifandt herefter manden for at betale underholdsbidrag. Landsretten lagde navnlig vægt på, at mandens arbejdsmæssige og økonomiske forhold var bedre end hustruens, men at denne forskel ikke i sig selv kunne begrunde, at manden blev pålagt bidragspligt, og at det måtte antages, at hustruen selv kunne skaffe sig et efter sine livsvilkår tilstrækkeligt underhold. I landsretten var der blandt andet oplysninger om, at hustruens pensionsopsparing var på ca. 500.000 kr. og mandens på ca. 1,1 mio. kr., ligesom hustruen havde oplyst, at hun var ved at afslutte en uddannelse og forventede at stige i løn med ca. 2-3.000 kr. om måneden.

5.3.5 Samvær

En sagstype, som familieretsnævnet også i 2023 har behandlet en del af, er sager om samvær i forskellige afskygninger, hvor problemstillingerne navnlig har vedrørt fastsættelse af midlertidigt kontaktbevarende samvær og midlertidigt samvær. Derudover har sagerne vedrørt forældreansvarslovens § 39, hvorefter en anmodning om ændring af blandt andet samvær kan afvises, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt. Det følger af bestemmelsen og forarbejderne hertil, at Familieretshusets vurdering først og fremmest foretages ud fra oplysningerne i ansøgningen, men også ud fra den viden, som man i forvejen har om sagen. I den forbindelse kan det være nødvendigt, at der indhentes yderligere oplysninger fra ansøgeren. Det er ikke hensigten, at der derudover skal ske yderligere oplysning af sagen, men at ansøgningen ikke afvises, dersom det findes nødvendigt at oplyse sagen yderligere. Den konkrete stillingtagen til, om en anmodning skal afvises, beror på et skøn over, hvad der er bedst for det enkelte barn i den konkrete situation. Det vil derfor ikke være muligt at afvise en anmodning, hvis det ud fra de foreliggende oplysninger vurderes, at en ændring vil kunne være bedst for barnet, eller der er tvivl herom.

Den 24. januar 2023 (PBN 22/21917) meddelte familieretsnævnet en mor anketilladelse til landsretten i en sag omhandlende forældreansvarslovens § 39 og afvisning af at behandle en anmodning om ændring af samvær.

Anmodning om ændring af samvær

Moderen anmodede i juni 2022 om fastsættelse af samvær, hvilket både Familieretshuset og familieretten afviste at behandle med henvisning til forældreansvarslovens § 39. Familieretten havde i en dom fra februar 2021 bestemt, at der ikke for tiden skulle være samvær og i den forbindelse lagt vægt på blandt andet, at moderen på daværende tidspunkt var varetægtsfængslet og undergivet besøgs- og brevkontrol. Der var i forbindelse med moderens anmodning i juni 2022 nu oplysninger i sagen om, at moderen var blevet prøveløsladt.

Østre Landsret ophævede den 26. maj 2023 (BS-9683/2023) familierettens dom og hjemviste sagen til realitetsbehandling hos Familieretshuset. Landsretten fandt, at forholdene havde ændret sig så væsentligt, at der ikke var grundlag for Familieretshusets afvisning af sagen. Landsretten lagde herved vægt på, at der var forløbet mere end to år siden den seneste realitetsprøvelse af spørgsmålet om samvær, og at moderen efterfølgende var blevet løsladt.

5.3.6 Bopæl

Sager om bopæl, herunder navnlig midlertidig bopæl, er tillige sager, som familieretsnævnet løbende behandler i forskellige afskygninger.

En sagstype, der ofte behandles, angår den ovennævnte bestemmelse i forældreansvarslovens § 39, hvorefter en anmodning om ændring af blandt andet bopæl kan afvises, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt.

I 2023 har familieretsnævnet blandt andet meddelt anketilladelse i nogle sager angående forældreansvarslovens § 39 og spørgsmål om bopæl, hvor der efterfølgende i landsretten særligt har været rejst nogle processuelle problemstillinger om familieretternes prøvelsesgrundlag i sådanne sager. I det følgende fremhæves to af disse sager.

Familieretternes prøvelsesgrundlag i sager efter forældreansvarslovens § 39

I den første sag meddelte familieretsnævnet den 8. marts 2023 (PBN 23/09346) en mor anketilladelse til landsretten i en sag, hvor familieretten havde stadfæstet Familieretshusets afgørelse om afvisning af at behandle en anmodning fra moderen om ændring af bopæl med henvisning til forældreansvarslovens § 39.

Østre Landsret stadfæstede den 2. maj 2023 (U 2023.3194 Ø og TFA 2023.288 Ø) familierettens dom og udtalte i den forbindelse, at de forhold, som moderen havde fremhævet (navnlig en børnesamtale og en underretning fra barnets skole), ikke forelå på tidspunktet for Familieretshusets afgørelse og derfor ikke indgik i prøvelsesgrundlaget. Landsretten havde således af den grund ikke taget stilling til, om disse forhold udgjorde sådanne væsentligt ændrede forhold, at der var grundlag for at iværksætte fornyet behandling af bopælsspørgsmålet. Landsretten bemærkede i den forbindelse generelt, at rettens prøvelse af en afgørelse truffet af Familieretshuset i medfør af forældreansvarslovens § 39 alene omfatter, om Familieretshusets afvisning har været berettiget, eller om der burde have været iværksat fornyet sagsbehandling om spørgsmålet.

I den anden sag meddelte familieretsnævnet den 24. oktober 2023 (PBN 23/43074) en far anketilladelse til landsretten i en sag, hvor familieretten ligeledes havde stadfæstet Familieretshusets afgørelse om afvisning af at behandle en anmodning fra faderen om ændring af bopæl med henvisning til forældreansvarslovens § 39.

Østre Landsret stadfæstede den 28. februar 2024 (TFA 2024.196 Ø) familierettens dom og tiltrådte, at de oplysninger, som faderen var fremkommet med, ikke indebar, at der forelå væsentligt forandrede forhold. Landsretten fandt i den forbindelse, at der ikke som anmodet af faderen var grundlag for at afholde en børnesamtale med barnet.

Landsretten udtalte i øvrigt i tråd med den ovennævnte sag, at det følger af forarbejderne til den tidligere bestemmelse i retsplejelovens § 455 a, at rettens prøvelse alene omfatter, om Familieretshusets afvisning af anmodningen om ændring af bopælen har været berettiget, eller om der burde have været iværksat fornyet sagsbehandling om spørgsmålet. Finder retten, at Familieretshusets afgørelse ikke er truffet med rette, hjemvises sagen til fornyet behandling i Familieretshuset. Landsretten anførte videre, at rammerne for rettens prøvelse af afgørelser efter forældreansvarslovens § 39 ikke er ændret ved lovændringen i 2018, hvor retsplejelovens § 455 a blev ophævet.

5.3.7 Midlertidig forældremyndighed

Sager om midlertidig forældremyndighed behandles også ofte af familieretsnævnet, og særligt én sag, hvor familieretsnævnet den 24. oktober 2023 (PBN 23/42972) meddelte en far anketilladelse til landsretten, fortjener en omtale.

Midlertidig ophævelse af den fælles forældremyndighed

Familieretten havde ved dom afsagt i februar 2023 stadfæstet Familieretshusets midlertidige afgørelse om blandt andet, at forældrene fortsat skulle have fælles forældremyndighed over deres fællesbarn på to år under behandlingen af en sag om blandt andet forældremyndighed. Faderen ansøgte i juni 2023 om, at han midlertidigt skulle have forældremyndigheden alene, hvilket både Familieretshuset og familieretten afslog. Familieretten begrundede dette med, at der efter de foreliggende oplysninger ikke var et akut og konkret behov for ophævelse af den fælles forældremyndighed over barnet under sagens behandling.

Vestre Landsret ændrede den 8. februar 2024 (TFA 2024.180 V) familierettens dom, således at faderen midlertidigt blev tillagt den fulde forældremyndighed. Landsretten henviste til det meget høje konfliktniveau mellem parterne, konflikternes varighed og parternes fuldstændige mangel på samarbejde, og at konflikterne påvirkede barnets trivsel negativt. Dette udgjorde så tungtvejende grunde, at det ville være bedst for barnet, at den fælles forældremyndighed midlertidigt blev ophævet.

5.3.8 Faderskabssager

En sagstype, som familieretsnævnet i de senere år har set flere og flere af, er faderskabssager, herunder særligt indeholdende spørgsmål om, hvorvidt faderskabssagerne skal genoptages efter reglerne herom i børnelovens kapitel 4. Flere af disse sager har givet anledning til en række bevillinger til landsretten, herunder en sag, der angik børnelovens § 24, hvorefter blandt andet et registreret faderskab efter anmodning fra moderen (eller barnets værge eller den registrerede far) kan genoptages inden 3 år efter barnets fødsel, hvis der er fremkommet oplysninger om omstændigheder, der kan antages at ville give sagen et andet udfald, eller der i øvrigt er særlig anledning til at antage, at sagen vil få et andet udfald.

Den 23. maj 2023 (PBN 23/13646) meddelte familieretsnævnet en mor kæretiladelse til landsretten i en sag, hvor familieretten havde genoptaget en faderskabssag vedrørende et barn efter børnelovens § 24.

Genoptagelse af faderskabssag efter børnelovens § 24

Moderen og den registrerede far til barnet, der var født i juli 2019, boede sammen i perioder forud for og efter moderens graviditet, og parterne havde også boet sammen og haft seksuelt samliv i den første tid af den periode, som moderen blev gravid i. Moderen havde desuden været seksuelt sammen med en anden mand i denne periode, ligesom hun brugte fortrydelsespille i tilknytning til samlejet med den mand. Efter at samlivet mellem moderen og den registrerede far var ophævet ca. 4 måneder efter barnets fødsel, og væsentlig konflikt var opstået imellem dem og i relation til barnet, ansøgte moderen i marts 2020 om genoptagelse af faderskabssagen, hvilket både Familieretshuset og familieretten afslog. Barnet var da 8½ måned, og kort efter fik den anden mand kendskab til barnet, som han muligvis var far til. I foråret 2022 blev der foretaget en privat dna-test, der udpegede den anden mand som far med en sandsynlighed på

99,9999 %. Moderen og den mulige far, der nu havde samvær med barnet, anmodede herefter i henholdsvis i maj og juni 2022 på ny Familieretshuset om genoptagelse. Barnet var på dette tidspunkt ca. 2 år og 10-11 måneder. Den registrerede far, der også havde samvær med barnet, gjorde indsigelse mod genoptagelse af faderskabssagen, hvilket barnets beskikkede advokat også gjorde.

Familieretshuset afslog begge anmodninger om genoptagelse, og sagerne blev herefter indbragt for familieretten, der genoptog faderskabssagen på baggrund af moderens anmodning om genoptagelse. Familieretten lagde på den ene side vægt på, at barnet nu var mere end 3 år gammel, at barnet havde en væsentlig tilknytning til den registrerede far, som barnet så som sin far, og at den registrerede far havde behandlet barnet som sit – også efter, at han opnåede kendskab til de omstændigheder, der kunne rejse tvivl om faderskabet. Modsat lagde familieretten også vægt på det tidligere sagsforløb, herunder at moderen allerede da barnet var omkring 8 måneder gammel første gang havde anmodet om genoptagelse af faderskabssagen, og at hun derfor fra dette tidspunkt ikke kunne siges at have ladet den registrerede far behandle barnet som sit. Familieretten bemærkede i den forbindelse, at der efterfølgende havde været uenighed mellem moderen og den registrerede far om samværet, hvilket havde medført, at samværet gennem lang tid havde været relativt begrænset. Familieretten lagde videre vægt på, at barnet allerede gennem en periode havde set den mulige far, og at det måtte forventes, at barnet ville få en far, der også ønskede denne rolle, hvis faderskabssagen blev genoptaget.

Ved en separat kendelse afslog familieretten den mulige fars selvstændige anmodning om genoptagelse.

Familieretsnævnet meddelte som nævnt ovenfor alene moderen kæretilladelse til landsretten. Den mulige far blev samtidig meddelt afslag på hans ansøgning om kæretilladelse til landsretten.

Østre Landsret inddrog den mulige far som part i kæresagen i medfør af retsplejelovens § 456 e, stk. 1, jf. børnelovens § 17, jf. § 9, stk. 1, nr. 4, og ændrede den 19. januar 2024 (U 2024.1453 Ø og TFA 2024.145/2 Ø) familierettens kendelse, således at faderskabssagen ikke blev genoptaget. Landsretten udtalte blandt andet, at børnelovens § 24 ikke gav krav på genoptagelse, selv hvis betingelserne i stk. 1 var opfyldt, og at afgørelsen ifølge bestemmelsens forarbejder måtte bero på et samlet skøn, hvori navnlig indgik de forhold, der var opregnet i bestemmelsens stk. 2. Ved bedømmelsen af, om betingelserne i § 24 var opfyldt, skulle det ske under en afvejning af de forskellige interesser, herunder navnlig hensynet til barnet og i øvrigt hensyn til de øvrige parter. I afvejningen måtte bl.a. indgå hensyn til at sikre retlig stabilitet angående barnets forhold og hensyn til ønsker om at fastslå et genetisk slægtskab. I den konkrete sag fandt landsretten, at betingelserne for genoptagelse i børnelovens § 24, stk. 2, nr. 1, 2, 4 og 5, jf. stk. 1, ikke var opfyldt efter den samlede afvejning, der skulle foretages med særlig fokus på barnets interesser samt de øvrige parter interesser. Der lagdes herunder vægt på blandt andet, at moderen deltog i registreringen af faderen ved fødslen og lod ham behandle barnet som sit i ca. 8½ måned, ligesom den private dna-undersøgelse først blev påberåbt i foråret 2022, hvilket var 2 år og 10 måneder efter barnets fødsel og 2 år efter, at den mulige far fik kendskab til muligheden for faderskab. DNA-testresultatet var derfor ikke afgørende for vurderingen af, om betingelserne i lovens § 24 var opfyldt. Der måtte tillige tages hensyn til, at den registrerede far lige siden samlivsophævelsen havde haft og fortsat havde regelmæssig kontakt med barnet, ligesom han protesterede mod genoptagelse af faderskabssagen. Dette gjorde barnets beskikkede advokat ligeledes under hensyn til at undgå ustabilitet og usikkerhed i barnets liv.

Landsretten fandt endelig, at afslag på genoptagelse ikke udgjorde en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 og FN-Konventionen om børns rettigheder artikel 3 og 20. Landsretten fandt ligeledes, at der ikke var sket en krænkelse af Menneskerettighedskonventionens artikel 6.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appelltilladelser har den 25. april 2024 (PBN 24/03139 og 24/03256) meddelt moderen og den mulige far kæretiladelse til Højesteret af landsrettens kendelse.

5.3.9 Navnesager

En anden sagstype, som familieretsnævnet siden dets etablering i 2019 har haft en del sager om, er navnesager, der også igennem årenes løb har givet anledning til en række bevillinger til landsretterne.

Den 24. januar 2023 (PBN 22/23471) meddelte familieretsnævnet en far anketilladelse til landsretten i en sag omhandlende ændring af et barns efternavn.

Ændring af barns efternavn

Moderen til et barn født i 2013 ønskede at ændre barnets efternavn fra faderens efternavn til hendes efternavn, hvilket faderen protesterede imod, herunder navnlig fordi han ønskede at sikre relationen mellem ham og barnet. Forældrene havde i 2019 ophævet deres samliv, og i marts 2021 indgik de aftale om ophævelse af den fælles forældremyndighed, således at moderen fik forældremyndigheden alene. Barnet havde et konkret ønske om at ændre sit efternavn til moderens efternavn, og barnet havde oplyst, at hun havde svært ved at udtale sit aktuelle efternavn.

Familieretten stadfæstede Familieretshusets afgørelse om at imødekomme moderens ansøgning om navneændring for barnet.

Vestre Landsret stadfæstede den 5. april 2023 (TFA 2023.268) familierettens dom. Landsretten foretog en afvejning af hensynet såvel til barnet som til faderen og tillagde i den forbindelse barnets udtrykkelige ønske betydelig vægt. Landsretten tiltrådte herefter efter en samlet afvejning, at hensynet til faderen ikke afgørende talte imod navneændringen, jf. navnelovens § 23, stk. 3. Landsretten pegede i den forbindelse blandt andet på, at der bortset fra forsøg på at gennemføre overvågede samvær i 2021 ikke havde været samvær mellem barnet og faderen siden samlivsophævelsen i 2019.

5.3.10 Processuelle forhold

Familieretsnævnet behandler også ofte sager med forskellige processuelle problemstillinger, som i flere tilfælde har givet anledning til bevillinger til landsretten. I 2023 har der blandt andet været nogle sager om fri proces, advokatbeskikkelse, ophævelse af rejseforbehold, retlig interesse, prøvelsesgrundlag og inhabilitet. Uddrag af disse vil blive omtalt i det følgende.

Fri proces i sager behandlet i den forenkledede familiesagsproces

Den 27. juni 2023 (PBN 23/17597 og 23/18654) meddelte familieretsnævnet henholdsvis en mor og en hustru kæretilladelse til landsretten i to sager, der begge angik en problemstilling om fri proces i sager, der blev behandlet i den forenkledede familiesagsproces, jf. reglerne herom i retsplejelovens §§ 451 og 452. Sagerne rejste spørgsmål om forståelsen af retsplejelovens § 452, stk. 7, hvorefter familieretten i en sag, der behandles efter reglerne om den forenkledede familiesagsproces i retsplejelovens kapitel 42, kan give en part, der opfylder de økonomiske betingelser efter § 325, fri proces, hvis parten undtagelsesvis har behov for advokatbistand.

Den første sag drejede sig om midlertidig forældremyndighed, hvor Familieretshuset havde truffet afgørelse herom, og hvor afgørelsen efter anmodning fra moderen var indbragt for familieretten til prøvelse. Familieretten besluttede at behandle sagen i den forenkledede familiesagsproces på det grundlag, som familieretten havde modtaget fra Familieretshuset. Moderen opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces og anmodede herefter om fri proces, hvilket familieretten afslog.

Østre Landsret stadfæstede den 11. september 2023 (U 2023.5521 Ø og TFA 2023.449/1 Ø) familierettens afgørelse. Landsretten tiltrådte efter sagens karakter og de i øvrigt foreliggende oplysninger, at der ikke var grundlag for undtagelsesvist at meddele moderen fri proces, jf. retsplejelovens § 452, stk. 7. Landsretten lagde i den forbindelse til grund, at den verserende sag ved familieretten alene angik prøvelse af Familieretshusets afgørelse om midlertidig forældremyndighed over parternes mindreårige fællesbørn, mens sagen om forældremyndighed behandlede. Landsretten udtalte i øvrigt, at det af forarbejderne til retsplejelovens § 452, stk. 7, jf. lovforslag nr. L 91 af 7. november 2018, fremgår af de specielle bemærkninger til lovforslagets § 15, nr. 14, at der er tale om en snæver undtagelse til hovedprincippet om, at advokatbistand ikke er nødvendig i den forenkledede familiesagsproces, og at den omstændighed, at familieretten mener, at der skal foretages yderligere oplysning af sagen, ikke i sig selv kan begrunde, at der skal gives fri proces.

Den anden sag drejede sig om skilsmisse, hvor Familieretshuset havde fundet, at betingelserne for skilsmisse begrundet i vold efter ægteskabslovens § 34 ikke var opfyldt grundet manglende dokumentation og derfor i stedet havde truffet afgørelse om separation efter ægteskabslovens § 30, stk. 1, da det heller ikke havde været muligt at vurdere, om manden, der udeblev fra vilkårsforhandling og ikke udtalte sig under sagen, var enig i skilsmisse. Sagen blev efter anmodning fra hustruen indbragt for familieretten. Hustruen opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces og anmodede herefter om fri proces, hvilket familieretten afslog.

Østre Landsret stadfæstede (med dissens) den 11. september 2023 (U 2023.5522 Ø og TFA 2023.449/2 Ø) familierettens afgørelse. Landsretten henviste som i den ovennævnte sag til forarbejderne til retsplejelovens § 452, stk. 7, og flertallet fandt herefter, at der efter sagens karakter ikke var grundlag for undtagelsesvist at meddele hustruen fri proces. Det, der var anført om hustruens personlige forhold, kunne ikke føre til et

andet resultat, og disse dommere stemte derfor for at stadfæste familierettens afgørelse om afslag på fri proces. Mindretallet stemte for at ændre familierettens afgørelse, således at hustruen blev meddelt fri proces, og lagde i den forbindelse navnlig vægt på hustruens sprogkundskaber og varigheden af hendes ophold i Danmark, ligesom der også blev lagt vægt på, at spørgsmålet i sagen (skilsmisse på grund af vold) rimeligvis kunne have givet anledning til mundtlig forhandling. Der blev truffet afgørelse efter stemmeflertallet.

Ophævelse af rejseforbehold i forældreansvarssag

Den 28. november 2023 (PBN 23/45595) meddelte familieretsnævnet en advokat kæretilladelse til landsretten i en sag, hvor familieretten havde bestemt, at et rejseforbehold ikke skulle ophæves i en forældremyndighedssag vedrørende et anbragt barn. Det følger af retsplejelovens § 334, stk. 3, at der ved beskikkelse af en bestemt advokat for en part, ikke tilkommer den pågældende advokat godtgørelse for rejseudgifter ud over, hvad en advokat, der er antaget ved den pågældende ret, ville være berettiget til, medmindre retten bestemmer andet.

I den pågældende sag havde familieretten beskikket en bestemt advokat for en part med begrænset rejseforbehold. Familieretten havde i den forbindelse henvist til, at sagen drejede sig om ophævelse af den fælles forældremyndighed over parternes fællesbarn, og at hverken sagens karakter eller den omstændighed, at advokaten havde repræsenteret parten under møder i Børne- og Ungeudvalg og Ankestyrelsen i en sag om anbringelse af barnet, udgjorde et tilstrækkeligt grundlag for at fravige udgangspunktet, hvorefter beskikkelse sker med rejseforbehold. Det forhold, at parten havde bopæl i den retskreds, hvor advokatens kontor var beliggende, kunne ikke føre til en anden vurdering.

Vestre Landsret ændrede den 2. januar 2024 (FM 2024.7 V) familierettens afgørelse, således at rejseforbeholdet blev ophævet. Landsretten lagde i den forbindelse vægt på omfanget af den klientrelation, der siden 2019 havde bestået mellem advokaten og parten, og de begrænsede meromkostninger, der ville være forbundet med ophævelse af rejseforbeholdet.

5.4 Kommunikation

Du kan få nærmere information om behandling af alle sager i Procesbevillingsnævnet og herunder i familieretsnævnet på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Du kan desuden få en række praktiske informationer om familieretlige sagers behandling på www.familieretshuset.dk.

Du kan også få information om sagers forløb i en af landets 24 familieretter på www.domstol.dk.

Hvis du i øvrigt har spørgsmål til en familieretlig sags behandling, er du også altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnet enten via mail til post@procesbevillingsnaevnet.dk, post@pbn.dk eller på telefon 33 12 13 20.

6. Nævnets virksomhed i 2023 i afdelingen for fri proces

6.1 Generelt

Procesbevillingsnævnet har i 2023 afholdt 25 møder i afdelingen for fri proces.

Den 1. januar 2023 var 137 sager uafsluttede.

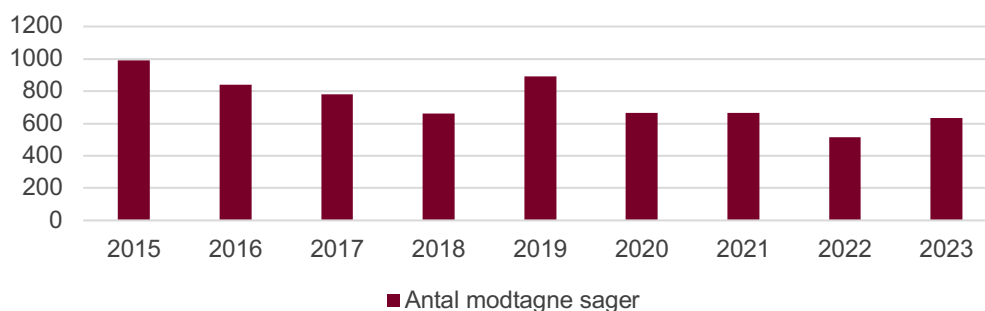
Nævnet har i 2023 modtaget 635 sager om fri proces.

Tabel 6.1 Udviklingen i antal modtagne sager i afdelingen for fri proces

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antal	992	840	782	662	892	664	666	513	635

Her er de modtagne sager fra 2015 til 2023 vist i et søjlediagram:

Figur 6.1: Udviklingen i antal modtagne sager

Der er i 2023 blevet afsluttet 598 sager. Af de 598 sager er 50 sager blevet afgjort uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence mv.).

Der var herefter den 31. december 2023 174 uafsluttede sager.

Et udvalg af de sager, som er afgjort af nævnet i 2023, er omtalt nærmere i kapitel 7.

6.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2023

Nævnet har i 2023 afgjort 548 sager, der fordeler sig således:

Tabel 6.2 Fordeling af de afgjorte nævnsbehandlede sager

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning	Fristafslag	Afvisning	I alt
Fri proces til sager i 1. instans	48	355	20	8	17	448
Fri proces til appelsager	12	48	4	2	20	86
Godtgørelse efter § 336*	0	5	1	0	1	7
International retshjælp	1	4	0	0	0	5
Aktindsigtsklager	0	2	0	0	0	2
I alt	61	414	25	10	38	548

*Kategorien omhandler sager om godtgørelse efter retsplejelovens § 336 og omfatter både sager i 1. instans og appelsager

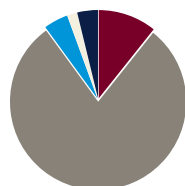
I kolonnerne for bevillinger og hjemvisning indgår også delvise bevillinger eller delvise hjemvisninger, hvilket også gælder for oversigterne vedrørende de enkelte bestemmelser i de følgende afsnit.

I kolonnen for stadfæstelse indgår også sager, hvor nævnet har stadfæstet Civilstyrelsens afslag på genoptagelse af en ansøgning om fri proces. I 2023 har nævnet stadfæstet 6 afgørelser om Civilstyrelsens afslag på genoptagelse. Alle 6 sager vedrørte fri proces til sager i 1. instans.

Kolonnen med afvisning dækker blandt andet over sager, hvor nævnet har afvist at behandle sagen under henvisning til, at ansøgningen eller klagen er indgivet for sent i forhold til retssagens hovedforhandling. Kolonnen omfatter endvidere sager, hvor nævnet har stadfæstet Civilstyrelsens afgørelse om afvisning, og sager der er bortfaldet.

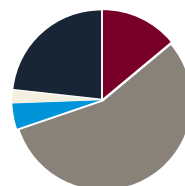
Fordelingen af afgjorte sager om fri proces til henholdsvis sager i 1. instans og appelsager er grafisk angivet i nedenstående figur:

Figur 6.2 Fri proces til sager i 1. instans

■ Bevillinger ■ Stadfæstelse
 ■ Hjemvisning ■ Fristafslag
 ■ Afvisning

Figur 6.3 Fri proces til appelsager

■ Bevillinger ■ Stadfæstelse
 ■ Hjemvisning ■ Fristafslag
 ■ Afvisning

6.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets tre afdelinger.

Sagsbehandlingstiden bliver beregnet som den tid, der går, fra Procesbevillingsnævnet modtager sagen, til den afsluttes, og heri indgår den tid, som medgår til indhentelse af nødvendige oplysninger mv.

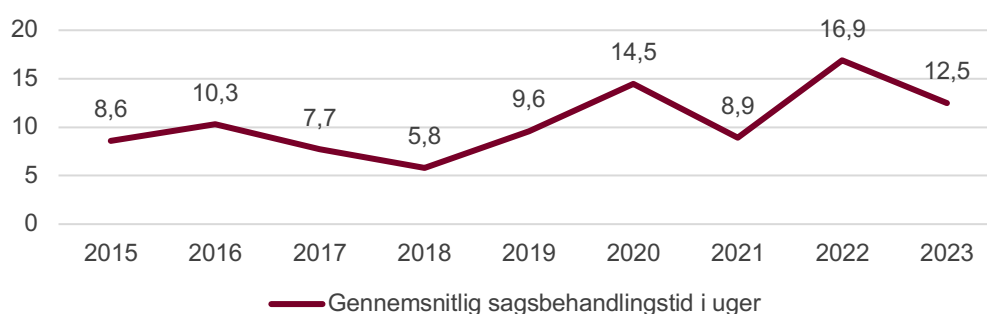
En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2023 (598 sager) i afdelingen for fri proces giver følgende resultat:

Tabel 6.3 Sagsbehandlingstiden

Sagsbehandlingstid	I alt
Under 4 uger	6 %
Under 6 uger	13 %
Under 8 uger	23 %
Under 10 uger	36 %
Under 12 uger	60 %
Under 14 uger	68 %
Under 16 uger	74 %
Alle	100 %
Antal sager i alt	598

Det bemærkes, at der i sagsbehandlingstiden indgår den tid, som er medgået til indhentelse af nødvendige bilag fra klageren, Civilstyrelsen og retterne samt eventuel kontradiktion.

Figur 6.4: Udviklingen i den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i perioden 2015-2023

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for fri proces var i 2023 på 12,5 uger. Der er således tale om en forbedring på 4,4 uger i forhold til 2022, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var på 16,9 uger.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen i 2023 var 11,8 uger, hvis man fratrækker de 10 % af sagerne med kortest sagsbehandlingstid og de 10 % af sagerne med længst sagsbehandlingstid.

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 8 uger.

6.1.3 Anmodning om genoptagelse

Procesbevillingsnævnet journaliserer anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt i særskilte sager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har således udover de ovenfor nævnte antal sager på 635 i 2023 modtaget 63 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen for fri proces.

Der var den 1. januar 2023 20 uafsluttede sager om genoptagelse fra året før.

69 anmodninger om genoptagelse blev afsluttet i 2023 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 12,8 uger.

Der var herefter 14 uafsluttede genoptagelsessager ved årets afslutning.

Nævnets afdeling for fri proces har bemyndiget afdelingsformanden til at meddele afslag på genoptagelse, når der ikke er grundlag for at genoptage behandlingen af en sag, fordi der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger. Afdelingsformanden har endvidere bemyndigelse til at træffe afgørelse om genoptagelse og meddele yderligere fri proces i genoptagelsessager om påstandsudvidelse vedrørende de samme påstande, som det samlede nævn tidligere har meddelt fri proces til. Endelig er der bemyndigelse til, at afdelingsformanden træffer afgørelse om genoptagelse og meddeler fri proces til en betalingspåstand i sager, hvor det samlede nævn tidligere har meddelt bevilling til en anerkendelsespåstand.

Af de 69 afsluttede sager om genoptagelse blev 3 sager afsluttet uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed mv.).

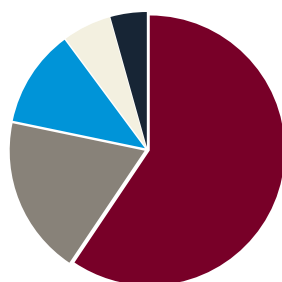
De øvrige nævnsbehandlede sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.4 Nævnsbehandlede sager om genoptagelse

	Genoptagelse og bevilling	Afslag på genoptagelse	Genoptagelse og fastholdelse	Genoptagelse og hjemvisning	I alt
Det samlede nævn	11	7	8	1	27
Afdelingsformand	2	34	0	3	39
I alt	13	41	8	4	66

I kolonnerne med genoptagelse og bevilling og genoptagelse og hjemvisning indgår også delvise bevillinger og delvise hjemvisninger.

Figur 6.5: Fordeling af afgjorte anmodninger om genoptagelse

- Afslag på genoptagelse
- Genoptagelse og bevilning
- Genoptagelse og fastholdelse
- Genoptagelse og hjemvisning
- Tilbagekaldt, henlagt eller videresendt

Fornyede anmodninger om genoptagelse vedrørende samme fri proces-sag bliver typisk journaliseret på samme sag som den første genoptagelsesansøgning, og nævnet har derfor udover de nye genoptagelsesansøgninger desuden modtaget og behandlet et ikke nærmere opgjort antal fornyede genoptagelsesansøgninger.

6.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har i 2023 desuden modtaget 13 anmodninger om aktindsigt,

Der var ingen ubehandlede anmodninger om aktindsigt pr. 1. januar 2023.

13 anmodninger om aktindsigt blev afsluttet i 2023 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 1,1 uger. Der henstod herefter ingen uafsluttede sager om aktindsigt ved årets afslutning.

6.2 Fri proces til sager i 1. instans

6.2.1 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet 50 sager efter retsplejelovens § 325.

3 af sagerne omhandlede betingelsen om, at ansøger ikke må have en retshjælpsforsikring, der dækker omkostninger forbundet med sagen.

Sagerne fordeler sig på følgende måde mellem stadfæstelse og hjemvisning og på, om nævnet traf afgørelse alene efter retsplejelovens § 325, eller om nævnet tillige traf afgørelse efter retsplejelovens § 329.

Tabel 6.5 Retshjælpsforsikring

	Stadfæstelse	Hjemvisning	I alt
§ 325	2	0	2
§ 325 og § 329	0	1	1
I alt	2	1	3

47 af de 50 realitetsbehandlede sager efter retsplejelovens § 325 vedrørte de økonomiske betingelser for fri proces.

Disse sager fordeler sig på følgende måde mellem stadfæstelse og hjemvisning og på, om nævnet traf afgørelse alene efter retsplejelovens § 325, eller om nævnet tillige traf afgørelse efter retsplejelovens § 329.

Tabel 6.6 De økonomiske betingelser

	Stadfæstelse	Hjemvisning	I alt
§ 325	21	6	27
§ 325 og § 329	19	1	20
I alt	40	7	47

De 7 hjemviste sager dækker blandt andet over sager, hvor der i forbindelse med klagen over Civilstyrelsens afgørelse var fremsendt yderligere økonomiske oplysninger til Procesbevillingsnævnet, og hvor nævnet fandt, at de økonomiske betingelser var opfyldt. 2 af sagerne blev hjemvist, fordi nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afslå fri proces under henvisning til, at sagens omkostninger kunne antages at blive uvæsentlige i forhold til indtægtsgrundlaget, jf. retsplejelovens § 325, stk. 2.

I 1 af de hjemviste sager fandt nævnet, at der var grundlag for at se bort fra, at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt, jf. forarbejderne til retsplejelovens § 329. Nævnet hjemviste således sagen med henblik på Civilstyrelsens stillingtagen til, om de øvrige betingelser i retsplejelovens § 328 for at meddele fri proces var opfyldt.

6.2.2 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet 334 sager efter retsplejelovens § 328.

Bevillinger

Nævnet meddelte bevilling i 38 sager. Heraf var 27 af sagerne omfattet af bestemmelsen i retsplejelovens § 328, stk. 3, hvorefter lejere, arbejdstagere og skadelidte anses for at have rimelig grund til at føre proces i retssager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade, medmindre forhold som nævnt i § 328, stk. 2, nr. 2-5, klart taler imod.

I tallene indgår også delvise bevillinger, dvs. sager, hvor der er meddelt fri proces til en del af sagen, og hvor Civilstyrelsens afgørelse i øvrigt blev stadfæstet.

Stadfæstelser

Nævnet stadfæstede 286 sager om afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328.

Sagerne fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.7 Stadfæstelse af Civilstyrelsens afgørelse

§ 328, stk. 1	78
§ 328, stk. 1, og § 329	104
§ 328, stk. 3	75
§ 328, stk. 3, og § 329	8
§ 328, stk. 4, nr. 1 (erhvervsafslag)	10
§ 328, stk. 4, nr. 1 (erhvervsafslag) og § 329	4
§ 328, stk. 4, nr. 2 (injurieafslag)	1
§ 328, stk. 4, nr. 2 (injurieafslag) og § 329	0
Civilstyrelsens afslag på genoptagelse	6
I alt	286

Hjemvisninger

Nævnet hjemviste 10 sager til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling.

Af de 10 sager blev 3 sager hjemvist som følge af, at nævnet vurderede, at ansøgning om fri proces ikke var indgivet for sent i forhold til hovedforhandlingen i sagen. 3 sager blev hjemvist, fordi nævnet fandt, at der tillige var ansøgt om fri proces efter retsplejelovens § 329, og Civilstyrelsen ikke havde taget stilling til denne del af ansøgningen.

De resterende sager blev hjemvist til Civilstyrelsen af forskellige andre årsager.

Emnefordeling

De realitetsbehandlede 334 sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.8 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager i 1. instans efter § 328

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Ansættelsesret	1	7	0
Erstatning, personskade	26	76	1
Erstatning, rådgiveransvar	0	1	1
Erstatning, andet	1	14	3
Familie- og arveret	3	15	0
Fast ejendom	0	8	0
Formueret	1	6	1
Forældremyndighed, bopæl og samvær	2	6	0
Lejeret	2	9	1
Skatteret	0	2	0
Sociale ydelser	1	4	0
Udlændingeret	0	0	0
Andet	1	113	3
Særlige afvejningshensyn*			
Erhvervsager (§ 328, stk. 4, nr. 1)	-	15	0
Injuriesager (§ 328, stk. 4, nr. 2)	-	1	0
Strafbart forhold (forarbejder til § 328)	-	9	0
I alt	38	286	10

* Kategorien "særlige afvejningshensyn" vedrører tilfælde, hvor der er begrænset adgang til fri proces efter særlige bestemmelser i retsplejelovens § 328, stk. 4, eller forarbejderne til § 328. Hvis nævnet meddeler bevilling i sådanne situationer vil sagen statistisk blive rubriceret under det relevante materielle emne.

6.2.3 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet 39 sager alene om fri proces efter retsplejelovens § 329.

Nævnet meddelte bevilling i 10 sager.

I 27 sager stadfæstede nævnet afslag på fri proces alene i medfør af retsplejelovens § 329.

Nævnet hjemviste 2 sager til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling.

De realitetsbehandlede sager fordeler sig på følgende måde:

Tablet 6.9 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager i 1. instans efter § 329

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Ansættelsesret	2	0	0
Erstatning, personskade	3	15	0
Erstatning, andet	0	3	0
Fast ejendom	4	1	0
Formueret	0	1	0
Lejeret	0	0	0
Skatteret	0	1	0
Sociale ydelser	0	1	0
Udlændingeret	1	0	0
Andet	0	5	2
Særlige afvejningshensyn*			
Erhvervsager	-	0	0
Strafbart forhold	-	0	0
I alt	10	27	2

* Kategorien "særlige afvejningshensyn" vedrører tilfælde, hvor der er begrænset adgang til fri proces. Hvis nævnet meddeler bevilling i sådanne situationer vil sagen statistisk blive rubriceret under det relevante materielle emne.

6.3 Fri proces til appelsager

6.3.1 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet 2 sager efter retsplejelovens § 325.

I den ene sag stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afgørelse om, at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt, og nævnet traf tillige afgørelse om stadfæstelse af afslag i henhold til retsplejelovens § 329. I den anden sag, hvor Civilstyrelsen havde meddelt afslag under henvisning til, at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt, hjemviste nævnet sagen til fornyet behandling i Civilstyrelsen, fordi der i forbindelse med klagen

var fremsendt yderligere økonomiske oplysninger til Procesbevillingsnævnet, og nævnet fandt, at de økonomiske betingelser herefter var opfyldt.

6.3.2 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet 52 sager efter retsplejelovens § 328.

Bevillinger

Nævnet meddelte bevilling i 9 sager.

Stadfæstelser

Nævnet stadfæstede 41 sager om afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328.

Sagerne fordeler sig på følgende måde:

Tablet 6.10 Stadfæstelse af Civilstyrelsens afgørelse

§ 328, stk. 1	35
§ 328, stk. 1, og § 329	5
§ 328, stk. 4, nr. 1 (erhvervsafslag)	0
§ 328, stk. 4, nr. 1 (erhvervsafslag) og § 329	0
Civilstyrelsens afslag på genoptagelse	0
Civilstyrelsens fastholdelse af tidligere afgørelse	1
I alt	41

Hjemvisninger

Nævnet hjemviste 2 sager til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling.

Begge sager blev hjemvist, fordi nævnet vurderede, at ansøgning om fri proces ikke var indgivet for sent i forhold til hovedforhandlingen i sagen.

Emnefordeling

De realitetsbehandlede 52 sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.11 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager om appel efter § 328

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Ansættelsesret	0	1	0
Erstatning, personskade	1	7	0
Erstatning, rådgiveransvar	0	1	0
Erstatning, andet	0	1	0
Familie- og arveret	0	4	1
Fast ejendom	0	1	0
Formueret	0	1	0
Forældremyndighed, bopæl og samvær	7	22	1
Lejeret	1	0	0
Andet	0	3	0
Særlige afvejningshensyn*			
Erhvervsager (§ 328, stk. 4, nr. 1)	-	0	0
Injuriesager (§ 328, stk. 4, nr. 2)	-	0	0
Strafbart forhold (forarbejder til § 328)	-	0	0
I alt	9	41	2

*Kategorien "særlige afvejningshensyn" vedrører tilfælde, hvor der er begrænset adgang til fri proces efter særlige bestemmelser i retsplejelovens § 328, stk. 4, eller forarbejderne til § 328. Hvis nævnet meddeler bevilling i sådanne situationer vil sagen statistisk blive rubriceret under det relevante materielle emne.

6.3.3 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet 10 sager om fri proces efter retsplejelovens § 329. Nævnet meddelte bevilling i 3 sager, og nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afslag på fri proces efter denne bestemmelse i 6 sager. I 1 sag hjemviste nævnet en del af sagen til fornyet behandling i Civilstyrelsen, fordi nævnet fandt, at de økonomiske betingelser var opfyldt og stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse efter retsplejelovens § 329.

De realitetsbehandlede sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.12 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager om appel efter § 329

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Erstatning, personskade	1	3	0
Erstatning, andet	0	0	1
Fast ejendom	1	1	0
Forældremyndighed, bopæl og samvær	0	0	0
Formueret	0	2	0
Andet	1	0	0
I alt	3	6	1

6.4 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336

Nævnet har i 2023 realitetsbehandlet 6 sager efter retsplejelovens § 336, hvorefter der kan ydes en ansøger, som har en retshjælpsdækning, der dækker omkostninger forbundet med sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum, og de sædvanlige betingelser for fri proces endvidere er opfyldt.

I 5 sager stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afslag på godtgørelse efter bestemmelsen.

I 1 sag hjemviste nævnet sagen til Civilstyrelsen med henblik på, at styrelsen skulle tage stilling til, om klageren på tidspunktet for sagens anlæg havde rimelig grund til at føre proces, jf. retsplejelovens § 336, jf. § 328, stk. 1.

6.5 Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt

Procesbevillingsnævnet har i 2023 behandlet 2 klager over Civilstyrelsens afgørelse om aktindsigt. I begge sager stadfæstede Procesbevillingsnævnet Civilstyrelsens afgørelse om ikke at meddele aktindsigt i Civilstyrelsens interne arbejdsdokumenter.

6.6 Klager over Civilstyrelsens afgørelser efter retshjælpsloven

Procesbevillingsnævnet har i 2023 behandlet 5 klager over Civilstyrelsens afgørelse efter lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner. I 4 sager stadfæstede Procesbevillingsnævnet Civilstyrelsens afgørelse, og i 1 sag meddelte Procesbevillingsnævnet bevilling.

7. Konkrete sager, der er afgjort i 2023 i nævnets afdeling for fri proces

7.1 Generelt

Der er i dette kapitel beskrevet en række af de problemstillinger, som nævnet bliver præsenteret for i afdelingen for fri proces, og som har været særligt aktuelle i 2023. Der er i den forbindelse medtaget en beskrivelse af et fåtal af nævnets afgørelser. De valgte afgørelser er ikke repræsentative for nævnets samlede sagsbehandling og praksis i 2023, men må anses for nedslag, der alene tjener som eksempler for at tydeliggøre problemstillingerne og nævnets behandling heraf. For et overblik over nævnets samlede afgørelser, herunder meddelelse af bevillinger, henvises til kapitel 6 om nævnets virksomhed i 2023 i afdelingen for fri proces.

Reglerne om fri proces er i retsplejelovens kapitel 31 om retshjælp og fri proces. Bestemmelserne om fri proces, som nævnet træffer afgørelser efter, er navnlig i § 325 om de økonomiske betingelser for at opnå fri proces, i § 328 om de almindelige grunde til at meddele fri proces og i § 329 om de særlige grunde til at meddele fri proces. Nævnet træffer herudover i få sager afgørelse efter bestemmelserne i retsplejelovens § 336 om godtgørelse for udgifter, som allerede er afholdt eller pålagt i forbindelse med en retssag. Nævnet tager desuden i sjældne tilfælde stilling til ansøgninger om retshjælp efter reglerne i lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager ved internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner (retshjælpsloven). Endelig tager nævnet til tider stilling til ansøgninger om fri proces, hvor det er Rigsombudsmanden på Færøerne, der har truffet afgørelse i den foregående instans. I disse sager findes reglerne om fri proces i den nye færøske retsplejelov, der trådte i kraft den 1. januar 2021, og reglerne er i næsten fuldt omfang svarende til de danske regler. De nævnte danske regler er medtaget som bilag D, E og F til årsberetningen.

Ansøgninger om fri proces mv. efter ovennævnte bestemmelser skal indgives til Civilstyrelsen (eller Rigsombudsmanden på Færøerne), og Procesbevillingsnævnet er i den forbindelse klageinstans i forhold til de afgørelser, som Civilstyrelsen (og

Rigsombudsmanden) træffer. Klage over et afslag på fri proces skal indgives til nævnet senest fire uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

Domstolene kan også tage stilling til ansøgninger om fri proces i en række tilfælde, hvor fri procesmyndighederne (Civilstyrelsen, Rigsombudsmanden på Færøerne og Procesbevillingsnævnet) ikke har kompetence til at træffe afgørelse, hvilket er nærmere reguleret i navnlig retsplejelovens § 327.

7.2 Kompetence

Der opstår løbende sager, hvor der kan være tvivl om, hvorvidt det er fri procesmyndighederne eller domstolene, der har kompetence til at give fri proces. Fri procesmyndighedernes kompetence til at give fri proces er reguleret i retsplejelovens § 328 og § 329, mens domstolenes kompetence navnlig er reguleret i § 327, der blandt andet angår fri proces til visse familieretlige sager i første instans og til appelsager, når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten.

Der findes dog også i retsplejeloven udover § 327 flere andre hjemler, som regulerer domstolenes kompetence til at meddele fri proces. Hvis der er tale om en fogedsag, reguleres domstolenes kompetence i § 500, stk. 2, hvorefter fogedretten kan give en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter § 325, fri proces, hvis den pågældende har behov for advokatbistand for fogedretten. I disse tilfælde vil fri procesmyndighederne alene have kompetence til at meddele fri proces efter bestemmelsen i retsplejelovens § 329, hvorefter der kan gives fri proces, når særlige grunde taler for det. Det er dog i så fald, som ved andre sager om fri proces, en forudsætning, at ansøgningen er indgivet i god tid inden hovedforhandlingen af sagen eller ved manglende hovedforhandling tidspunktet for afslutningen af sagen, således at ansøgningen om fri proces kan færdigbehandles, inden retssagen er afsluttet. Nævnets praksis om for sent søgt er nærmere beskrevet under afsnit 7.4.

Fri procesmyndighederne havde kompetence til at meddele fri proces efter retsplejelovens § 329 i en fogedsag, hvor der dog var søgt for sent, idet der var søgt om fri proces 7 dage før sagens retsmøde (hovedforhandlingen)

Ansøgeren ønskede fri proces til en fogedsag om ophævelse af ansøgerens boliglejemål, der var blevet indbragt for fogedretten af udlejeren den 18. januar 2023. Ansøgeren havde ved advokat den 10. marts 2023 søgt Civilstyrelsen om fri proces efter retsplejelovens § 328. Der var retsmøde i fogedretten den 17. marts 2023, som måtte sidestilles med en hovedforhandling i en civil sag.

Ansøgeren opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces, og fogedretten havde derfor kompetence til at meddele fri proces til sagen i medfør af retsplejelovens § 500, stk. 2. Civilstyrelsen og Procesbevillingsnævnet havde alene kompetence til at meddele fri proces efter § 329.

Civilstyrelsen afviste sagen med henvisning til, at der var søgt for sent. Civilstyrelsen havde i den forbindelse ikke taget stilling til spørgsmålet om kompetence.

Procesbevillingsnævnet fandt, at selvom ansøgeren ikke havde ansøgt om fri proces efter retsplejelovens § 329, så havde Civilstyrelsen og Procesbevillingsnævnet kompetence efter denne bestemmelse. Procesbevillingsnævnet fandt dog tillige, at der var grundlag for at afvise sagen med henvisning til, at der var søgt for sent, og nævnet stadfæstede herefter Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 27. april 2023 (PBN 23/13058) (Civilstyrelsen 23-210-14341).

Hvis retten har særlig hjemmel til at beskikke en advokat for en part, hvilket er tilfældet i nogle sagstyper, og sådanne hjemler findes forskellige steder i retsplejeloven, udelukker dette ikke nødvendigvis, at fri procesmyndighederne også har mulighed for at meddele den pågældende fri proces. I eksempelvis værgemålssager, hvor retten efter retsplejelovens § 460 kan beskikke en advokat for sagens parter, hvis de har behov for advokatbistand, vil der tillige kunne søges om fri proces til sagen hos Civilstyrelsen.

Fri procesmyndighederne havde kompetence til at meddele fri proces til en værgemålssag, hvor retten tillige havde mulighed for at beskikke en advokat

Ansøgeren ønskede fri proces til en værgemålssag angående ansøgerens udviklingshæmmede datter. I ansøgningen til Civilstyrelsen angav ansøgeren, at der blev søgt om fri proces efter retsplejelovens § 328.

Civilstyrelsen afviste sagen med henvisning til, at der ikke var hjemmel i retsplejelovens § 328, jf. § 325, til at meddele fri proces til sager om værgemål. Civilstyrelsen havde i sin begrundelse henvist til, at retten efter retsplejelovens § 460 kunne beskikke en advokat for ansøgeren, hvis retten fandt, at der var behov for advokatbistand.

Procesbevillingsnævnet fandt, at det forhold, at ansøgeren i den konkrete sag havde mulighed for at bede retten om beskikkelse af en advokat, ikke udelukkede, at ansøgeren tillige kunne søge om fri proces til sagen hos Civilstyrelsen. Nævnet hjemviste derfor sagen til Civilstyrelsen.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 30. juni 2023 (PBN 23/18896) (Civilstyrelsen 23-210-14767).

I nogle særlige tilfælde kan der opstå tvivl om, hvorvidt der indbyrdes mellem fri procesmyndighederne er den nødvendige kompetence til at påse de samme forhold. Med andre ord behandler Procesbevillingsnævnet til tider klager over Civilstyrelsens afgørelser, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt nævnet er kompetent til at tage stilling til den pågældende sag.

Som eksempel på et tilfælde, hvor Procesbevillingsnævnet ikke har kompetence, kan nævnes særskilte klager over Civilstyrelsens afslag på hastebehandling af en sag om fri proces. Dette forhold vil dog kunne inddrages under en eventuel senere klagesag ved nævnet i forbindelse med Civilstyrelsens efterfølgende afgørelse om afslag på fri proces. Generelle klager over Civilstyrelsens sagsbehandling vil i stedet kunne indbringes for Folketingets Ombudsmand.

Som eksempel på et tilfælde, hvor Procesbevillingsnævnet derimod har kompetence, kan nævnes klager over Civilstyrelsens afgørelser om afslag på dispensation fra kravet om anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning ved indgivelse af en ansøgning om fri proces. Der er i disse tilfælde ikke tale om et afslag på fri proces i sin klassiske forstand, og spørgsmålet er derfor, om sådanne afgørelser kan påklages til Procesbevillingsnævnet. Procesbevillingsnævnet har i forbindelse med behandlingen af en sag i 2024 fundet, at Civilstyrelsens afgørelser om afslag på dispensation kunne påklages til nævnet.

Procesbevillingsnævnet har kompetence til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på dispensation fra kravet om anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning i forbindelse med en ansøgning om fri proces

Ansøgeren og hans ægtefælle søgte Civilstyrelsen om dispensation fra kravet om anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning ved indgivelse af en ansøgning om fri proces. Civilstyrelsen meddelte afslag herpå ved brev af 18. juli 2023. Der blev ikke givet klagevejledning.

Ansøgeren og hans ægtefælle anmodede herefter Civilstyrelsen om genoptagelse, hvilket Civilstyrelsen meddelte afslag på ved brev af 19. juli 2023. Civilstyrelsen medsendte i den forbindelse den almindelige klagevejledning om klage til Procesbevillingsnævnet.

Ansøgeren påklagede herefter Civilstyrelsens afgørelse om afslag på genoptagelse til Procesbevillingsnævnet. Nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afslag på genoptagelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 23. februar 2024 (PBN 23/38528) (Civilstyrelsen 23-210-15605).

7.3 Sagsoplysning

Ansøgninger om fri proces er ansøgningssager, og det er det klare udgangspunkt, at det er ansøgeren, der skal godtgøre, at der er grundlag for at meddele fri proces, herunder f.eks. at ansøgeren har udsigt til at få medhold i den påstand, der ønskes nedlagt under sagen. Ansøger har således en særlig tilskyndelse til at medvirke til sagens oplysning, og det er naturligt, at ansøgeren bidrager til sagens oplysning, idet denne normalt uden større besvær kan indsende oplysninger om egne forhold, som myndighederne ellers vanskeligt vil kunne komme i besiddelse af.

Der gælder et ulovbestemt officialprincip – et undersøgelsesprincip, hvorefter fri procesmyndighederne skal sørge for sagens tilstrækkelige oplysning. Heri ligger for det første, at myndighederne skal tilvejebringe de nødvendige oplysninger vedrørende sagens faktiske og retlige grundlag, således at der kan træffes afgørelse i sagen. For det andet ligger der et krav om smidig sagsbehandling, hvilket blandt andet medfører, at myndighederne ikke må foretage unødvendige undersøgelser.

I ansøgningssager om fri proces er myndighedernes almindelige pligt til at oplyse sagen således lempet, og myndighederne kan tillægge det processuel skadevirkning, hvis ansøgeren undlader at indsende de pågældende oplysninger, herunder oplysninger, som underbygger, at bevisbyrden under retssagen kan løftes.

Fri procesmyndighederne anmoder almindeligvis ansøgeren om at indsende oplysninger, som denne sidder inde med, eller som ansøgeren uden besvær eller omkostninger kan tilvejebringe, men myndighederne har samtidig ikke pligt til at iværksætte yderligere sagsoplysning – eller at sikre, at ansøgeren gør bestemte forhold gældende – og kan i mangel af de anmodede oplysninger træffe afgørelse på det foreliggende grundlag, såfremt dette må anses for at være tilstrækkeligt. I de tilfælde, hvor det må lægges til grund, at ansøgeren ved en fejl går ud fra, at nogle bestemte bilag mv. er fremsendt til fri procesmyndighederne, vil myndighederne dog gøre ansøgeren opmærksom herpå og anmode om fremsendelse af disse.

Afslag på fri proces til personskadesag, hvor sagens bilag ikke var fremsendt til fri procesmyndighederne

Ansøgeren ønskede fri proces til en personskadesag mod et forsikringsselskab om erstatningsansvar efter en trafikulykke, som ansøgeren var udsat for i 2020. I ansøgningen om fri proces til Civilstyrelsen, der var indgivet af ansøgerens advokat, var der vedhæftet et udkast til en stævning i sagen, og det var blandt andet oplyst, at sagens bilag ikke var vedhæftet grundet deres omfang.

Civilstyrelsen oplyste til advokaten, at der var tale om en ansøgningssag, og at det derfor var ansøgeren, der skulle oplyse sagen ved at tilvejebringe og indsende oplysninger, som ansøgeren mente var af betydning for afgørelsen om fri proces. Civilstyrelsen anmodede samtidig advokaten om at oplyse, hvordan modparten forholdt sig, og om kopi af eventuel korrespondance. Advokaten indsendte herefter en række bilag vedrørende forsikringsselskabets afvisning af erstatningsansvaret, men ikke sagens øvrige bilag, herunder lægelige bilag.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 3, idet ansøgerens manglende udsigt til medhold klart talte imod, at ansøgeren havde rimelig grund til at føre proces. Der blev navnlig lagt vægt på, at de forelagte oplysninger ikke var tilstrækkelige til at overbevise retten.

Ansøgeren klagede uden advokatrepræsentation til Procesbevillingsnævnet. Sekretariatet anmodede i klagesagen ansøgeren om at fremsende kopi af eventuelle processkrifter med bilag i sagen, men foretog ikke yderligere bestræbelser på at indhente sagens bilag. Bilagene blev igen ikke fremsendt.

Procesbevillingsnævnet stadfæstede herefter på det foreliggende grundlag Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 3. marts 2023 (PBN 22/19947) (Civilstyrelsen 22-210-11313).

7.4 Nævnets praksis om for sent søgt

Når der søges om fri proces i Civilstyrelsen, er det efter praksis en betingelse, at ansøgningen er indgivet i god tid inden hovedforhandlingen af sagen, således at ansøgningen om fri proces kan færdigbehandles, inden retssagen er afsluttet. Indgives ansøgningen for sent, vil ansøgningen blive afvist.

Baggrunden for denne praksis om "for sent søgt" er, at det er en forudsætning for at meddele fri proces, at der foreligger en aktuel procesrisiko, dvs. at udfaldet af sagen ikke må være kendt på forhånd. Fri proces har således til formål at lette adgangen til

domstolene og dermed ikke at garantere dækning af sagsomkostninger mv. i allerede afgjorte sager. Der anses som udgangspunkt ikke længere at foreligge en aktuel procesrisiko, når en sag er hovedforhandlet eller afsluttet.

Nævnets praksis om "for sent søgt" er baseret på en helt konkret vurdering af sagen på baggrund af navnlig, hvornår sagen er anlagt, om der kunne være ansøgt om fri proces før, hvornår hovedforhandlingen blev berammet, samt hvornår alle nødvendige oplysninger for sagens behandling er fremsendt.

Efter nævnets praksis vil der som udgangspunkt være ansøgt om fri proces i rette tid, hvis ansøgningen er indgivet til Civilstyrelsen (senest) fire uger før tidspunktet for hovedforhandling af sagen eller ved manglende hovedforhandling tidspunktet for afslutningen af sagen. Dette gælder dog kun, hvis sagen ved indgivelsen er klar til behandling og dermed, at der er vedlagt de bilag og oplysninger, der ifølge bekendtgørelsen om fri proces skal vedlægges ansøgningen. En senere indgivelse af en ansøgning kan efter en konkret vurdering undtagelsesvis anses for rettidigt indgivet ud fra et synspunkt om, hvornår der havde været anledning til at søge, f.eks. i tilfælde af en sags udvikling eller en meget kort berammelsestid.

Ikke for sent søgt i ankesag om ægtefælleskifte, hvor der var søgt om fri proces præcis fire uger før hovedforhandlingen

Ansøgeren ønskede fri proces til en ankesag om ægtefælleskifte. Anken var sket af ansøgeren den 24. marts 2022, og den 23. november 2022 søgte ansøgeren Civilstyrelsen om fri proces. Ankesagen var berammet til hovedforhandling den 21. december 2022. Ansøgningen var indgivet pr. mail, fordi Civilstyrelsens digitale selvbetjeningsløsning var ude af drift den pågældende dag. Det var ikke i ansøgningen oplyst, om ansøgeren var samlevende og/eller havde hjemmeboende børn under 18 år.

Civilstyrelsen afviste sagen med henvisning til, at der var søgt for sent.

Procesbevillingsnævnet fandt, at det var rettidigt at ansøge om fri proces præcis fire uger (28 dage) før hovedforhandlingen, og at der i den konkrete sag ikke var grundlag for at afslå ansøgningen med henvisning til, at der var søgt om fri proces for sent. Nævnet hjemviste herefter sagen til Civilstyrelsen.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 3. februar 2023 (PBN 22/23727) (Civilstyrelsen 22-210-13359).

Den 3. februar 2023 hjemviste Procesbevillingsnævnet desuden to yderligere sager til Civilstyrelsen med lignende problemstillinger. Den ene sag var en lejeretlig sag, hvor der var ansøgt om fri proces 31 dage før hovedforhandlingen. Den anden sag var en familieretlig ankesag om bopæl, hvor der var ansøgt om fri proces 29 dage før hovedforhandlingen.

Procesbevillingsnævnet fandt, at der var søgt om fri proces rettidigt i begge sager, allerede fordi ansøgningerne var indgivet henholdsvis 31 og 29 dage før hovedforhandlingerne.

Procesbevillingsnævnets afgørelser af 3. februar 2023 (PBN 22/24608) (Civilstyrelsen 22-210-13548) og (PBN 22/24625) (Civilstyrelsen 22-210-13342).

For sent søgt i personskadesag, hvor der var søgt om fri proces 24 dage før hovedforhandlingen

Ansøgeren ønskede fri proces til en personskadesag mod et forsikringsselskab. Ansøgeren havde udtaget stævning i sagen den 24. februar 2022, og der var ansøgt om fri proces den 4. november 2022. Der var berammet hovedforhandling til foretagelse den 28. november 2022, og der var således ansøgt om fri proces 24 dage før hovedforhandlingen. Ansøgeren anførte i ansøgningen, at der var søgt om fri proces på dette tidspunkt, fordi ansøgeren først nu opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces, blandt andet fordi ansøgeren nu var blevet enlig. Der var i sagen oplysninger om, at ansøgeren i 2020 og 2021 havde været sygemeldt med sygedagpenge og efterfølgende var blevet tilkendt fleksjob, og at ansøgerens tidligere samlever havde modtaget SU.

Civilstyrelsen afviste sagen med henvisning til, at der var søgt for sent.

Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse om afvisning af sagen med henvisning til, at der var søgt for sent. Nævnet fandt på baggrund af sagens konkrete oplysninger, at det ikke var undskyldeligt, at der først blev ansøgt om fri proces 24 dage før hovedforhandlingen.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 3. februar 2023 (PBN 22/22745) (Civilstyrelsen 22-210-13217).

For sent anmodet om genoptagelse i arbejdsretlig sag, hvor der var anmodet om genoptagelse tre dage før hovedforhandlingen

Procesbevillingsnævnet havde i september 2022 stadfæstet Civilstyrelsens afgørelse om ikke at meddele ansøgeren fri proces til en arbejdsretlig sag anlagt af ansøgerens tidligere arbejdsgiver, idet ansøgeren ikke opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces.

Den 19. december 2022 anmodede ansøgeren Procesbevillingsnævnet om at genoptage sagen under henvisning til, at denne nu opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces. Der var berammet hovedforhandling i sagen den 22. december 2022, og der blev således anmodet om genoptagelse tre dage før hovedforhandlingen.

Procesbevillingsnævnet fandt efter sagens konkrete omstændigheder, at der kunne være anmodet om genoptagelse tidligere end sket, og at det ikke var undskyldeligt, at anmodningen først blev indgivet så tæt på hovedforhandlingen. Nævnet afviste derfor anmodningen om genoptagelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 3. februar 2023 (PBN 22/24791) (Civilstyrelsen 21-210-09581).

Ikke for sent søgt i værgemålssag, hvor der var søgt om fri proces en uge før hovedforhandlingen

Ansøgeren ønskede fri proces til en værgemålssag angående ansøgerens udviklingshæmmede datter. Ansøgeren var forholdsvis ny i Danmark og talte ikke dansk. Anmodningen om værgemål over datteren var blevet indgivet af en person, der havde mødt familien via en dansk kirke.

Den 23. februar 2023 blev sagen oversendt til byretten, i hvilken forbindelse ansøgeren blev underrettet om sagen. Ansøgeren kontaktede herefter en retshjælp, der henviste til en advokat. Ansøgeren havde sit første møde med advokaten den 25. april 2023, og samme dag indgav advokaten en ansøgning om fri proces til Civilstyrelsen. Sagen blev hovedforhandlet den 2. maj 2023, og der blev således ansøgt om fri proces en uge før hovedforhandlingen.

Civilstyrelsen afviste sagen med henvisning til, at der var søgt for sent.

Procesbevillingsnævnet fandt efter sagens konkrete omstændigheder, at der var grundlag for at se bort fra, at ansøgningen først var modtaget en uge før hovedforhandlingen. Nævnet hjemviste herefter sagen til Civilstyrelsen.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 6. oktober 2023 (PBN 23/38698) (Civilstyrelsen 23-210-14767).

7.5 Økonomiske betingelser for fri proces

Det er efter retsplejelovens § 325, stk. 1, som udgangspunkt en betingelse for at opnå fri proces, at man opfylder de økonomiske betingelser, som er nærmere opregnet i bestemmelsens stk. 2-5. Betingelserne er bl.a., at ansøgeren ikke må have et såkaldt "indkomstgrundlag", der overstiger et bestemt niveau (indkomstgrænsen), der bliver reguleret årligt.

De nærmere regler om opgørelsen af indtægtsgrundlaget og den fastsatte indtægtsgrænse findes i bekendtgørelsen om fri proces. Bekendtgørelsen bliver ændret årligt, herunder så bl.a. indtægtsgrænsen kan justeres, men bestemmelserne om, hvorledes indtægten skal opgøres, er almindeligvis uændrede. Ved opgørelsen af indkomstgrundlaget har ansøgerens samlivsforhold betydning, idet indtægtsgrænsen er højere, hvis man er flere i husstanden. Det betyder, at indtægtsgrænsen for ægtefæller/samlevende er højere end for enlige, ligesom der beregnes et tillæg til indkomstgrundlaget for hvert hjemmeboende barn, eller hvert barn man i øvrigt i overvejende grad forsørger.

Udgangspunktet ved vurderingen af, om ansøgeren opfylder de økonomiske betingelser, er, om ansøgerens indtægtsgrundlag ifølge årsopgørelsen for det forrige kalenderår er under eller over indtægtsgrænsen, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 2. Det vil sige, at det i år 2024 er årsopgørelsen for 2022, der skal anvendes, mens det i 2023 var årsopgørelsen for 2021, der skulle anvendes. For gifte og samlevende er det ægtefællernes/samlevernes samlede indkomst ifølge årsopgørelserne for forrige kalenderår, der er relevant. Indtægten opgøres som summen af den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 med tillæg af summen af kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4, aktieindkomsten efter personskattelovens § 4 a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1 og 2. Der ses dog bort fra kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten, hvis summen heraf er negativ, jf. § 1, stk. 2, 2. pkt.

Efter Procesbevillingsnævnets praksis vil en ansøger i tilfælde, hvor en klage, der modtages i perioden til og med november før årsskiftet, men som behandles af nævnet efter årsskiftet, anses for at opfylde de økonomiske betingelser, enten hvis vedkommende opfylder de økonomiske betingelser efter den bekendtgørelse, der var gældende før årsskiftet, eller hvis vedkommende opfylder de økonomiske betingelser efter den bekendtgørelse, der er gældende efter årsskiftet.

De økonomiske betingelser var opfyldt i sag, hvor ansøgningen var indgivet i september før årsskiftet, og hvor indtægtsgrænsen ikke var overskredet efter den tidligere bekendtgørelse, men derimod efter den nugældende bekendtgørelse

Ansøgeren havde i september 2022 indgivet en ansøgning om fri proces til Civilstyrelsen og indsendte i den forbindelse årsopgørelser for 2020, hvorefter de økonomiske betingelser for fri proces var opfyldt, jf. bekendtgørelse nr. 2124 af 25. november 2021. I april 2023 anmodede Civilstyrelsen ansøgeren om at indsende årsopgørelser for 2021, hvilket ansøgeren herefter imødekom.

I juni 2023 meddelte Civilstyrelsen afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke opfyldte de økonomiske betingelser, idet ansøgeren overskred indtægtsgrænsen ifølge årsopgørelser for 2021, jf. bekendtgørelse nr. 1479 af 30. november 2022.

Procesbevillingsnævnet fandt, at Civilstyrelsen på tidspunktet for styrelsens afgørelse ikke havde grundlag for at afslå fri proces under henvisning til, at ansøgeren ikke opfyldte de økonomiske betingelser. Nævnet ændrede herefter Civilstyrelsens afgørelse således, at ansøgeren opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces, jf. retsplejelovens § 325, jf. bekendtgørelse nr. 2124 af 25. november 2021, og hjemviste sagen til Civilstyrelsen, således at styrelsen kunne tage stilling til, om de øvrige betingelser for at meddele fri proces var opfyldt.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 31. august 2023 (PBN 23/37293) (Civilstyrelsen 22-210-12889).

Afviger ansøgerens aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget efter årsopgørelserne, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1. Efter fri procesmyndighedernes praksis vil en indtægtsændring på mindst 15 % over en periode på ca. 3 måneder som udgangspunkt blive anset for at være en væsentlig ændring, og hvorefter de aktuelle indkomstforhold skal lægges til grund. Hvis ansøgerens indkomst over en periode på ca. 3 måneder ikke giver et retvisende billede af ansøgerens aktuelle indkomst, kan fri procesmyndighederne også inddrage oplysninger om indkomstforhold, der ligger uden for denne periode.

Hvis ansøgerens indtægtsgrundlag ifølge årsopgørelsen overstiger indtægtsgrænsen, og der ikke er noget i sagens oplysninger, der indikerer, at ansøgernes aktuelle indkomstforhold afviger væsentligt fra indtægten ifølge årsopgørelsen, vil Procesbevillingsnævnet ikke af egen drift anmode ansøgeren eller dennes repræsentant om at oplyse, hvorvidt de aktuelle indkomstoplysninger måtte afvige væsentligt fra indkomstgrundlaget efter bekendtgørelsens § 1, stk. 1. Nævnet foretager i sådanne tilfælde heller ikke høring af ansøgeren forud for, at nævnet træffer afgørelse.

I 2023 var indtægtsgrænsen 358.000 kr. for enlige uden børn. For ansøgere, der levede i et samlivsforhold, var indtægtsgrænsen 455.000 kr. Hvis ansøgeren havde børn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten boede hos ansøgeren eller i overvejende grad blev forsørget af ansøgeren, blev indtægtsgrænsen forhøjet med 62.000 kr. for hvert barn, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 3 og 4.

7.5.1 Uvæsentlige sagsomkostninger

Efter retsplejelovens § 325, stk. 2, opfylder en ansøger ikke de økonomiske betingelser for fri proces, hvis omkostningerne ved sagen må antages at blive uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag.

Ved vurderingen af, om der i en sag er tale om uvæsentlige omkostninger, tager nævnet først stilling til, om ansøgeren har en så tilpas lav indtægt, at der allerede derfor ikke kan meddeles afslag på fri proces med henvisning hertil. Vurderingen af denne nedre indtægtsgrænse beregnes efter nævnets praksis ud fra den for ansøgeren relevante indtægtsgrænse inklusiv eventuelle børnetillæg ganget med 3 og divideret med 7. Dette gælder både for enlige og samlevende. Omregningsfaktoren på 3/7 er begrundet i kontanthjælpsgrænsen.

Såfremt ansøgerens årsindtægt overstiger den nedre indtægtsgrænse, skal der foretages en vurdering af, om sagens omkostninger vil komme til at udgøre mere end 5 % af ansøgerens årsindtægt, da der i så fald ikke er grundlag for at meddele afslag på fri proces med henvisning til uvæsentlige sagsomkostninger.

I visse sagstyper, herunder navnlig familieretlige sager, er det imidlertid nævnets praksis, at der som det klare udgangspunkt ikke gives afslag efter bestemmelsen om uvæsentlige sagsomkostninger, uanset omkostningerne forbundet med sagen måtte være beskedne.

Hvis der i en konkret sag er faktuelle oplysninger om resultatet af rettens afgørelse om sagsomkostninger i den pågældende retssag, vil disse kunne inddrages i vurderingen af, om der for ansøgeren er tale om uvæsentlige sagsomkostninger.

Uvæsentlige sagsomkostninger i sag, hvor retssagen var afsluttet med forlig under retsmægling, og hvor retten havde fastsat sagsomkostninger

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod sin tidligere samlever i forbindelse med samlivsophævelsen.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet ansøgeren ikke havde udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2.

Under klagesagen ved nævnet oplyste ansøgeren, at parterne i retssagen ved retsmægling havde indgået forlig, hvorved ansøgeren fik delvist medhold i sagen. Retten havde herefter fastsat sagsomkostningerne for den tidligere samlever til i alt 6.600 kr. Ansøgerens årsindtægt ifølge årsopgørelsen for 2021 udgjorde ca. 250.000 kr.

Procesbevillingsnævnet fandt, at der var tale om uvæsentlige sagsomkostninger og stadfæstede herefter Civilstyrelsens afgørelse med ændret hjemmel efter retsplejelovens § 325, stk. 2.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 4. december 2023 (PBN 23/39545) (Civilstyrelsen 22-210-13175).

7.6 De almindelige betingelser for fri proces

Efter retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. § 325, er det en betingelse for at meddele fri proces, at ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces. I denne vurdering indgår blandt andet de momenter, der er nævnt i bestemmelsens stk. 2, det vil sige:

1. sagens betydning for ansøgeren,
2. udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen,
3. sagsgenstandens størrelse,
4. størrelsen af de forventede omkostninger og
5. muligheden for at få sagen behandlet ved Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, et administrativt nævn eller et privat tvistløsningsorgan, der er godkendt af erhvervsministeren.

Af forarbejderne til bestemmelsen er de forskellige momenter nærmere beskrevet, ligesom der nævnes en række sagstyper, hvor en vurdering af de forskellige momenter som udgangspunkt må føre til, at der meddeles henholdsvis gives afslag på fri proces.

I vurderingen af, om ansøgeren har udsigt til medhold i sagen, jf. § 328, stk. 2, nr. 2, fremgår det af forarbejderne til denne bestemmelse, at det skal være overvejende sandsynligt, at ansøgeren får medhold.

Efter den såkaldte formodningsregel i retsplejelovens § 328, stk. 3, anses en ansøger i sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade, hvis ansøgeren er henholdsvis lejer, arbejdstageren eller skadelidte, for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod.

Efter bestemmelserne i § 328, stk. 4, kan fri proces efter stk. 1-3 kun undtagelsesvis gives til 1) sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed, eller 2) sagsøgeren i sager om ærekrænkelser, medmindre en ærekrænkelser af en vis grovhed er udbredt gennem et massemedium eller i øvrigt til en videre kreds.

Det er herudover en grundlæggende betingelse for fri proces, at ansøgeren har en aktuel procesrisiko.

7.6.1 Aktuel procesrisiko

Der er hverken i retsplejelovens bestemmelser om fri proces eller i forarbejderne hertil anført noget krav om aktuel procesrisiko. Det er imidlertid med reglerne om fri proces helt grundlæggende forudsat, at der foreligger en aktuel procesrisiko, når man søger om fri proces. Dette følger navnlig af, at reglerne i retsplejelovens kapitel 31 om fri proces alene finder anvendelse på retssager, der behandles i den borgerlige retsplejes former.

Kravet om aktuel procesrisiko omtales i visse tilfælde som et krav om, at der foreligger en "aktuel tvist" og i visse tilfælde omtales alene, at der "skal foreligge en procesrisiko".

Aktuel procesrisiko er dog mest retvisende, idet der herved henvises til både kravet om tvistens aktualitet og det forhold, at der skal være en procesøkonomisk risiko forbundet med denne tvist.

Udgangspunktet er således, at der skal foreligge en aktuel tvist, hvilket bl.a. betyder, at modpartens stillingtagen til – herunder hel eller delvis bestridelse af ansøgerens krav – skal foreligge som en oplysning på sagen, når man søger om fri proces. Denne betingelse gælder dog alene, for så vidt sagen endnu ikke er anlagt.

Når sagen først er anlagt, vil de forskellige omstændigheder, der fører til, at der ikke længere består en tvist mellem parterne, ikke i sig selv kunne føre til, at der ikke foreligger en aktuel procesrisiko. Det afgørende i den forbindelse er i stedet, om der fortsat består en procesøkonomisk risiko i forbindelse med sagen, altså om ansøgeren fortsat kan blive pålagt at betale omkostninger eller andre udgifter i forbindelse med sagen.

Kravet om aktuel procesrisiko har givet sig til udtryk på en række meget forskelligartede områder i nævnets praksis. Aktuel procesrisiko har således været overvejet bl.a. i forbindelse med sager, hvor ankefristen er udløbet, anken er afvist, sagen er forligt, sagen er hævet, søgsmålsfristen er udløbet og i sager, hvor ansøgeren har en mandatar.

I sager om f.eks. personskadeerstatning i anledning af arbejdsulykker hænder det, at der enten forinden eller sideløbende med en retssag herom bliver genoptaget en sag om den pågældende arbejdsskade på det administrative område.

Kravet om aktuel procesrisiko spiller i disse sager ofte en rolle, idet det kan overvejes, om den pågældende skadelidte bør afvente en behandling på det administrative område forinden anlæggelse/førelse af retssag herom. Sagt med andre ord er det i sådanne tilfælde, hvor en offentlig myndighed genoptager sagsbehandlingen, relevant at vurdere, om den skadelidte på det pågældende tidspunkt har rimelig grund til at føre proces ved domstolene. Det har i den forbindelse ofte betydning, om retssagen allerede er anlagt på tidspunktet for myndighedens genoptagelse af sagen, da der i så fald fortsat vil bestå i hvert fald en procesøkonomisk risiko i forbindelse med sagen.

Selv i det tilfælde, at retssagen endnu ikke er anlagt på tidspunktet for myndighedens genoptagelse af sagen, kan der efter omstændighederne bestå en aktuel procesrisiko. Dette vil afhænge af en nærmere vurdering af den pågældende sags konkrete omstændigheder og sagens retlige grundlag.

Der foreligger efter nævnets praksis også en aktuel procesrisiko, selvom den almindelige ankefrist er udløbet, men det kræver almindeligvis, at ansøgningen om fri proces er indgivet til Civilstyrelsen inden udløbet af ankefristen. Denne praksis har baggrund i Højesterets afgørelse, der er trykt i U 2001.48, og eftersom ansøgeren må formodes at have en rimelig forventning om at opnå oprejsningsbevilling, hvis der bliver meddelt fri proces.

Der kan også foreligge en aktuel procesrisiko, selvom ansøgeren har fået afvist sagen fra domstolene. Det gælder f.eks. i et tilfælde, hvor fogedretten har afvist at behandle ansøgerens krav efter reglerne om betalingspåkrav, men hvor der fortsat vil kunne anlægges en almindelig civil sag herom.

Omvendt vil der som udgangspunkt ikke foreligge en aktuel procesrisiko, hvis en ankesag afvises af landsretten i medfør af retsplejelovens § 368 a, hvorefter landsretten kan afvise at behandle en sag i 2. instans, hvis der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet

udfald end i byretten, og sagen ikke er af principiel karakter eller andre grunde ikke i øvrigt taler for, at sagen skal behandles af landsretten.

Manglende aktuel procesrisiko i familieretlig ankesag om navnlig samvær, hvor landsretten havde afvist at behandle sagen i medfør af retsplejelovens § 368 a

Ansøgeren ønskede fri proces til en ankesag om fastsættelse af samvær. Ansøgeren havde ved familierettens dom mistet del i forældremyndigheden over parternes to børn, og der blev ikke fastsat samvær mellem ansøgeren og børnene. Landsretten afviste ankesagen i medfør af retsplejelovens § 368 a, stk. 1, idet landsretten fandt, at der ikke var udsigt til, at ankesagen ville få et andet resultat end i familieretten.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet ansøgeren ikke havde udsigt til medhold i ankesagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2.

Procesbevillingsnævnet fandt, at ansøgeren henset til landsrettens afvisning af sagen ikke havde en aktuel procesrisiko og stadfæstede herefter Civilstyrelsens afgørelse om afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 17. maj 2023 (PBN 22/25340) (Civilstyrelsen 22-210-12420).

7.6.2 Anke i familieretlige sager

Retten kan efter retsplejelovens § 327, stk. 1, meddele fri proces i sager om bl.a. forældremyndighed, samvær og bopæl i 1. instans, og efter retsplejelovens § 327, stk. 3, til ankesager, såfremt ansøgeren har fået helt eller delvist medhold i den foregående instans, og modparten har anket sagen.

I ankesager, som ikke behandles i den forenklede familiesagsproces, og som er anket af ansøgeren, fordi denne ikke fik medhold i 1. instans, er det derimod fri procesmyndighederne, der har kompetence til at meddele fri proces.

Sager om forældremyndighed, bopæl og samvær har efter deres karakter altid stor betydning for sagens parter. I bemærkningerne til retsplejelovens § 328, stk. 2, nr. 1, nævnes bl.a. sager om forældremyndighed, hvor ansøgeren risikerer at miste forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden, som et eksempel på en sag, som har så afgørende betydning for ansøgeren, at det normalt vil være udslagsgivende, herunder selv om ansøgeren har tabt sagen i første instans og nu ansøger om fri proces til ankesagen.

Det fremgår dog endvidere, at særlige omstændigheder kan begrunde, at udgangspunktet fraviges, og at der dermed ikke gives fri proces. Sådanne særlige omstændigheder kan navnlig bestå i oplysninger om, at ansøgeren har udøvet vold over for barnet eller har misbrugt barnet seksuelt, eller – hvis der er tale om et stort barn (som udgangspunkt over 12 år) – om, at barnet klart ønsker at bo hos den anden af forældrene.

Selvom udgangspunktet i sådanne sager efter forarbejderne er, at der skal meddeles fri proces, vil det i praksis altid bero på en konkret vurdering, om der er grundlag for at meddele fri proces til ankesagen, og der vil i den vurdering også kunne lægges vægt på andre forhold end sagens betydning for ansøgeren, herunder bl.a. hensynet til barnet og processens betydning for barnets tarv.

I sager om fastsættelse af samvær mv. mellem et adopteret barn og barnets biologiske forældre, jf. forældreansvarslovens § 20 a, hvilket navnlig kan ske, hvis barnet forud for adoptionen havde et sådant samvær mv., anvender Procesbevillingsnævnet – navnlig henset til sagens særlige betydning for den samværssøgende biologiske forælder – en lempelig praksis ved vurderingen af, om der skal meddeles fri proces. Denne praksis svarer til den, der anvendes i sager, hvor ansøgeren står til at miste del i forældremyndigheden eller at få ophævet et eksisterende samvær.

Fri proces til ankesag om fastsættelse af samvær med et tvangsbortadopteret barn i medfør af forældreansvarslovens § 20 a

Ansøgerne, der var biologiske forældre til et tvangsbortadopteret barn, ønskede fri proces til en ankesag om fastsættelse af samvær. Barnet var få timer efter fødslen blevet placeret i en plejefamilie med samtykke fra ansøgerne, og ansøgerne havde under anbringelsen samvær med barnet 1 time hver 3. uge. Ankestyrelsen bestemte efterfølgende, at barnet skulle bortadopteret uden samtykke, og afgørelsen blev stadfæstet af byretten.

Ansøgerne ansøgte efterfølgende om fastsættelse af samvær med barnet i medfør af forældreansvarslovens § 20 a, hvilket familieretten afslog.

Ansøgerne ankede dommen til landsretten, i hvilken forbindelse Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgerne ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet de ikke havde udsigt til medhold i ankesagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2.

Under klagesagen ved nævnet fremsendte ansøgerne landsrettens dom i ankesagen, hvorved familierettens dom var blevet ophævet, og sagen var blevet hjemvist til ny behandling i familieretten. Landsretten havde fundet, at familierettens dom ikke byggede på et tilstrækkeligt oplysningsgrundlag, jf. Højesterets afsagte dom trykt i U 2023.2114 H.

Procesbevillingsnævnet fandt, at der var grundlag for at meddele ansøgerne fri proces til deres påstande under ankesagen. Nævnet ændrede herefter Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgerne fri proces efter retsplejelovens § 328.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 26. maj 2023 (PBN 23/14539) (Civilstyrelsen 22-210-13559).

7.7 De særlige betingelser for fri proces

Efter retsplejelovens § 329 kan fri proces gives, når særlige grunde taler for det. Det gælder navnlig, hvis sagen er af principiel karakter, af almindelig offentlig interesse, eller hvis sagen har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervsmæssige situation.

Det fremgår af forarbejderne til retsplejelovens § 329, at sager af principiel karakter eller almindelig offentlig interesse navnlig vil være sager, der rejser hidtil uafklarede lovfortolkningsspørgsmål, sager af mere indgribende betydning over for enkeltpersoner eller grupper samt sager, hvor afgørelsen vil kunne tjene som præjudikat ved senere tilfælde.

Ved vurderingen af, om en sag kan anses for principiel, vil der med udgangspunkt i den ovenfor anførte definition blive lagt vægt på, hvorpå afgørelsen af sagen vil bero. Vil afgørelsen bero på en konkret vurdering af en række nærmere omstændigheder på baggrund af et retligt grundlag, der ikke giver anledning til fortolkningstvivl, vil sagen ikke kunne anses for principiel. Det forhold, at en sag har offentlig interesse, medfører heller ikke i sig selv, at sagen har principiel karakter. Er der derimod tale om, at der er tvivl om forståelsen og anvendelsen af retsregler, der er afgørende for tvistens løsning, vil sagen kunne anses for at være af principiel karakter.

Fri proces til sag om blandt andet afsoningsforhold og eventuel godtgørelse til forvaringsdømt, der havde foretaget juridisk kønsskifte under afsoningen

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod et fængsel og Direktoratet for Kriminalforsorgen om rette afsoningssted, retmæssigheden af kropsvisitationer og betaling af godtgørelse. Ansøgeren, hvis biologiske køn var "mand", identificerede sig som kvinde og havde i 2015 fået juridisk kønsskifte, men ikke en kønsskifteoperation. Ansøgeren var i 1990 blevet idømt forvaring for voldtægt af særlig farlig karakter begået mod en kvinde, og efter at ansøgeren i 2009 var blevet prøveløsladt, begik ansøgeren i 2010 et væbnet røveri. Forvaringsdommen fra 1990 blev i den forbindelse ophævet, og ansøgeren blev idømt en ny forvaringsdom. Ansøgeren gjorde under retssagen bl.a. gældende, at denne skulle afsone på en kvindeafdeling og blive kropsvisiteret af kvindelige fængselsbetjente.

Byretten frifandt ved en dom afsagt i februar 2022 i det væsentligste fængslet og Direktoratet for Kriminalforsorgen, og landsretten stadfæstede efterfølgende i maj 2023 byrettens dom. Landsretten udtalte blandt andet, at "køn" i straffuldbyrdeslovens § 60, stk. 6, som udgangspunkt måtte forstås og skulle anvendes i overensstemmelse med en persons biologiske køn. Landsretten fandt endvidere, at placeringen af ansøgeren på en afdeling for mænd ikke udgjorde en krænkelse af ansøgerens rettigheder efter EMRK artikel 8, herunder idet fængslets afdelingsplacering ikke var funderet i en manglende retlig anerkendelse af ansøgerens juridiske kønsidentitet, men derimod beroede på en sikkerhedsmæssig afvejning. Landsretten tiltrådte endelig, at de foretagne visitationer og urinprøveafleggelse ikke var sket i strid med straffuldbyrdesloven eller udgjorde en krænkelse af EMRK artikel 3. For en yderligere gennemgang af dommene henvises til omtale af sagen i kapitel 4 vedrørende afdelinger for appeltilladelse.

Civilstyrelsen meddelte i juni 2019 afslag på fri proces til byretssagen med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet ansøgeren ikke havde udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2. Civilstyrelsen meddelte tillige afslag efter de særlige grunde i retsplejelovens § 329. Denne afgørelse blev i november 2019 stadfæstet af Procesbevillingsnævnet.

I april 2023 meddelte Civilstyrelsen desuden afslag på fri proces til ankesagen efter både retsplejelovens §§ 328 og 329. Denne afgørelse blev ligeledes påklaget til Procesbevillingsnævnet, der i november 2023 – efter at nævnets afdeling for appeltilladelse i øvrigt havde meddelt ansøgeren tredjeinstansbevilling i sagen – ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgeren fri proces efter retsplejelovens § 329. I december 2023 omgjorde Procesbevillingsnævnet også sin tidligere afgørelse om afslag på fri proces til byretssagen og meddelte fri proces efter retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnets afgørelser af 17. november 2023 (PBN 23/18737) (Civilstyrelsen 22-210-12585) og 22. december 2023 (PBN 23/49518) (Civilstyrelsen 18-210-01115).

Fri proces til ansættelsesretlig sag om udbetaling af endnu ikke modnede betingede medarbejderaktier ved fratrædelse

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod sin tidligere arbejdsgiver (et stort internationalt selskab) om udbetaling af markedsværdien af ansøgerens på fratrædelsestidspunktet endnu ikke modnede betingede medarbejderaktier (Restricted Stock Units) i henhold til en mellem parterne indgåede fratrædelsesaftale. Arbejdsgiveren havde alene udbetalt en "intended value", idet de henviste til, at det fremgik af det øvrige aftalegrundlag vedrørende selskabets aktieafønningsordning, at det var en forudsætning for modningen af aktierne, at medarbejderen fortsat var ansat på modningstidspunktet. Under sagen var der bl.a. uenighed om, hvorvidt selskabets aktieafønningsordning var omfattet af en ændring af aktieoptionsloven, der trådte i kraft i 2019, hvormed der blev indført aftalefrihed til at regulere, hvad der gælder med hensyn til uudnyttede købe- og tegningsrettigheder i forbindelse med ophør af et ansættelsesforhold.

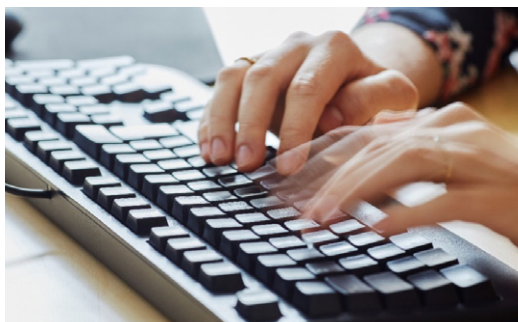
Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces, jf. retsplejelovens § 325, og at der ikke var grundlag for at se bort herfra, jf. forarbejderne til retsplejelovens § 329. Civilstyrelsen meddelte tillige afslag efter de særlige grunde i retsplejelovens § 329. Afgørelsen blev ikke påklaget til Procesbevillingsnævnet.

Ansøgeren fremsendte efterfølgende til Civilstyrelsen en retsbog, hvoraf det fremgik, at byretten henviste sagen til behandling ved Sø- og Handelsretten under henvisning til, at det ikke kunne udelukkes, at lovændringen kunne have betydning for sagens afgørelse, selvom den endelige afgørelse af sagen var en konkret vurdering af de mellem parterne indgåede aftaler. Civilstyrelsen gennemgik i den forbindelse sagen igen, men fastholdt afgørelsen om afslag på fri proces. Det var denne afgørelse, der blev påklaget til Procesbevillingsnævnet.

Procesbevillingsnævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgeren fri proces efter retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 27. oktober 2023 (PBN 23/35421) (Civilstyrelsen 21-210-10668).

Sø- og Handelsrettens dom af 5. februar 2024 (BS-10130/2023-SHR).

Fri proces til sag om prøvelse af Udlændinge- og Integrationsministeriets afgørelse om afslag på bevarelse af dansk indfødsret

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod Udlændinge- og Integrationsministeriet om prøvelse af ministeriets afgørelse om afslag på bevarelse af dansk indfødsret. Ansøgeren var født i USA, og ved fødslen erhvervede ansøgeren både dansk indfødsret og amerikansk statsborgerskab. Ansøgeren indgav kort inden sit fyldte 25. år en ansøgning om bevarelse af dansk indfødsret til Justitsministeriet, der fandt, at ansøgeren havde mistet sin danske indfødsret ved det fyldte 22. år, jf. indfødsretslovens § 8, stk. 1, 1. pkt. Justitsministeriet lagde i den forbindelse blandt andet vægt på, at ansøgeren aldrig havde boet i Danmark og heller ikke havde opholdt sig her i landet under forhold, der tydede på samhörighed med Danmark, herunder at ansøgeren maksimalt havde opholdt sig 5 måneder i Danmark forud for sit fyldte 22. år.

Ansøgeren klagede til Udlændinge- og Integrationsministeriet og gjorde blandt andet gældende, at fortabelsen af ansøgerens danske indfødsret og dermed unionsborgerskabet var i strid med EU-Domstolens dom af 12. marts 2019 i sagen C-221/17, Tjebbes. Ansøgeren henviste i den forbindelse navnlig til, at hun i en fireårig periode havde boet i Rumænien, og at hun havde familiemæssig tilknytning til et andet EU-land. Ministeriet fandt, at der på det foreliggende grundlag ikke var anledning til at ændre Justitsministeriets afgørelse.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces efter de særlige grunde i retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgeren fri proces efter retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 15. februar 2023 (PBN 22/14936) (Civilstyrelsen 22-210-10830).

7.8 Færøerne

Procesbevillingsnævnet tager til tider stilling til ansøgninger om fri proces, hvor det er Rigsombudsmanden på Færøerne, der har truffet afgørelse i den foregående instans.

Reglerne herom findes i den nye færøske retsplejelov (lov nr. 964 af 26. juni 2020), der trådte i kraft den 1. januar 2021 og er territorielt afgrænset til Færøerne. Den nye retsplejelov indebar blandt andet, at de sager, som hidtil havde været behandlet af Civilstyrelsen, fremadrettet skulle behandles af Rigsombudsmanden på Færøerne.

Bestemmelserne om fri proces i den nye færøske retsplejelov findes i lovens kapitel 41, og reglerne er i næsten fuldt omfang svarende til de danske regler. Lovens § 353 angår blandt andet de økonomiske betingelser for fri proces og svarer til den danske retsplejelovs § 325, der er omtalt ovenfor under afsnit 7.5. På samme måde svarer lovens § 356, der er angår de almindelige betingelser for fri proces, herunder rimelig grund, til den danske retsplejelovs § 328, der er omtalt ovenfor under afsnit 7.6. Dette gør sig også gældende for de øvrige regler om fri proces i henholdsvis den færøske og danske retsplejelov.

Det fremgår af de almindelige bemærkninger til LFF nr. 101 af 5. februar 2020, at der i arbejdet med udformningen af lovforslaget er taget udgangspunkt i, at reglerne i den danske retsplejelov overføres til retsplejeloven for Færøerne, medmindre der er færøske forhold, der kan begrunde en ændring. I de tilfælde, hvor en bestemmelse overføres med sproglige ændringer, som ikke har indholdsmæssig betydning, er det anført i de specielle bemærkninger, at bestemmelsen med redaktionelle ændringer svarer til

den relevante bestemmelse i den danske retsplejelov, og at den skal fortolkes i overensstemmelse med forarbejderne hertil og med den praksis, der findes herom.

Rigsombudsmandens afgørelser om afslag på fri proces kan efter de nye regler påklages til Procesbevillingsnævnet. Nævnets afdeling for fri proces har siden reglernes indførelse i 2021 alene modtaget et fåtal af sager, hvoraf nogle af disse ligeledes blev tilbagekaldt. I 2023 har nævnets afdeling for fri proces alene realitetsbehandlet to sager, der omtales i det følgende.

Afslag på fri proces til sag om betaling for arbejder udført på ansøgerens hus

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag om betaling for udført arbejde på ca. 94.000 kr. på ansøgerens hus. Sagen var anlagt af ansøgerens modpart, der havde udført det pågældende tømrer- og reparationsarbejde. Ansøgeren nægtede at betale og påstod frifindelse i sagen, da hun blandt andet mente, at der var mangler ved det udførte arbejde. Ansøgeren nedlagde desuden en påstand om betaling af et modkrav.

Rigsombudsmanden meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, jf. retsplejelovens § 356 (svarer til den danske retsplejelovs § 328).

Procesbevillingsnævnet stadfæstede Rigsombudsmandens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 19. april 2023 (PBN 22/14614) (Rigsombudsmanden 2022-222).

Fri proces til sag om mangler ved en ejendom, hvor ansøgeren var en juridisk person

Ansøgeren, der var en religiøs menighed (juridisk person), ønskede fri proces til en sag om mangler ved en 100 år gammel ejendom, som menigheden havde solgt til en erhvervsvirksomhed, der havde købt ejendommen uden at besigtige den. Erhvervsvirksomheden lagde efterfølgende sag an mod menigheden om betaling af 885.000 kr. grundet mangler ved ejendommen. Ansøgeren nedlagde under sagen påstand om frifindelse.

Rigsombudsmanden meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, jf. retsplejelovens § 356 (svarer til den danske retsplejelovs § 328).

Procesbevillingsnævnet bemærkede, at den rette hjemmel for meddelelse af fri proces til juridiske personer findes i retsplejelovens § 357 (svarer til den danske retsplejelovs § 329). En juridisk person skal dog efter praksis opfylde de samme betingelser, som gælder for fysiske personer i medfør af retsplejelovens § 353 (svarer til den danske retsplejelovs § 325) og § 356 (svarer til den danske retsplejelovs § 328). Ved vurderingen af de økonomiske betingelser lægges der afgørende vægt på, om den juridiske person vil kunne afholde de til sagen forbundne omkostninger uden at lide væsentligt afsavn.

I den konkrete sag fandt Procesbevillingsnævnet, at ansøgeren opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces, og at ansøgeren havde rimelig grund til at føre proces. Nævnet ændrede herefter Rigsombudsmandens afgørelse og meddelte ansøgeren fri proces efter retsplejelovens § 357 (svarer til den danske retsplejelovs § 329) til påstanden om frifindelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 30. maj 2023 (PBN 22/22806) (Rigsombudsmanden 2022-1041).

Retten på Færøernes dom af 9. oktober 2023 (BS-33047/2022-FAR).

Procesbevillingsnævnets besøg på Færøerne

I nogle dage i februar og marts 2024 var Procesbevillingsnævnet (sekretariatschef Hanne Kjærulff og specialkonsulent Agnethe Kern-Jespersen) på besøg på Færøerne. Baggrunden for besøget var en invitation fra Rigsombudsmanden på Færøerne og den færøske advokatforening.

Programmet omfattede blandt andet et oplæg ved Procesbevillingsnævnet om fri procesretlige emner. Oplægget omfattede en gennemgang af Procesbevillingsnævnets opgaver og virksomhed, herunder også med udgangspunkt i de færøske regler samt en gennemgang af de relevante sager, som nævnet havde behandlet efter de nye regler. Ved oplægget deltog henholdsvis advokater, forsikringsselskaber, retshjælpen og repræsentanter fra Retten på Færøerne og anklagemyndigheden.

Derudover var Procesbevillingsnævnet under opholdet på besøg hos politiet/anklagesmyndigheden, Retten på Færøerne, Lagtinget og Rigsombuddet.

Procesbevillingsnævnet oplevede besøget som meget vellykket med gensidig nyttig vinding.

7.9 Andre problemstillinger

7.9.1 Biintervention

Det sker ikke sjældent, at fri proces-myndighederne modtager ansøgninger om fri proces til at biintervenere i en retssag. Ved biintervention rejses der ikke noget nyt krav i sagen, og biintervenienten er ikke part i sagen, men indtræder efter retsplejelovens § 252, stk. 1, til støtte for en af sagens parter. Betingelsen for, at biintervention kan finde sted, er, at retten har givet tilladelse til, at der kan ske indtrædelse, jf. retsplejelovens § 252, stk. 3. Biintervention er ifølge retsafgiftslovens § 4 afgiftsfri, men da retten efter retsplejelovens § 252, stk. 4, kan tillægge eller pålægge den indtrædende sagsomkostninger, vil der kunne foreligge en aktuel procesrisiko i forbindelse med biinterventionen, og som følge heraf vil der også kunne meddeles fri proces.

Ved vurderingen af, om der kan meddeles fri proces til en biintervenient, foretages i praksis en meget konkret vurdering af, om der er rimelig grund til at føre proces (i form af biintervention), herunder om ansøgerens retstilling med rimelighed kræver, at vedkommende indtræder under sagen, herunder at biintervention har selvstændig betydning for sagen.

Ansøgningen om fri proces bør således indeholde en kvalificeret begrundelse for, hvorfor der i den konkrete sag er et selvstændigt behov for biintervention, idet generelle henvisninger til sagens betydning for ansøgeren eller dennes behov for at tilvejebringe oplysninger til sagen ikke i almindelighed kan anses for at være tilstrækkeligt.

I sager, hvor en skadelidt ønsker fri proces til at biintervenere i en arbejdsskadesag mellem et arbejdsskadeforsikringsselskab og arbejdsskademyndighederne, vil det blandt andet kunne indgå i vurderingen, om sagen udover lægelige spørgsmål også rejser spørgsmål om den skadelidtes troværdighed. Det kan eksempelvis være i sager, hvor forsikringsselskabet har foretaget observation af den skadelidte, og denne

observation påberåbes af forsikringsselskabet til støtte for, at skadelidtes funktionsniveau er bedre, end hvad arbejdsskademyndighederne har lagt til grund. Observationer af den skadelidte er dog ikke i sig selv tilstrækkeligt til at meddele fri proces til biintervention, hvis f.eks. den eventuelle uforenelighed mellem observationsmaterialet og arbejdsskademyndighedernes afgørelser beror på en lægefaglig vurdering, og der i øvrigt ikke er konkrete omstændigheder, der indikerer, at arbejdsskademyndighederne ikke vil være i stand til at føre sagen på en for ansøgeren betryggende vis.

Afslag på fri proces til at biintervenere i en arbejdsskadesag anlagt af et forsikringsselskab mod Ankestyrelsen

Ansøgeren ønskede fri proces til som skadelidt at indtræde ved biintervention til støtte for Ankestyrelsen i en arbejdsskadesag anlagt af et forsikringsselskab angående Ankestyrelsens afgørelser om godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne som følge af ansøgerens arbejdsulykke. Ved arbejdsulykken, der fandt sted i 2015, blev ansøgeren påkørt bagfra i sin bil under sit arbejde som taxachauffør, hvorved han pådrog sig smerter i bl.a. nakke og ryg. Hændelsen blev af arbejdsskademyndighederne anerkendt som en arbejdsskade.

I sagen havde forsikringsselskabet blandt andet foretaget observationer af ansøgeren på i alt 17 dage over en periode på ca. 1 år, ligesom forsikringsselskabet havde foretaget en åben søgning (OSINT) af offentligt tilgængelige oplysninger om ansøgeren. Forsikringsselskabet gjorde på den baggrund gældende, at ansøgeren ud fra det frembragte observationsmateriale ikke fremstod med nogen former for nakke- eller skuldergener, men at ansøgeren derimod fremstod med fuldstændigt frie, naturlige og glidende bevægelser, ligesom han ifølge forsikringsselskabet sås at have været aktiv i et tidsmæssigt omfang, som langt oversteg, hvad ansøgeren havde præsteret i det kommunale forløb.

Ansøgeren gjorde til støtte for sin ansøgning om fri proces til at biintervenere navnlig gældende, at sagen havde væsentlig betydning for hans sociale og erhvervsmæssige forhold, og at det var retssikkerhedsmæssigt uholdbart, hvis en skadelidt ikke kunne indtræde i en retssag om skadelidte selv og egne forhold.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 3, med henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at meddele fri proces. Civilstyrelsen meddelte tillige afslag efter de særlige grunde i retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnet tiltrådte nævnets praksis på området, hvorefter der må kræves særlige grunde for, at der kan meddeles en skadelidt fri proces til at biintervenere i en arbejdsskadesag mellem et arbejdsskadeforsikringsselskab og AES og/eller Ankestyrelsen, idet det må være en betingelse, at biintervention har selvstændig betydning for sagen.

Procesbevillingsnævnet stadfæstede herefter Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 26. oktober 2023 (PBN 23/39755) (Civilstyrelsen 22-210-12834).

Fri proces til at biintervenere i en arbejdsskadesag anlagt af et forsikringsselskab mod Ankestyrelsen

Ansøgeren ønskede fri proces til som skadelidt at indtræde ved biintervention til støtte for Ankestyrelsen i en arbejdsskadesag anlagt af et forsikringsselskab angående Ankestyrelsens afgørelse om, at ansøgerens vedvarende forværring af smerter i lænderyggen var en arbejdsskade. Ved arbejdsulykken, der fandt sted i 2013, slog ansøgeren hovedet, brystkassen og lænderyggen i forbindelse med, at den truck han sad på, tippede ud over en rampe og faldt 1½ meter ned.

Ansøgeren henlede Ankestyrelsens opmærksomhed på, at forsikringsselskabets beskrivelse af hændelsesforløbet omkring arbejdsulykken var fundamentalt forkert, herunder fordi trucken gled baglæns og faldt ned fra rampen med bagenden først, og at dette medførte, at der i sagen blev lagt forkerte forudsætninger til grund for spørgsmålene til Retslægerådet. Ansøgeren fremkom i den forbindelse med kommentarer og præciseringer til forsikringsselskabets udkast til spørgetema.

Trucksens faldretning havde ikke tidligere været et tema – heller ikke i en tidligere sag mellem ansøgeren og Ankestyrelsen – og Retslægerådet havde ikke taget stilling hertil i en tidligere erklæring, ligesom Ankestyrelsen i forbindelse med godkendelse af spørgsmål til Retslægerådet ikke havde været opmærksom herpå. Ankestyrelsen fandt på den baggrund, at der kunne være behov for, at Retslægerådet blev spurgt til begge hændelsesforløb, hvis der var uenighed herom.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 3, med henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at meddele fri proces.

Procesbevillingsnævnet fandt efter en helt konkret vurdering af sagens faktiske forhold, at der forelå sådanne omstændigheder, der kunne begrunde, at ansøgeren blev meddelt fri proces til at biintervenere til støtte for Ankestyrelsen i sagen. Procesbevillingsnævnet meddelte herefter ansøgeren fri proces efter retsplejelovens § 328.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 27. oktober 2023 (PBN 23/39247) (Civilstyrelsen 22-210-12733).

7.9.2 Isoleret bevisoptagelse

Reglerne om fri proces findes i retsplejelovens kapitel 31, der er en del af retsplejelovens regler om behandling af civile sager. Fri proces kan meddeles til tvister, der føres eller kan føres i den borgerlige retsplejes former. Hovedområdet for fri proces er retssager, men der kan også med hjemmel i retsplejelovens kapitel 31 meddeles fri proces i forbindelse med andre typer af sager, som behandles ved danske domstole i den borgerlige retsplejes former.

Udgangspunktet for reglerne om fri proces er, at der meddeles bevilling til en påstand. Det følger dog af retsplejelovens § 331, stk. 2 og 4, sidste pkt., om retsvirkningerne af fri proces, at en bevilling om fri proces kan begrænses til enkelte begunstigelser, og at virkningerne af fri proces tillige omfatter de foranstaltninger, som af hensyn til forberedelsen af sagsanlægget med føje er foretaget inden meddelelsen af fri proces.

Der kan efter Procesbevillingsnævnets praksis meddeles fri proces til sager om isoleret bevisoptagelse efter retsplejelovens § 343, hvorefter retten kan tillade, at der optages bevis, selv om dette ikke sker til brug for en verserende retssag. Fri proces fordrer således i dette tilfælde ikke en egentlig påstand.

Forsikringsselskaber vil i øvrigt også under visse betingelser kunne give tilsagn om omkostningsdækning ved retshjælpsforsikring til syn og skøn ved isoleret bevisoptagelse, jf. blandt andet betænkning nr. 1436/2004, afsnit 5.2.

Meddelelse af fri proces til isoleret bevisoptagelse kan ske til både rekvirenten og rekviritus. Det er som ved fri proces til almindelige civile retssager efter retsplejelovens § 328 en betingelse, at de økonomiske betingelser er opfyldt efter retsplejelovens § 325, og at der er rimelig grund til at føre proces, jf. § 328. Vurderingen af, om der er rimelig grund i retsplejelovens forstand, vil tage sit udgangspunkt i, om det kan anses for hensigtsmæssigt at foretage dette retsskridt, og om ansøgeren har udsigt til at få et gunstigt resultat. Ved denne vurdering kan det endvidere tillægges betydning, om der vil være fare for, at beviset kan gå tabt.

Afslag på fri proces til sag om isoleret bevisoptagelse

Ansøgeren ønskede fri proces til isoleret bevisoptagelse om mangler ved en andelsbolig, som modparten havde begæret over for ansøgeren. Andelsboligen var af ansøgeren solgt til modparten, der efterfølgende gjorde gældende, at andelsboligen var behæftet med mangler i køkkenet og på badeværelset.

Under bevisoptagelsen blev der foretaget syn og skøn, og i den efterfølgende skønserklæring vurderede skønsmanden blandt andet, at omfanget af de forhold på badeværelset, der ikke var korrekte, medførte, at der skulle ske en renovering af hele badeværelset, ligesom flere forhold i køkkenet ikke var udført håndværksmæssigt korrekt.

Ved rettens afgørelse om omkostningerne under den isolerede bevisoptagelse fandt retten, at modparten efter det i skønserklæringen fremkomne i det væsentligste havde haft grund til at begære isoleret bevisoptagelse. Retten bestemte herefter, at ansøgeren skulle betale sagsomkostninger til modparten.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet ansøgeren ikke havde udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2.

Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 9. juni 2023 (PBN 22/22810) (Civilstyrelsen 22-210-12380).

7.9.3 Klagefristen

Hvis Civilstyrelsen meddeler afslag på fri proces efter retsplejelovens §§ 328 og/eller 329, kan afgørelsen påklages til Procesbevillingsnævnet. En sådan klage skal indgives til nævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget, jf. retsplejelovens § 328, stk. 6, 2. pkt., og § 329, 3. pkt.

I Procesbevillingsnævnets forretningsorden er der fastsat nærmere regler for beregning af klagefristen og om sagernes behandling. Beregningen af klagefristen sker i øvrigt i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefrister.

Procesbevillingsnævnet kan efter almindelige principper se bort fra en fristoverskridelse, hvis den er undskyldelig, jf. nævnets forretningsordens § 3, stk. 4, sidste pkt.

Beregningen af klagefristen og vurderingen af, om en fristoverskridelse er undskyldelig, er ikke altid helt lige til og vil ofte afhænge af en konkret vurdering af omstændighederne i den pågældende sag, herunder årsagen til fristoverskridelsen samt eventuel fremlagt dokumentation i den forbindelse. Hvis Civilstyrelsens afgørelse om afslag på fri proces er fremsendt til ansøgeren via digital post, må den som udgangspunkt også

anses for at være modtaget hos ansøgeren samme dag. Dette er dog alene et udgangspunkt, der efter en konkret vurdering kan fraviges, f.eks. hvis ansøgeren dokumenterer eller på anden måde sandsynliggør, at afgørelsen ikke blev modtaget den pågældende dag.

Hvis ansøgeren ikke fremkommer med bemærkninger til fristoverskridelsen, vil dette givet have væsentlig, hvis ikke afgørende betydning for den konkrete vurdering af, om fristoverskridelsen kan anses for undskyldelig. Sagens betydning for ansøgeren eller sagens karakter i øvrigt samt fristoverskridelsens længde vil i den forbindelse – uden nærmere bemærkninger fra ansøgeren – almindeligvis ikke i sig selv være nok til at anse en fristoverskridelse for undskyldelig.

Fristafslag i ankesag om forældremyndighed, hvor ansøgerens advokat ikke fremkom med bemærkninger til fristoverskridelsen

Ansøgeren ønskede fri proces til en ankesag om forældremyndigheden over sin søn. Den anden forælder, der hidtil havde haft forældremyndigheden alene, led af en væsentlig funktionsnedsættelse, der varigt forhindrede hende i at varetage forældremyndigheden. Familieretten havde derfor bestemt, at forældremyndigheden i medfør af forældreansvarslovens § 28 skulle placeres hos mormoren. Denne dom ankede ansøgeren til landsretten og ansøgte ved sin advokat i den forbindelse om fri proces til ankesagen.

Civilstyrelsen meddelte i en afgørelse dateret den 18. april 2023 afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328.

Ansøgerens advokat påklagede Civilstyrelsens afgørelse til Procesbevillingsnævnet 1 dag efter klagefristens udløb. Da advokaten ikke i klagen havde anført bemærkninger til fristoverskridelsen, foretog Procesbevillingsnævnets sekretariatet høring, herunder med bemærkninger om, at Civilstyrelsen havde oplyst og dokumenteret, at afgørelsen var blevet sendt til advokatens kontor samme dag, som afgørelsen var dateret. Sekretariatet modtog heller ikke i den forbindelse bemærkninger fra advokaten om fristoverskridelsen.

Procesbevillingsnævnet afviste klagen, idet klagen var indgivet efter udløbet af klagefristen på 4 uger, og idet fristoverskridelsen efter nævnets opfattelse ikke var undskyldelig.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 6. oktober 2023 (PBN 23/18657) (Civilstyrelsen 23-210-13734)

Ikke grundlag for fristafslag i sag, hvor Civilstyrelsen havde genoptaget og fastholdt afgørelsen om afslag på fri proces

Ansøgeren ønskede fri proces til som skadelidt at indtræde ved biintervention til støtte for Ankestyrelsen i en arbejdsskadesag anlagt af et forsikringsselskab angående Ankestyrelsens afgørelse om erstatning for tab af erhvervsevne som følge af ansøgerens arbejdsulykke.

Civilstyrelsen meddelte i en afgørelse dateret den 2. august 2023 afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328.

Ansøgerens advokat påklagede den 9. august 2023 og således inden for klagefristen afgørelsen til Procesbevillingsnævnet. Samme dag anmodede ansøgeren – uden advokatens vidende – imidlertid også Civilstyrelsen om genoptagelse af sagen, der ved afgørelse af 6. september 2023 genoptog sagen, men fastholdt afgørelsen om afslag på fri proces. Dette betød, at den oprindelige afgørelse af 2. august 2023 måtte anses for bortfaldet og således ikke længere kunne gøres til genstand for klagebehandling i Procesbevillingsnævnet.

Procesbevillingsnævnet blev efterfølgende bekendt med Civilstyrelsens nye afgørelse, i hvilken forbindelse ansøgerens advokat på sekretariatets forespørgsel den 7. november 2023 oplyste, at han ikke havde været bekendt med ansøgerens egen anmodning om genoptagelse til Civilstyrelsen, ligesom advokaten ikke havde været bekendt med Civilstyrelsens nye afgørelse. Advokaten oplyste hertil, at han ønskede at påklage den nye afgørelse af 6. september 2023. Der var herefter tale om en fristoverskridelse på 48 dage.

Procesbevillingsnævnet fandt efter en konkret vurdering af sagens omstændigheder, at der ikke var grundlag for at meddele fristafslag og realitetsbehandle herefter klagen, i hvilken forbindelse nævnet dog meddelte afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 3, med henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at meddele fri proces.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 30. november 2023 (PBN 23/39601 og 23/48572) (Civilstyrelsen 23-210-13949)

7.10 Kommunikation

Du kan få nærmere information om behandling af alle sager i Procesbevillingsnævnet og herunder i afdelingen for fri proces på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Du kan desuden få en række praktiske informationer om behandling af sager om fri proces mv. på Civilstyrelsens hjemmeside – sagsområdet fri proces – på www.civilstyrelsen.dk.

Hvis du i øvrigt har spørgsmål til behandling af en sag om fri proces, er du også altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnet enten via mail til post@procesbevillingsnaevnet.dk, post@pbn.dk eller på telefon 33 12 13 20.

8. Litteratur

8.1 Litteratur om appeltilladelser

8.1.1 Bøger

- Jens Anker Andersen: Auktioner, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1996, side 451-454 og 456-463.
- Bernhard Gomard m.fl.: Fogedret, 4. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1997, side 416-417.
- Jens Anker Andersen: Tvangsfuldbyrdelse, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1997, side 314-316 og 319-320.
- Ole Dybdahl og Hans Kardel, under medvirken af Susanne Gamberg, Hanne Lübeck Johansen og Kristine Queitsch: Procesbevillinger (GadJura), 1998.
- Torben Jensen: Højesteret og retsplejen, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1999, side 43-44, 46, 49-51, 74-75, 104-105, 140-141, 144, 167-188, 191-192, 200-205, 210, 215-221, 228-229, 445-446.
- Bjarne Christensen: Dommeren i det 20. århundrede – Dommerforeningens 100 års jubilæum (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2000, side 337-338.
- Eva Smith: Civilproces – Grundlæggende regler og principper, 4. udgave (GadJura) 2000, side 240-243.
- Peter Germer: Statsforfatningsret, 5. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2012, side 16-17.
- Bernhard Gomard og Michael Kistrup: Civilprocessen, 8. udgave (Karnov Group) 2020, side 53-54, 63-65, 77, 672-695, 754-766.
- Michael Kistrup, Peter Møgelvang-Hansen og Lars Lindenchrone Petersen: Fogedsager, 6. udgave (Karnov Group) 2020.
- Christian Dahlager: Civile retssager, 2. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2015, side 36.

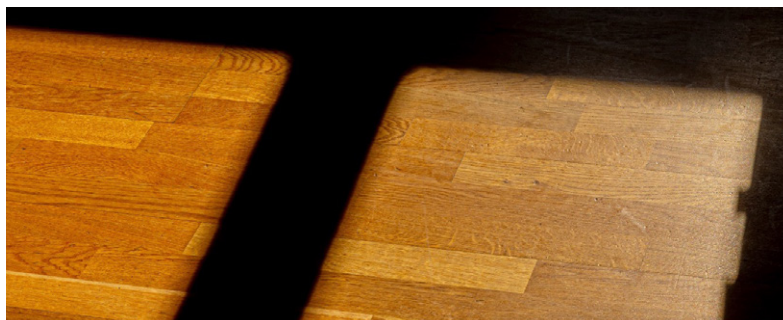
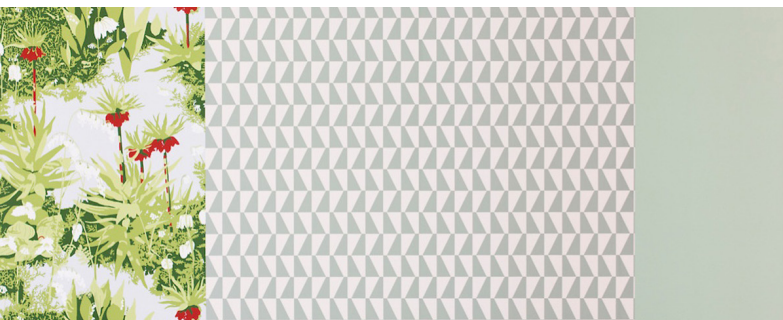
- Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Jensen og Michael Hansen Jensen: Grundloven med kommentarer (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2015, side 67 og 231.
- Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Jensen og Michael Hansen Jensen: Dansk Statsret, 4. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2024, side 115, 134, 160-161 og 275.
- Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen, Lasse Højlund Christensen og Clement Salung Petersen: Den civile retspleje, 5. udgave (Hans Retizels Forlag) 2020, side 388 ff., 465, 474, 479 ff., 507ff.
- Hanne Kjærulff og Niels Fenger: Appeltilladelser, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2017.
- Lars Lindencrone Petersen og Erik Werlauff: Dansk retspleje, 9. udgave (Karnov Group) 2023.
- Jon Fridrik Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere, 6. udgave (Jurist- og Økonomforbundet Forlag) 2023, side 169-171, 219-220, 529-530, 791, 805-807 og 809.
- Jørgen Jochimsen: Hovedforhandling i straffesager, 4. udgave (Karnov Group) 2018.
- Kommenteret Retsplejelov, 11. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2024, Bind I, side 59-86 (kommentar til kapitel 1a. Procesbevillingsnævnet) samt kommentarer til de enkelte hjemler for appeltilladelser.
- Lars Lindencrone Petersen og Anders Ørgaard: Konkursloven med kommentarer, 15. udgave (Karnov Group) 2022.
- Michael Kistrup, Jakob Lund Poulsen, Jens Røn og Thomas Rørdam: Straffeprocessen, 4. udgave (Karnov Group) 2023, side 37 ff., 188, 898.

8.1.2 Artikler

- Jens Anker Andersen i Fuldmægtigen 1990, side 83-86: Gælder den nye appelbegrænsning i små sager også for fogedrets- skifterets- og tinglysningsafgørelser?
- Karen Dyekjær-Hansen i Lov&Ret 1992, nr. 2, side 4-6: Ingen ideelle løsninger når det gælder tredje instans bevilling.
- Jørgen Jochimsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1992 B, side 97-105: De nye regler om appelbegrænsning i civile retssager.
- Bernhard Gomard i Lov&Ret 1995, nr. 6, side 18-25: Pragmatik, principper og internationalisering i 1990'ernes procesret.
- Eva Smith i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 14-17: Ny lov, der stækker Højesteret baseret på urigtige oplysninger.
- Bjørn Westh i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 17-18: Ikke hold i Eva Smith's kritik, Kommentar.
- Thomas Rørdam i Lov&Ret 1996, nr. 6, side 29-32: Anke-praksis i strid med Folketingets forudsætning.
- Kristine Queitsch i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 12-18: Nogle bemærkninger om appelbegrænsning i civile retssager – 10.000 kr.s grænsen.
- Ivan Larsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 221-223: Ankebegrænsninger i de tidligere statsadvokatsager.
- Bent Unmack Larsen i Advokaten 1997, nr. 9, side 178-179: Procesbevillingsnævnets praksis.
- Steen Bønsing i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 531-535: Procesbevillingsnævnets retlige status – kommentar til UfR 1997.1062 H.

- Jonas Christoffersen og Jakob Fink Nielsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1999 B, side 387-394: Om kære til Højesteret i civile sager.
- Niels Viltoft, Benedikte Holberg og Lone Dahl Frandsen i Ugeskrift for Retsvæsen 2000 B, side 380: Den særlige Klageret i 60 år.
- Mads Østergaard og Jørgen Nørgaard i Ugeskrift for Retsvæsen 2002 B, side 491-501: Procesbevillingsnævnets tilladelse til appel til Højesteret af sagsomkostningsafgørelser i civile sager.
- Erik Werlauff i Juristen 2003, nr. 8, side 296-308: At søge procesbevilling.
- Jonas Christoffersen i Lov&Ret 2003, nr. 6, side 7ff: Hvem skal lempe retsafgiften?
- Ole Dybdahl i Ugeskrift for Retsvæsen 2003 B, side 284-286: Reform af Den Særlige Klageret og Procesbevillingsnævnet.
- Kim K. Gabriel i Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, side 314-321: Udlændingelovens § 50 i praksis.
- Jens Røn i Juristen 2007, nr. 6, side 203-207: En ny småsagsproces.
- Marianne Højgaard Pedersen i Juristen 2009, nr. 2, side 31-35: Procesbevillingsnævnet efter domstolsreformen.
- Peter Juul Agergaard i Advokaten 2011, nr. 3, side 38-41: Højesteret skaber klarhed om kære af sagsomkostninger.
- Jon Stokholm i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2011, side 17-18: Indtryk fra to år som formand i Procesbevillingsnævnet.
- Thomas Elholm i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2013, side 23-41: Procesbevillingens betydning for strafferetten.
- Henrik Waaben i Advokaten 2014, nr. 9, side 22-24: Det principielle skal stå i flammeskrift.
- Hanne Kjærulff og Kristian Seierøe: Retsplejelovens § 389 a – en ny regel om kære-begrænsning af byrettens afgørelser under en civil sags hovedforhandling eller forberedelse, offentliggjort den 17. december 2014 på Procesbevillingsnævnets hjemmeside.
- Niels Fenger og Hanne Kjærulff i Ugeskrift for Retsvæsen 2016 B, side 108: Retsplejelovens § 389 a om kære af byrettens afgørelser under hovedforhandlingen og dennes forberedelse – status efter halvandet år.
- Niels Fenger i Ugeskrift for Retsvæsen 2016 B, side 239: Retsplejelovens § 368 a og afvisning af udsigtsløse anker.
- Per Magid i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2016, side 29-30: lagttagelser fra arbejdet som medlem af Procesbevillingsnævnet.
- Henrik Waaben i U 2017B.72/2: Anmeldelse af Kjærulff og Fenger, Appeltilladelser.
- Sofie-Amalie Gregaard Brandt og Cecilie Boel Winther i Ugeskrift for Retsvæsen 2017 B, side 231: Varetægtsfængsling i praksis.
- Sofie-Amalie Gregaard Brandt og Cecilie Boel Winther i Ugeskrift for Retsvæsen 2019 B, side 80: Rejseforbehold i straffesager.
- Anne Buhl Bjelke i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2018, side 30-32: Procesbevillingsnævnet er mere end skildvagt for Højesteret.
- Søren Højgaard Mørup i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2018, side 33-35: Gode begrundelser i ansøgninger om appeltilladelse – nogle praktiske vink til ansøgere.
- Anne Almose Røpke i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2020, side 34-37: Ikke alle advokater er opmærksomme på retsplejelovens § 368 a.
- Thomas Elholm i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2021, side 31-35: Procesbevilling i straffesager.

- Nichlas Madsen i Ugeskrift for Retsvæsen 2022 B, side 31: Sagsomkostninger i småsager om krav på kompensation i henhold til EU-forordning 261/2004, der afsluttes forud for rettens udarbejdelse af fortegnelse.

8.2 Litteratur om fri proces

8.2.1 Bøger

- Frederik Chr. Schydt: Fri proces, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1992, side 243-323.
- Bernhard Gomard og Michael Kistrup: Civilprocessen, 8. udgave (Karnov Group) 2020, side 673-681.
- Astrid Mavrogenis: Fri proces – Retshjælp, (Karnov Group Denmark A/S), 2012.
- Christian Dahlager: Civile retssager, 2. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2015, side 58.
- Ulrik Rammeskow Bang-Pedersen, Lasse Højlund Christensen og Clement Salung Petersen: Den civile retspleje, 5. udgave (Hans Reitzels Forlag) 2020, side 527 ff.
- Jon Fridrik Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere, 6. udgave (Jurist- og Økonomforbundet Forlag) 2023, side 164-165, 512, 563-564, 759-760, 916-917, 1303.
- Kommenteret Retsplejelov, 11. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2024, Bind II, side 329-357 (kommentar til §§ 325-336).

8.2.2 Artikler

- Holger Kallehauge i Ugeskrift for Retsvæsen 1973 B, side 153-167: Nogle bemærkninger om fri proces.
- Jens Røn i Juristen 2006, nr. 5, side 175-185: Nye love – nye regler om sagsomkostninger, retshjælp og fri proces.
- Jens Røn i Juristen 2007, nr. 6, side 203-207: En ny småsagsproces.
- Cecilie Maarbjerg Qvist og Louise Falkenberg i Juristen 2010, nr. 4, side 114-120: Nogle bemærkninger om behandlingen af fri proces sager.
- Asger Bagge-Jørgensen i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2018, side 36-38: Lidt om begrundelse, tillid og tryghed.
- Mads Krøger Pramming i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2020, side 38-40: Lidt om den gode klage.

Bilag A

Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet

§ 22

Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling efter regler i denne lov og anden lovgivning.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet behandler endvidere klager over afslag på fri proces efter regler i denne lov og afslag på retshjælp efter lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner.

§ 23

Nævnet består af 5 medlemmer, en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en universitetslærer i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse. Beskikkelsen af de fire førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Kongen beskikker efter indstilling fra justitsministeren medlemmerne for en periode på to år. Et medlem har ret til genbeskikkelse for yderligere to år. Herudover kan genbeskikkelse ikke finde sted.

Stk. 2. I sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser består nævnet af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet.

Stk. 1, 3.-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Ved afgørelse af klager over afslag på fri proces består nævnet af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Stk. 1, 3.-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Der beskikkes en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse.

§ 24

Nævnets medlemmer kan kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere. Et medlem udtræder, når betingelserne for medlemmets beskikkelse bortfalder.

§ 25

Procesbevillingsnævnet fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 2. Der kan i forretningsordenen fastsættes regler om indhentning og videregivelse af oplysninger til brug ved sagernes behandling. Der kan endvidere bl.a. fastsættes bestemmelser om skriftlig votering og om, at formanden (afdelingsformanden) kan træffe visse nærmere bestemte afgørelser på nævnets vegne, eller at sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten kan afgøres af tre af nævnets medlemmer, nemlig en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat.

§ 26

Procesbevillingsnævnet offentliggør hvert år en beretning om sin virksomhed.

Stk. 2. Til Procesbevillingsnævnet knyttes et sekretariat.

Stk. 3. Domstolsstyrelsen varetager Procesbevillingsnævnets bevillingsmæssige og administrative forhold.

§ 27

Såfremt en offentlig myndighed i medfør af § 252, stk. 2, er indtrådt i en sag til fordel for en af sagens parter eller agter at gøre dette, kan myndigheden ved skriftlig erklæring støtte partens ansøgning til Procesbevillingsnævnet.

Bilag B

Bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet

I medfør af § 25 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1.284 af 14. november 2018, fastsættes:

Procesbevillingsnævnet

§ 1

Procesbevillingsnævnet består af 3 afdelinger. Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling (appeltilladelse), bortset fra appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser. Ved behandling af ansøgninger om meddelelse af appeltilladelse består nævnet af 5 medlemmer, en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en universitetslærer i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse, jf. dog stk. 2 og §§ 10-12.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser behandler ansøgninger om meddelelse af appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser. Ved behandling af disse ansøgninger består nævnet af 3 medlemmer, en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat, jf. dog §§ 13-14.

Stk. 3. Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces behandler klager over afslag på fri proces og afslag på retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer. Ved behandling af klager over afslag på fri proces og afslag på retshjælp består nævnet af 3 medlemmer, en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat, jf. dog §§ 15-16.

Stk. 4. Ledelsen af nævnets administrative funktioner varetages af nævnets formand med bistand af et sekretariat, som denne antager.

Forberedelse af nævnsbehandlingen

§ 2

Nævnets formand og afdelingsformænd drager omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat.

§ 3

Ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces eller retshjælp skal være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, der er truffet vedrørende sagen, samt kopier af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse. Procesbevillingsnævnet kan anmode ansøgeren eller klageren om at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

Stk. 2. En ansøger eller en klager kan anvende blanketter til ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces. Blanketter med vejledning er tilgængelige på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Stk. 3. Sekretariatet bistår om nødvendigt en ansøger eller en klager, som ikke er repræsenteret ved advokat, med udfærdigelse af ansøgningen eller klagen.

Stk. 4. En ansøgning eller klage, der er sendt med digital post, skal være modtaget i nævnets sekretariat inden udgangen af det døgn, hvor ansøgnings- eller klagefristen udløber. Dette gælder, også hvor fristen udløber på en lørdag, søndag eller helligdag.

Såfremt en ansøgning eller klage indgives med almindelig post, skal ansøgningen eller klagen dog være modtaget inden kontortids ophør kl. 15.00 på den dag, hvor ansøgnings- eller klagefristen udløber. Udløber fristen på en lørdag, søndag eller helligdag, skal ansøgningen eller klagen indgivet med almindelig post være modtaget inden kl. 15.00 på den forudgående arbejdsdag. Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i øvrigt i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefriste. Nævnet kan i en appeltilladelsessag bortse fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over et afslag på fri proces eller retshjælp kan nævnet bortse fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

§ 4

Sekretariatet anerkender modtagelsen af ansøgningen eller klagen.

Stk. 2. I sager vedrørende appeltilladelse underrettes modparten om ansøgningen. Er anklagemyndigheden modpart, sker underretningen i overensstemmelse med skriftlige retningslinjer aftalt mellem Procesbevillingsnævnet og anklagemyndigheden. I sager vedrørende appeltilladelse og sager vedrørende fri proces og retshjælp sker der herudover underretning af den registrerede i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12–14, jf. dog databeskyttelseslovens §§ 22 og 23. Formanden eller afdelingsformanden bestemmer, i hvilke tilfælde en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angiven frist.

Stk. 3. Nævnet kan indhente en udtalelse fra Civilstyrelsen i anledning af en klagesag.

§ 5

Formanden eller afdelingsformanden afgør, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes.

Stk. 2. Nævnet kan til brug for behandling af en sag anvende akter fra tidligere sager ved nævnet vedrørende samme retstvist, uanset om akterne vedrører en ansøgnings-sag eller en klagesag.

Nævnsbehandling – fælles bestemmelser

§ 6

Nævnets afgørelser træffes ved møder i nævnet. Møderne afholdes almindeligvis en gang ugentlig. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne senest ugedagen før. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist. Forhandlingerne foregår mundtligt. Formanden eller afdelingsformanden kan dog i særlige tilfælde træffe bestemmelse om en anden behandlingsform.

Stk. 2. Spørgsmål om inhabilitet afgøres efter retsplejelovens regler herom.

§ 7

Nævnets møder er ikke offentlige.

Stk. 2. Sagens parter har ikke adgang til møderne.

Stk. 3. Efter formandens eller afdelingsformandens bestemmelse kan møderne overværes af medarbejdere i sekretariatet.

§ 8

Formanden og afdelingsformanden i de 3 afdelinger kan uden forelæggelse for nævnet tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for nævnets kompetence.

Stk. 2. Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelæggelse for nævnet. Disse skriftlige retningslinjer fastsættes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed i de 3 respektive afdelinger, dog således at formanden og afdelingsformanden skal være en del af flertallet.

§ 9

I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant.

Behandling af ansøgninger i nævnets afdeling for appeltilladelser**§ 10**

I tilfælde af forfald for formanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af landsdommeren og i tilfælde af også dennes forfald af det ældste tilstedeværende medlem af nævnet.

§ 11

Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 3 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

§ 12

I henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af formanden med tilslutning fra mindst 2 andre medlemmer, kan afgørelse i særlige grupper af tilfælde i sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten træffes af en underafdeling bestående af 3 af nævnets medlemmer, nemlig en landsdommer (formand for underafdelingen), en byretsdommer og en advokat. Hvert af de i sagens behandling deltagende medlemmer kan dog i disse tilfælde kræve en sag behandlet i det samlede nævn.

Behandling af ansøgninger i nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser**§ 13**

I tilfælde af forfald for afdelingsformanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af byretsdommeren.

§ 14

Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 2 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. Hvis afgørelsen træffes af 2 medlemmer, kræves enighed.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

Behandling af klager i nævnets afdeling for fri proces**§ 15**

I tilfælde af forfald for afdelingsformanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af byretsdommeren.

§ 16

Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 2 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. Hvis afgørelsen træffes af 2 medlemmer, kræves enighed.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

Genoptagelse og protokollering

§ 17

Nævnet kan på begæring omgøre en afgørelse, såfremt der foreligger væsentlige nye oplysninger.

§ 18

Nævnets beslutninger indføres i en særlig protokol.

Stk. 2. Ethvert medlem kan kræve at få tilført protokollen en kort begrundelse for sin stemmeafgivning.

Underretning og aktindsigt

§ 19

Nævnets afgørelse meddeles ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvorledes de har stemt.

Stk. 2. I meddelelsen om nævnets afgørelse begrundes afgørelsen med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse, fri proces eller retshjælp.

Stk. 3. Meddelelse om afgørelsen underskrives af formanden eller afdelingsformanden eller af den, som disse bemyndiger hertil.

Stk. 4. Der gives i sager vedrørende appeltilladelse underretning om afgørelsen til en modpart i sagen, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen eller klagen.

Stk. 5. Der gives i sager vedrørende appeltilladelse tillige underretning til den eller de retter, som har truffet afgørelse i sagen.

Stk. 6. Der gives i sager vedrørende fri proces og retshjælp tillige underretning til Civilstyrelsen. Meddelelse om bevilling af fri proces i verserende retssager gives tillige til den ret, der behandler sagen.

§ 20

Aktindsigt meddeles af formanden eller afdelingsformanden i overensstemmelse med bestemmelserne i retsplejelovens §§ 41-41 h, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillem্পninger.

Stk. 2. Begæring om indsigt i registeret fra den registrerede i medfør af databeskyttelsesforordningen behandles efter reglerne i forordningens artikel 12 og artikel 15, jf. dog databeskyttelseslovens § 22.

Ændringer

§ 21

Ændringer i nævnets forretningsorden forudsætter enstemmighed.

Ikrafttræden

§ 22

Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. april 2019.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 512 af 22. maj 2018 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet ophæves.

Bilag C

Oversigt over udvalgte bestemmelser (pr. 15. juni 2024) i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse

Kapitel 16

Almindelige bestemmelser om procesmåden

§ 148 a

Borgerlige retssager, sager om forbud eller påbud i en borgerlig sag og sager om optagelse af bevis om borgerlige krav anlægges og behandles ved anvendelse af en digital sagsportal, som domstolene stiller til rådighed. Enhver skriftlig meddelelse om sagen skal ske på domstolenes sagsportal, jf. dog stk. 3-7 og 12.

Stk. 2. En digital meddelelse anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for retten.

Stk. 3. Sager i medfør af udlændingeloven anlægges og behandles ikke på domstolenes sagsportal. Betalingspåkrav og indsigelser mod betalingspåkrav, jf. kapitel 44 a, indleveres ikke på domstolenes sagsportal, jf. dog stk. 10. Fremkommer der rettidigt indsigelser mod kravet, eller træffer fogedretten afgørelse om genoptagelse, jf. § 477 e, stk. 1 eller 5, og har fordringshaveren anmodet om, at retssagsbehandling indledes uden indlevering af stævning, jf. § 477 b, stk. 4, nr. 3, overgår sagen til behandling på domstolenes sagsportal. Sager om ejendomsdom efter forudgående offentlig indkaldelse og sager om mortifikation af værdipapirer, servitutter, brugsrettigheder og grundbyrder behandles ikke på domstolenes sagsportal, jf. dog stk. 10.

Stk. 4. Retten kan beslutte at undtage en bruger fra at anvende domstolenes sagsportal, hvis der foreligger særlige forhold, som gør, at vedkommende må forventes ikke at kunne anvende sagsportalen. Retten kan endvidere beslutte at udelukke en bruger fra at anvende domstolenes sagsportal, hvis brugeren anvender sagsportalen til at fremsætte et stort antal ensartede anmodninger. Retten beslutter samtidig, hvordan en sag skal anlægges og behandles, eller hvordan meddelelser eller dokumenter skal gives.

Stk. 5. Retten kan beslutte, at en sag ikke skal anlægges og behandles, eller at en meddelelse eller et dokument ikke skal gives til retten ved anvendelse af domstolenes sagsportal, hvis navnlig hensynet til statens sikkerhed, personers liv eller helbred eller dokumenternes format eller omfang taler for det. Retten beslutter samtidig, hvordan sagen skal anlægges og behandles, eller hvordan meddelelser eller dokumenter skal gives.

Stk. 6. Vedkommende retspræsident kan i særlige situationer, herunder hvis brugerne ikke kan anvende domstolenes sagsportal på grund af lokale tekniske nedbrud eller driftsforstyrrelser, beslutte, at visse af eller alle rettens sager i en nærmere afgrænset periode ikke skal behandles på sagsportalen. Retspræsidenten beslutter samtidig, hvordan de omhandlede sager skal behandles.

Stk. 7. Retten kan ved tekniske nedbrud eller driftsforstyrrelser, der gør, at en bruger ikke kan anvende sagsportalen, beslutte, hvordan en sag skal anlægges og behandles, eller hvordan en meddelelse eller et dokument skal gives til retten og sagens parter m.v.

Stk. 8. Rettens beslutninger efter stk. 4, 1. pkt., kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til kære, hvis beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller er af afgørende betydning for den, der ansøger om kæretilladelse, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af en højere ret. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at beslutningen i medfør af stk. 4, 1. pkt., er truffet.

Stk. 9. Beslutninger efter stk. 4, 2. og 3. pkt., og stk. 5-7 kan ikke indbringes for højere ret.

Stk. 10. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at betalingspåkrav, jf. kapitel 44 a, anke og kære af afgørelser, som træffes af Tinglysningsretten og fogedretten, og kære af afgørelser, som træffes af skifteretten i andre sager end dem, der efter dødsboskiftelovens § 98, ægtefælleskiftelovens § 2, stk. 4, og konkurslovens § 243 behandles efter den borgerlige retspleje, skal indleveres og behandles ved anvendelse af domstolenes sagsportal.

Stk. 11. Domstolsstyrelsen kan fastsætte nærmere regler om anvendelse af domstolenes sagsportal.

Stk. 12. Domstolsstyrelsen kan fastsætte regler om, hvordan en sag skal anlægges eller hvordan en meddelelse eller et dokument skal gives til retten ved tekniske nedbrud eller driftsforstyrrelser på domstolenes it-systemer, der gør, at domstolenes sagsportal ikke kan anvendes.

Kapitel 23

Delafgørelser i civile sager

§ 253

Retten kan bestemme, at forberedelsen eller hovedforhandlingen foreløbig skal begrænses til en del af det krav, som sagen angår, eller, hvor sagen omfatter flere krav eller spørgsmål, til et af disse.

Stk. 2. Retten kan træffe særskilt afgørelse om en del af det krav, som sagen angår. Omfatter sagen flere krav eller spørgsmål, kan retten træffe særskilt afgørelse om et af disse.

Stk. 3. Særskilte afgørelser om modkrav eller krav, over for hvilke der er fremsat modkrav, kan kun fuldbyrdes, hvis retten i afgørelsen har truffet bestemmelse om, at afgørelsen mod eller uden sikkerhedsstillelse skal kunne fuldbyrdes for en del eller i sin helhed. Det samme gælder særskilte afgørelser om et enkelt af sagens spørgsmål, der ikke afslutter rettens behandling af sagen eller et af kravene i sagen.

Stk. 4. De i stk. 3 nævnte afgørelser kan først indbringes for højere ret i forbindelse med den endelige afgørelse i sagen, medmindre afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådant tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde. Hvis tilladelse skal gives til at indbringe en afgørelse for Højesteret som 3. instans, skal sagen desuden angå spørgsmål af principiel karakter, jf. § 371, stk. 1, og § 392, stk. 3. En tilladelse til at indbringe afgørelsen for Højesteret som 3. instans kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 5. Ansøgning om tilladelse efter stk. 4 skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden udløbet af den almindelige frist for indbringelse af afgørelsen. § 371, stk. 2, 2. pkt., og § 392, stk. 4, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse. Meddeles tilladelsen, skal sagen indbringes for den overordnede ret inden 4 uger.

Kapitel 36

Anke civile sager

§ 368

Domme afsagt af en byret kan af parterne ankes til den landsret, i hvis kreds byretten ligger. Angår sagen krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 50.000 kr., kan dommen kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. stk. 2.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til anke af domme, der er omfattet af stk. 1, 2. pkt., hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter dommens

afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Domme, der er afsagt af en landsret som 1. instans, kan af parterne ankes til Højesteret, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 4. Domme, der er afsagt af Sø- og Handelsretten, kan af parterne ankes til Højesteret eller landsret. Anke kan ske til Højesteret, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, eller hvis andre særlige grunde i øvrigt taler for, at sagen behandles af Højesteret som 2. instans. Anke til landsret sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 5. Når en part anker en dom afsagt af Sø- og Handelsretten til landsret, har andre parter i sagen, også selv om der alene påstås stadfæstelse, krav på, at ankesagen behandles af Højesteret, hvis betingelserne i stk. 4, 2. pkt., er opfyldt. Ønsker en anden part, at ankesagen behandles af Højesteret, indbringer denne part ankesagen for Højesteret ved at indlevere et svarskrift til landsretten med anmodning om sagens behandling i Højesteret inden udløbet af den frist, som landsretten har fastsat for afgivelse af svarskrift. Landsretten sender inden 1 uge efter modtagelse af svarskriftet sagen til Højesteret.

Stk. 6. Højesteret påser af egen drift, at betingelserne i stk. 4, jf. stk. 5, for anke til Højesteret er opfyldt. Er betingelserne for anke til Højesteret ikke opfyldt, afviser Højesteret anken ved kendelse. I de tilfælde, der er nævnt i stk. 4, kan sagen herefter inden den ordinære ankefrists udløb eller, hvis den ordinære ankefrist udløber inden 2 uger, inden 2 uger efter afsigelsen af Højesterets kendelse om ankens afvisning indbringes for landsretten. Indbringes sagen senere, finder § 372, stk. 2, 4.-8. pkt., tilsvarende anvendelse. I de tilfælde, der er nævnt i stk. 5, fortsættes sagens behandling ved landsretten.

Stk. 7. Anken kan omfatte afgørelser, der er truffet under sagen, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 8. Bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller af Sø- og Handelsretten, kan kun ankes særskilt med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Bestemmelserne i § 371 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 9. Ved særskilt anke af en bestemmelse om sagsomkostninger i en dom, der er afsagt af Sø- og Handelsretten, finder stk. 4-6 tilsvarende anvendelse.

§ 371

Domme, der er afsagt af en landsret som 2. instans, kan ikke ankes. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til prøvelse i 3. instans, hvis sagen er af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af det krav, som sagen angår, eller, hvor sagen omfatter flere krav eller spørgsmål, til et af disse.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse efter stk. 1, 2. pkt., skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

§ 372

Ankefristen er 4 uger. Fristen regnes fra dommens afsigelse.

Stk. 2. Anke sker ved indlevering af ankestævning til den ret, hvis dom indankes. Den ret, hvis dom indankes, sender inden 1 uge efter modtagelse af anken sagens dokumenter til ankeinstansen. Anke skal ske inden ankefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter § 368, stk. 2, § 371 eller § 453, stk. 2, inden 4 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Indleveres stævningen senere, afvises anken. Ankeinstansen kan dog undtagelsesvis tillade anke indtil 1 år efter dommens afsigelse. Stævningen skal i så fald indleveres inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse ved behandlingen af ansøgning om

tilladelse til anke efter fristens udløb. Landsrettens afgørelse kan kun indbringes for Højesteret efter reglerne i § 392, stk. 3-5.

Stk. 3. En anke, der hæves eller afvises af anden grund end overskridelse af fristen efter stk. 2, kan med rettens tilladelse på ny tages under behandling, såfremt ny ankestævning indleveres på rettens kontor inden 2 uger efter, at sagen blev hævet eller afvist.

Kapitel 37

Kære civile sager

§ 389

Kendelser og beslutninger, der er afsagt af en byret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds byretten ligger.

Stk. 2. Kendelser og beslutninger om sagsomkostninger, der er fastsat til højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan afgørelsen herom kun indbringes uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 50.000 kr. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Beslutning efter § 334, stk. 4, om salær, der er fastsat til højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 4. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 2 og 3 skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Nævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

§ 389 a

Kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse eller under behandlingen af en sag om optagelse af bevis, kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans.

Stk. 2. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 1 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet.

§ 391

Bestemmelser i domme afsagt af en byret om sagsomkostninger, der er fastsat til mere end 50.000 kr., kan indbringes særskilt for landsret ved kære. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan bestemmelsen herom kun indbringes særskilt, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 50.000 kr.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til kære af bestemmelser i domme om sagsomkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor. Bestemmelserne i § 389, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Domme, hvorved retten afviser sagen, fordi den ikke er indbragt for rette domstol eller ikke rettidigt er indbragt for domstolene eller ankeretten, kan indbringes for højere ret ved kære. Hvis dommen er afsagt af en landsret som ankeinstans, kan kære kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådantilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til nævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

Stk. 4. Domme, hvorved landsretten afviser sagen efter § 368 a, kan indbringes for Højesteret ved kære. Kære kan kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis særlige grunde taler derfor. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til nævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

§ 392

Kendelser og beslutninger, der afsiges af en landsret efter reglerne i § 253 i en sag, der behandles af retten som 1. instans, kan kæres til Højesteret, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådan tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde, jf. § 253, stk. 4.

Stk. 2. En kendelse om afvisning, der afsiges af en landsret efter § 226, stk. 5, kan kæres til Højesteret uden forudgående tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Stk. 3. I andre tilfælde kan landsrettens kendelser og beslutninger kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis kendelsen eller beslutningen er afsagt efter reglerne i § 253, skal der desuden foreligge særlige grunde, jf. § 253, stk. 4.

Stk. 4. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 1 og 3 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse efter stk. 3, 1. og 2. pkt., hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

Stk. 5. Hvis særlige grunde taler for det, kan en tilladelse efter stk. 3 til at kære til Højesteret som 3. instans begrænses til en del af sagen.

§ 392 a

Kendelser og beslutninger, der afsiges af Sø- og Handelsretten efter reglerne i § 253, kan kæres til landsretten, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådan tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde, jf. § 253, stk. 4.2111 Kære sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 2. I andre tilfælde kan Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Kære sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 3. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 1 og 2 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse efter stk. 2, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

§ 394

Kærefristen, der regnes fra den dag, afgørelsen er truffet, er 2 uger.

Stk. 2. Kære skal ske inden kærefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter § 148 a, stk. 4, § 389, § 389 a, stk. 1, § 391, § 392, § 392 a, stk. 2, eller § 453, stk. 3, jf. stk. 2, inden 2 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Hvis der er meddelt tilladelse efter § 392, stk. 3, jf. § 253, stk. 4, skal kære ske, inden 4 uger efter at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Iværksættes kære senere, afvises kæren af den ret, hvortil afgørelsen kæres. Retten kan dog undtagelsesvis tillade kære indtil 6 måneder efter afgørelsen. Kæreskriftet skal i så fald indleveres inden 2 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse ved behandling af ansøgning om tilladelse til kære efter fristens udløb.

Kapitel 42

Anke og kære – familieretlige sager

§ 453

En dom afsagt af familieretten i en sag, hvor en afgørelse truffet af Familieretshuset er indbragt for familieretten, kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Det samme gælder en dom, hvor familieretten alene har afgjort spørgsmål om samvær.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke af en dom efter stk. 1, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter afsigelsen af dommen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse for kendelser, dog således at ansøgningsfristerne i stk. 2 er henholdsvis 2 uger og 6 måneder.

Kapitel 43 a

Prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse

§ 475

Anke sker ved meddelelse til dommeren. Ankefristen er 4 uger fra dommens afsigelse. Byretten sender meddelelsen om anken samt sagens akter til landsretten, der berammer mundtlig forhandling af sagen i et retsmøde, til hvilket parterne indkaldes af retten med et af denne bestemt varsel. Bestemmelserne i § 372, stk. 2, 4.-8. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Om sagens behandling i landsretten gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Anke har kun opsættende virkning, når det bestemmes af den ret, hvis afgørelse påankes, eller af den ret, til hvilken anke sker.

Kapitel 43 b

Prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke

§ 475 i

Ankefristen er 4 uger ved anke til landsret og 4 uger ved anke til Højesteret. Der kan ikke i medfør af § 372, stk. 2, meddeles tilladelse til at anke dommen efter ankefristens udløb.

Stk. 2. Anke til landsret sker ved meddelelse til byretten. Meddelelsen kan ske mundtligt til retsbogen. Retten sender meddelelsen og sagens akter til landsretten.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Om kære gælder reglerne i kapitel 37. Der kan dog ikke i medfør af § 394, stk. 2, meddeles tilladelse til at kære de i § 475 b, stk. 4, nævnte kendelser efter kærefristens udløb.

Stk. 5. Om sagens behandling i landsretten og Højesteret gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Kapitel 53

Appel af fogedrettens afgørelser

§ 584

Afgørelser, der er truffet af en fogedret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds fogedretten ligger.

Stk. 2. Afgørelser om udlæg for krav, der har en økonomisk værdi af højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

Stk. 4. Fogedrettens afgørelse efter § 561, stk. 2-4, § 562, stk. 1-3, § 563, § 566, stk. 3, 3. pkt., § 569, stk. 1, 4. pkt., § 570, stk. 2, 3. pkt., og stk. 3, § 571, stk. 1, § 576, stk. 2, og § 577, stk. 2, kan ikke kæres.

§ 584 a

Fogedrettens afgørelser om omkostninger, der er fastsat til mere end 50.000 kr., kan særskilt kæres. Det samme gælder afgørelser, hvorved det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 50.000 kr.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til kære af fogedrettens afgørelse om omkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Beslutning efter § 334, stk. 4, om salær, der er fastsat til højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 4. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter afgørelsen.

§ 585

Landsrettens afgørelse i en kæresag kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af sagen.

Stk. 2. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter afgørelsen. I andre sager end auktionssager kan nævnet dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

§ 586

Kære skal ske inden 4 uger efter, at forretningen er foretaget, eller, hvis forretningen ikke foretages, inden 4 uger efter den afgørelse, som kæres.

Stk. 2. Er der meddelt tilladelse efter § 584, stk. 2 og 3, § 584 a, stk. 2-4, eller § 585, skal kære ske inden 4 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren.

Stk. 3. Såfremt kæren går ud på ophævelse af auktion over et luftfartøj, der er registreret i en fremmed stat, som har tiltrådt Genèvekonventionen af 19. januar 1948, er fristen dog 6 måneder efter salgsdagen, dersom den kærende som grund for ophævelsen påberåber sig, at reglerne i § 544, stk. 2, ikke har været overholdt.

Stk. 4. Iværksættes kære efter fristens udløb, afvises kæren af den ret, hvortil afgørelsen kæres. Retten kan dog undtagelsesvis tillade kære indtil 1 år, i auktionssager dog indtil 6 måneder, efter afgørelsen. Kæreskriftet skal i så fald indleveres inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse.

Landsrettens afgørelse kan kun indbringes for Højesteret efter reglerne i § 392, stk. 3-5.

Kapitel 82

Anke til landsretten – straffesager

§ 902

Anklagemyndigheden kan kun anke, når der efter loven kan idømmes andre offentligretlige følger end bøde, konfiskation eller frakendelse i medfør af færdselsloven for lovovertrædelsen, medmindre anken er til fordel for tiltalte.

Stk. 2. Tiltalte kan kun anke, når tiltalte er idømt andre offentligretlige følger end bøde, konfiskation eller frakendelse i medfør af færdselsloven, eller når tiltalte uden anvendelse af § 897, stk. 1, er idømt en samlet bøde på over 20.000 kr. eller konfiskation for mere end 20.000 kr.

Stk. 3. Afgørelser efter §§ 899 og 900 kan ikke indbringes for højere ret, medmindre anklagemyndigheden anker til fordel for tiltalte.

§ 903

Procesbevillingsnævnet kan tillade anke af domme, der ikke kan ankes efter § 902, stk. 1 og 2, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler for det.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen som i § 904, stk. 2 og 3. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der ønsker at anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet sende underretning om ansøgningen til tiltalte. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse på tilladelse til anke af de afgørelser, der er nævnt i § 902, stk. 3.

Stk. 4. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tiltalte eller anklagemyndigheden tilladelse til anke efter stk. 1 eller 3, indbringer anklagemyndigheden sagen for landsretten. Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen. Hvis det er anklagemyndigheden, der har fået tilladelse til anke, skal anklagemyndigheden forkynde en meddelelse om anke for tiltalte, jf. § 907, stk. 2, inden udløb af den frist, der er anført i 2. pkt.

§ 904

Ankefristen er 14 dage og regnes fra dommens afsigelse, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Hvis dommen skal forkyndes efter § 219 a, stk. 5, regnes tiltaltes ankefrist fra forkyndelsen.

Stk. 3. Hvis sagen er afgjort efter § 897 og tiltalte ikke var til stede eller gjort bekendt med tidspunktet for dommens afsigelse, regnes tiltaltes ankefrist fra den dag, hvor retten har sendt en udskrift af dommen til tiltalte.

Kapitel 83

Anke til Højesteret – straffesager

§ 932

Landsrettens domme i straffesager kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådant tilladelse kan meddeles, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, herunder med hensyn til de grunde, hvorpå anken kan støttes, jf. § 933, stk. 2, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen efter reglerne i § 904, stk. 2 og 3, og § 904, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse, hvis sagen er behandlet efter §§ 930 a eller 930 b. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis

meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet underrette tiltalte om ansøgningen. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Når ansøgning om tilladelse til anke er indgivet, kan Højesteret beslutte, at fuldbyrdelse af dommen skal udsættes eller standses. Dette sker i hvert fald, når anke tilla-

§ 933

Ved iværksættelse af anken til Højesteret finder § 903, stk. 4, § 905, stk. 1 og 3, § 906, § 907, stk. 2-4, § 910, stk. 1 og 2, og § 913 tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Anke kan ske under henvisning til de grunde, der er nævnt i § 912, stk. 1, nr. 1-3. Reglen i § 912, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Sager om opløsning af politiske foreninger kan altid indbringes for Højesteret.

Kapitel 85

Kære til højere ret – straffesager

§ 968

Kendelser og andre beslutninger afsagt af byretten, som ikke, eller ikke for tiden, kan ankes i medfør af §§ 901-905, kan kæres til landsretten af enhver, over for hvem kendelsen eller beslutningen indeholder en afgørelse, medmindre andet er bestemt i loven.

Stk. 2. Personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, kan med de i stk. 1 angivne indskrænkninger kære kendelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud. Kendelser om dørlukning kan dog kun kæres, hvis den kærende har været til stede eller været repræsenteret ved en person som nævnt i 1. pkt. fra samme massemedie i det retsmøde, hvor retten behandlede spørgsmålet.

Stk. 3. Bestemmelser i domme om salær til forsvarere kan indbringes særskilt for landsretten ved kære, jf. dog stk. 4. I øvrigt kan domme kun kæres i de tilfælde, der er nævnt i § 1013.

Stk. 4. Beslutning om salær efter § 334, stk. 4, § 334 a, stk. 2, og § 741, stk. 3, der er fastsat til højst 50.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor. § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. Kendelser og andre beslutninger, der afsiges under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, kan dog, medmindre andet er bestemt i loven, kun kæres, hvis kendelsen eller beslutningen

- 1) angår sagens berømmelse,
- 2) går ud på, at sagen udsættes, afvises eller hæves,
- 3) angår fængsling, beslaglæggelse, ransagning el. lign.,
- 4) angår dørlukning, referat- eller navneforbud, billed- eller lydoptagelse eller tegning,
- 5) pålægger straf eller omkostninger eller
- 6) er rettet mod nogen, som ikke er part i sagen.

§ 968 a

Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, kan kun kæres til Højesteret af sagens parter eller de personer, der er nævnt i § 968, stk. 2, under tilsvarende betingelser som anført i § 968 og med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til kære skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Er det tiltalte, der vil kære, og har tiltalte ikke været til stede ved afsigelsen, regnes ansøgningsfristen fra forkyndelsen af afgørelsen. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis

ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil kære, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet give underretning om ansøgningen til den, som kendelsen eller beslutningen vedrører. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tilladelse til kære efter stk. 1, indbringer anklagemyndigheden sagen for Højesteret. Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen.

Stk. 4. Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, og som retter sig mod nogen, der ikke er part i sagen, kan kæres til Højesteret under tilsvarende betingelser som anført i § 968 uden tilladelse efter stk. 1. Beslutning om salær efter § 334, stk. 4, og § 741, stk. 3, kan dog kun kæres med tilladelse efter stk. 1.

§ 973

Landsrettens afgørelse i en kæresag kan kun kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det. Reglerne i § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Bilag D

Oversigt over udvalgte bestemmelser i retsplejeloven om fri proces

Kapitel 31

Retshjælp og fri proces

§ 325

Der kan efter ansøgning meddeles en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter stk. 2-5, og som ikke har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, fri proces efter reglerne i §§ 327 og 328.

Stk. 2. Personer, hvis indtægtsgrundlag ikke overstiger de i stk. 3-5 nævnte beløb, opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces, medmindre omkostningerne ved sagen må antages at blive uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag. Justitsministeren fastsætter regler om opgørelse af indtægtsgrundlaget.

Stk. 3. Indtægtsgrænsen udgør 236.000 kr. (2005-niveau) for enlige.

Stk. 4. For samlevende anvendes parrets samlede indtægtsgrundlag, og indtægtsgrænsen udgør 300.000 kr. (2005-niveau). Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige. I sager om ægteskab eller forældremyndighed, jf. kapitel 42, kan ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige også anvendes.

Stk. 5. Indtægtsgrænsen forhøjes med 41.000 kr. (2005-niveau) for hvert barn under 18 år, herunder stedbørn eller plejebørn, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne. 1658

§ 326

De i § 323, stk. 6, og § 325, stk. 3-5, angivne beløb reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. lov om en satsreguleringsprocent. De regulerede beløb efter § 323, stk. 6, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 10. De regulerede beløb efter § 325, stk. 3-5, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 1.000. Reguleringen sker på grundlag af de på reguleringstidspunktet gældende beløb før afrunding. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.

§ 327

Fri proces kan, jf. § 325, gives til en sag i 1. instans

- 1) i sager omfattet af § 139, stk. 1, og § 147 e,
- 2) i sager om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær, separation, skilsmisse, omstødelse af ægteskab, ændring eller anfægtelse af vilkår for separation, skilsmisse eller omstødelse af ægteskab og om, hvorvidt parterne er ægtefæller, og i sager mellem ægtefæller om, hvorvidt en separation består, jf. dog stk. 2,
- 3) til forbrugeren i sager om tilbagebetaling af pengeydelse, som er omfattet af et påbud efter markedsføringsloven nedlagt af retten eller meddelt af Forbrugerombudsmanden, og
- 4) når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i Advokatnævnet, jf. § 146, et huslejenævn eller et beboerklagenævn eller et centralt statsligt klagenævn med undtagelse af Forbrugerklagenævnet og sagen er indbragt af ansøgeren til opfyldelse af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet eller af modparten til ændring af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet.

Stk. 2. Stk. 1, nr. 2, omfatter ikke:

- 1) Sager om prøvelse af en afgørelse truffet af Familieretshuset.
- 2) Sager, der behandles i den forenklede familiesagsproces.
- 3) Sagsøgeren i sager om ændring af en aftale eller afgørelse efter § 14 eller § 17, stk. 2, i forældreansvarsloven.

Stk. 3. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en appelsag, når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten.

Stk. 4. Fri proces kan, jf. § 325, gives under skifterettens behandling af boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1, 3 og 4 kan ikke gives, hvis det er åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen.

Stk. 6. Fri proces efter stk. 1, 3 og 4 meddeles af den ret, som sagen er indbragt for eller kan indbringes for. Afslås fri proces, træffes afgørelsen ved kendelse. Uanset § 389 a, stk. 1, § 392, stk. 3, og § 392 a, stk. 2, kan afslag på fri proces til en sag, der behandles af byretten eller af Sø- og Handelsretten eller af landsretten som 1. instans, kæres uden særlig tilladelse.

§ 328

Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 327, kan fri proces, jf. § 325, gives, hvis ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces.

Stk. 2. I vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces, indgår blandt andet

- 1) sagens betydning for ansøgeren,
- 2) udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen,
- 3) sagsgenstandens størrelse,
- 4) størrelsen af de forventede omkostninger og
- 5) muligheden for at få sagen behandlet ved Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, et administrativt nævn eller et privat tvistløsningsorgan, der er godkendt af erhvervsministeren.

Stk. 3. I sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade anses henholdsvis lejeren, arbejdstageren og skadelidte for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod.

Stk. 4. Fri proces efter stk. 1-3 kan kun undtagelsesvis gives til

- 1) sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed, eller
- 2) sagsøgeren i sager om ærekrænkelse, medmindre en ærekrænkelse af en vis grovhed er udbredt gennem et massemedium eller i øvrigt til en videre kreds.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1-3 kan ikke gives i sager, der behandles i den forenklede familiesagsproces.

Stk. 6. Fri proces efter stk. 1-3 meddeles af justitsministeren. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 329

Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 325, jf. §§ 327 og 328, kan justitsministeren efter ansøgning meddele en part fri proces, når særlige grunde taler for det. Dette gælder navnlig i sager, som er af principiel karakter eller af almindelig offentlig interesse, eller som har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervmæssige situation. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 330

Justitsministeren kan fastsætte regler om indholdet af en ansøgning om fri proces og om de oplysninger, som ansøgeren skal meddele.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at ansøgning om fri proces skal indgives ved anvendelse af den digitale løsning, som Civilstyrelsen stiller til rådighed (digital selvbetjening).

§ 331

Fri proces medfører for vedkommende part

- 1) fritagelse for afgifter efter lov om retsafgifter,
- 2) beskikkelse af en advokat til at udføre sagen mod vederlag af statskassen, jf. § 334,
- 3) godtgørelse fra statskassen for udgifter, som med føje er afholdt i forbindelse med sagen,
- 4) fritagelse for at erstatte modparten sagens omkostninger og
- 5) i boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v. fritagelse for
 - a) sikkerhedsstillelse for omkostninger ved boets behandling,
 - b) betaling af partens andel af bobehandlerens salær og
 - c) hæftelse for statskassens krav mod den anden ægtefælle, jf. § 44, stk. 1, i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 2. Fri proces kan i bevillingen begrænses til enkelte af de i stk. 1 nævnte begunstigelser.

Stk. 3. I boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v. gælder følgende:

- 1) Fritagelsen for afgifter efter stk. 1, nr. 1, omfatter ikke skifteafgift efter § 24 i lov om retsafgifter.
- 2) Stk. 1, nr. 2, finder kun anvendelse, når skifteretten beskikker en advokat i medfør af § 23 i lov om ægtefælleskifte m.v.
- 3) Stk. 1, nr. 3, finder ikke anvendelse.

Stk. 4. Virkningerne af fri proces omfatter hele sagen i den pågældende instans, herunder den procedure, der er nødvendig for at opnå en ny foretagelse af sagen for samme ret, samt fuldbyrdelse af afgørelsen. Virkningerne omfatter tillige de foranstaltninger, som af hensyn til forberedelsen af sagsanlægget med føje er foretaget inden meddelelse af fri proces.

Stk. 5. Virkningerne af fri proces omfatter også behandlingen af sagen i 2. eller 3. instans, såfremt sagen er indbragt for højere ret af modparten og den part, der har fri proces, helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans.

Stk. 6. Virkningerne af fri proces ophører ikke ved en parts død.

Stk. 7. Bevillingen kan tilbagekaldes, når de forudsætninger, under hvilke den er meddelt, viser sig ikke at være til stede eller at være bortfaldet. Når bevillingen tilbagekaldes, ophører virkningerne af fri proces.

§ 332

Retten træffer afgørelse om betaling af sagsomkostninger, som om der ikke var givet fri proces, herunder et skønsmæssigt fastsat beløb svarende til de afgifter, der efter sagsgenstandens værdi skulle have været betalt, jf. § 331, stk. 1, nr. 1. I det omfang en part er fritaget for betaling af sagsomkostninger til modparten, jf. § 331, stk. 1, nr. 4, betales sagsomkostningerne af statskassen. Pålægges modparten at betale sagsomkostninger, tilfalder beløbet statskassen. Har den part, der har fri proces, selv afholdt udgifter i anledning af sagen, fordeles retten dog beløbet mellem statskassen og parten.

Stk. 2. Retten kan pålægge en part, der har fri proces, helt eller delvis at erstatte statskassens udgifter ved den fri proces, i det omfang udgifterne ikke pålægges modparten, når partens forhold, herunder som disse er efter sagens udfald, taler for det.

§ 333

For hver ret antager justitsministeren et passende antal advokater til at udføre sager for parter, der har fri proces, eller for hvem der i øvrigt beskikkes en advokat efter reglerne i denne lov. Der tilkommer ikke en advokat, der er antaget ved en byret eller ved en

byret og den pågældende landsret, godtgørelse for rejseudgifter ved møde inden for byretskredsen.

Stk. 2. I ankesager kan den advokat, der har været beskikket under behandlingen i den foregående instans, beskikkes til også at føre sagen for den overordnede ret, såfremt advokaten er mødeberettiget for denne ret.

Stk. 3. Efter partens anmodning kan en advokat, der ikke er antaget ved vedkommende ret, beskikkes, såfremt det findes forsvarligt og advokaten er mødeberettiget for retten og villig til at lade sig beskikke.

Stk. 4. En autoriseret advokatfuldmægtig eller en advokat, der ikke har møderet for landsret, kan beskikkes i en sag, der anmeldes som prøvesag, hvis det findes forsvarligt. Det er dog en betingelse, at sagen ikke på forhånd skønnes uegnet som prøvesag, og at parten meddeler samtykke hertil.

Stk. 5. De i stk. 1 nævnte advokater skal yde retshjælp efter § 323, stk. 1, 2. pkt. Advokater, der ikke er omfattet af stk. 1, kan ved anmeldelse til den myndighed, som justitsministeren bestemmer, påtage sig en tilsvarende forpligtelse.

§ 334

Beskikkelse af advokat meddeles af rettens præsident. Beskikkelsen omfatter også retshandlinger ved anden ret.

Stk. 2. Der tilkommer den beskikkede advokat et passende salær samt godtgørelse for udlæg, herunder rejseudgifter, som advokaten med føje har haft i forbindelse med hvervet, jf. dog § 333, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 3. Anmoder parten om beskikkelse af en bestemt advokat, tilkommer der ikke den pågældende advokat godtgørelse for rejseudgifter ud over, hvad en advokat, der er antaget ved den pågældende ret, ville være berettiget til, medmindre retten bestemmer andet.

Stk. 4. Salær og godtgørelse fastsættes af den ret, der har foretaget beskikkelsen. Hvis der er fastsat takster efter stk. 7, fastsættes salæret på baggrund af disse. Fastsættelsen af salær og godtgørelse sker ved særskilt beslutning samtidig med sagens eller retshandlingens afslutning. Har den beskikkede advokat haft en samtale med forurettede i medfør af § 741 c, stk. 4, 3. pkt., fastsættes et samlet salær og godtgørelse i umiddelbar forlængelse af samtalens afholdelse.

Stk. 5. Den beskikkede advokat må ikke modtage salær eller godtgørelse ud over de beløb, der er fastsat af retten. I de i stk. 3 nævnte tilfælde og i tilfælde, hvor den beskikkede advokat giver møde ved en anden ret, jf. stk. 1, 2. pkt., kan der dog træffes aftale mellem parten og advokaten om, at parten skal betale rejseudgifter, der ikke dækkes af statskassen. Reglen i 1. pkt. gælder ikke, såfremt der er truffet særlig aftale mellem parten og advokaten om vederlaget og advokaten frafalder krav på vederlag af statskassen.

Stk. 6. Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, skal salær og godtgørelse til den beskikkede advokat i første række betales af forsikringen.

Stk. 7. Justitsministeren kan fastsætte takster for salær til beskikkede advokater.

§ 334 a

Der tilkommer den advokat, som forud for eventuel anmeldelse til politiet vejleder forurettede i sager om overtrædelse af straffelovens §§ 210 eller 216-223, § 225, jf. §§ 216-223, eller §§ 231 eller 232, et salær og eventuel godtgørelse, jf. § 741 a, stk. 4.

Stk. 2. Salær og eventuel godtgørelse fastsættes af retten i den kreds, hvor forbrydelsen er begået. Hvis der er fastsat takster efter § 334, stk. 7, fastsættes salæret på baggrund af disse. Fastsættelsen af salær og eventuel godtgørelse sker ved særskilt beslutning, når retten har modtaget oplysninger om samtalens varighed og indhold. § 334, stk. 5 og 6, finder tilsvarende anvendelse. Hvis advokaten efterfølgende beskikkes som advokat for den forurettede, fastsættes et samlet salær og eventuel godtgørelse ved

særskilt beslutning samtidig med sagens eller retshandlingens afslutning, jf. § 334, stk. 4.

§ 335

Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, indtræder statskassen i sikredes krav mod forsikringsselskabet, i det omfang statskassen har ydet dækning efter reglerne om retshjælp og fri proces. Dette gælder dog ikke dækning i form af fritagelse for afgifter efter § 331, stk. 1, nr. 1.

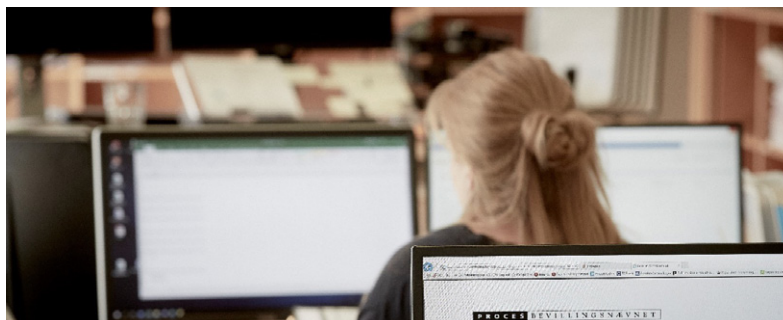
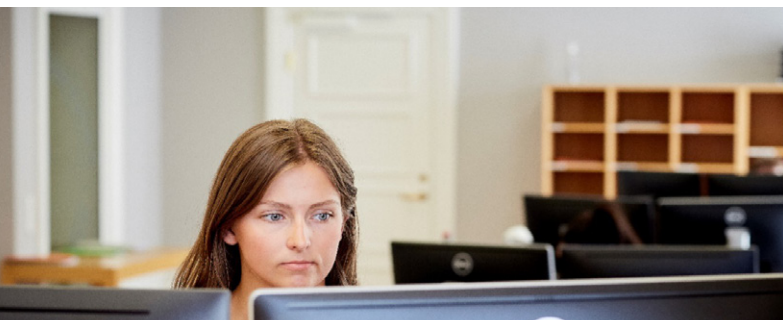
§ 336

Der kan efter ansøgning ydes en part, som har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum. Bestemmelserne i §§ 325-328 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Omkostninger ved sagen dækkes efter stk. 1, i det omfang statskassen, hvis der havde været meddelt fri proces, ville have ydet dækning efter §§ 331, 332 og 334.

Stk. 3. Når retten i medfør af § 327, stk. 6, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, fastsætter retten samtidig, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

Stk. 4. Når justitsministeren eller Procesbevillingsnævnet i medfør af § 328, stk. 6, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, kan justitsministeren træffe afgørelse om udbetaling af det ansøgte beløb, såfremt dette kan godkendes, jf. stk. 2. Kan justitsministeren ikke godkende det ansøgte beløb, sender justitsministeren sagen til den ret, der behandler eller senest har behandlet sagen, hvorefter retten fastsætter, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

Bilag E

Lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner som ændret ved lov nr. 263 af 16. marts 2016

§ 1

Retshjælp kan ydes til indgivelse og førelse af klagesager mod Danmark for internationale klageorganer, som i henhold til konventioner om beskyttelse af menneskerettigheder, som Danmark har tiltrådt, skal behandle klager fra en person over en krænkelse af vedkommendes rettigheder efter konventionen.

§ 2

Justitsministeren yder efter ansøgning retshjælpen til den person, der har klaget, såfremt der skønnes at være rimelig grund til at føre klagesagen og det internationale klageorgan har anmodet om den danske regerings retlige bemærkninger til klagen.

Stk. 2. Retshjælpen omfatter alene de omkostninger, som det ikke er muligt at få godtgjort af det internationale klageorgan.

§ 3

Justitsministeren kan, når særlige grunde taler derfor og de i § 2, stk. 1, anførte betingelser er opfyldt, yde retshjælp til juridiske personer.

§ 4

Retshjælpen omfatter godtgørelse fra statskassen af

- 1) rimelige udgifter til advokat og
- 2) øvrige rimelige udgifter, der er nødvendige for førelse af sagen.

Stk. 2. Når særlige grunde taler derfor, kan udgifter til andre procesfuldmægtige end advokater godtgøres.

Stk. 3. Retshjælp kan begrænses til visse udgiftsposter. Der kan endvidere fastsættes en beløbsgrænse for godtgørelsen fra statskassen.

Stk. 4. Retshjælp kan tilbagekaldes, når klager ikke længere har rimelig grund til at føre klagesagen. Når retshjælpen tilbagekaldes, ophører virkningerne af retshjælpen.

Stk. 5. I det omfang det internationale klageorgans behandling af en klagesag fortsætter trods klagers død, kan virkningerne af retshjælpen opretholdes.

§ 4 a

Meddeles der afslag på retshjælp efter denne lov, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet, inden 4 uger efter at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 5

Loven træder i kraft den 1. april 2000.

Stk. 2. Loven finder anvendelse på klager, der indgives til et internationalt klageorgan efter lovens ikrafttræden. Loven finder endvidere anvendelse på klager, der er indgivet før lovens ikrafttræden, men hvor det internationale klageorgan anmoder om den danske regerings retlige bemærkninger til klagen efter lovens ikrafttræden.

§ 6

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bilag F

Bekendtgørelse nr. 1.479 af 30. november 2022 om fri proces

I medfør af § 325, stk. 2, § 326 og § 330 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021, fastsættes:

§ 1

Ved afgørelser om fri proces benyttes som indtægtsgrundlag summen af

- 1) den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 og
- 2) kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4 med tillæg af aktieindkomsten efter personskattelovens § 4 a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b.

Stk. 2.

Ved beregninger efter stk. 1 anvendes de indkomster, der fremgår af årsopgørelsen for det forrige kalenderår. Hvis summen af kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten er negativ, ses der bort fra den. For samlevende gælder dette kun, hvis parret samlet set har negativ indkomst af de nævnte arter.

Stk. 3.

Fri proces efter retsplejelovens §§ 327 og 328 kan meddeles, hvis ansøgerens indtægtsgrundlag opgjort efter stk. 1 er 358.000 kr. eller mindre. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, kan fri proces meddeles, hvis summen af parrets indtægtsgrundlag er 455.000 kr. eller mindre. Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige.

Stk. 4.

Beløbene i stk. 3 forhøjes med 62.000 kr. for hvert barn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

§ 2

Afviger ansøgerens aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget efter § 1, stk. 1, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund. Det samme gælder, hvis der ikke er opgjort et indtægtsgrundlag for ansøgeren.

§ 3

Er ansøgeren under 18 år, kan der tillige tages hensyn til forældrenes økonomiske forhold.

§ 4

Ansøgeren skal vedlægge årsopgørelse fra skattemyndighederne for 2021. Indgives ansøgningen i december 2023 vedlægges tillige årsopgørelsen for 2022. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, skal samleverens årsopgørelse tillige vedlægges. Dette gælder dog ikke, hvis parret har modstående interesser i sagen.

Stk. 2.

Ansøgeren skal oplyse antallet af børn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

Stk. 3.

Ansøgeren skal oplyse, om der er en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostningerne ved sagen.

Stk. 4.

Civilstyrelsen kan pålægge ansøgeren at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

§ 5

Ansøgninger om fri proces omfattet af Civilstyrelsens kompetence til at meddele fri proces efter lov om rettens pleje skal indgives til Civilstyrelsen ved anvendelse af den digitale løsning, som Civilstyrelsen stiller til rådighed (digital selvbetjening). Ansøgninger, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises af Civilstyrelsen, jf. dog §§ 6-7.

Stk. 2.

En digital ansøgning anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for modtageren.

§ 6

Civilstyrelsen kan på baggrund af en anmodning fra en ansøger eller på Civilstyrelsens foranledning træffe afgørelse om dispensation fra kravet om anvendelse af digital selvbetjening efter § 5, stk. 1.

Stk. 2.

Dispensation efter stk. 1 meddeles i tilfælde, hvor Civilstyrelsen efter en konkret vurdering finder, at der foreligger særlige forhold, f.eks. et fysisk eller psykisk handicap eller manglende it-kompetencer, der gør, at ansøgeren ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening, jf. § 5, stk. 1.

§ 7

Civilstyrelsen kan undlade at afvise en ansøgning om fri proces, jf. § 5, stk. 1, der ikke er indgivet ved digital selvbetjening, og som ikke er undtaget herfra efter § 6, stk. 1, hvis det efter sagens karakter, beskaffenhed eller omfang af materialet i ansøgningen, er hensigtsmæssigt at modtage ansøgningen på anden måde end digitalt.

§ 8

Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2023.

Stk. 2.

Bekendtgørelsen finder anvendelse på ansøgninger, der behandles den 1. januar 2023 eller senere, medmindre den retssag, hvortil der ansøges om fri proces, er afsluttet før denne dato.

Stk. 3.

Bekendtgørelse nr. 2124 af 25. november 2021 om fri proces ophæves. Bekendtgørelsen finder dog fortsat anvendelse på ansøgninger om fri proces i retssager, der er afsluttet før den 1. januar 2023.

Bilag G

Lovgivning af betydning for nævnets virksomhed

Her er en kronologisk oversigt over reformer og større lovændringer af betydning for nævnets virksomhed.

Procesbevillingsnævnet blev etableret pr. 1. januar 1996 og har fra starten haft til opgave at træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i civile sager og i straffesager. Fra 2007 har nævnet endvidere været klageinstans i forhold til Civilstyrelsens afslag på fri proces. De to sagstyper behandles i to forskellige afdelinger, dels i en afdeling for appeltilladelser, dels i en afdeling for fri proces. Alle sager bliver forberedt i et sekretariat, der er fælles for de to afdelinger.

Procesbevillingsnævnet har siden 1. januar 1996 som nævnt forestået behandlingen af ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og Højesteret i civile sager og straffesager.

Procesbevillingsnævnet blev oprettet ved lov nr. 390 af 14. juni 1995 om ændring af retsplejeloven (Oprettelse af et procesbevillingsnævn m.v.).

Ved lov nr. 1082 af 20. december 1995 om ændring af lov for Færøerne om rettens pleje, lov om rettens pleje i Grønland og forskellige andre lovbestemmelser om procesbevillinger (Ændringer som følge af oprettelsen af Procesbevillingsnævnet) blev der gennemført de nødvendige konsekvensændringer i bestemmelser om procesbevillinger i særlovgivningen og i den særlige lovgivning for Grønland og Færøerne. Loven trådte i kraft for Danmark og Grønland den 1. januar 1996. Loven blev sat i kraft for Færøerne den 1. juli 1999 ved bekendtgørelse nr. 454 af 16. juni 1999.

Ved lov nr. 402 af 26. juni 1998 om ændring af retsplejeloven mv. (rekruttering af dommere m.v.) blev nævnet bevillingsmæssigt og administrativt henlagt under Domstolsstyrelsen.

Procesbevillingsnævnet fik med virkning fra 1. januar 2007 som nævnt tillagt kompetencen til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter retsplejeloven. Den nye fri proces-ordning blev indført ved lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces). Ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) blev Procesbevillingsnævnets opgaver i afdelingen for appeltilladelser yderligere udvidet. Byretterne blev med virkning fra den 1. januar 2007 den almindelige førsteinstans i alle civile sager, således at fri anke til Højesteret kun kunne finde sted i de sager, der er henvist fra byret til landsret, og sager fra Sø- og Handelsretten. Ellers krævedes nævnets tilladelse. Samtidig blev nævningsager med virkning fra 1. januar 2008 henlagt til behandling i byretten som 1. instans med appeladgang til landsretten. Anke i straffesager til Højesteret kan herefter kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Ved lov nr. 536 af 26. maj 2010 er der med virkning fra den 1. juli 2010 indført hjemmel til at meddele begrænset 3. instansbevilling til Højesteret i både civile sager og straffesager.

Der er i 2014 trådt en række nye regler om appelbegrænsning i civile sager i kraft. Med virkning fra 1. februar 2014 er der indført nye regler om blandt andet sagstilgangen til Højesteret, jf. lov nr. 84 af 28. januar 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love. Med virkning fra 1. juli 2014 er der desuden indført nye regler om civile sagers behandling, jf. lov nr. 737 af 25. juni 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love. Ved lovændringerne er der indført nye regler om civile sagers behandling, som blandt andet betyder ændring af appelgrænsen og andre nye regler om appelbegrænsning i civile sager.

Der er desuden ved flere senere lovændringer indføjet enkelte nye regler om appelbegrænsning – ved appel af rettens afgørelse om anvendelse af domstolens sagsportal, jf. lov nr. 1867 af 29. december 2015 – samt diverse konsekvensrettelser i bestemmelser knyttet til reglerne om apelltilladelse.

Der er med virkning fra 1. april 2016 gennemført en ændring af lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner og retsplejeloven, jf. lov nr. 263 af 16. marts 2016. Ændringen indebærer bl.a., at der er indført en klageadgang til nævnets afdeling for fri proces i disse sager.

Beløbsgrænsen for tiltaltes anke til landsretten af byrettens dom i en straffesag er ved lov nr. 714 af 8. juni 2018 med virkning fra 1. juli 2018 ændret i retsplejelovens § 902, stk. 2, nr. 2, fra 3.000 kr. til 6.000 kr., dette angår alene de såkaldte sumbøder, og bestemmelsen i § 902, stk. 2, nr. 1, er derfor uændret på 20 dagbøder. Efter overgangsreglerne finder ændringen ikke anvendelse på byrettens domme, der er afsagt før lovens ikrafttræden.

Folketinget har vedtaget en ny, helhedsorienteret indsats mod ungdomskriminalitet, som udmøntede sig i lov nr. 1.705 af 27. december 2018, der trådte i kraft den 1. januar 2019. Der er tale om et tæt, præventivt samarbejde på tværs af myndigheder, der skal sætte ind over for børn og unge, der begår kriminalitet. I den forbindelse er der etableret et Ungdomskriminalitetsnævn i hver af landets 12 politikredse, og hvert nævnsmøde ledes af en dommer og består derudover af repræsentanter fra politiet og en fra kommunen. Nævnet behandler sager om børn og unge mellem 10 og 17 år, som har begået personfarlig kriminalitet eller anden kriminalitet, hvor en række øvrige risikofaktorer samtidig er til stede.

I de tilfælde, hvor sådanne typer sager er indbragt for byretten via Ankestyrelsen efter regler herom, vil appel til landsretten kun kunne ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler herfor, jf. servicelovens § 171.

Med virkning fra 1. april 2019 er der etableret et nyt nævn i Procesbevillingsnævnet, nemlig nævnets afdeling for apelltilladelser vedrørende familierettens afgørelser. Det nye nævn, der består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat, har til opgave at behandle ansøgninger om apelltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Denne nye ordning er et led i familieretsreformen, som blev implementeret ved lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset og lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven. Reformen trådte i kraft den 1. april 2019.

Med etablering af det nye nævn er der samtidig indført en ny appelbegrænsningsregel i retsplejelovens § 453.

Efter § 453 kræver anke – eller kære i sager omfattet af forældreansvarslovens kapitel 5 – af familierettens afgørelser til landsretten Procesbevillingsnævnets tilladelse i alle de tilfælde, hvor Familieretshuset har truffet afgørelse inden indbringelse af sagen for Familieretten.

Desuden gælder de almindelige appelbegrænsningsregler ved siden af i relevant omfang.

Retsplejelovens kapitel 1 a, der regulerer Procesbevillingsnævnets virksomhed, blev i forbindelse med familieretsreformen ændret med virkning fra 1. april 2019 ved lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven.

Der blev ved ændring af kapitel 1 a etableret en helt ny afdeling for behandling af sager om meddelelse af apelltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Bestemmelsen i § 25, stk. 2, om, at sager i afdelingen for apelltilladelser også afgøres med 3 medlemmer, blev med virkning fra 1. april 2019 ændret således, at disse 3 af nævnets medlemmer er en landsdommer, en byretsdommer og en advokat, og at kompetencen alene angår sager om apelltilladelse til landsretten.

Nævnets forretningsorden er desuden samtidig blevet ændret ved bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019, og forretningsordningen regulerer i nødvendigt omfang de forhold, som lovændringen gav anledning til.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har siden sin etablering ved en fri proces reform med virkning fra 1. januar 2007 haft kompetence bl.a. til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 31, nemlig § 328, jf. § 325, § 329 og godtgørelse efter retsplejelovens § 336 samt siden april 2016 retshjælp efter retshjælpsloven.

Ved implementering af familieretsreformen er der sket en række ændringer i bestemmelsen i § 327 om rettens adgang til at meddele fri proces i en række specifikke sagstyper, og ændringerne medfører, at retternes kompetence til at meddele fri proces i visse sager begrænses med yderligere betingelser. I de tilfælde hvor disse yderligere betingelser ikke er opfyldt, vil kompetencen til at meddele fri proces være hos Civilstyrelsen med klageadgang til Procesbevillingsnævnet.

Derudover er der sket enkelte andre ændringer af reglerne om fri proces.

Folketinget har i juni 2020 vedtaget en ny retsplejelov for Færøerne, hvori der blandt andet fastsættes regler om begrænsning af appel fra Retten på Færøerne til Østre Landsret i civile sager og straffesager svarende til reglerne i den danske retsplejelov. Der er desuden fastsat en bestemmelse om, at Procesbevillingsnævnet ved behandlingen af ansøgninger om apelltilladelser efter den færøske retsplejelov skal tiltrædes af en færøsk advokat i stedet for en dansk advokat.

Der er endvidere indført en klageadgang til Procesbevillingsnævnet for afgørelser om fri proces truffet af Rigsombudsmanden på Færøerne.

Efter den nye retsplejelov for Færøerne har rigsombudsmanden kompetence til at behandle ansøgninger om fri proces til sager i 1. instans og til sager om appel.

Den nye færøske retsplejelov trådte i kraft den 1. januar 2021 med forskellige modifikationer og vedtagne overgangsbestemmelser.

I lov nr. 425 af 16. marts 2021 om retsafgifter, som trådte i kraft den 1. oktober 2021, er der i § 47, stk. 4 og 5, fastsat bestemmelser om, at afgørelser om retsafgift efter § 47, stk. 2, kun kan kæres med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Ved en lovændring i lov nr. 1.169 af 6. august 2021 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love mv., blev retsplejelovens § 902, stk. 1, ændret, således at anklagemyndigheden nu har fået adgang til – uden Procesbevillingsnævnets tilladelse – at anke sager, hvor en tiltalt er dømt med urette. Bestemmelsen vil med den ændrede ordlyd således give anklagemyndigheden adgang til at anke sager, hvor der ikke frit kan ankes, jf. § 902, stk. 1, hvis anken er til fordel for tiltalte

I lov nr. 697 af 42. maj 2022 om ændring af retsplejeloven, lov om Domstolsstyrelsen og lov om skifte af dødsboer er der blandt andet indført nogle ændringer af dødsboskifteloven i forbindelse med udrulningen af it-projektet "Skifteportalen" for så vidt angår sager om dødsboskifte. Efter bestemmelsen i dødsboskiftelovens § 105, stk. 3, kan afslag på anmodning om fritagelse for anvendelse af domstolens skifteportal ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret.

Ved lov nr. 721 af 13. juni 2023 (barnets lov), der trådte i kraft den 1. januar 2024, blev reglerne om støtte og hjælp til børn og unge med behov for særlig støtte samlet under en lov. Herved blev de hidtil gældende bestemmelser om tvangsanbringelse mv. flyttet til barnets lov. Procesbevillingsnævnet kan nu i medfør af barnets lovs § 149 (tidligere servicelovens § 171) tillade anke af byrettens afgørelser, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Med virkning fra 1. januar 2024 er der ved lov nr. 1784 af 28. december 2023 vedtaget en ny lovbestemmelse i databeskyttelseslovens § 22, stk. 7, der medfører, at Procesbevillingsnævnets behandling af personoplysninger i forbindelse med sager om ap-peltilladelse til landsretten og til Højesteret (retsplejelovens § 22, stk. 1), undtages fra databeskyttelsesforordningens artikel 13-15. Dette betyder, at sagerne i Procesbevillingsnævnets afdeling for ap-peltilladelser og i afdelingen for ap-peltilladelse vedrørende familierettens afgørelser fra 1. januar 2024 ikke længere er omfattet af databeskyttelsesforordningens regler om oplysningspligt og indsigt-ret. Procesbevillingsnævnets sager i afdelingen for fri proces vil som hidtil være omfattet af dataforordningens artikel 13-15.

Med virkning fra 15. juni 2024 blev der indført nye regler om civile sagers og straffesagers behandling, jf. lov nr. 661 af 11. juni 2024 om ændring af retsplejeloven, straffeloven, lov om fuldbyrdelse af straf m.v., færdselsloven og forskellige andre love vedrørende gennemførelse af flerårsaftale for domstolene 2024-27 m.v. Der blev ved disse lovændringer bl.a. indført yderligere regler om ap-pelbegrænsning i civile sager og straffesager vedrørende ap-pel fra byretten til landsretten. De væsentligste ændringer i ap-peladgangen fra byret til landsret i civile sager var, at beløbsgrænsen i civile sager blev hævet fra 20.000 kr. til 50.000 kr., at ankebegrænsningsreglen i § 453, stk. 1, om anke af familierettens domme med et nyt 2. pkt. blev udvidet til at omfatte domme, hvor familieretten alene har afgjort spørgsmål om samvær, at kærebe-grænsningsreglen i § 389 a om kære byrettens kendelser og beslutninger blev udvidet til også at omfatte afgørelser under behandlingen af en sag om optagelse af bevis, og at adgangen til at kære byrettens afgørelser vedrørende straffuldbyrdelse fremover kræver Procesbevillingsnævnets

tilladelse, jf. straffuldbyrdelseslovens § 120, stk. 1. De væsentligste ændringer i appeladgangen fra byret til landsret i straffesager var, at beløbsgrænsen i straffesager i § 902, stk. 2, blev hævet fra 6.000 kr. til 20.000 kr., at dagbødegrænsen blev afskaffet, og at ankebegrænsningsreglen i § 902, stk. 1 og 2, blev udvidet til også at omfatte bødedomme med førerretsfrakendelse, kørselsforbud eller retten til at føre lille knallert, at kravet om anketilladelse for anklagemyndighedens anke til fordel for tiltalte ved anke af byrettens afgørelser efter §§ 899 og 900 blev afskaffet, at byrettens fastsættelse af sælær på højst 50.000 kr. fremover alene kan kæres med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. en ny bestemmelse i § 968, stk. 4, ligesom det fremover kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære byrettens afgørelser vedrørende generhvervelse af førerretten inden frakendelsestidens udløb, jf. en ny bestemmelse i færdselslovens § 132 d. Ved disse ændringer af appelbegrænsningsreglerne i civile sager og straffesager fik Procesbevillingsnævnet således yderligere en betydelig opgave i forhold til en væsentligt forøget mængde af appelansøgninger.

Folketinget har den 4. juni 2024 vedtaget et lovforslag om ændring af retsplejelov for Grønland (henvisning af civile retssager til Grønlands Landsret). Ved lovændringen indsættes blandt andet en regel om henvisning af en civil retssag til Grønlands Landsret til behandling i 1. instans efter anmodning fra en part, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt. Desuden ændres den gældende frist på 8 uger for at ansøge om tilladelse til at anke til Højesteret som 3. instans i en civil retssag til en frist på 4 uger. Lovændringen træder i kraft 1. juli 2024.

Bilag H

Hjemmeloversigt – Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser

Civile sager – appel til landsretten

Anke/kære	Hjemmel	Kendetegn	Kriterier	Ansøgningsfrist
Anke	§ 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.	Byrettens del-domme	Særlige grunde	4 uger
	§ 368, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt.	Byrettens domme – værdigrænse på 50.000 kr.	Principiel eller særlige grunde	4 uger
	Barnets lov § 149	Byrettens domme – tvangsanbringelse mv.	Principiel eller særlige grunde	4 uger
	Færøske retsplejelov § 402	Retten på Færøernes domme – værdigrænse på 20.000 kr.
Kære	§ 148 a, stk. 8	Dispensation fra sagsportalen	Spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller afgørende betydning for ansøger, og anledning til at prøve ved landsretten	2 uger
	§ 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.	Byrettens delafgørelser	Særlige grunde	2 uger
	§ 389, stk. 2	Sagsomkostninger på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger
	§ 389, stk. 3	Salær på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger
	§ 389 a	Kendelser og beslutninger under hovedforhandlingen mv.	Spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller afgørende betydning for ansøger, og anledning til at prøve ved landsretten	2 uger
	§ 391, stk. 2	Bestemmelser i domme om sagsomkostninger på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger

§ 392 a, stk. 1, jf. § 253, stk. 4	Sø- og Handelsrettens delafgørelser	Særlige grunde	2 uger
§ 392 a, stk. 2	Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger	Principiel	2 uger
§ 584, stk. 2	Fogedrettens afgørelser om udlæg for krav på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	4 uger
§ 584 a, stk. 2	Fogedrettens afgørelser om sagsomkostninger på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger
§ 584 a, stk. 3	Fogedrettens afgørelser om salær på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger
Dødsboskifteloven § 105, stk. 3	Skifterettens afgørelse om dispensation fra skifteportalen	Spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller afgørende betydning for ansøger, og anledning til at prøve ved landsretten	2 uger
Færøske retsplejelov	Diverse bestemmelser om appelbegrensninger vedrørende Retten på Færøernes afgørelser, herunder værdigrænse på 20.000 kr.
Retsafgiftsloven § 47, stk. 4	Byrettens, Tinglysningens eller Sø- og Handelsrettens afgørelser om retsafgift	Principiel eller særlige grunde	2 uger
Selskabsloven § 229 a, stk. 8	Skifterettens afgørelse om dispensation fra skifteportalen (tvangsopløsningsager)	Spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller afgørende betydning for ansøger, og anledning til at prøve ved landsretten	2 uger
Straffuldbydelsesloven § 120, stk. 1	Byrettens kendelser efter straffuldbydelsesloven	Særlige grunde	2 uger

Civile sager – appel til Højesteret

Anke/kære	Hjemmel	Kendetegn	Kriterier	Ansøgningsfrist
Anke	§ 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.	Deldomme afsagt af landsretten som 1. instans	Særlige grunde	4 uger
	§ 253, stk. 4, jf. § 371	Deldomme afsagt af landsretten som 2. instans	Særlige grunde og principiel	4 uger
	§ 368, stk. 8	Særskilt anke af sagsomkostninger i dom afsagt af landsretten eller Sø- og Handelsretten	Principiel	4 uger
	§ 371	Landsrettens domme som 2. instans	Principiel	4 uger
	§ 475, stk. 3, jf. § 371	Landsrettens domme som 2. instans – prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse	Principiel	4 uger
	§ 475 i, stk. 3, jf. § 371	Landsrettens domme som 2. instans – prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke	Principiel	4 uger
	Dødsboskifteloven § 105, stk. 1, jf. § 371	Landsrettens domme som 2. instans i dødsboskiftesager	Principiel	4 uger
	Færøske retsplejelov	Diverse bestemmelser
	Grønlandske retsplejelov	Diverse bestemmelser
	Konkursloven § 254, jf. § 371	Landsrettens domme som 2. instans i konkursretlige sager	Principiel	4 uger
Kære	§ 253, stk. 4, jf. § 392, stk. 3	Delafgørelser truffet af landsretten som 2. instans	Særlige grunde og principiel	2 uger
	§ 372, stk. 2, 8. pkt., jf. § 392, stk. 3-5	Landsrettens afgørelser om admittering	Principiel	2 uger
	§ 391, stk. 3	Afvisningsdomme	Principiel	2 uger
	§ 391, stk. 4	Afvisningsdomme efter § 368 a	Særlige grunde	2 uger

	§ 392, stk. 1, jf. § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.	Delafgørelser truffet af landsretten i sager, som behandles af landsretten i 1. instans	Særlige grunde	2 uger
	§ 392, stk. 3, 1. og 2. pkt.	Landsrettens kendelser og beslutninger	Principiel	2 uger
	§ 585	Landsrettens kendelser og beslutninger i fogedsager	Principiel	4 uger
	§ 586, stk. 4, 5. pkt. jf. § 392, stk. 3-5	Landsrettens afgørelser om admittering i fogedsager	Principiel	2 uger
	Dødsboskifteloven § 105, stk. 1, jf. § 392, stk. 3	Landsrettens kendelser og beslutninger i dødsboskiftesager	Principiel	2 uger
	Færøske retsplejelov	Diverse bestemmelser
	Grønlandske retsplejelov	Diverse bestemmelser
	Konkursloven § 254, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3	Konkursretlige sager	Principiel	2 uger
	Retsafgiftsloven § 47, stk. 5	Landsrettens afgørelser om retsafgift	Principiel	2 uger
	Straffuldbydelsesloven § 121, stk. 1,	Landsrettens kendelser som 2. instans efter straffuldbydelsesloven	Principiel	2 uger

Straffesager – appel til landsretten

Anke/kære	Hjemmel	Kendetegn	Kriterier	Ansøgningsfrist
Anke	§ 903, jf. § 902	Bøde eller konfiskation på højst 20.000 kr. mv. for tiltaltes anke / bøderamme eller konfiskation mv. for anklagemyndighedens anke	Principiel eller særlige grunde	14 dage
	Færøske retsplejelov § 953	Højst 20 dagbøder eller sumbøder på højst 6.000 kr. mv.	Principiel eller særlige grunde	14 dage
Kære	§ 968, stk. 4	Salær på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	14 dage
	Færdelsesloven § 132 d	Generhvervelse af førerret	Særlige grunde	14 dage

Straffesager – appel til Højesteret

Anke/kære	Hjemmel	Kendetegn	Kriterier	Ansøgningsfrist
Anke	§ 932	Landsrettens domme	Principiel eller særlige grunde	14 dage
	Færøske retsplejelov § 984	Landsrettens domme	Principiel eller særlige grunde	14 dage
	Grønlandske retsplejelov § 564	Grønlands Landsrets domme	Principiel eller særlige grunde	4 uger
Kære	§ 968 a, stk. 1-2	Kendelser og beslutninger i ankesager	Principiel eller særlige grunde	14 dage
	§ 973	Landsrettens afgørelser i kæresager	Principiel eller særlige grunde	14 dage
	§ 968 a, stk. 4, 2. pkt.	Landsrettens beslutninger om salær	Principiel eller særlige grunde	14 dage
	Færøske retsplejelov	Diverse bestemmelser
	Grønlandske retsplejelov § 577	Grønlands Landsrets kendelser og beslutninger	Principiel eller særlige grunde	4 uger

Bilag I

Hjemmeloversigt – Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser

Anke/kære	Hjemmel	Kendetegn	Kriterier	Ansøgningsfrist
Anke	§ 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.	Familierettens del-domme	Særlige grunde	4 uger
	§ 368, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt.	Værdigrænse på 50.000 kr.	Principiel eller særlige grunde	4 uger
	§ 453, stk. 2, jf. stk. 1	Familierettens dom efter forudgående afgørelse i Familieretshuset eller dom, hvor familieretten alene har afgjort spørgsmål om samvær	Principiel eller særlige grunde	4 uger
Kære	§ 148 a, stk. 8	Dispensation fra sagsportalen	Spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller afgørende betydning for ansøger, og anledning til at prøve ved landsretten	2 uger
	§ 253, stk. 4, 1. og 2. pkt.	Familierettens del-afgørelser	Særlige grunde	2 uger
	§ 389, stk. 2	Sagsomkostninger på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger
	§ 389, stk. 3	Salær på højst 50.000 kr.	Særlige grunde	2 uger
	§ 389 a	Kendelser og beslutninger under hovedforhandlingen mv.	Spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller afgørende betydning for ansøger, og anledning til at prøve ved landsretten	2 uger
	§ 391, stk. 2	Bestemmelser i familierettens domme	Særlige grunde	2 uger

		om sagsomkostninger på højst 50.000 kr.		
	§ 453, stk. 3, jf. stk. 1 og 2	Familierettens kendelser efter forudgående afgørelse i Familieretshuset	Principiel eller særlige grunde	2 uger

Procesbevillingsnævnet
Store Kongensgade 1-3
1264 København K
Telefon 70 10 33 22
www.procesbevillingsnævnet.dk